

Jaarverslag 2008-2009

Raad van State

Raad van State

Jaarverslag 2008-2009

JAARVERSLAG 2008/2009**KORTE INHOUD**

Inleiding		V
Hoofdstuk I	Overzicht van de nieuwe regels betreffende de bevoegdheden, de organisatie en de werking van de Raad van State	1
Hoofdstuk II	Afdeling Wetgeving	
	A. Ontwikkeling van de werklust	4
	B. Statistieken	9
	C. Overzicht van enkele problemen die de afdeling Wetgeving het afgelopen gerechtelijk jaar heeft ondervonden	33
Hoofdstuk III	Afdeling Bestuursrechtspraak	67
	A. Evolutie van de werklust	68
	B. Rechtspraakoverzicht	82
Hoofdstuk IV	Auditoraat	123
	A. Bestuursgeschillen	124
	B. Wetgeving	130
Hoofdstuk V	Coördinatiebureau	132
Hoofdstuk VI	Griffie van de afdeling Bestuursrechtspraak	135
Hoofdstuk VII	Dienst overeenstemming der teksten	136
Hoofdstuk VIII	Informatica	138
Hoofdstuk IX	Begroting	144
Hoofdstuk X	Documentatieverwerking van de Raad van State	147
Hoofdstuk XI	Externe activiteiten	152

BIJLAGEN

Bijlage I :	Mandaathouders	159
Bijlage II :	Samenstelling kamers	
	A. Samenstelling Nederlandstalige kamer en tweetalige kamer 2008 - 2009	160
	B. Samenstelling Franstalige kamer, kamer belast met de zaken in de Duitse taal en tweetalige kamer 2008 - 2009	165
Bijlage III :	Samenstelling van het Auditoraat	
	A. Samenstelling van de Nederlandstalige afdelingen van het Auditoraat op 31 augustus 2009	169
	B. Samenstelling van de Franstalige afdelingen van het Auditoraat op 31 augustus 2009	171
Bijlage IV :	Organigram van het Coördinatiebureau	174
Bijlage V :	Administratief kader	175
Bijlage VI :	Organigram van de Raad van State	177

Inleiding

Het jaarverslag 2008-2009 is geconcipieerd naar het model van het voorgaande.

De lezer vindt er hetzelfde plan, onderverdeeld in elf hoofdstukken en dezelfde bijlagen. Met één verschil echter: de statistieken over de afdeling Bestuursrechtspraak, zowel wat de kamers als het auditoraat betreft, handelen over de laatste twee jaar omdat sedert de inwerkingtreding van de wet van 15 september 2006 tot hervorming van de Raad van State en tot oprichting van een Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, de statistische gegevens van deze beide organen vanaf het gerechtelijk jaar 2007-2008 op elkaar afgestemd worden. Dit vergemakkelijkt de lezing en de interpretatie van deze statistieken.

De cijfers spreken voor zich. Ze tonen aan dat het bij de Raad van State tijdens de beschouwde periode altijd druk gebleven is. De leden van de Raad en van het Auditoraat, ongeacht of ze bij de afdeling Wetgeving of bij de afdeling Bestuursrechtspraak aangesteld waren, hebben de krachten gebundeld om het hoofd te bieden aan de toevloed van verzoeken en, wat de bestuursrechtspraak betreft, om zich toe te leggen op het aanzuiveren van de aanzienlijke gerechtelijke achterstand die in de loop van de tijd is ontstaan. De resultaten zijn bemoedigend. Het aantal adviesaanvragen is nog altijd vrij hoog, maar de adviezen houden gelijke tred. Het doel van de hervorming ingevoerd bij de wet van 2 april 2003 tot wijziging van sommige aspecten van de wetgeving met betrekking tot de inrichting en de werkwijze van de afdeling wetgeving van de Raad van State is bereikt. Bij deze afdeling is er geen achterstand. De achterstand bij de afdeling Bestuursrechtspraak is weliswaar reëel, maar men is goed op weg om hem weg te werken dankzij de volgehouden inspanning van al degenen die, in welke hoedanigheid ook, bij deze afdeling aangesteld zijn. De situatie is aanzienlijk verbeterd en er is eindelijk hoop dat ze tegen 2012 weer normaal is. Het hoge administratieve rechtscollege zal hierdoor zijn prestige terugwinnen en de rechtzoekende zal opnieuw kunnen rekenen op een administratieve rechtsbedeling binnen een redelijke termijn. Rendement is stellig noodzakelijk, maar mag niet te allen prijze worden nagestreefd, en moet gepaard gaan met kwaliteitsvolle adviezen en arresten. Deze zijn immers geen consumptieobjecten die aan de lopende band worden gefabriceerd; ze worden gegeven en gegeven in de meest uiteenlopende zaken; uiterst complex als ze vaak zijn, vormen ze de uitkomst van collegiaal denkwerk en dito wijsheid.

Uit de beide rubrieken - de ene over de adviespraktijk en de andere over de jurisprudentie - blijkt de omvang en de kwaliteit van het geleverde werk; ze wijzen op de grote rol die de Raad van State speelt in het politieke en sociale leven van het land.

Het verslag heeft niet alleen tot doel de activiteit van de magistraten en hun directe medewerkers voor het voetlicht te brengen. Deze kan niet worden uitgeoefend zonder een hele reeks ondersteunende diensten, waarvan eveneens gewag moet worden gemaakt. Dit verslag dient hier toe. De Raad van State is eveneens naar buiten gericht: met zijn bescheiden middelen, draagt hij,

Jaarverslag 2008-2009

in samenwerking met verscheidene lidstaten, bij tot de vorming van een Europese justitie en de opbouw van de rechtsstaat.

Mijn oprechte dank betuig ik aan al degenen die de Raad van State in staat hebben gesteld tijdens het jaar 2008-2009 deze talrijke activiteiten uit te oefenen, alsook aan de leden van de commissie van verslaglegging (de commissie van verslaglegging bestond uit de Heer R. Andersen, Mevr. Bracke, de HH. Ph. Bouvier en P. De Wolf, de HH. P. Liénardy, J. Vanhaeverbeek, J. Jaumotte, E. Brewaeys en B. Seutin, Mevr. R. Thielemans, de HH. X. Delgrange, L. Vermeire en M. Joassart, de Heer K. Vermassen, Mevr. Langbeen, de HH. K. Vanhoutte en M. Fauconier) die erover verslag hebben uitgebracht.

Veel leesgenot.

Hoofdstuk I : Nieuwe regels betreffende de bevoegdheden, de organisatie en de werking van de Raad van State.

Wetgevende tekst

1. Met een wet van 25 juli 2008 ⁽¹⁾ werd artikel 2244 van het Burgerlijk Wetboek aangevuld. De nieuwe bepalingen van artikel 2244 hebben voor gevolg dat een beroep tot vernietiging van een administratieve rechtshandeling bij de Raad van State op het vlak van de stuiting van de verjaringstermijn dezelfde gevolgen heeft ten opzichte van de vordering tot herstel van de schade veroorzaakt door die administratieve handeling als een dagvaarding voor het gerecht. De stuiting loopt tot het tijdstip waarop een definitieve beslissing wordt uitgesproken die een einde maakt aan het geding.

Met een arrest van 16 februari 2006 heeft beslist het Hof van Cassatie immers dat een verzoekschrift bij de Raad van State tot vernietiging van een administratieve handeling de verjaring niet stuit of schorst van het recht om voor een burgerlijke rechtbank schadevergoeding te vorderen gegrond op een onrechtmatige overheidsdaad.

Ten gevolge van de huidige wijziging is de verzoeker in een procedure van beroep tot vernietiging niet langer verplicht om preventief een vordering bij de burgerlijke rechter aanhangig te maken, indien hij de verjaringstermijn wil stuiten.

Bij dezelfde wet wordt de verjaring van schuldvorderingen tegen de Staat ingevolge de vervanging van artikel 101 van de gecoördineerde wetten op de Rijkscomptabiliteit gestuit overeenkomstig de regels van het gemeen recht. Die regels zijn vervat in artikel 2244 van het Burgerlijk Wetboek waarin nu ook het beroep tot vernietiging bij de Raad van State is begrepen.

De idee om aan het beroep tot vernietiging de stuiting van de verjaringstermijn te verbinden, en niet de schorsing ervan zoals in het initiële voorstel van wet was bepaald, werd overgenomen uit het advies van de afdeling Wetgeving van de Raad van State, en dit ter vereenvoudiging van de berekening van de termijn.

⁽¹⁾ Wet van 25 juli 2008 tot wijziging van het Burgerlijk Wetboek en de gecoördineerde wetten van 17 juli 1991 op de Rijkscomptabiliteit met het oog op het stuiten van de verjaring van de vordering tot schadevergoeding ten gevolge van een beroep tot vernietiging bij de Raad van State (*B.S.*, 22 augustus 2008).

De vorengenoemde wijzigingen traden in werking op 1 september 2008, te weten de tiende dag na de bekendmaking van de wet. Zij zijn daarenboven van toepassing op de beroepen tot vernietiging die voor die datum werden ingediend en nog steeds aanhangig zijn, ongeacht of de verjaringstermijn van vijf jaar nog loopt op het tijdstip van de inwerkingtreding.⁽²⁾

2. De bijzondere wet van 12 juli 2009 ⁽³⁾ vult artikel 26 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof aan met een paragraaf 4.

Door deze nieuwe bepaling is de Raad van State, zoals trouwens elk rechtscollege, in beginsel ertoe gehouden om een prejudiciële vraag te stellen aan het Grondwettelijk Hof wanneer voor de Raad wordt opgeworpen dat een wet, decreet of ordonnantie een grondrecht schendt dat op geheel of gedeeltelijk analoge wijze is gewaarborgd in een bepaling uit titel II van de Grondwet en in een bepaling van Europees of internationaal recht. Een voorbeeld van zo een rechtstreekse samenloop vindt men in de bescherming van het gelijkheidsbeginsel, dat zowel gewaarborgd wordt door de artikelen 10 en 11 van de grondwet, als door artikel 26 van het Internationaal verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten.

⁽²⁾ Bibliografie :

- BREWAEYS, E., "De stuiting van de verjaring van schuldvorderingen tegen de overheid", RW 2008-2009, 562-568;
- BREWAEYS, E., "Beroep bij Raad van State stuit verjaring schadevordering", Juristenkrant, 2008, afl. 179, 15 oktober 2008, 2;
- KORKMAZER, F., "Een verwittigde advocaat is er twee waard. Bepaald geachte overheidsaansprakelijkheidsvorderingen herleven", Ad Rem, 2008/4, 45;
- LAGASSE, D., "Le délai de prescription des dettes et des créances de l'Etat et des autres pouvoirs publics. Troisième suite et peut-être pas encore fin?", JT 2008, 210;
- LEBRUN, A., « Une nouvelle cause d'interruption de la prescription civile : le recours au Conseil d'État », Rev. dr. commun., 2009/2, 18-25;
- LOGIE, S., "De impact van de wet van 25 juli 2008 op de verjaring van de vordering tot schadevergoeding ten gevolge van een beroep tot nietigverklaring bij de Raad van State inzake overheidsopdrachten" in C. De Koninck e.a., 'Jaarboek Overheidsopdrachten 2008-2009, EBP Publishers, 797-830;
- WIRTGEN, A., "Verjaring inzake overheidsaansprakelijkheid : stuiting door het beroep tot nietigverklaring bij de Raad van State", CDPK, 2009, 188.

⁽³⁾ Bijzondere wet van 12 juli 2009 tot wijziging van artikel 26 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof (B.S., 31/07/2009). Zie, voor het advies van de Raad van State, hoofdstuk II, C., nrs. 34 en 35, van dit jaarverslag.

Uitzonderingen op de hierboven beschreven verplichting vormen het reeds bestaande artikel 26, § 2, tweede lid en § 3, en de toevoegingen voorzien bij § 4, tweede lid, 2° tot 4°, namelijk wanneer de Raad van State oordeelt dat de bepaling uit titel II van de Grondwet klaarblijkelijk niet geschonden is ("acte clair"), oordeelt dat uit een arrest van een internationaal rechtscollege blijkt dat de bepaling uit het Europees of internationaal recht klaarblijkelijk geschonden is, of tenslotte oordeelt dat uit een arrest van het Grondwettelijk Hof blijkt dat de bepaling uit titel II van de Grondwet klaarblijkelijk geschonden is ("acte éclairé").

De ideeën die aan de wijziging van artikel 26 ten grondslag liggen zijn in belangrijke mate het resultaat van de discussies die werden gevoerd binnen een werkgroep samengesteld uit o.a. leden van het Grondwettelijk Hof, het Hof van Cassatie en de Raad van State. Het verslag van die werkzaamheden werd voorgesteld op een symposium van 21 oktober 2005 ⁽⁴⁾.

De nieuwe regeling trad op 10 augustus 2009 in werking. ⁽⁵⁾

⁽⁴⁾ Zie A. ARTS, I. VEROUGSTRAETE, R. ANDERSEN e.a. (eds.), "De verhouding tussen het Arbitragehof, de Rechterlijke Macht en de Raad van State", Brugge, die Keure, 2006, 99-149.

⁽⁵⁾ Bibliografie:

- POPELIER, P., "Prejudiciële vragen bij samenloop van grondrechten. Prioriteit voor bescherming van grondrechten of voor bescherming van de wet?", RW 2009-2010, 50-62;
- VAN ORSHOVEN, P., "Wie beoordeelt de schending van internationale mensenrechtenverdragen door de wetgevende macht?", RW 2007-2008, 878-879.

Hoofdstuk II : Afdeling Wetgeving

A. ONTWIKKELING VAN DE WERKLAST VAN DE AFDELING WETGEVING

Het aantal adviesaanvragen is tijdens het jaar 2008-2009 opnieuw aanzienlijk toegenomen van 1.601 tot **2.001** zaken, namelijk een toename met 400 zaken of 25 %, wat neerkomt op gemiddeld 167 adviesaanvragen per maand.

Deze toename van de activiteit van de afdeling Wetgeving heeft plaatsgehad ondanks de politieke context van een periode waarin de regering Letermé ontslag genomen heeft, de regering Van Rompuy is aangesteld op 31 december 2008, en ook regionale verkiezingen hebben plaatsgevonden op 7 juni 2009.

Uit een onderzoek van de statistieken over de activiteit van de afdeling Wetgeving sedert 1981 ⁽⁶⁾ blijken cycli die verband houden met de politieke situatie, waarbij de activiteit afneemt tijdens verkiezingsperiodes of tijden van politieke crisissen, maar de algemene tendens is stijgend.

Er dient te worden opgemerkt dat het aantal adviesaanvragen dat gedurende de beschouwde periode ingediend is vrij onregelmatig was (137 van 16.09.2008 tot 15.10.2008; 205 van 16.11.2008 tot 15.12.2008), en een hoogtepunt bereikt heeft tussen 16.03.2009 en 15.05.2009 (474 zaken in twee maanden tijds), maar vervolgens geleidelijk aan afgenomen is (146 van 16.09.2009 tot 15.07.2009 en 58 van 16.08.2009 tot 15.09.2009).

In 2008-2009 heeft de federale regering 980 adviesaanvragen ingediend, dat is 54 % meer dan in 2007-2008 (636). De adviesaanvragen van gemeenschaps- en gewestregeringen zijn licht toegenomen, namelijk met 6,75 % ten opzichte van 2007-2008 (958 tegenover 897).

Het percentage adviesaanvragen dat door de gemeenschaps- en gewestregeringen is ingediend, bedraagt ongeveer 48 % voor het hele jaar 2008-2009, wat een lager percentage is dan in 2007-2008 (56 %), maar aanzienlijk hoger dan in 2006-2007 (34,4 %) en 2005-2006 (39,91 %).

Er is nagenoeg een evenwicht tussen de adviesaanvragen door de federale regering (980) enerzijds, en de adviesaanvragen door de gemeenschaps- en gewestregeringen (958) anderzijds.

Het aantal adviesaanvragen dat door de federale, de gemeenschaps- en gewestregeringen is ingediend (1938) ligt evenwel nog altijd veel hoger dan het aantal dat door de voorzitters van de parlementaire vergaderingen is ingediend (63 zaken, dat is ongeveer 3,15 % van de adviesaanvragen), een percentage dat lager ligt dan dat van 2007-2008 (4,3 %), maar hoger dan dat van de voorgaande jaren (1,35 % in 2006-2007 en 3 % in 2005-2006).

⁽⁶⁾ Zie grafiek blz 8

Het aantal gegeven adviezen (2080) is logischerwijze afhankelijk geweest van het aantal adviesaanvragen dat tijdens het jaar 2008-2009 is ingediend; immers, sedert de hervorming van de procedure voor de afdeling Wetgeving in 2003, worden de meeste adviezen gevraagd binnen een termijn van vijf werkdagen of dertig dagen, op de voet van artikel 84, zoals dat artikel gewijzigd is bij de wet van 2 april 2003 ⁽⁷⁾.

Het aantal is toegenomen met 413 adviezen, vergeleken bij het jaar 2007-2008 (1.588), namelijk een toename met 34,75 %. Er moet aan worden herinnerd dat dat aantal toegenomen was van 1.007 adviezen in 1999-2000, 1.506 in 2000-2001, 1.802 in 2001-2002 tot 2.423 in 2006-2007.

Het aantal gegeven adviezen ligt 79 adviezen hoger dan het aantal ingediende adviesaanvragen. Het bedroeg gemiddeld 173 per maand.

De toename van het aantal gegeven adviezen (+413) ligt 9,75 % hoger dan die van het aantal ingediende adviesaanvragen (+400). Dit komt doordat tussen januari en juni het aantal adviesaanvragen het hoogste geweest is. **Bij de afdeling Wetgeving is er geen achterstand**, wat de hoofdbedoeling was van de hervorming van 2003.

Het arbeidstempo is blijven toenemen tot de maand juli 2009 (per maand werden gemiddeld 173 adviezen uitgebracht; bijvoorbeeld 140 gegeven adviezen tussen 16.10.2008 en 15.11.2008, 218 adviezen tussen 16.03.2009 en 15.04.2009, 253 adviezen gegeven tussen 16.06.2009 en 15.07.2009), maar is afgenomen tijdens de vakantieperiode (97 gegeven adviezen tussen 16.07.2009 en 15.09.2009, dus 147 adviezen minder dan het vorige jaar).

Het totale aantal adviesaanvragen ingediend met opgave van een spoedtermijn (30 dagen en 5 werkdagen) ⁽⁸⁾ is nagenoeg gelijk gebleven aan dat van 2007-2008 (95,6 % i.p.v. 95,9 %). De aanvragen om advies binnen een termijn van 30 dagen blijven het talrijkst (ongeveer 81,80 %, namelijk een afname met 1,70 %); het aantal aanvragen om advies binnen een termijn van 5 werkdagen is lichtjes afgenomen (- 0,50 %) - en belooft nu 11,90 % in plaats van 12,40 % in 2007-2008; ze blijven dus beneden de 20,6 % in 2004-2005, de 22,06 % in 2003-2004 en de 30,14 % in 2002-2003.

⁽⁷⁾ Wet van 2 april 2003 tot wijziging van sommige aspecten van de Wetgeving met betrekking tot de inrichting en de werkwijze van de afdeling Wetgeving van de Raad van State.

⁽⁸⁾ Afgezien van de adviesaanvragen die naar de verenigde kamers of de algemene vergadering van de afdeling zijn verwezen, waarvoor de termijn respectievelijk bepaald wordt op acht werkdagen en vijfenveertig dagen bij artikel 84, § 1, eerste lid, 1° en 2°, van de gecoördineerde wetten.

Het aandeel dringende adviesaanvragen (30 dagen en 5 dagen) is voor het vijfde jaar op rij het hoogste in de hele geschiedenis van de afdeling Wetgeving (95,60 % tegen 95,90 % in 2007-2008, 94,93 % in 2006-2007, 91,40 % in 2005-2006 en 90,50 % in 2004-2005), maar daalt lichtjes; het aantal uiterst dringende adviesaanvragen (5 dagen) is verder gedaald ten gunste van de adviesaanvragen binnen dertig dagen, wat een verhoopt resultaat van de nieuwe procedure was.

- Het volgende aantal adviezen is gegeven volgens de spoedprocedures :

- artikel 84, § 1, eerste lid, 1°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State (30 dagen) : 1.745, namelijk ongeveer 83,90 % van de gegeven adviezen, hetgeen een toename betekent met 3,23 %, vergeleken bij het jaar 2007-2008;
- artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State (5 dagen) : 254, zijnde ongeveer 12,20 % van de gegeven adviezen, wat een toename is met 0,50 % vergeleken bij het jaar 2007-2008.

Het aantal dringende adviesaanvragen bedraagt 96,10 % van het totale aantal gegeven adviezen, wat een toename is met 3,73 % vergeleken bij het aantal van het jaar 2007-2008.

- Globaal genomen is het aantal adviesaanvragen waarvoor om spoedbehandeling is verzocht nagenoeg stabiel gebleven ten opzichte van het voorgaande jaar, maar het aantal adviesaanvragen binnen vijf dagen is licht toegenomen, terwijl het aantal adviesaanvragen binnen dertig dagen zeer hoog is gebleven. Dat gegeven noopt de afdeling Wetgeving ertoe in toenemende mate gebruik te maken van de mogelijkheid die artikel 84, § 3, eerste lid, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State haar biedt om haar advies gegeven binnen dertig dagen te beperken tot het onderzoek van de bevoegdheid, de rechtsgrond, alsmede de vraag of aan de voorgeschreven vormvereisten is voldaan. Om die reden is het, vooral voor uit juridisch oogpunt ingewikkelde ontwerpen of voor bepaalde ontwerpen van grote omvang noodzakelijk gebleken om een verlenging van de termijn (bijvoorbeeld met vijftien of dertig dagen) af te spreken met de overheid die het advies heeft aangevraagd om de afdeling Wetgeving in staat te stellen een advies van betere kwaliteit uit te brengen.

- Net zoals de voorgaande jaren is weinig gebruik gemaakt van de gewone procedure van behandeling volgens de inschrijving op de rol.

Immers, tijdens het jaar 2008-2009 zijn maar 93 adviesaanvragen zonder termijn ingediend, d.i. ongeveer 4,2 % van het totale aantal adviesaanvragen (2001) en 0,1 % meer dan in 2007-2008.

81 gegeven adviezen, te weten 3,8 %, van het totale aantal (2.080) betreffen adviesaanvragen waarvoor om geen enkele spoedprocedure is verzocht. Dat het percentage zonder termijnopgave gegeven adviezen weer lichtjes lager ligt dan dat van de adviesaanvragen, moet verklaard worden door de werklust van de afdeling die groter was dan het jaar voordien.

Er behoort benadrukt te worden dat alleen zulke adviesaanvragen "zonder termijn" garanderen dat de om advies voorgelegde tekst door de afdeling Wetgeving volledig wordt onderzocht en de afdeling in staat stellen haar adviesfunctie ten volle uit te oefenen. Bij aanvragen om binnen een termijn van dertig dagen of vijf werkdagen advies uit te brengen, kan of moet de afdeling Wetgeving zich immers in principe beperken tot het onderzoek van de bevoegdheid van de steller van de handeling, de rechtsgrond, alsmede de vraag of aan de voorgeschreven vormvereisten is voldaan.

Op te merken valt dat tijdens het gerechtelijk jaar 2008-2009 de gemiddelde tijd om een advies uit te brengen waarvoor in de aanvraag geen termijn was opgegeven, nog steeds ongeveer drie maanden bedroeg.

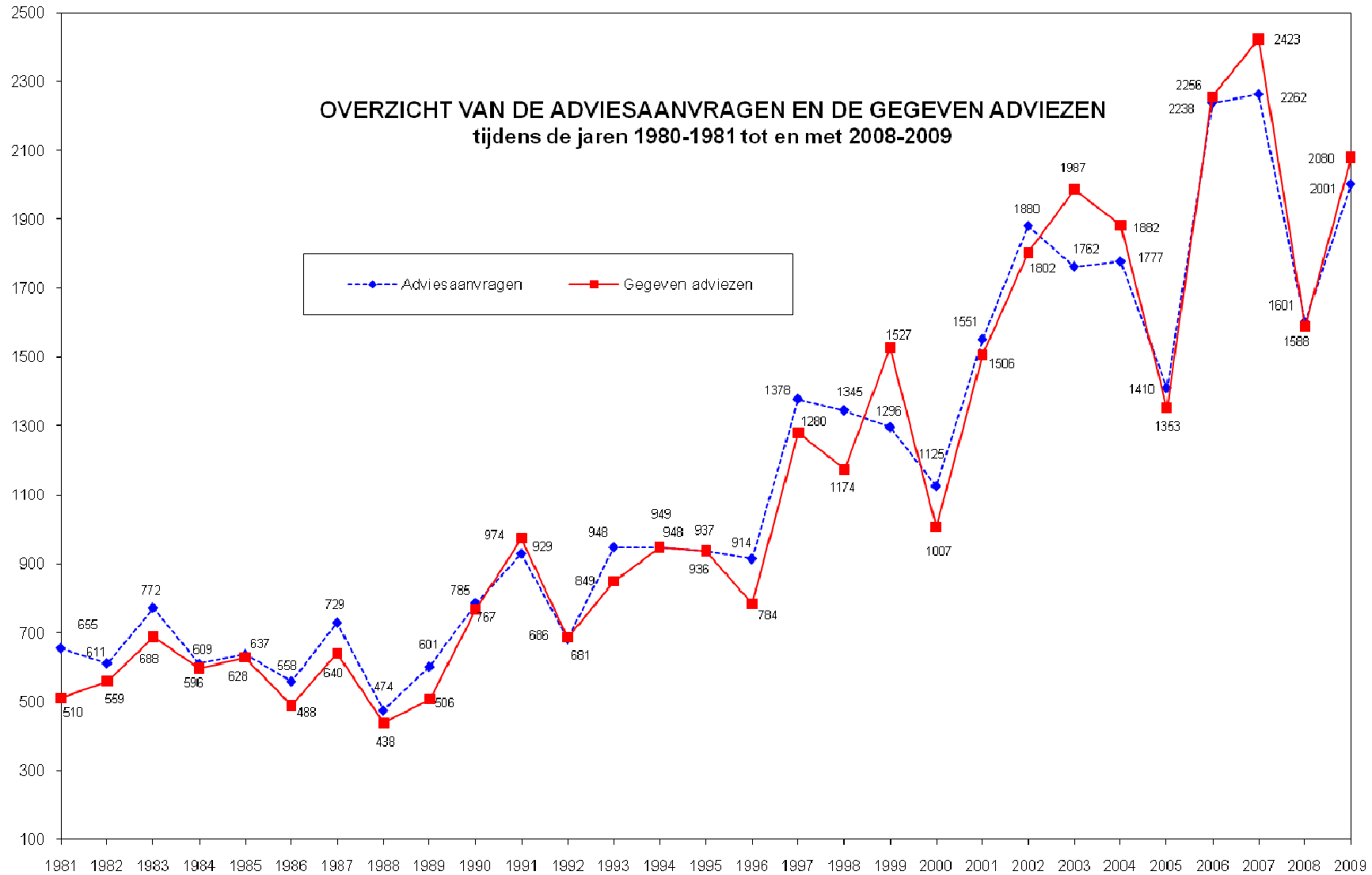
- Tot slot zijn ook 11 adviesaanvragen onderzocht door de verenigde kamers (een Nederlandstalige kamer en een Franstalige kamer) en 23 door de algemene vergadering van de afdeling, wat overeenstemt met 1,6 % van het totale aantal van 2.080 gegeven adviezen.

Tijdens het jaar 2008-2009 is een afname (-1,5 %) vastgesteld van het aantal adviezen uitgebracht door de verenigde kamers van de afdeling Wetgeving en van het aantal adviezen uitgebracht door de algemene vergadering van de afdeling Wetgeving. Die adviezen vormen weliswaar een klein percentage van het totale aantal adviezen, maar ze vereisen ontegensprekelijk een omslachtiger behandeling dan de gewone adviezen uit organisatorisch oogpunt. Daarentegen zijn die adviezen het resultaat van een ruimer onderzoek, uitgevoerd door de onderscheiden kamers van de Raad. Zulke adviezen, die betrekking hebben op tekstontwerpen die belangrijke principiële rechtsvragen doen rijzen, bieden de mogelijkheid een standpunt in te nemen waaraan de maatschappij meer gezag toekent.

RAAD VAN STATE

Afdeling Wetgeving

OVERZICHT VAN DE ADVIESAANVRAGEN EN DE GEGEVEN ADVIEZEN
tijdens de jaren 1980-1981 tot en met 2008-2009

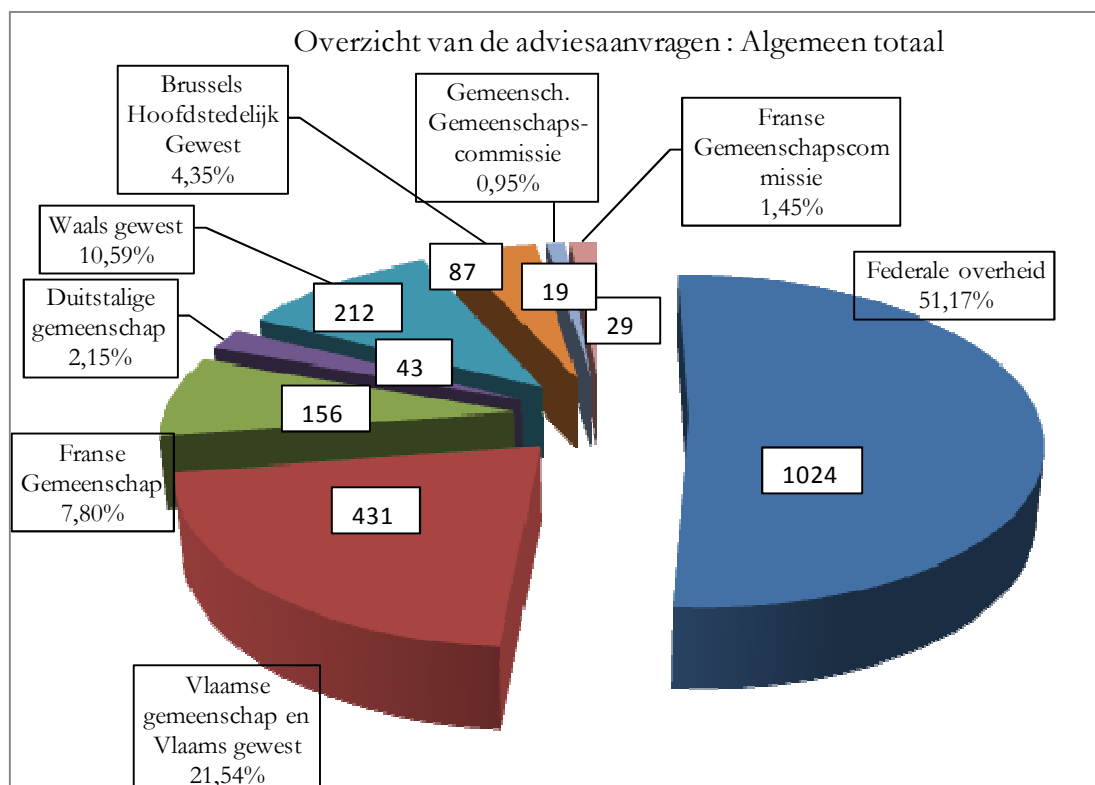

B. STATISTIEKEN VAN DE AFDELING WETGEVING

1. Statistieken adviesaanvragen voor de periode van 16 september 2008 tot 15 september 2009

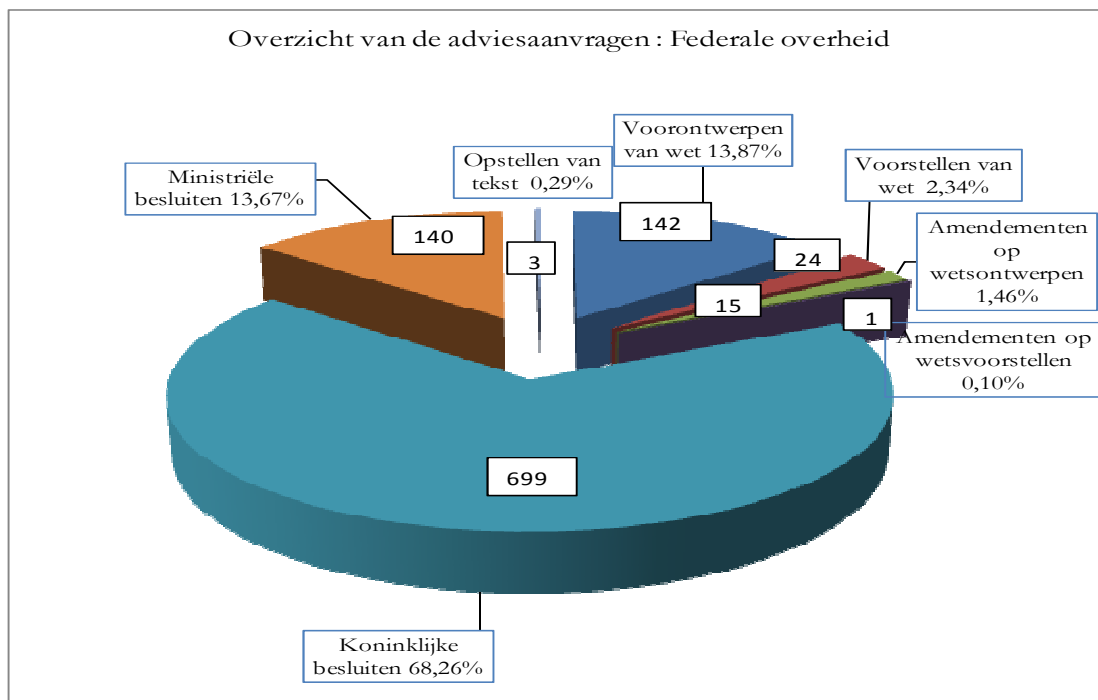
a. Algemeen totaal

	AANVRAGEN	PERCENTAGE
FEDERALE OVERHEID	1.024	51,17%
DEELENTEITEN		
Vlaamse gemeenschap en Vlaams gewest	431	21,54%
Franse Gemeenschap	156	7,80%
Duitstalige gemeenschap	43	2,15%
Waals gewest	212	10,59%
Brussels hoofdstedelijk gewest	87	4,35%
Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie	19	0,95%
Franse Gemeenschapscommissie	29	1,45%
SUBTOTAAL	977	48,83%
TOTAAL	2001	100,00%

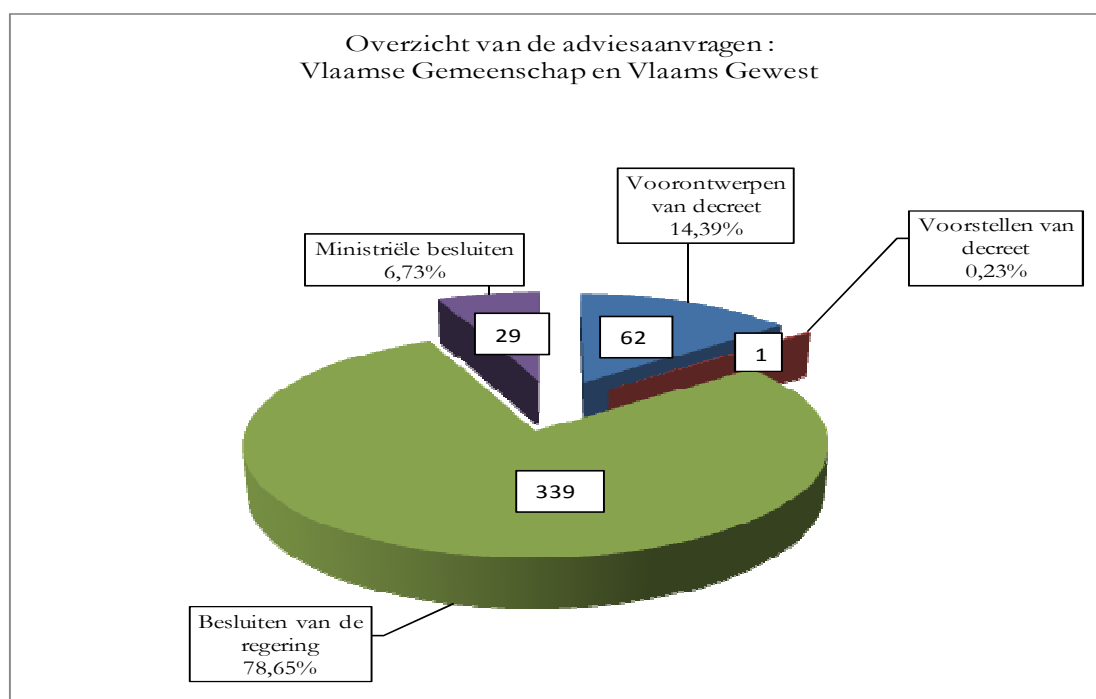
b. Federale overheid

AARD	AANVRAGEN	% FEDERALE OVERHEID	% TOTAAL ADVIEZEN (2001)
Voorontwerpen van wet	142	13,87%	7,01%
Voorstellen van wet	24	2,34%	1,20%
Amendementen op wetsontwerpen	15	1,46%	0,75%
Amendementen op wetsvoorstellen	1	0,10%	0,05%
Koninklijke besluiten	699	68,26%	35,00%
Ministriële besluiten	140	13,67%	7,00%
Opstellen van tekst	3	0,29%	0,16%
TOTAAL	1024	100%	51,17%

c. Vlaamse Gemeenschap en Vlaams Gewest

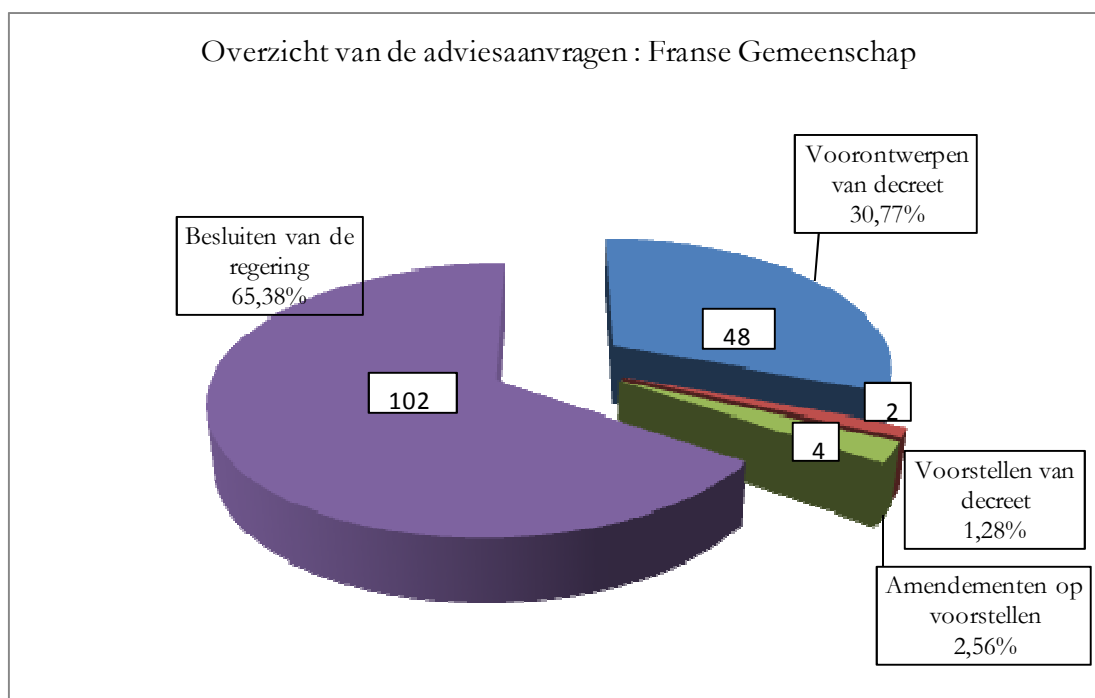
AARD	AANVRAGEN	% VLAAMSE OVERHEDEN	% TOTAAL ADVIEZEN (2001)
Voorontwerpen van decreet	62	14,39%	3,10%
Voorstellen van decreet	1	0,23%	0,04%
Besluiten van de regering	339	78,65%	16,95%
Ministriële besluiten	29	6,73%	1,45%
TOTAAL	431	100%	21,54%

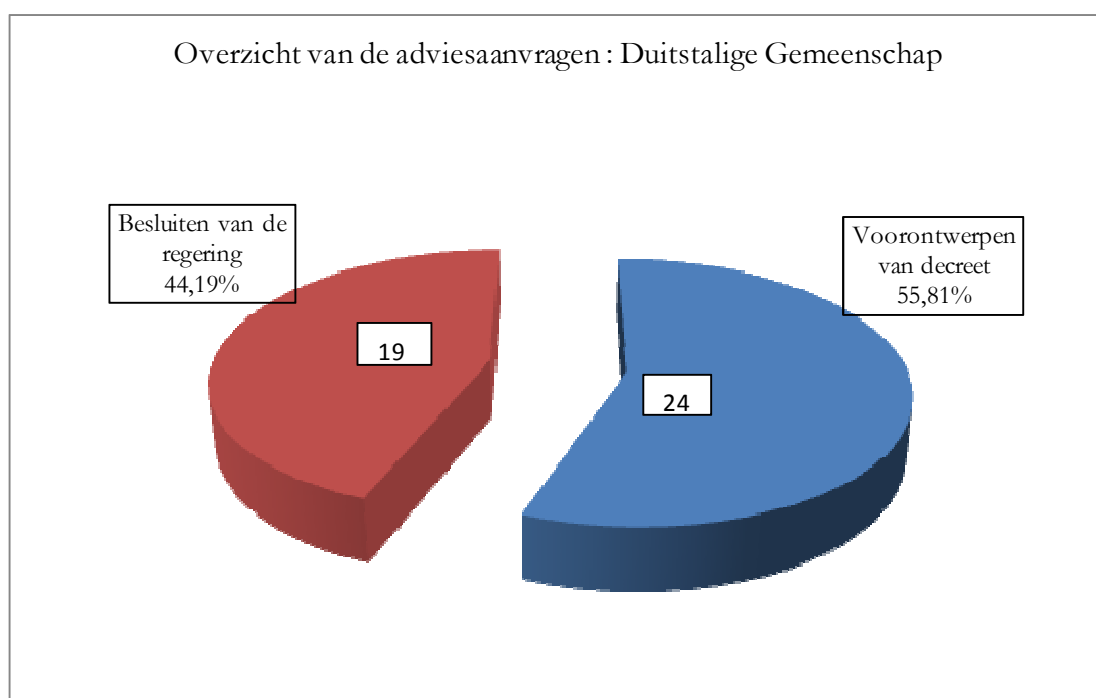
d. Franse Gemeenschap

AARD	AANVRAGEN	% FRANSE GEMEENSCHAP	% TOTAAL ADVIEZEN (2001)
Voorontwerpen van decreet	48	30,77%	2,40%
Voorstellen van decreet	2	1,28%	0,10%
Amendementen op voorstellen	4	2,56%	0,20%
Besluiten van de regering	102	65,38%	5,10%
TOTAAL	156	100%	7,80%

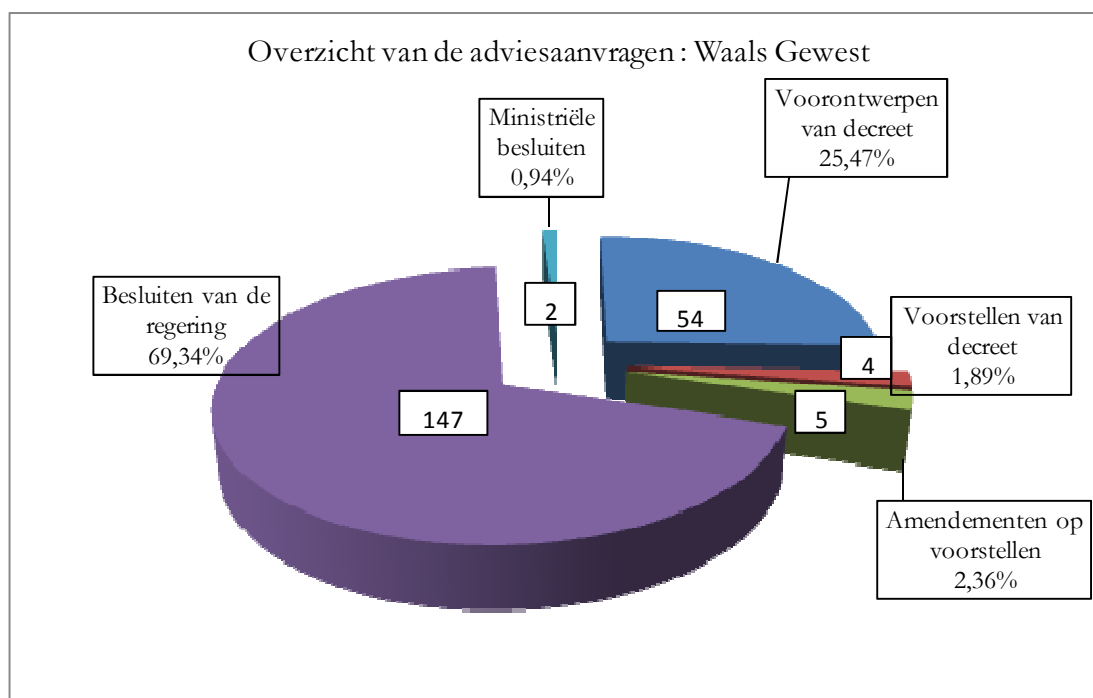
e. Duitstalige Gemeenschap

AARD	AANVRAGEN	% DUITSTALIGE GEMEENSCHAP	% TOTAAL ADVIEZEN (2001)
Voorontwerpen van decreet	24	55,81%	1,20%
Besluiten van de regering	19	44,19%	0,95%
TOTAAL	43	100%	2,15%

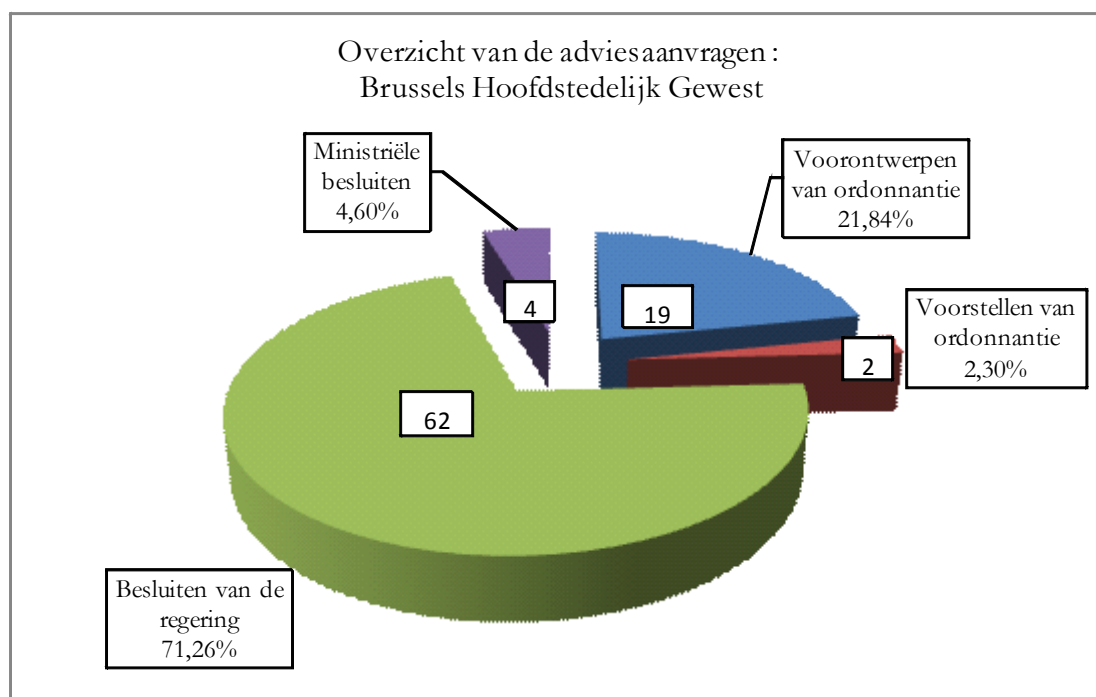
f. Waals Gewest

AARD	AANVRAGEN	% WAALS GEWEST	% TOTAAL ADVIEZEN (2001)
Voorontwerpen van decreet	54	25,47%	2,70%
Voorstellen van decreet	4	1,89%	0,20%
Amendementen op voorstellen	5	2,36%	0,24%
Besluiten van de regering	147	69,34%	7,35%
Ministriële besluiten	2	0,94%	0,10%
TOTAAL	212	100%	10,59%

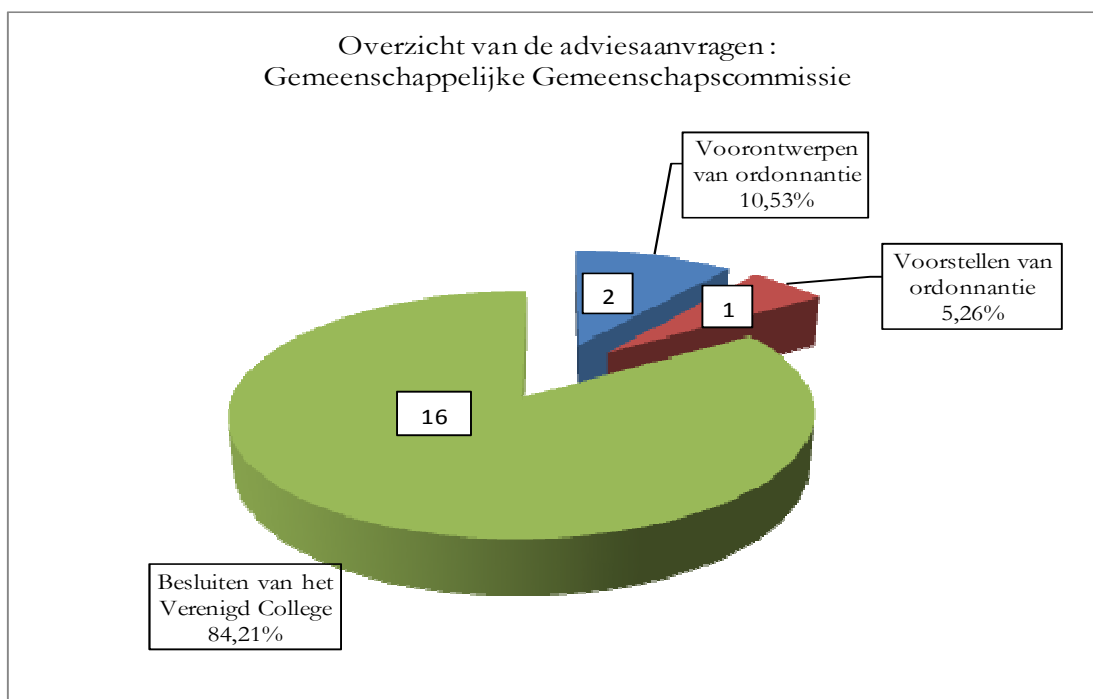
g. Brussels Hoofdstedelijk Gewest

AARD	AANVRAGEN	% B.H. GEWEST	% TOTAAL ADVIEZEN (2001)
Voorontwerpen van ordonnantie	19	21,84%	0,95%
Voorstellen van ordonnantie	2	2,30%	0,10%
Besluiten van de regering	62	71,26%	3,10%
Ministriële besluiten	4	4,60%	0,20%
TOTAAL	87	100%	4,35%

h. Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

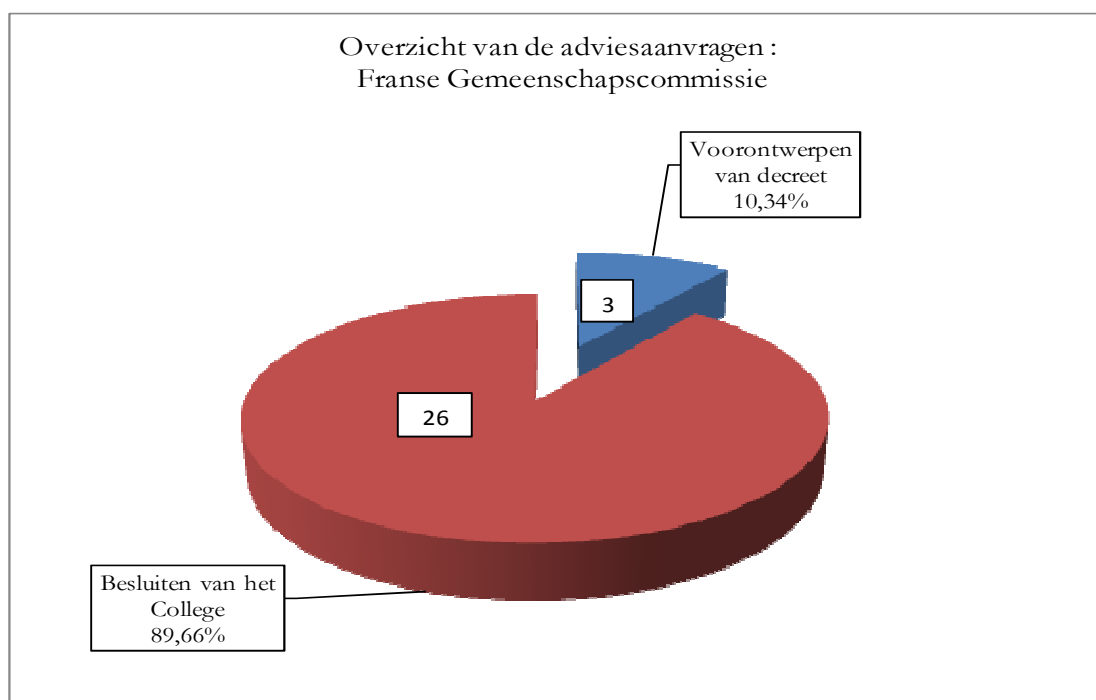
AARD	AANVRAGEN	% GGC	% TOTAAL ADVIEZEN (2001)
Voorontwerpen van ordonnantie	2	10,23%	0,10%
Voorstellen van ordonnantie	1	5,26%	0,05%
Besluiten van het Verenigd College	16	84,21%	0,80%
TOTAAL	19	100%	4,35%

i. Franse Gemeenschapscommissie

AARD	AANVRAGEN	% FGC	% TOTAAL ADVIEZEN (2001)
Voorontwerpen van decreet	3	10,34%	0,15%
Arrêtés du Collège	26	89,66%	1,30%
TOTAAL	29	100%	1,45%

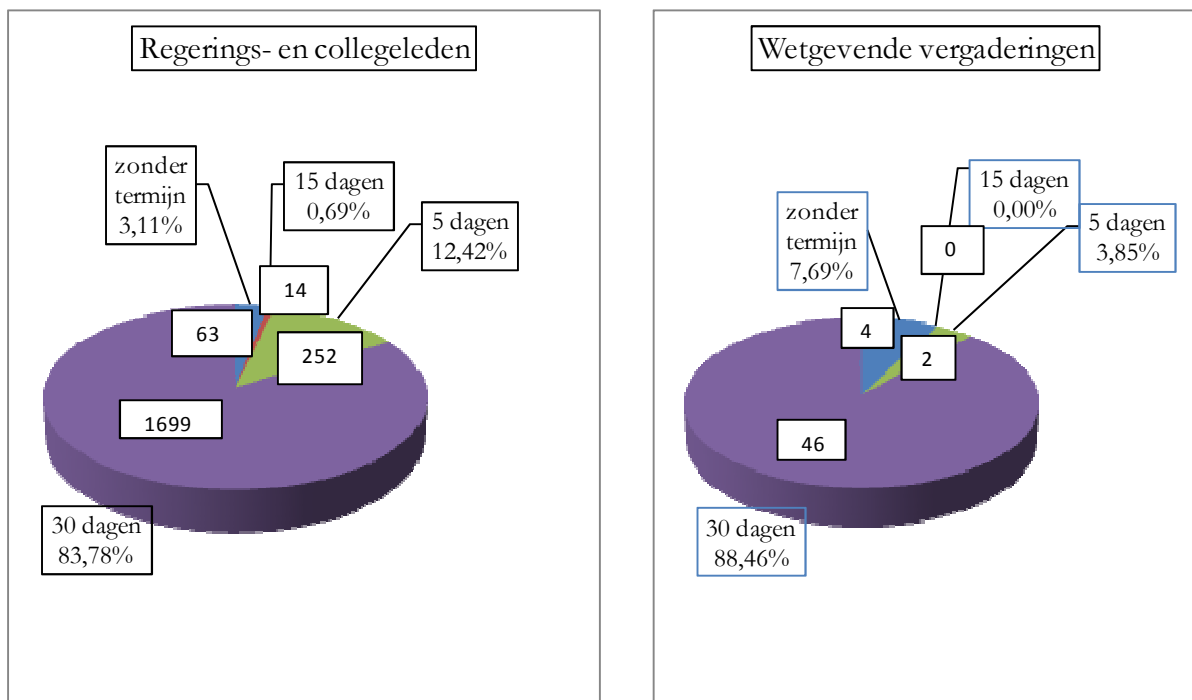

2. Statistieken adviezen uitgebracht van 16 september 2008 tot 15 september 2009

a. Algemene activiteit volgens termijn

Adviesaanvragers	Zonder termijn	15 dagen ⁹⁾	5 dagen	30 dagen	Totaal adviezen/jaar
Regerings- en collegeleden	63	14	252	1699	2028
	3,10%	0,70%	12,40%	83,80%	100%
Wetgevende vergaderingen	4	0	2	46	52
	7,70%	0,00%	3,80%	88,50%	100%
TOTAAL	67	14	254	1.745	2.080
	3,20%	0,90%	12,20%	83,70%	100%

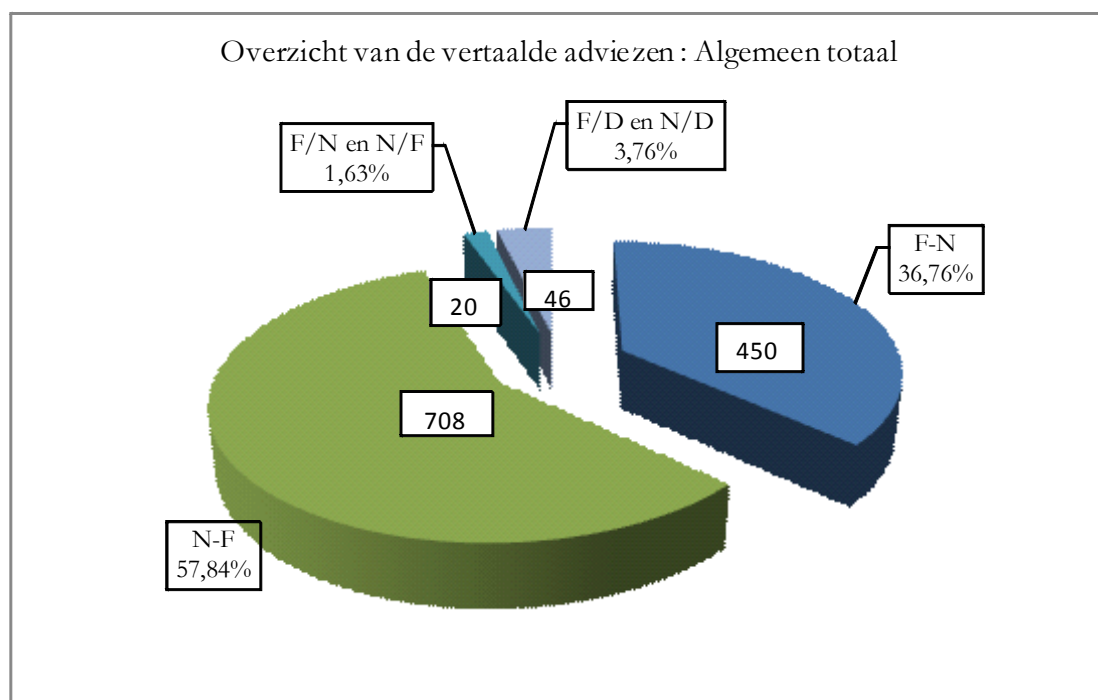
Overzicht van de algemene activiteit volgens de gevraagde termijnen

⁹⁾ Adviezen uitgebracht naar aanleiding van het onderzoek naar het vervullen van de voorafgaande vormvereisten (Art. 84*bis* van de gecoördineerde wetten op de Raad van State).

b. Vertaalde adviezen⁽¹⁰⁾

		zonder termijn	15 dagen	5 dagen	30 dagen	Totaal	Algemeen Totaal	%
F-N ⁽¹¹⁾	Féd.	10	3	72	301	386	450	36,76%
	Bxl-Cap			2	62	64		
N-F ⁽¹²⁾	Féd.	56	10	90	489	645	708	57,84%
	Bxl-Cap			6	57	63		
F/N en N/F	Féd.	1			14	15	20	1,63%
	Bxl-Cap				5	5		
F/D ⁽¹³⁾ en N/D ⁽¹⁴⁾	F			3	38	41	46	3,76%
	N			1	3	4		
	F et N				1	1		
TOTAAL		67	13	174	970	1224	1224	100%

⁽¹⁰⁾ Adviezen die wettelijk in de twee talen moeten zijn volgens artikel 83, eerste lid, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en adviezen die vertaald moeten worden op basis van artikel 83, tweede lid, van dezelfde wetten.

⁽¹¹⁾ F-N : Adviezen uitgebracht in het Frans en vertaald in het Nederlands.

⁽¹²⁾ N-F : Adviezen uitgebracht in het Nederlands en vertaald in het Frans.

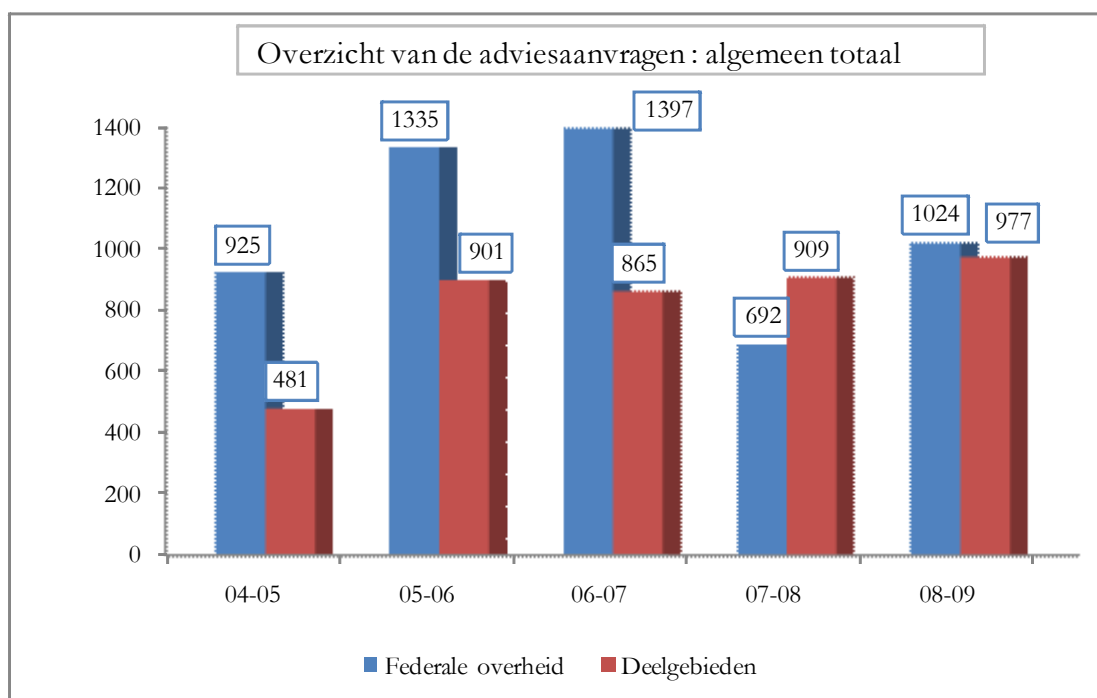
⁽¹³⁾ F-D : Adviezen uitgebracht in het Frans en vertaald in het Duits.

⁽¹⁴⁾ N-D : Adviezen uitgebracht in het Nederlands en vertaald in het Duits.

3. Evolutie van de adviesaanvragen gedurende de laatste 5 jaar

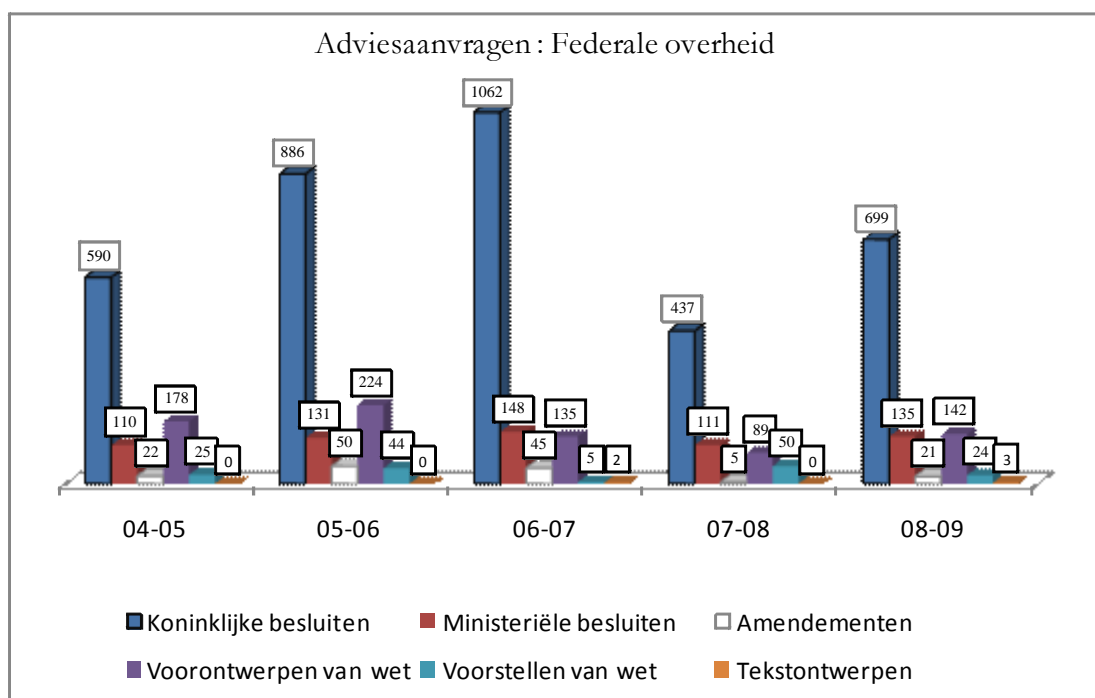
a. Algemeen totaal

JAAR	Federale overheid	Deelgebieden	Totaal
04-05	925	481	1.406
05-06	1.335	901	2.236
06-07	1.397	865	2.262
07-08	692	909	1.601
08-09	1.024	977	2.001
TOTAAL	5373	4.133	9.506
Jaarlijks gemiddelde	1074,6	826,6	1901,2

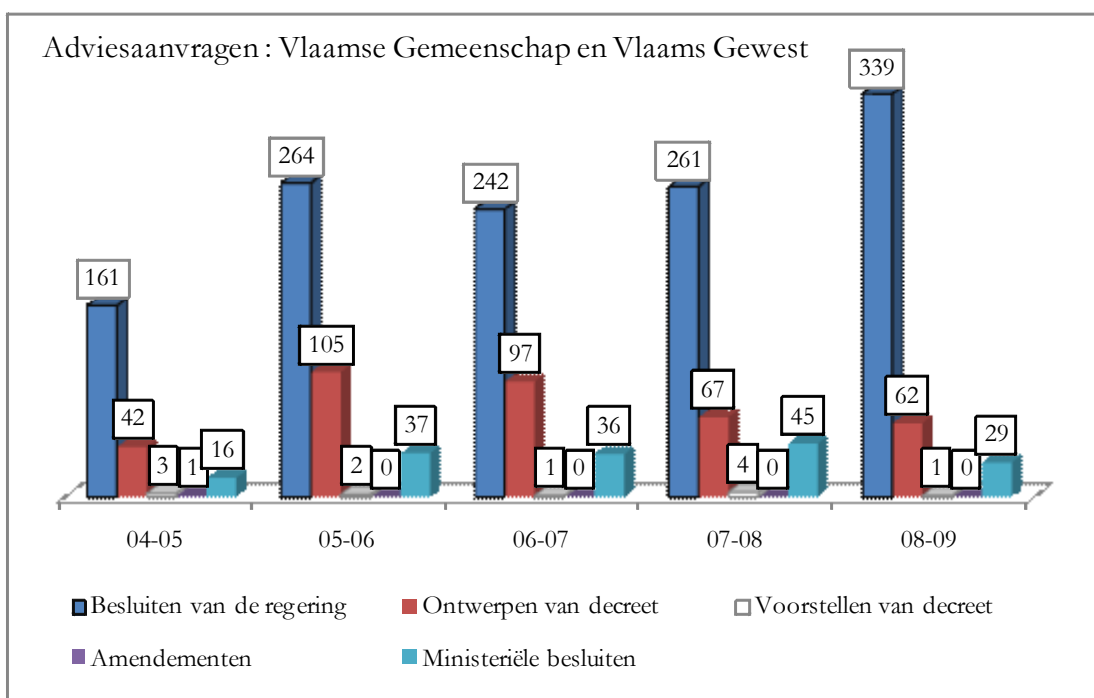
b. Federale overheid

JAAR	Voorontwerpen van wet	Voorstellen van wet	Amendementen	Koninklijke besluiten	Ministeriële besluiten	Tekstontwerpen	Totaal
04-05	178	25	22	590	110	0	925
05-06	224	44	50	886	131	0	1.335
06-07	135	5	45	1.062	148	2	1.397
07-08	89	50	5	437	111	0	692
08-09	142	24	21	699	135	3	1.024
TOTAAL	768	148	143	3.674	635	5	5.373
Jaarlijks gemiddelde	153,6	29,6	28,6	734,8	127	1	1.075

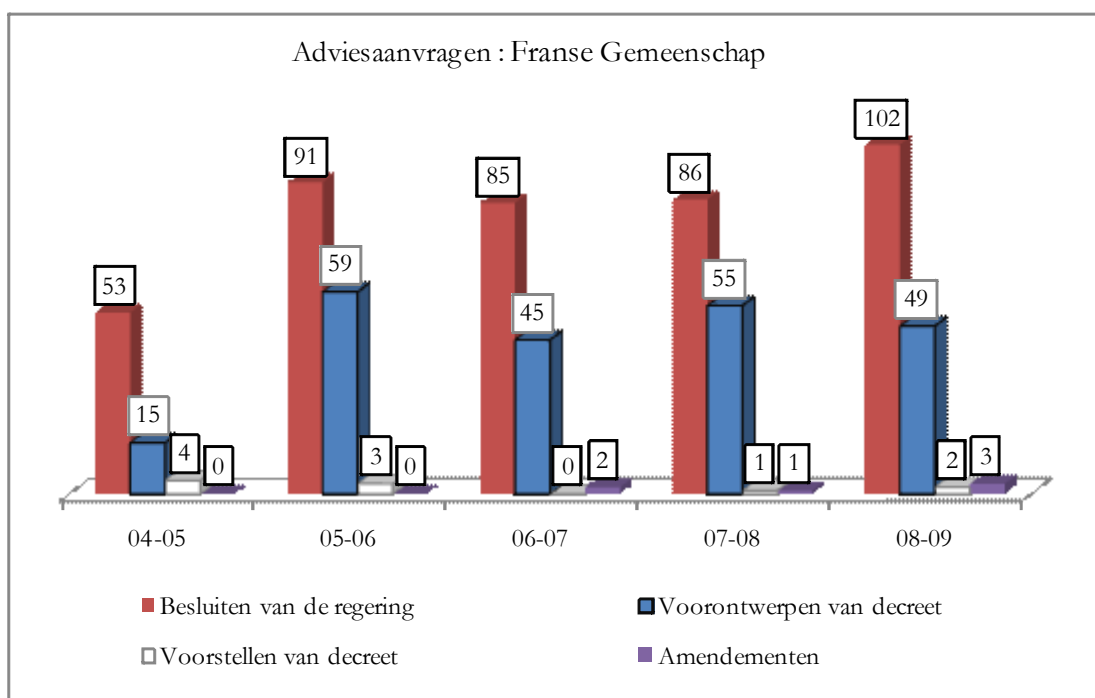
c. Vlaamse Gemeenschap en Vlaams Gewest

JAAR	Voorontwerpen van decreet	Voorstellen van decreet	Amendementen	Besluiten van de regering	Ministeriële besluiten	Totaal
04-05	42	3	1	161	16	223
05-06	105	2	0	264	37	408
06-07	97	1	0	242	36	376
07-08	67	4	0	261	45	377
08-09	62	1	0	339	29	431
TOTAL	373	11	1	1.267	169	1.821
Jaarlijks gemiddelde	74,6	2,2	0,2	253,4	33,8	364,2

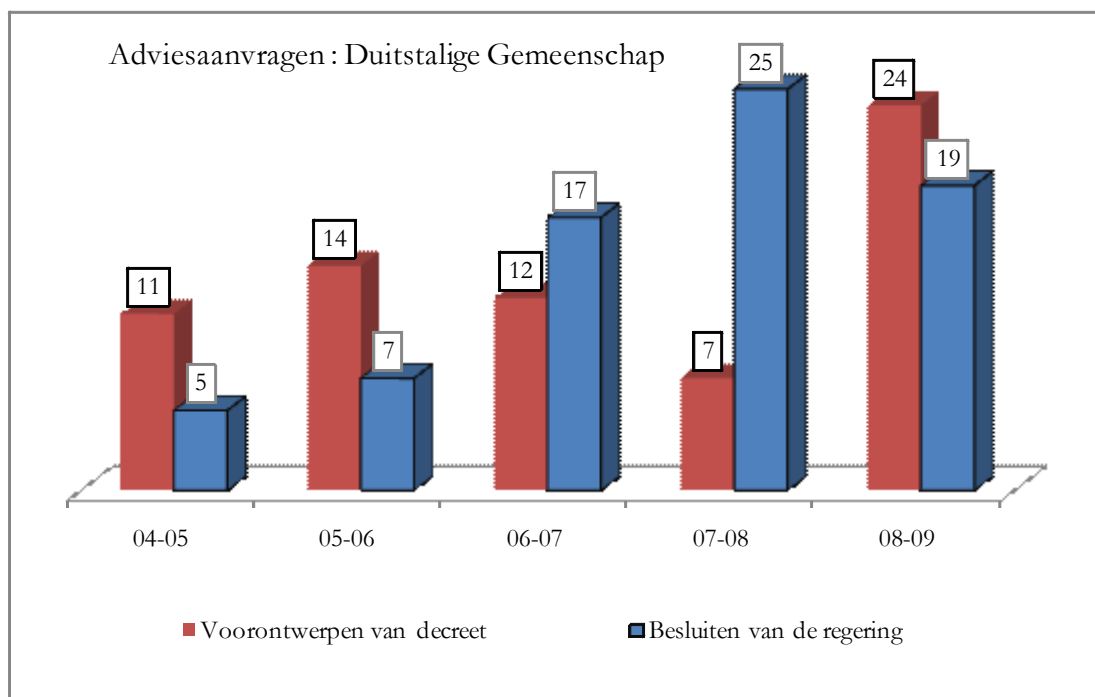
d. Franse Gemeenschap

JAAR	Voorontwerpen van decreet	Voorstellen van decreet	Amendementen	Besluiten van de regering	Totaal
04-05	15	4	0	53	72
05-06	59	3	0	91	153
06-07	45	0	2	85	132
07-08	55	1	1	86	143
08-09	49	2	3	102	156
TOTAAL	223	10	6	417	656
Jaarlijks gemiddelde	44,6	2	1,2	83,4	131,2

e. Duitstalige Gemeenschap

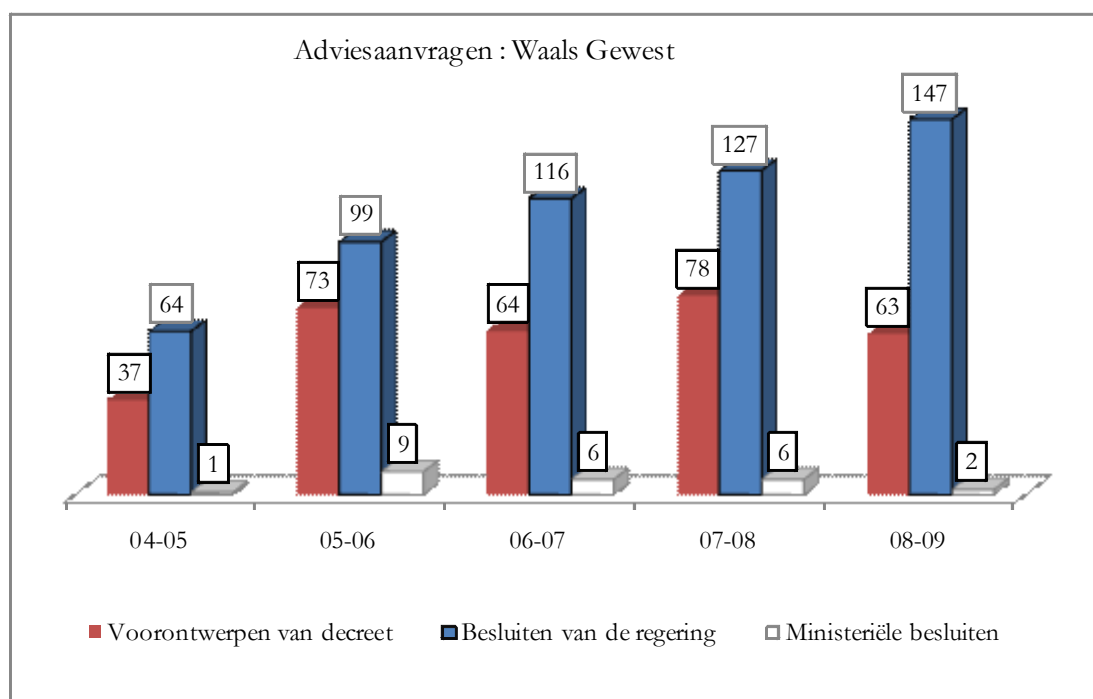
JAAR	Voorontwerpen van decreet	Besluiten van de regering	Totaal
04-05	11	5	16
05-06	14	7	21
06-07	12	17	29
07-08	7	25	32
08-09	24	19	43
TOTAAL	68	73	141
Jaarlijks gemiddelde	13,6	14,6	28,2

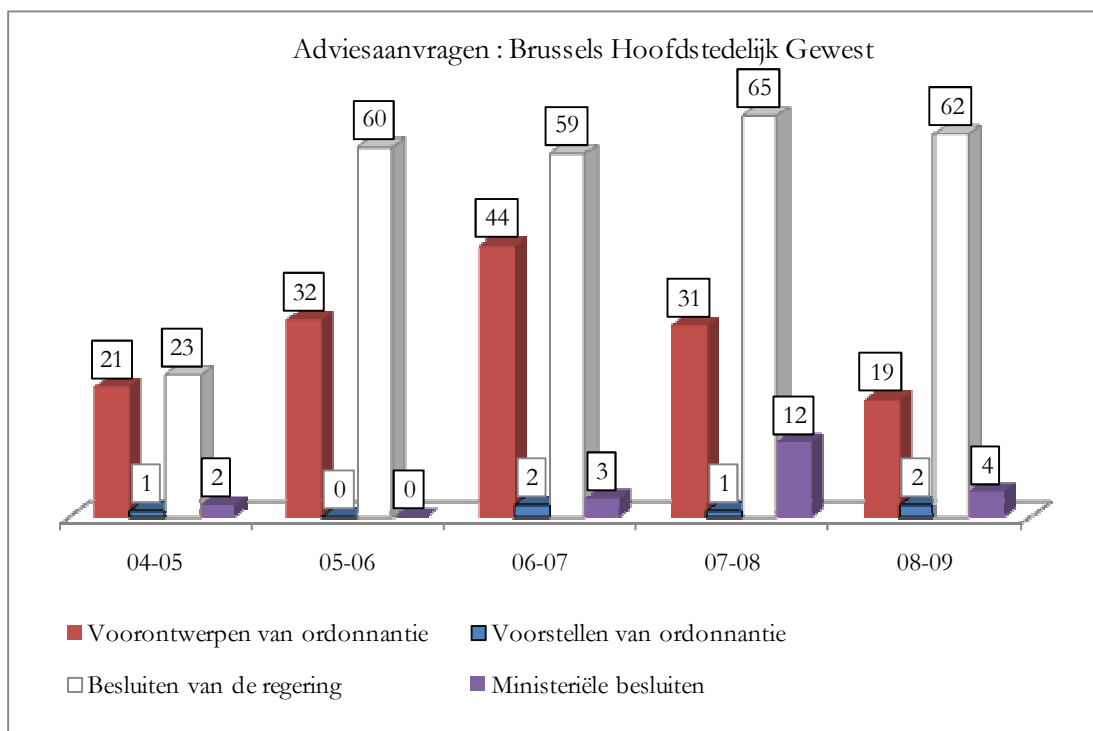
f. Waals Gewest

JAAR	Voorontwerpen van decreet	Besluiten van de regering	Ministeriële besluiten	Totaal
04-05	37	64	1	102
05-06	73	99	9	181
06-07	64	116	6	186
07-08	78	127	6	211
08-09	63	147	2	212
TOTAAL	315	553	24	892
Jaarlijks gemiddelde	63	110,6	4,8	178,4

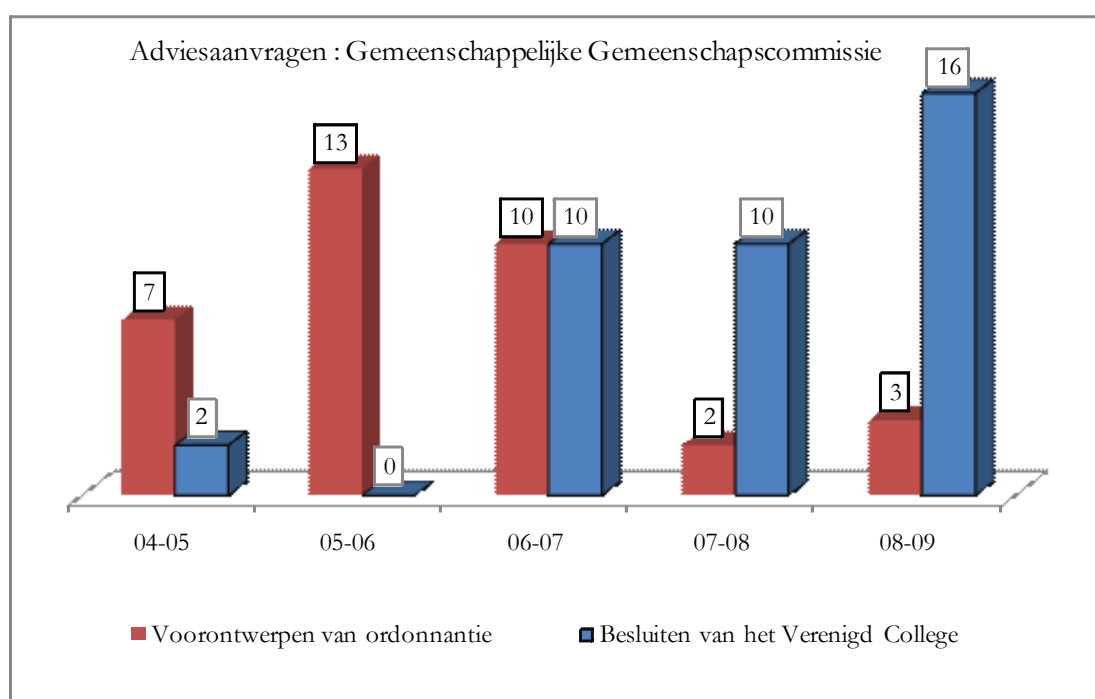
g. Brussels Hoofdstedelijk Gewest

JAAAR	Voorontwerpen van ordonnantie	Voorstellen van ordonnantie	Besluiten van de regering	Ministeriële besluiten	Totaal
04-05	21	1	23	2	47
05-06	32	0	60	0	92
06-07	44	2	59	3	108
07-08	31	1	65	12	109
08-09	19	2	62	4	87
TOTAAL	147	6	269	21	443
Jaarlijks gemiddelde	29,4	1,2	53,8	4,2	88,6

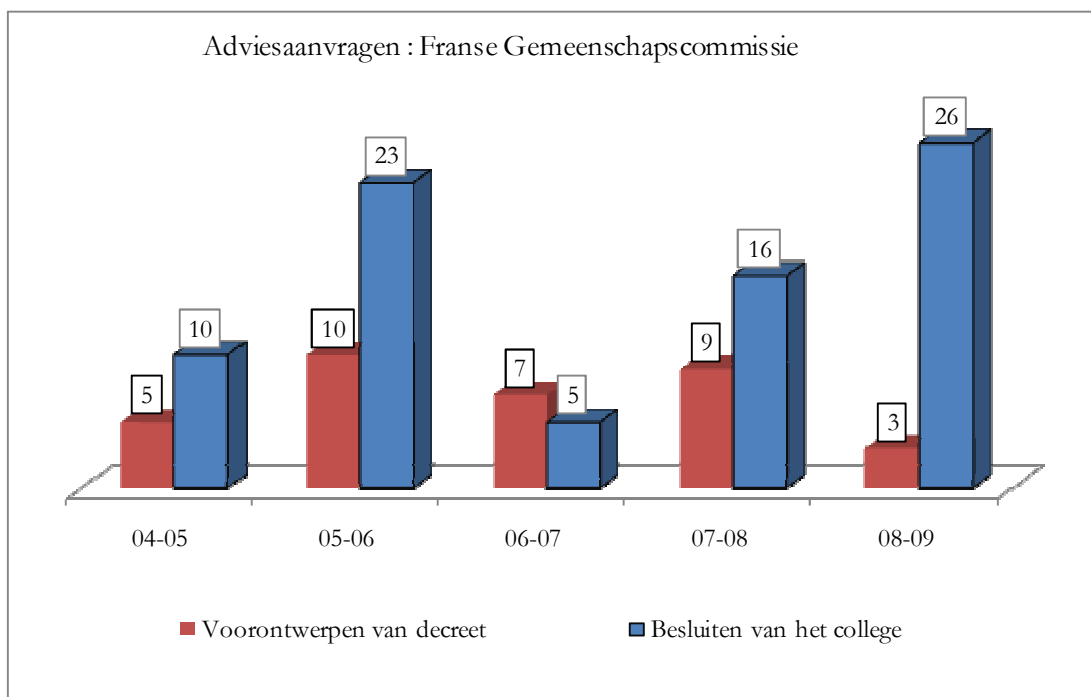
h. Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie

JAAR	Voorontwerpen van ordonnantie	Besluiten van het Verenigd College	Totaal
04-05	7	2	9
05-06	13	0	13
06-07	10	10	20
07-08	2	10	12
08-09	3	16	19
TOTAAL	35	38	73
Jaarlijks gemiddelde	7	7,6	14,6

i. Franse Gemeenschapscommissie

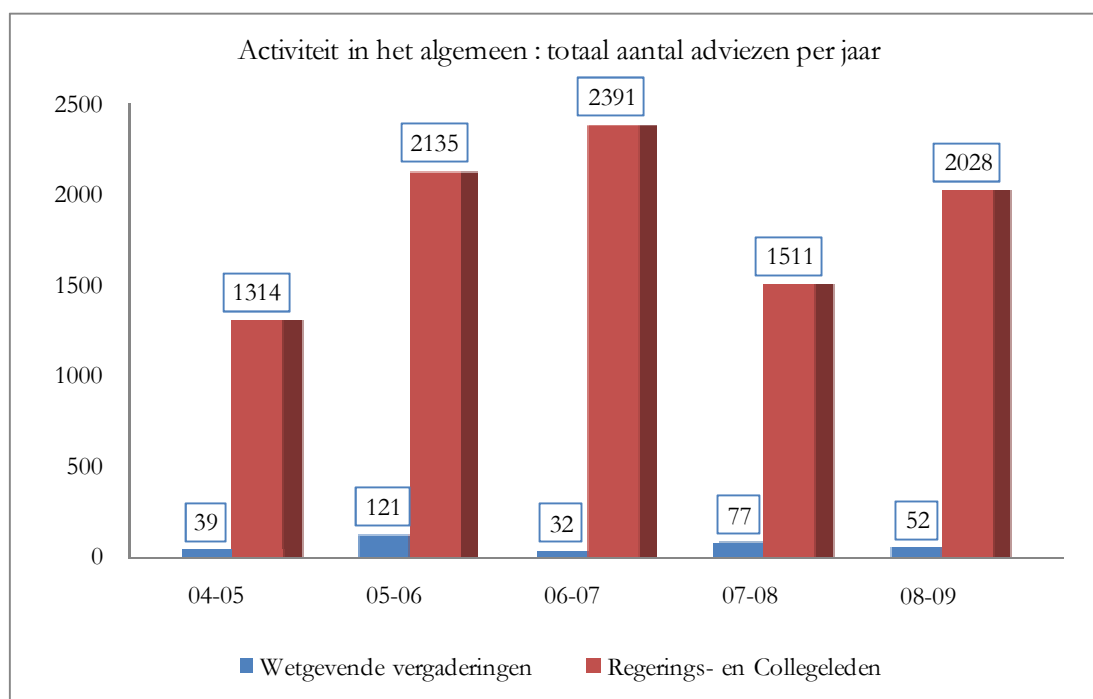
JAAR	Voorontwerpen van decreet	Besluiten van het college	<i>Totaal</i>
04-05	5	10	15
05-06	10	23	33
06-07	7	5	12
07-08	9	16	25
08-09	3	26	29
TOTAAL	34	80	114
Jaarlijks gemiddelde	6,8	16	22,8

4. Ontwikkeling ter zake van de verstrekte adviezen

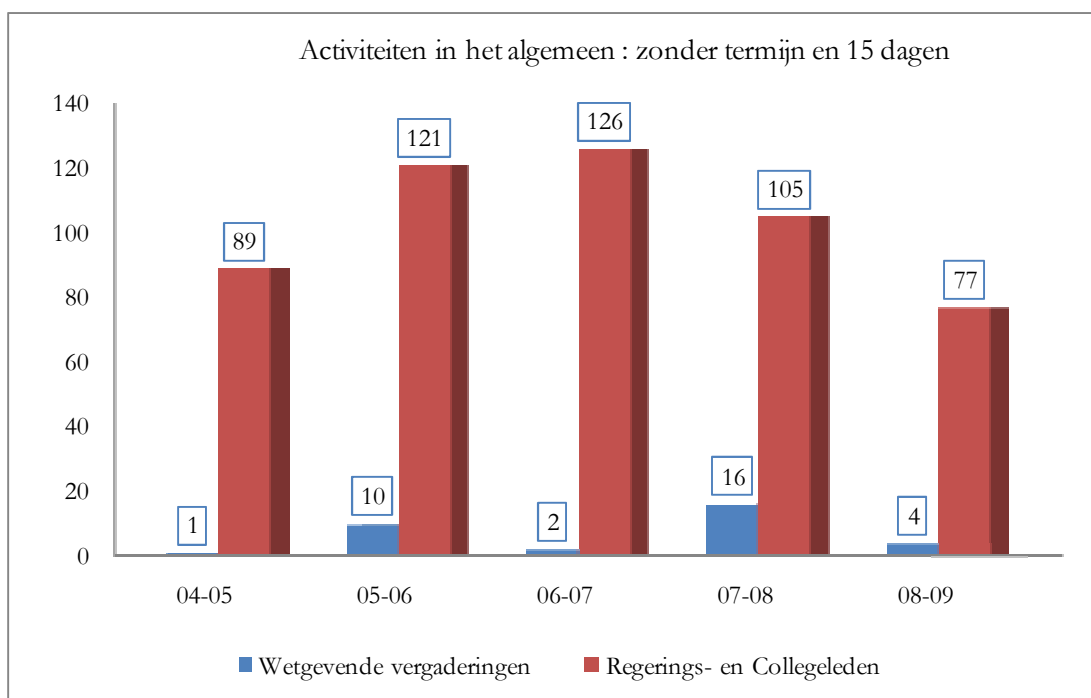
a. Activiteit in het algemeen: opsplitsing van de adviezen volgens adviesaanvrager

JAAR	Wetgevende vergaderingen	Regerings- en Collegeleden	Totaal
04-05	39	1.314	1.353
05-06	121	2.135	2.256
06-07	32	2.391	2.423
07-08	77	1.511	1.588
08-09	52	2.028	2.080
TOTAAL	321	9.379	9.700
Jaarlijks gemiddelde	64,2	1.875,8	1.940

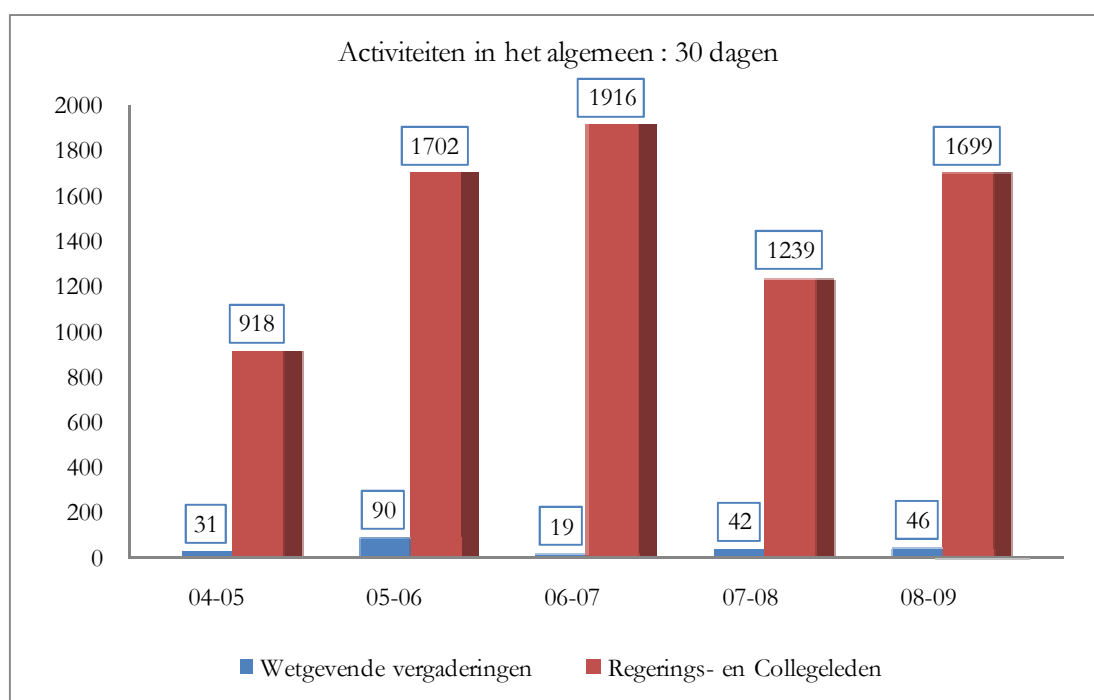
b. Activiteit in het algemeen: opsplitsing van de adviezen volgens adviesaanvrager;
zonder termijn en binnen een termijn van 15 dagen

JAAR	Wetgevende vergaderingen	Regerings- en Collegeleden	Totaal
04-05	1	89	90
05-06	10	121	131
06-07	2	126	128
07-08	16	105	121
08-09	4	77	81
TOTAAL	33	518	551
Jaarlijks gemiddelde	6,6	103,6	110,2

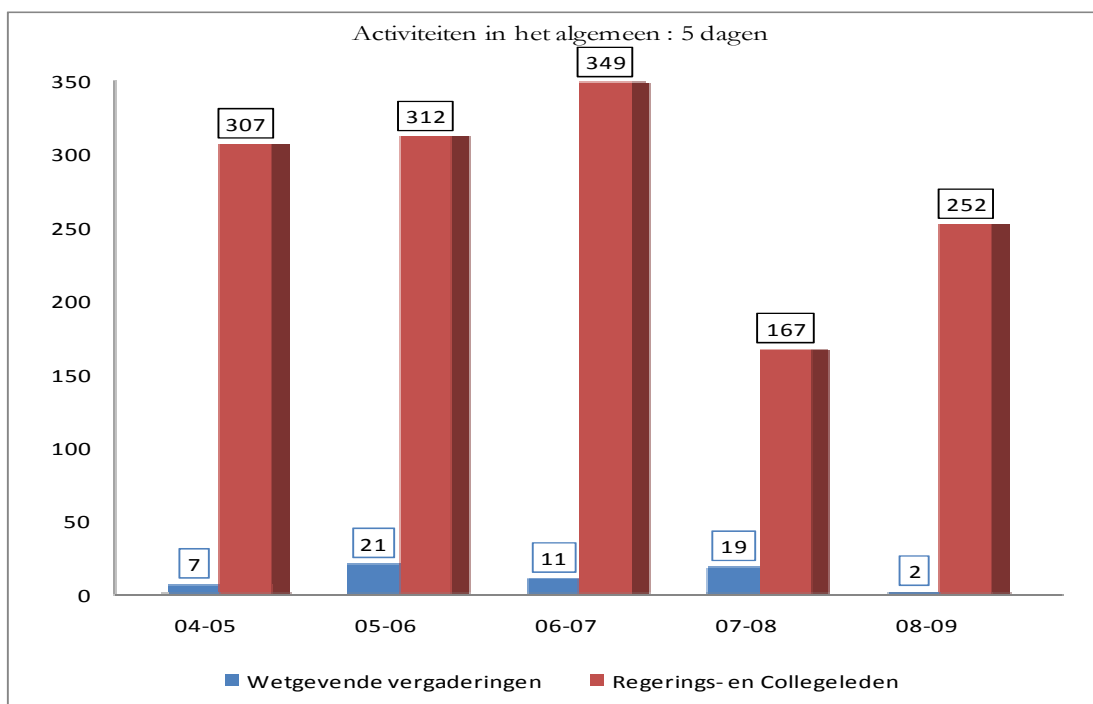
- c. Activiteit in het algemeen: opsplitsing van de adviezen volgens adviesaanvrager;
zonder termijn en binnen een termijn van 30 dagen

JAAR	Wetgevende vergaderingen	Regerings- en Collegeleden	Totaal
04-05	31	918	949
05-06	90	1.702	1.792
06-07	19	1.916	1.935
07-08	42	1.239	1.281
08-09	46	1.699	1.745
TOTAAL	228	7.474	7.702
Jaarlijks gemiddelde	45,6	1.494,8	1.540,4

d. Activiteit in het algemeen: opsplitsing van de adviezen volgens adviesaanvrager;
binnen een termijn van 5 dagen

JAAR	Wetgevende vergaderingen	Regerings- en Collegeleden	Totaal
04-05	7	307	314
05-06	21	312	333
06-07	11	349	360
07-08	19	167	186
08-09	2	252	254
TOTAAL	60	1387	1447
Jaarlijks gemiddelde	12	277,4	289,4

C. OVERZICHT VAN ENKELE PROBLEMEN DIE DE AFDELING WETGEVING HET AFGELOPEN GERECHTELIJK JAAR HEEFT ONDERVONDEN

Algemene voorstelling

Gelet op het grote aantal verstrekte adviezen, alsook op de verscheidenheid van zowel de behandelde aangelegenheden als de besproken juridische problemen, is het uiteraard onmogelijk om ook maar een bondig overzicht te geven van het geheel van de werkzaamheden van de afdeling Wetgeving tijdens de afgelopen periode. Na onderzoek van het geheel van de verstrekte adviezen is uiteindelijk besloten drie thema's nader te behandelen.

Allereerst is gebleken dat zich een aantal problemen voorgedaan hebben omtrent enerzijds de adviesbevoegdheid van de afdeling Wetgeving met betrekking tot de al dan niet "reglementaire" aard van de haar om advies voorgelegde ontwerpbesluiten, en anderzijds bepaalde regels die verband houden met de aanhangigmaking zelf. Het wordt dan ook nuttig geacht de aandacht van de adviesaanvragers te vestigen op die problemen en een eerste thema te wijden aan de aanhangigmaking van de afdeling Wetgeving ⁽¹⁵⁾.

De afdeling Wetgeving heeft het afgelopen jaar eveneens meermaals te maken gehad met problemen in verband met de omzetting van richtlijnen of met de uitvoering van Europese verordeningen. Naast het terugkerende ⁽¹⁶⁾ probleem dat de concordantietabellen gevoegd bij de adviesaanvragen niet tijdig zijn meegedeeld, zijn een aantal moeilijkheden gerezen in verband met de internrechtelijke bepalingen inzake de institutionele hervormingen, inzonderheid inzake de verdeling van de bevoegdheden onder de federale overheid en de verschillende deeltentiteiten.

⁽¹⁵⁾ Sommige van de hierna besproken problemen zijn reeds onderzocht, soms uit een ander gezichtspunt, in het jaarverslag 2005-2006 (hoofdstuk 2 - B-I en II), maar aangezien de afdeling Wetgeving moeilijkheden blijft ondervinden op het stuk van de rechtspleging, leek het nuttig enkele aspecten ervan opnieuw te behandelen.

⁽¹⁶⁾ Deze aangelegenheid is namelijk reeds behandeld in het jaarverslag 2005-2006 (hoofdstuk 2 - B-III).

Daarom is, teneinde een zo groot mogelijke eenheid van inzicht te bewerkstelligen onder de verschillende kamers van de afdeling Wetgeving, omtrent enkele van die materies ofwel in algemene vergadering ⁽¹⁷⁾ een advies geformuleerd, ofwel in verenigde kamers ⁽¹⁸⁾. Het wordt dus ook nuttig geacht een tweede thema te wijden aan dit onderwerp, inzonderheid aan de specifieke problemen inzake de omzetting van richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt (de "Dienstenrichtlijn").

Tijdens de afgelopen periode heeft de afdeling Wetgeving eveneens een advies verstrekt omtrent een wetsvoorstel "tot invoering van de zonsondergangclausule" in het kader van de evaluatie van de wetgeving, met verwijzing naar de praktijk van de "sunset laws". Aan dit advies ligt de keuze ten grondslag van het derde thema van het jaarverslag, waarin op een beknopte wijze de laatste ontwikkelingen inzake de evaluatie van de wetgeving in herinnering worden gebracht, alsook de aangelegenheid van de publicatie van de adviezen van de afdeling Wetgeving, een materie die nauw daarmee verbonden is.

1. Eerste thema : de aanhangingsmaking van de afdeling Wetgeving

- a. Het begrip "regelmatige handeling" in de zin van artikel 3, § 1, eerste lid, van de gecoördineerde wetten

Artikel 3, § 1 van de gecoördineerde wetten, bepaalt dat, buiten het met bijzondere redenen omkleed geval van hoogdringendheid, ontwerpen van reglementaire besluiten voor advies moeten worden voorgelegd aan de afdeling Wetgeving van de Raad van State. Of een ontwerp van besluit al dan niet reglementair is in de zin van genoemd artikel 3, § 1, is bepalend voor de bevoegdheid van de afdeling Wetgeving. Een adviesaanvraag over een ontwerp van niet-reglementair besluit wordt onontvankelijk verklaard.

⁽¹⁷⁾ Met toepassing van artikel 70 van het reglement van orde kan de eerste voorzitter of de voorzitter van de Raad van State, te weten degene van beiden die de afdeling Wetgeving onder zich heeft, een zaak voorleggen aan de algemene vergadering "wanneer het belang of de ingewikkeldheid der aanvraag zulks vordert".

⁽¹⁸⁾ Met toepassing van artikel 85*bis* van de wetten op de Raad van State, gecoördineerd op 12 januari 1973 (hierna "gecoördineerde wetten" genoemd).

Wanneer over een ontwerp van besluit dat wel reglementair is, geen advies werd gevraagd, kan het besluit in geval van beroep bij de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State vernietigd worden ⁽¹⁹⁾ of op grond van artikel 159 van de Grondwet buiten toepassing worden verklaard ⁽²⁰⁾. De kwestie of een ontwerp al dan niet reglementair is, heeft dus zeker zijn belang.

Reglementaire besluiten in de zin van artikel 3, § 1, van de gecoördineerde wetten, zijn besluiten die een rechtsregel formuleren en dus een algemene draagwijdte hebben; ze voorzien in een onpersoonlijke, abstracte rechtstoestand die voor een onbepaald aantal gevallen geldt. Het gaat met andere woorden om besluiten waarin algemene regelen worden gesteld die toepasselijk zijn op alle (natuurlijke of rechts-) personen of op een hele categorie van die personen. Het criterium van de "algemeenheid", dat de besluiten kenmerkt waarbij de uitvoerende macht haar verordenende bevoegdheid uitoefent, is hetzelfde als dat waarnaar wordt verwezen in de wetgeving betreffende de bekendmaking van wetten en verordeningen ⁽²¹⁾.

Ontwerpen van besluiten of bepalingen ⁽²²⁾ die geen rechtsregel, geen dwingend voorschrift stellen, zijn niet-reglementair ⁽²³⁾.

⁽¹⁹⁾ Zie onder meer RvS, nr. 131.567 van 18 mei 2004, *Université de Liège vs. Franse Gemeenschap*; RvS, nr. 154.605 van 7 februari 2006, *vzw 77 vs. Vlaamse Gemeenschap*.

⁽²⁰⁾ RvS, nr. 33.326 van 3 november 1989, *De Groof vs. Belgische Staat*; Cass., 9 september 2002, AR S.00.0125.F., <http://jure.juridat.just.fgov.be/?lang=nl>.

⁽²¹⁾ Zie Advies 45.769/3 van 13 januari 2009.

⁽²²⁾ Indien niet-reglementaire bepalingen voorkomen in een ontwerp dat voor het overige wel reglementair is, wordt in de regel over die bepalingen geen advies gegeven maar over de andere wel (Advies 46.110/4 van 3 april 2009).

⁽²³⁾ In dit overzicht wordt gesteund op de indeling uit M. VAN DAMME, *Het reglementair karakter van besluiten en de adviesbevoegdheid van de afdeling Wetgeving van de Raad van State*, in *Liber Amicorum Robert Senelle, Vraagpunten van publiek recht*, Brugge, Die Keure, 1986, p. 182-189. Zie ook F.M. REMION, "La compétence de la section de législation du Conseil d'État, suivant sa jurisprudence", *R.J.D.A.*, 1957, p. 161-167; M. LEROY "Les règlements et leurs juges", Brussel, Bruylant, 1987, p. 21-23; M. VAN DAMME, *Raad van State-afdeling Wetgeving*, in *Administratieve Rechtsbibliotheek. Algemene reeks*, nr. 10, Brugge, Die Keure, 1998, p. 116-132.

Tijdens het afgelopen gerechtelijk jaar werd dat geadviseerd over een ontwerp dat betrekking had op een beleidsplan dat de voorgenomen acties, maatregelen, middelen en termijnen bepaalt om de doelstellingen te bereiken, en dat krachtens het decreet waarvan het de uitvoering is, bij uittreksel wordt bekendgemaakt en ter inzage ligt ⁽²⁴⁾, over ontwerpen die louter programmatisch van aard zijn en dus geen nieuwe bindende rechtsregels tot stand brengen ⁽²⁵⁾, over ontwerpen die handelen over adviescommissies waarvan de raadpleging geen substantieel vormvoorschrift is ⁽²⁶⁾ en over een bepaling die de aanhef van een vroeger besluit wijzigt ⁽²⁷⁾.

Ontwerpen van besluiten of bepalingen met louter intern-bestuurlijke voorschriften zijn evenmin reglementair. Zo een ontwerp dat beperkt is tot het vaststellen van de taken en het regelen van de organisatie en de werkwijze van een dienst of instituut (zonder rechtspersoonlijkheid) die binnen het federale bestuur wordt opgericht, en dat niet raakt aan de rechtspositieregeling van de betrokken personen ⁽²⁸⁾, een bepaling tot aanwijzing van de dienst binnen de diensten van de regering die bevoegd is voor de uitvoering van een bepaalde reglementering ⁽²⁹⁾, ontwerpen tot vaststelling van de personeelsformatie van een administratie, zonder dat het statuut van de ambtenaren wordt gewijzigd ⁽³⁰⁾ of van de betrekkingen van de personeelsleden bij een administratie die eenzelfde trap van de hiërarchie vormen en dat een geheel vormt met het taalkader ⁽³¹⁾,

---

⁽²⁴⁾ Genoemd advies 45.769/3.

⁽²⁵⁾ Adviezen 46.273/4 en 46.276/4 van 29 april 2009 en 46.424/4 van 6 mei 2009.

⁽²⁶⁾ Adviezen 45.833/4 van 11 februari 2009, 46.110/4 van 3 april 2009 en 46.250/2 van 15 april 2009.

⁽²⁷⁾ Advies 46.275/4 van 29 april 2009.

⁽²⁸⁾ Advies 45.657/2 van 9 februari 2009.

⁽²⁹⁾ Advies 45.438/4 van 1 december 2008.

⁽³⁰⁾ Adviezen 46.578/1 van 4 juni 2009 en 46.964/2/V van 22 juli 2009.

⁽³¹⁾ Advies 45.581/2 van 8 december 2008.

ontwerpen die de organisatie van een ministerieel departement regelen en die bepaalde uitvoerende bevoegdheden delegeren aan de minister ⁽³²⁾ of aan ambtenaren ⁽³³⁾ of die een minister machtigen om bepaalde uitvoerende handelingen te stellen ⁽³⁴⁾. Ook een ontwerp houdende goedkeuring van wijzigingen van het organiek reglement tot vaststelling van de regeling inzake het personeel van de Sociaal-Economische Raad van Vlaanderen en van de personeelsformatie, wordt als niet-reglementair beschouwd aangezien het een handeling van administratief toezicht inhoudt ⁽³⁵⁾.

Niet-reglementair zijn ten slotte ontwerpen van besluiten of bepalingen die dwingende regels stellen maar geen nieuwe norm tot stand brengen. Daartoe behoren ontwerpen die zich beperken tot het toepassen van een bestaande wettelijke regeling op welbepaalde concrete situaties ⁽³⁶⁾, waaronder ontwerpen die weddeschalen van ambtenaren vaststellen, zonder dat bijzondere voorwaarden aan de toekenning ervan worden verbonden ⁽³⁷⁾ of ontwerpen die de Natura 2000 gebieden aanduiden, met inbegrip van de bepalingen die bijzondere voorschriften bevatten die m.b.t. deze gebieden moeten worden nageleefd ⁽³⁸⁾, bepalingen die het model van documenten vaststellen wanneer de inhoud van die documenten reeds volledig door

---

⁽³²⁾ Adviezen 46.313/4 van 27 april 2009 en 46.865/1 van 25 juni 2009 (in dat laatste advies wordt verwezen naar het advies van de algemene vergadering 42.540/AV van 8 oktober 2007).

⁽³³⁾ Adviezen 46.667/3 van 3 juni 2009, en 46.856/4 en 46.857/4 van 7 juli 2009.

⁽³⁴⁾ Advies 46.160/1 van 10 maart 2009.

⁽³⁵⁾ Adviezen 46.325/1 van 21 april 2009 en 47.055/1/V van 28 juli 2009.

⁽³⁶⁾ Adviezen 45.430/2 van 1 december 2008, 45.694/4 van 29 december 2008, 46.224/2 van 14 april 2009, 46.241/3 van 31 maart 2009, 46.452/4 van 18 mei 2009 en 46.548/1 van 4 juni 2009.

⁽³⁷⁾ Adviezen 45.223/4 van 15 oktober 2008, 45.238/1 van 2 oktober 2008, 45.518/3 van 15 december 2008 (het ontwerp bepaalt de minimum- en maximumgrenzen waarbinnen de gemeenteraad de salarisschaal van de gemeentesecretaris en de financieel beheerder kan bepalen) , 46.051/2 van 11 maart 2009, 46.097/2 van 18 maart 2009 en 46.214/2 van 7 april 2009.⁽¹⁷⁾ Advies 45.581/2 van 8 december 2008.

⁽³⁸⁾ Adviezen 46.197/4 tot 46.204/4 van 25 maart 2009 (deze regels zijn van toepassing voor welbepaalde individualiseerbare percelen en missen daardoor het voldoende algemeen karakter om reglementair te zijn).

reeds bestaande regelgeving is bepaald ⁽³⁹⁾, ontwerpen inzake het aanwijzen of erkennen van een nominatief aangeduide instelling of organisme ⁽⁴⁰⁾, ontwerpen die de voorwaarden en procedure bepalen voor de erkenning en subsidiëring van een organisme wanneer slechts één organisme kan worden erkend ⁽⁴¹⁾, ontwerpen en bepalingen die een louter individuele strekking hebben of m.a.w. een individuele administratieve rechtshandeling zijn, waaronder benoemingsbesluiten ⁽⁴²⁾, een machtiging aan welbepaalde onderwijsinstellingen om bepaalde secties te organiseren ⁽⁴³⁾, en ontwerpen die een individuele situatie regelen ⁽⁴⁴⁾.

b. Criteria voor een verzoek om een advies binnen vijf werkdagen (artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten)

In spoedeisende gevallen die in de aanvraag met bijzondere redenen moeten worden omkleed, kan de overheid die de afdeling Wetgeving adieert, vragen dat het advies wordt medegedeeld binnen een termijn van vijf werkdagen, verlengd tot acht werkdagen in het geval waarin het advies wordt gegeven ofwel met toepassing van artikel 2, § 4, ofwel door de algemene vergadering met toepassing van artikel 85 of door de verenigde kamers met toepassing van artikel 85*bis* ⁽⁴⁵⁾.

⁽³⁹⁾ Advies 45.438/4 van 1 december 2008.

⁽⁴⁰⁾ Adviezen 45.320/4 van 3 november 2008, 45.639/2 van 5 januari 2009 en 46.110/4 van 3 april 2009.

⁽⁴¹⁾ Ad45.324/4 van 5 november 2008 (omdat deze bepalingen hun gevolgen uitputten door hun enkele toepassing of maar op een welbepaald organisme toepasbaar zijn), 46.427/4 van 5 mei 2009 en 46.314/4 van 29 april 2009 (omdat het ontwerp geen algemene en abstracte regels bepaalt die van toepassing zijn op een onbepaald of onbepaalbaar aantal gevallen)

⁽⁴²⁾ Adviezen 46.239/2 van 15 april 2009 en 46.393/4 van 5 mei 2009.

⁽⁴³⁾ Advies 46.687/2 van 20 mei 2009.

⁽⁴⁴⁾ Adviezen 45.528/2 van 1 december 2008 (regels voor de uitgifte van een obligatieleening), 45.621/4 van 7 januari 2009 (verlengen looptijd vergunning Proximus en Mobistar) en 46.385/4 van 5 mei 2009 (model van aanvraagformulier voor erkenning Belgisch Olympisch en Interfederaal Comité).

⁽⁴⁵⁾ Artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten.

Door te eisen dat de adviesaanvragen met een termijn van vijf werkdagen van een "bijzondere" motivering moeten worden voorzien, heeft de wetgever tot uiting gebracht dat hij wil dat alleen in uitzonderlijke gevallen verzocht wordt om mededeling van het advies binnen die uitzonderlijk korte termijn en dat hij geoordeeld heeft dat als de adviesaanvragers die procedure te frequent zouden aanwenden, de werking van de afdeling Wetgeving daardoor zou worden verstoord ⁽⁴⁶⁾; de Raad van State zou immers in de onmogelijkheid kunnen verkeren om werkelijk spoedeisende zaken met de nodige zorg en de gewenste spoed te behandelen, met inbegrip van die zaken waarvoor de adviesaanvrager op grond van artikel 84, § 1, eerste lid, 1°, van de gecoördineerde wetten gevraagd heeft dat een termijn van dertig (kalender)dagen wordt nageleefd.

Als niet aan de verplichting om de spoedeisendheid te motiveren wordt voldaan, wordt de geldigheid van een besluit aangetast wegens schending van een substantieel vormvereiste, wat kan leiden tot de eventuele nietigverklaring ervan door de afdeling Bestuursrechtspraak van de Raad van State of tot de vaststelling dat het besluit onwettig is op grond van artikel 159 van de Grondwet ⁽⁴⁷⁾.

Een adviesaanvraag die geen motivering bevat omtrent de spoedeisendheid wordt onontvankelijk verklaard ⁽⁴⁸⁾.

Als een motivering wordt aangevoerd, moet de afdeling Wetgeving onderzoeken of de uitdrukkelijke motivering van de spoedeisendheid deugdelijk is ⁽⁴⁹⁾. De deugdelijke motivering van het verzoek om spoedbehandeling is een vereiste voor de ontvankelijkheid van de adviesaanvraag.

⁽⁴⁶⁾ Vgl. adviezen 46.161/AV van 17 maart 2009 (*Parl. St.*, Parl. Fr. Gem., 2008-2009, n° 680/1, 51-54) en 46.166/AV van 17 maart 2009 (*Parl. St.*, Parl. Fr. Gem., 2008-2009, n° 681/1, 20-23).

⁽⁴⁷⁾ Advies 45.575/2, van 8 december 2008.

⁽⁴⁸⁾ Advies 45.248/4 30 september 2008.

⁽⁴⁹⁾ Voornoemd advies 45.575/2.

Bij zijn onderzoek zal de Raad van State nagaan of de motivering voldoende pertinente en concrete gegevens bevat die het aannemelijk maken dat de ontworpen regeling dermate spoedeisend is dat een beroep moet worden gedaan op de procedure bedoeld in artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten ⁽⁵⁰⁾ en dat het niet mogelijk is om een advies te verzoeken binnen een termijn van dertig dagen met toepassing van artikel 84, § 1, eerste lid, 1°, van de gecoördineerde wetten ⁽⁵¹⁾.

Een motivering die bijvoorbeeld niets meer bevat dan een affirmatie van de dringendheid van het ontwerp ⁽⁵²⁾, een weergave van de doelstellingen die met de ontworpen regeling worden beoogd ⁽⁵³⁾, een verwijzing naar de vooropgestelde datum van inwerkingtreding ⁽⁵⁴⁾ of naar een zo snel mogelijke bekendmaking ervan in het Belgisch Staatsblad ⁽⁵⁵⁾ of om de inhoud zo spoedig mogelijk ter kennis te brengen van de betrokkenen ⁽⁵⁶⁾, of de beweegredenen die aanleiding hebben gegeven tot het ontwerp ⁽⁵⁷⁾, volstaat uiteraard niet om te besluiten tot de spoedeisendheid van de adviesaanvraag. Wat immers dient te worden aangetoond, is dat de ontworpen regeling zelf, gelet op haar inhoud, onverwijld tot stand dient te worden gebracht ⁽⁵⁸⁾.

⁽⁵⁰⁾ Voornoemde adviezen 46.161/AV en 46.166/AV.

⁽⁵¹⁾ Advies 45.516/1 van 27 november 2008. Wat de ontwerpen van reglementair besluit betreft, dient eraan herinnerd te worden dat de omstandigheid dat geen advies werd verleend binnen de voorgeschreven termijn tot gevolg heeft dat de adviesaanvraag aan de Raad van State onttrokken wordt (artikel 84, § 4, tweede lid, gecoördineerde wetten), met als gevolg dat de niet-raadpleging van de afdeling Wetgeving geen gevolg meer heeft op de wettigheid van het aangenomen besluit.

⁽⁵²⁾ M.a.w. een tautologische motivering waarin alleen staat dat de maatregelen dringend zijn omdat ze zo spoedig mogelijk moeten worden genomen of geen vertraging dulden: adviezen 45.452/1/3/4 van 18 november 2008 (*Parl. St.*, Kamer, 2008-2009, n° 52-1609/1, 15-22), en voornoemde adviezen 46.161/AV en 46.166/AV.

⁽⁵³⁾ Advies 45.676/3 van 19 december 2008.

⁽⁵⁴⁾ Advies 45.426/2 van 12 november 2008.

⁽⁵⁵⁾ Advies 45.187/3 van 16 september 2008.

⁽⁵⁶⁾ Advies 45.909/1 van 3 februari 2009.

⁽⁵⁷⁾ Advies 45.999/3 van 10 februari 2009.

⁽⁵⁸⁾ Voornoemd advies 45.676/3.

De vaststelling alleen dat het Parlement binnen een bepaalde tijd zal worden ontbonden, volstaat evenmin als een deugdelijke motivering. Anders oordelen, zou immers betekenen dat elk ontwerp of voorstel dat in de laatste maanden van de zittingsperiode wordt ingediend als spoedeisend zou dienen te worden beschouwd ⁽⁵⁹⁾.

Wat de uitvoering van Europese regelgeving (verordeningen of richtlijnen) betreft, wordt soms als motivering van de spoedeisendheid aangevoerd dat de termijn om hieraan uitvoering te geven, verstreken is.

Weliswaar is België verantwoordelijk voor een tijdige en adequate uitvoering van Europese regelgeving, doch dit betekent niet dat voor een adviesaanvraag over een laattijdige uitvoering van bijvoorbeeld een Europese verordening steeds een beroep kan worden gedaan op de spoedprocedure bedoeld in artikel 84, § 1, eerste lid, 2°, van de gecoördineerde wetten. Dat is enkel het geval wanneer wordt aangetoond dat bijzondere omstandigheden aanwezig zijn, die maken dat niet kan worden volstaan met een advies binnen dertig kalenderdagen, zoals bijvoorbeeld mocht de Europese Commissie België in gebreke hebben gesteld en hebben aangekondigd een geding aanhangig te maken bij het Hof van Justitie indien tegen een nabije datum de uitvoering niet is gebeurd ⁽⁶⁰⁾.

Aangezien de deugdelijke motivering van het verzoek om spoedbehandeling een vereiste is voor de ontvankelijkheid van de adviesaanvraag zal de afdeling Wetgeving ook nagaan of de opgegeven motivering kan worden betrokken op alle bepalingen van het ontwerp ⁽⁶¹⁾. Zo dat niet het geval is, zal de Raad van State zijn onderzoek beperken tot die artikelen waarvoor de motivering van de spoedeisendheid kan worden aanvaard. De overige bepalingen dienen dan in een afzonderlijk ontwerp te worden opgenomen, waarover om advies zal dienen te worden gevraagd volgens de normale procedure of op grond van artikel 84, § 1, eerste lid, 1°, van de gecoördineerde wetten (advies binnen dertig kalenderdagen).

⁽⁵⁹⁾ Adviezen 45.994/3 van 10 februari 2009 (*Parl. St.*, VI. Parl., 2008-2009, n° 216/1, 33-37) en 46.045/2/4 van 23 februari 2009 (*Parl. St.*, W. Parl., 2008-2009, n° 954/1, 14-16).

⁽⁶⁰⁾ Adviezen 45.434/4 van 17 november 2008, 45.775/3 van 30 december 2008 (*Parl. St.*, Kamer, 2008-2009, n° 2093/1, 22-33) en 45.831/3 van 15 januari 2009.

⁽⁶¹⁾ Adviezen 45.296/4 van 14 oktober 2008, 45.451/1/2/3/4 (*Parl. St.*, Kamer, 2008-2009, n° 1608/1) van 19 november 2008 en voornoemd advies 45.452/1/3/4.

Ten slotte kan nog worden opgemerkt dat het soms gebeurt dat de aanhef van een ontwerpbesluit een motivering bevat die niet identiek is aan de weergegeven motivering. In dat geval zal de Raad van State erop wijzen dat de motivering van het spoedeisende karakter, die in de adviesaanvraag wordt opgegeven, in de aanhef van het besluit dient te worden overgenomen en dit op grond van artikel 84, § 1, tweede lid, van de gecoördineerde wetten ⁽⁶²⁾.

c. Voorwaarden voor een nieuwe aanhangigmaking van de afdeling Wetgeving omtrent eenzelfde tekst

Wanneer de afdeling Wetgeving een advies heeft gegeven, heeft ze de bevoegdheid opgebruikt die ze krachtens de wet heeft ⁽⁶³⁾; het komt haar derhalve niet toe om zich opnieuw uit te spreken over reeds onderzochte bepalingen, ongeacht of ze herzien zijn teneinde rekening te houden met de opmerkingen die in het eerste advies gemaakt zijn, dan wel ongewijzigd blijven ⁽⁶⁴⁾.

Dat geldt niet wanneer overwogen wordt in de tekst volledig nieuwe bepalingen in te voegen waarvan de inhoud losstaat van de opmerkingen of voorstellen die in het eerste advies van de afdeling Wetgeving zijn gemaakt of gedaan. In zo'n geval moet de afdeling Wetgeving weer worden geraadpleegd, over de nieuwe bepalingen ⁽⁶⁵⁾. Dat geldt ook niet wanneer na het eerste advies nieuwe juridische gegevens opduiken, die kunnen rechtvaardigen dat de tekst door de afdeling Wetgeving opnieuw wordt onderzocht ⁽⁶⁶⁾: in zo'n geval moeten de bepalingen van de tekst waarvoor die nieuwe gegevens gevolgen hebben, aan de afdeling Wetgeving worden voorgelegd ⁽⁶⁷⁾.

⁽⁶²⁾ Adviezen 45.409/4 van 5 november 2008 en 45.857/1 van 27 januari 2009.

⁽⁶³⁾ En dit ongeacht de omstandigheden waarin de Raad van State de eerste maal om advies is verzocht (bv. omdat de tekst die voor de eerste maal om advies is voorgelegd niet de tekst was die de regering had goedgekeurd: advies 45.592/2 van 15 december 2008 (*Parl. St.*, Parl. Fr. Gem., 2008-2009, n° 641/1, 31-34)), aangezien het eerste advies immers niet voor onbestaande kan worden gehouden: advies 45.562/2 van 22 december 2008).

⁽⁶⁴⁾ Adviezen 45.576/AV van 6 januari 2009 en 45.071/2/V van 27 augustus 2008.

⁽⁶⁵⁾ Advies 46.019/2 van 16 februari 2009 (*Parl. St.*, Kamer, 2008-2009, n° 1788/1, 62-74). In dat geval zal ook het eerste advies in de parlementaire documenten moeten worden bekend gemaakt: voornoemd advies 45.451/1/2/3/4.

⁽⁶⁶⁾ Bv. bij nieuwe Europese regelgeving (advies 46.124/2 van 25 maart 2009 (*Parl. St.*, Parl. D. Germ., 2008-2009, n° 156/1, 33-39); impliciet advies 46.350/AV tot 46.355/AV van 12 mei 2009 - *Parl. St.*, Kamer, 2007-2008, nrs. 1292/2, 1292/3 en 1299/2, en 2008-2009, nrs. 1474/2 en 1805/2) of in het geval van een gemotiveerd advies van de Europese Commissie wegens strijdigheid met het EG-Verdrag (voornoemd advies 46.124/2).

⁽⁶⁷⁾ Advies 47.080/2/V van 17 augustus 2009.

Een nieuwe raadpleging van de afdeling Wetgeving is eveneens vereist wanneer deze in het eerste advies geconstateerd heeft dat ze onregelmatig om een advies is verzocht. Als die onregelmatigheid alleen sommige bepalingen van de tekst betreft, geldt het opnieuw moeten raadplegen van de afdeling Wetgeving uitsluitend voor die bepalingen ⁽⁶⁸⁾.

d. Gevolgen ingeval de voorafgaande vormvereisten niet zijn vervuld bij de aanhangigmaking van de afdeling Wetgeving (artikel 84, § 3, tweede lid, van de gecoördineerde wetten)

Sinds de wijziging van artikel 84 van de gecoördineerde wetten door de wet van 2 april 2003 leidt het feit dat niet aan alle verplichte vormvereisten is voldaan alvorens over een ontwerp het advies van de Raad van State, afdeling Wetgeving wordt gevraagd, niet langer tot de onontvankelijkheid van de adviesaanvraag. In geval van een adviesaanvraag op dertig kalenderdagen of op vijf werkdagen, bepaalt artikel 84, § 3, tweede lid van de gecoördineerde wetten immers dat het advies wordt gegeven zelfs indien de voorgeschreven vormvereisten niet zijn vervuld ⁽⁶⁹⁾.

⁽⁶⁸⁾ Voornoemd advies 45.576/AV en adviezen 45.038/2 van 24 september 2008 (*Parl. St. Waals Parl.*, 2008-2009, n° 951/1, 27-28), 45.957/4 van 2 maart 2009, en 46.839/4-46.840/4 van 7 juli 2009.

⁽⁶⁹⁾ In dat geval wordt er in het advies op gewezen dat een vormvereiste nog niet (volledig) is vervuld (omdat de desbetreffende procedure nog niet werd aangevat of omdat het advies van het adviesorgaan bv., wel werd gevraagd maar nog niet werd uitgebracht) en dat in geval het vervullen van het vormvereiste naderhand zou leiden tot wijzigingen aan het ontwerp, de gewijzigde bepalingen opnieuw voor advies aan de Raad van State moeten worden voorgelegd (hetgeen ook geldt bij wijzigingen als gevolg van een advies dat werd gegeven tussen de datum van de adviesaanvraag bij de Raad van State en deze waarop de Raad van State advies geeft). Soms wordt daarbij in herinnering gebracht dat de afdeling Wetgeving principieel pas om advies kan worden gevraagd dan nadat het betrokken ontwerp alle achtereenvolgende stadia van de administratieve voorbereiding heeft doorgemaakt en het tot het vaststellen van het ontwerp bevoegde orgaan de mogelijkheid heeft gehad het ontwerp eventueel aan te passen in het licht van de vervulde vormvereisten. Aldus wordt vermeden dat de Raad van State advies zou verlenen over een niet-definitieve ontwerp tekst en wordt gewaarborgd dat het advies wordt uitgebracht met volledige kennis van alle relevante elementen (bv. advies 46.262/3 van 31 maart 2009, waarbij in voetnoot wordt verwezen naar de adviezen 41.417/AV tot 41.420/AV van 6 oktober 2006 [*Parl. St. Kamer*, 2006-2007, n° 51-2720/1, 126-135]) of dat het dienstig zou zijn zich in de toekomst te houden aan de gebruikelijke regel volgens welke het advies van de Raad van State wordt gevraagd over voorontwerpen die een definitief karakter hebben (bv. advies 45.821/4 van 11 februari 2009 [*Parl. St., Parl. Fr. Gem.*, 2008-2009, n° 674/1, 52-69]).

Betreft het een adviesaanvraag zonder termijn, dan bepaalt artikel 84bis van de gecoördineerde wetten dat de kamer binnen de vijftien dagen die volgen op de ontvangst van de adviesaanvraag, de overheid schriftelijk op de hoogte brengt van de voorafgaande vormvereisten die niet vervuld zijn. De zaak wordt dan van de rol geschrapt en ingeschreven op een wachtrol. Het onderzoek wordt hernomen van zodra de kamervoorzitter heeft vastgesteld dat de vormvereisten volledig zijn vervuld.

Er zijn niettemin een aantal gevallen waarin het vervullen van bepaalde "formaliteiten" toch geldt als een vereiste voor de ontvankelijkheid van de adviesaanvraag.

Zo is het vaste adviespraktijk dat het ontbreken van het overleg in de Ministerraad in geval van een ontwerp van koninklijk besluit waarvoor dat overleg is voorgeschreven door een wettekst (meestal de rechtsgrond van het ontwerp), ertoe leidt dat de adviesaanvraag als voorbarig, en bijgevolg als niet ontvankelijk wordt beschouwd. Het voorgeschreven collegiale overleg dat in de Ministerraad moet plaatshebben, kan immers niet worden gelijkgesteld met een "voorafgaand vormvereiste" in de zin van artikel 84, § 3, van de gecoördineerde wetten, zoals het is vervangen bij de wet van 2 april 2003. Dat overleg is immers bedoeld om alle ministers de gelegenheid te bieden van gedachten te wisselen over een voorgelegd ontwerpbesluit en mee te werken aan het opstellen ervan. Pas wanneer een consensus bereikt is, kan een ontwerp van koninklijk besluit worden beschouwd als zijnde in zoverre gereed dat het om advies kan worden voorgelegd aan de afdeling Wetgeving van de Raad van State. Een minister kan dat advies dus niet vragen voordat over het ontwerp van koninklijk besluit overlegd is in de Ministerraad en voordat het in voorkomend geval aangepast is als gevolg van dat overleg ⁽⁷⁰⁾.

⁽⁷⁰⁾ In die zin, tijdens het afgelopen gerechtelijk jaar, de adviezen 45.242/2 van 20 oktober 2008 (niet gepubliceerd advies, niettegenstaande de bekendmaking in het Belgisch Staatsblad van 19 november 2008 van het koninklijk besluit van 14 november 2008 tot uitvoering van de artikelen 26, 27, 28, 31, 34, 36 en 37 van de wet van 24 juli 2008 houdende diverse bepalingen (I), met een verslag aan de Koning), 45.345/1 van 30 oktober 2008, 45.726/4 van 20 januari 2009, 45.877/2 van 16 februari 2009, 45.902/1 van 12 februari 2009, 45.926/1 van 3 februari 2009, 45.988/2 van 4 maart 2009, 46.122/1 - 46.123/1 van 17 maart 2009 (het vereiste van overleg in de Ministerraad geldt voor het ontwerp 46.122/1 - gelet op de inhoudelijke samenhang tussen dat ontwerp en het ontwerp 46.123/1, dat een ontwerp van ministerieel besluit is dat uitvoering geeft aan het ontwerp 46.122/1, is ook de desbetreffende adviesaanvraag voorbarig en bijgevolg niet ontvankelijk), 46.219/4 van 25 maart 2009, 46.574/1 van 19 mei 2009, 47.172/1/V van 15 september 2009 en 47.206/3 van 24 september 2009. In het advies 46.997/2/V van 29 juli 2009 wordt herinnerd aan de vaste adviespraktijk, maar wordt tevens opgemerkt dat een andere rechtsgrond in aanmerking komt, die geen overleg in de Ministerraad vereist, zodat toch advies kan worden gegeven.

Wanneer zowel het overleg in de Ministerraad als een ander vormvereiste is voorgeschreven en dat laatste, in casu een advies van een adviesorgaan, is uitgebracht nadat het overleg in de Ministerraad reeds plaatsvond, acht de afdeling Wetgeving het raadzaam, o.a. om elke twijfel weg te nemen over de rechtsgeldigheid van de wijze waarop het advies werd ingewonnen, en zeker nu in het advies van het adviesorgaan fundamentele opmerkingen worden gemaakt en er bovendien in de nota aan de Ministerraad met geen woord werd gerept over het (toen) nog uit te brengen advies, het ontwerp samen met het advies van het adviesorgaan opnieuw te overleggen in de Ministerraad, zodat deze met volledige kennis van zaken over het ontwerp zou kunnen beraadslagen. Indien als gevolg van dat overleg nog wijzigingen worden aangebracht in de aan de afdeling Wetgeving voorgelegde tekst, zal de afdeling Wetgeving over die wijzigingen opnieuw dienen te worden geconsulteerd ⁽⁷¹⁾.

Wanneer het een besluit van de Regering van een deelgebied betreft, kan de Raad van State enkel advies geven over het door de Regering principieel goedgekeurde ontwerp en niet over het ontwerp zoals het naderhand, in de loop van besprekingen tussen de minister en een adviesorgaan, werd gewijzigd (het adviesorgaan bracht dan advies uit over het gewijzigde ontwerp), zonder dat het gewijzigde ontwerp ter goedkeuring aan de Regering werd voorgelegd ⁽⁷²⁾.

Het gebeurt dat de Vlaamse Regering bij de principiële goedkeuring van een ontwerp de bevoegde minister machtigt om het advies van een adviesorgaan te vragen en, voor zover dat advies geen aanleiding geeft tot inhoudelijke wijzigingen, het advies van de Raad van State te vragen over het principieel goedgekeurde ontwerp. De Raad van State merkt dan op dat er kan worden aangenomen dat de genoemde minister hiermee wordt gemachtigd om zelf te beoordelen of het advies van het adviesorgaan al dan niet aanleiding geeft tot het aanbrengen van inhoudelijke wijzigingen aan het ontwerp, maar dat het aanbeveling verdient om zulks in de toekomst op een meer duidelijke wijze te bepalen ⁽⁷³⁾.

⁽⁷¹⁾ Advies 45.964/1 van 10 februari 2009 (Belgisch Staatsblad van 15 april 2009, 2^e ed.).

⁽⁷²⁾ Advies 46.517/3 van 19 mei 2009. Bij de adviesaanvraag voor de Raad van State was zowel het principieel goedgekeurde ontwerp gevoegd als het gewijzigde ontwerp, waarover de Commissie voor de bescherming van de persoonlijke levenssfeer advies had gegeven. In het advies van de Raad van State werd gesteld dat indien een gewijzigde versie van het ontwerp door de Regering zou worden goedgekeurd, de gewijzigde bepalingen opnieuw om advies aan de Raad van State moesten worden voorgelegd.

⁽⁷³⁾ In voetnoot wordt daarbij opgemerkt dat het gevolgde procédé niet zonder bezwaren is aangezien de Vlaamse Regering de bestemming is van het advies (van het adviesorgaan) en in de mogelijkheid moet zijn erover standpunt in te nemen.

Mocht de Regering naderhand van oordeel zijn dat het advies van het adviesorgaan toch dient te leiden tot wijzigingen aan het ontwerp, dienen die wijzigingen nog om advies aan de Raad van State te worden voorgelegd ⁽⁷⁴⁾.

Indien het ontwerp ingevolge het advies van het adviesorgaan, of *in casu*, de onderhandelingen met de vakbonden, evenwel toch door de minister wordt gewijzigd alvorens het voor advies aan de Raad van State wordt voorgelegd (en zonder dat de Regering zich uitsprak over het gewijzigde ontwerp), stelt de afdeling Wetgeving dat de voorwaarde om het ontworpen besluit voor advies aan de Raad van State voor te leggen, niet is vervuld en de adviesaanvraag derhalve onontvankelijk is ⁽⁷⁵⁾.

⁽⁷⁴⁾ In die zin, adviezen 45.217/3 (*Parl. St.* Vl. Parl., 2008-2009, n° 1975/1, 115-158) van 4 november 2008, 45.337/1 van 6 november 2008 en 46.491/3 van 12 mei 2009. In een eerder advies, 44.977/1/V van 26 augustus 2008 (*Parl. St.*, Vl. Parl., 2008-2009, n° 1977/1, 21-25), was de adviesaanvraag onontvankelijk verklaard omdat het ontwerp nog niet was voorgelegd aan het bevoegde Sectorcomité, terwijl de Vlaamse Regering de bevoegde minister slechts had gemachtigd om het advies van de Raad van State te vragen op voorwaarde dat de onderhandelingen in dat Sectorcomité, die nog moesten plaatsvinden na de principiële goedkeuring van het ontwerp door de Regering, geen aanleiding konden geven tot wijziging van de door de Regering principieel goedgekeurde tekst

⁽⁷⁵⁾ Advies 46.464/1 van 30 april 2009. Hierbij wordt erop gewezen dat de Regering, luidens artikel 22 van het bijzonder decreet van 7 juli 2006 over de Vlaamse instellingen, collegiaal beraadslaagt, volgens de procedure van de consensus, onverminderd de door haar toegestane delegaties. De Regering dient dus eerst collegiaal de tekst van een ontwerp van regeringsbesluit vast te stellen vooraleer het om advies aan de afdeling Wetgeving kan worden voorgelegd. Voor de andere gewest- en gemeenschapsregeringen, zie: artikel 69 van bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, artikel 75, eerste lid, van de bijzondere wet van 12 januari 1989 met betrekking tot de Brusselse Instellingen en artikel 51 van de wet van 31 december 1983 tot hervorming voor de Duitstalige Gemeenschap. De vereiste, dat de Regering een ontwerp eerst tot het hare heeft gemaakt, valt niet onder artikel 84, § 3, tweede lid van de gecoördineerde wetten (*Beginselen van de wetgevingstechniek - Handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten*, 2008, aanbeveling n° 249-1 www.raadvst-consetat.be/?page=technique+legislative&lang=nl). Zie ook, in boekvorm: R. ANDERSEN, (dir.), *Code de légistique*, Brussel, éd. Andersen, 2008, blz. 174). Uit de parlementaire voorbereiding van de wijzigende wet van 2 april 2003 blijkt immers niet dat in die bepaling onder de term "vormvereisten" ook het beraad in de Regering zou zijn bedoeld.

2. Tweede thema : de afdeling Wetgeving en het Europese recht

a. De omzetting van richtlijnen en het opstellen van concordantietabellen

De Raad van State heeft reeds in zijn jaarverslag 2005-2006 de adviesaanvragers erop gewezen dat wanneer een tekst ertoe strekt een Europese richtlijn om te zetten, het aan de afdeling Wetgeving bezorgde dossier concordantietabellen moet bevatten ⁽⁷⁶⁾.

Op deze verplichting wordt eveneens gewezen in de Handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten ⁽⁷⁷⁾.

Ook al blijken zulke tabellen bijzonder nuttig of zelfs onontbeerlijk te zijn in het kader van verzoeken om een advies binnen een termijn van vijf werkdagen of van dertig dagen, de Raad van State legt dat vereiste niet alleen op om in zijn eigen belang het onderzoek van de hem voorgelegde teksten te vergemakkelijken: "Die tabellen zijn inderdaad zeer nuttig, zowel voor de wetgevende vergadering als voor degenen voor wie de rechtsregels bestemd zijn." ⁽⁷⁸⁾. De afdeling Wetgeving heeft daaraan eens te meer herinnerd in het kader van het onderzoek van een voorontwerp van wet "tot wijziging van de wet van 11 januari 1993 tot voorkoming van het gebruik van het financiële stelsel voor het witwassen van geld en de financiering van terrorisme, en het Wetboek van Vennootschappen":

"Daarenboven zouden bij het wetsontwerp dat aan de wetgevende kamers wordt voorgelegd twee concordantietabellen moeten worden gevoegd, (...) waarvan de eerste ten aanzien van de verschillende bepalingen van de voornoemde richtlijnen, melding moet maken van (...) de ontworpen bepalingen die voorzien in de omzetting ervan, (...) en waarvan de tweede tabel de overeenstemming geeft tussen de bepalingen van het voorontwerp van wet en die van de richtlijnen.

⁽⁷⁶⁾ Zie jaarverslag 2005-2006, hoofdstuk 2 - B-III, nrs. 15 tot 17.

⁽⁷⁷⁾ *Beginselen van de wetgevingstechniek - Handleiding voor het opstellen van wetgevende en reglementaire teksten*, 2008, aanbevelingen nrs. 191 tot 194, www.raadvst-consetat.be/?page=technique_legislative&lang=nl; R. ANDERSEN, (dir.), *Code de légistique*, Brussel, éd. Andersen, 2008, blz. 107-108.

⁽⁷⁸⁾ Zie onder meer de adviezen 45.576/AV van 6 januari 2009 en 47.076/2/V van 17 augustus 2009.

Zulke concordantietabellen zijn immers onontbeerlijk opdat de wetgevende kamers zich met kennis van zaken kunnen uitspreken over de keuze van de middelen die de Regering hen voorstelt aan te wenden en om te voorkomen dat de uitoefening van het amenderingsrecht vervat in artikel 76 van de Grondwet verder reikt dan de grenzen van de beoordelingsbevoegdheid die de lidstaten krachtens het Europees recht kunnen uitoefenen" ⁽⁷⁹⁾.

"Aan de hand van concordantietabellen kan ook worden uitgelegd waarom sommige bepalingen van een richtlijn niet worden omgezet door de steller van het voorontwerp, bijvoorbeeld omdat hun onderwerp buiten de werkingssfeer van de betrokken entiteit valt, omdat het onderwerp ervan niet relevant is in het licht van die bevoegdheden, omdat die bepalingen een keuzemogelijkheid bieden waarvan geen gebruik is gemaakt, omdat de bepaling van de richtlijn niet hoeft te worden omgezet, of om enige andere aanvaardbare reden" [vertaling] ⁽⁸⁰⁾.

- Bovendien sporen steeds meer richtlijnen de lidstaten ertoe aan om zulke tabellen op te stellen en om ze openbaar te maken als bijlage bij de omzettinginstrumenten ⁽⁸¹⁾. Deze richtlijnen verwijzen in dat verband naar het Interinstitutioneel Akkoord van het Europees Parlement, de Raad van de Europese Unie en de Commissie van de Europese Gemeenschappen, waarvan punt 34 bepaalt:

⁽⁷⁹⁾ Voornoemde adviezen 46.124/2 en 45.550/2 van 22 december 2008 (*Parl. St.*, Kamer 2008-2009, nr. 1988/1, 116-131).

⁽⁸⁰⁾ Zie de Franstalige adviezen 45.390/2 van 24 november 2008 (*Parl. St.*, Parl. Fr. Gem. 2008-2009, nr. 629/1, 160-170) en 45.924/4 van 25 februari 2009 (*Parl. St.* Parl. D. Gem. 2008-2009, nr. 150/1, 18-21).

⁽⁸¹⁾ Zie bijvoorbeeld overweging 118 van richtlijn 2006/123/EG van het Europees Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt (de "Dienstenrichtlijn", waarvan hierna sprake is) of overweging 68 van richtlijn 2007/65/EEG van het Europees Parlement en de Raad van 11 december 2007 tot wijziging van richtlijn 89/552/EEG van de Raad van 3 oktober 1989 betreffende de coördinatie van bepaalde wettelijke en bestuursrechtelijke bepalingen in de lidstaten inzake de uitoefening van televisie-omroepactiviteiten (richtlijn "Televisie-omroepactiviteiten"), aangehaald in advies 45.389/4 van 26 november 2008 (*Parl. St.*, Parl. Fr. Gem. 2008-2009, nr. 634/1, 99-127). Sommige richtlijnen nemen in hun dispositief zelfs de verplichting op om zulke concordantietabellen mee te delen aan de Europese Commissie (zie bv. artikel 2 van richtlijn 2009/135/EG van de Commissie van 3 november 2009 houdende toestemming voor tijdelijke afwijkingen van bepaalde criteria voor donors van volbloed en bloedbestanddelen, zoals vastgelegd in bijlage III bij richtlijn 2004/33/EG, in de context van een risico van tekorten als gevolg van de A(H1N1)-griep пандemie (PB. L 288, 4.11.2009, 7).

"De Raad spoort de lidstaten ertoe aan voor zichzelf en in het belang van de Gemeenschap hun eigen tabellen op te stellen, die voor zover mogelijk het verband weergeven tussen de richtlijnen en de omzettingsmaatregelen, en deze openbaar te maken. Hij verzoekt de lidstaten die zulks nog niet hebben gedaan onverwijld een coördinator voor de omzetting aan te wijzen." ⁽⁸²⁾.

Desondanks moet weliswaar worden vastgesteld dat een tekst die een richtlijn omzet te vaak nog aan de Raad van State wordt toegezonden zonder dat daarbij de omzettingstabellen zijn gevoegd. Wanneer de Raad van State verzocht wordt een spoedadvies (binnen vijf werkdagen of binnen dertig kalenderdagen) te verstrekken, beschikt hij niet altijd over de nodige tijd om de steller van het ontwerp te vragen die tabellen op te stellen en ze hem te bezorgen. In dat geval moet hij zich ertoe beperken te constateren dat hij, binnen de gestelde termijn, niet heeft "kunnen nagaan of het onderzochte ontwerp het effectief mogelijk maakt om in het interne recht te zorgen voor de volledige omzetting van de voormelde richtlijn" ⁽⁸³⁾.

Het komt ook voor dat slechts één tabel wordt bezorgd, te weten die welke de concordantie tussen de tekst van de richtlijn en de internrechtelijke tekst aangeeft. De afdeling Wetgeving stelt alsdan dat "een tweede tabel [moet] worden opgesteld en gevoegd bij het voorontwerp van wet, die de concordantie in omgekeerde zin weergeeft, zodat de wetgevende kamers zich met kennis van zaken kunnen uitspreken over de keuze van de middelen die de steller van het voorontwerp heeft aangewend om de omzetting van de desbetreffende richtlijn te waarborgen en zodat ze kunnen voorkomen dat de uitoefening van het amenderingsrecht vastgelegd in artikel 76 van de Grondwet de grenzen te buiten gaat van de beoordelingsbevoegdheid die het Europese recht aan de lidstaten toekent." ⁽⁸⁴⁾.

⁽⁸²⁾ PB.C. 321, 31.12.2003, 4.

⁽⁸³⁾ Zie bv. de adviezen 45.558/4 van 17 december 2008 en 45.839/1 van 12 maart 2009.

⁽⁸⁴⁾ Zie bv. de adviezen 46.870/2 van 8 juli 2009 (*Parl. St.*, Kamer 2008-2009, nr. 2182/1, 75-91), 46.980/2/V van 29 juli 2009 (*Parl. St.*, Kamer 2008-2009, nr. 2157/1, 45-58) en 47.016/2/V van 9 september 2009.

- b. Problemen i.v.m. de omzetting van horizontale richtlijnen: richtlijn 2006/123/EG van het Parlement en de Raad van 12 december 2006 betreffende diensten op de interne markt (PB L 376, 27.12.2006, blz. 36) (Dienstenrichtlijn)

Aanvankelijk hebben de verschillende kamers van de afdeling Wetgeving de vragen omtrent de omzetting van de Dienstenrichtlijn *ad hoc* behandeld. Door de ruime werkingsfeer van die richtlijn ⁽⁸⁵⁾ wat de bedoelde diensten en de verschillende opgelegde uitzonderingen betreft, door de weerslag van die richtlijn op de regelingen inzake vergunning, erkenning, registratie of aangifte die voorafgaan aan dienstverleningen die in het interne recht bestaan en door de weerslag van die richtlijn op de talrijke marktdeelnemers uit de overheids- of privésector die erbij betrokken kunnen zijn, is echter snel gebleken dat een aantal gemeenschappelijke principes terzake moesten worden bepaald die in aanmerking moeten worden genomen bij de concrete omzetting van die richtlijn, bovendien ongeacht welke kamer geadieerd is en ongeacht op welke aangelegenheid het voorliggende ontwerp van tekst betrekking heeft. Die noodzaak om voor enige eenheid in de adviespraktijk te zorgen omtrent de manier waarop de omzetting van de richtlijn moet worden begrepen, heeft zich zeer snel laten gevoelen, aangezien de kamers van de afdeling Wetgeving zich op het gebied van de uiteenlopende diensten waarop de richtlijn betrekking heeft, meestal moeten buigen over teksten die over dezelfde aangelegenheid gaan en die vaak op zeer soortgelijke principes berusten - inzonderheid inzake programmatie van de diensten en instellingen in kwestie, alsook inzake vereisten inzake erkenning of voorafgaande vergunning - maar die genomen zijn door de verschillende wetgevers, elk binnen hun eigen bevoegdheidsfeer.

⁽⁸⁵⁾ In het "Handboek voor de implementatie van de Dienstenrichtlijn" dat de Europese Commissie in 2007 heeft opgesteld (http://ec.europa.eu/internal_market/services/docs/services-dir/guides/handbook_nl) is in dat verband opgemerkt (1.2) dat, aangezien de Dienstenrichtlijn een horizontaal instrument is dat betrekking heeft op een breed scala van verschillende diensten en wellicht gevolgen zal hebben voor een groot aantal nationale wetten en voorschriften, de lidstaten moeten voorzien in een combinatie van wetgeving en andere (organisatorische of praktische) maatregelen om de Dienstenrichtlijn uit te voeren.

In het licht daarvan heeft de algemene vergadering van de afdeling Wetgeving, naar aanleiding van een aanvraag om advies over een voorontwerp van decreet van het Waals Gewest dat ontstaan heeft gegeven aan het decreet van 30 april 2009 betreffende de opvang en de huisvesting van bejaarde personen, in haar advies 45.609/AV van 3 februari 2009 ⁽⁸⁶⁾, een aantal leidende beginselen terzake vastgelegd die als volgt kunnen worden samengevat:

- elke regeling die invloed heeft op de toegang tot een dienstactiviteit of de uitoefening van zo'n activiteit moet voortaan niet alleen worden onderzocht vanuit het oogpunt van het primaire Europese recht, maar ook uit het oogpunt van de Dienstenrichtlijn;
- aangezien de Dienstenrichtlijn in werking is getreden op 28 december 2006 en vóór 28 december 2009 ⁽⁸⁷⁾ omgezet moet zijn, moeten de lidstaten, uiterlijk op die datum, al hun rechtsregels in overeenstemming hebben gebracht met de richtlijn en het bij artikel 39 van de richtlijn voorgeschreven evaluatieverslag aan de Commissie hebben voorgelegd; dat verslag moet onder meer de bestaande vergunningsstelsels omschrijven, alsmede een motivering bevatten van de verenigbaarheid ervan met de richtlijn; met ingang van 28 december 2009 moet de afdeling Wetgeving in voorkomend geval ambtshalve toetsen of een nieuwe regeling verenigbaar is met de richtlijn.

⁽⁸⁶⁾ *Parl. St.*, W.Parl. 2008-2009, nr. 971/1, 27-47.

⁽⁸⁷⁾ Voor de ontwerpen die vóór de uiterste datum van omzetting van de richtlijn bij haar zijn ingediend, heeft de afdeling Wetgeving erop gewezen dat de lidstaten, volgens de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen (Zie inzonderheid het arrest van 18 december 1997, *Inter-Environnement Wallonie/Waals Gewest*, zaak C-129/96, *Jur HvJ*, 1997, I, blz. 7411 e.v.), weliswaar niet verplicht zijn de maatregelen tot omzetting van een richtlijn vast te stellen voordat de daartoe gestelde termijn verstreken is, maar niettemin geen bepalingen mogen vaststellen die de verwezenlijking van het door deze richtlijn voorgeschreven resultaat in het gedrang kunnen brengen of op zijn minst, in dezelfde zin, geen nieuwe bepalingen mogen vaststellen die de reeds bestaande bepalingen versterken.

- bij het toetsen van een regeling die onder de Dienstenrichtlijn zou kunnen vallen, moet eerst worden onderzocht of die regeling al dan niet betrekking heeft op diensten zowel in de zin van artikel 4, 1), van de richtlijn, als in de zin van artikel 50 van het EG-Verdrag (nu artikel 57 van het VwEU), uitgelegd overeenkomstig de rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen (HvJ) ⁽⁸⁸⁾; als het niet om diensten in die zin gaat, zouden de marktdeelnemers waarop de regeling betrekking heeft, uit het oogpunt van de vrijheid van vestiging en van het vrije verkeer van diensten niet onder het Europese recht vallen, noch onder het primaire, noch onder het afgeleide;
- zodra een ontworpen tekst ertoe strekt één enkele regeling in te stellen voor alle marktdeelnemers waarop hij betrekking heeft, moeten de ontworpen bepalingen worden getoetst aan de eisen van de Dienstenrichtlijn, al was het maar voor de marktdeelnemers waarvan niet kan worden betwist dat ze diensten in de zin van de richtlijn verrichten;
- wat betreft de uitsluitingsgronden die uitdrukkelijk zijn voorgeschreven bij artikel 2, lid 2, van de richtlijn, valt op te merken dat, overeenkomstig de rechtspraak van het HvJ, uitzonderingen op regels die vervat zijn in een horizontale richtlijn die tot doel heeft de werkzaamheid van de door het EG-Verdrag erkende rechten te waarborgen, strikt moeten worden uitgelegd; het is dus niet uitgesloten dat een marktdeelnemer waarop het ontwerp betrekking heeft, in aanmerking kan komen voor één van die uitsluitingen voor een deel van zijn activiteiten, terwijl hij voor andere activiteiten wel onder de richtlijn zou blijven vallen ⁽⁸⁹⁾;

⁽⁸⁸⁾ Zie in dat verband de toelichting in het advies van de algemene vergadering (II.3.2).

⁽⁸⁹⁾ In het advies van de algemene vergadering worden de uitsluitingsgronden gebaseerd op de begrippen "diensten van de gezondheidszorg" en "sociale diensten betreffende sociale huisvesting, kinderopvang en ondersteuning van gezinnen of personen in permanente of tijdelijke nood, die worden verleend door de staat, door dienstverrichters die hiervoor een opdracht hebben of een mandaat hebben gekregen van de staat, of door liefdadigheidsinstellingen die als zodanig door de staat zijn erkend" verderop besproken, inzonderheid in het licht van de rechtspraak van het HvJ.

- zodra de richtlijn van toepassing is, moet elke akte die de vorm aanneemt van een vergunning, erkenning, werkingsvergunning of beginseltoestemming die een dienstverrichter vooraf moet aanvragen en verkrijgen, beschouwd worden als een vergunningsstelsel in de zin van artikel 4, 6), van richtlijn 2006/123/EG of op zijn minst als een eis in de zin van artikel 4, 7), van de richtlijn; in dat geval moet het geplande stelsel gewettigd kunnen worden in het licht van de verschillende voorwaarden die door de richtlijn worden opgelegd, hetzij betreffende de vrijheid van vestiging van de dienstverrichters (artikel 9 en volgende van de richtlijn: wettiging van de instelling of handhaving van een vergunningsstelsel; wettiging van de voorwaarden voor de toekenning van de vergunning; ...), hetzij betreffende het vrije verkeer van diensten (artikel 16 en volgende van de richtlijn: wettiging van de eisen die worden gesteld aan de toegang tot een dienstactiviteit of tot de uitoefening ervan, tenzij ervan uitgegaan kan worden dat het gaat om een specifiek geval van afwijking);
- bovendien, zelfs gesteld dat de richtlijn niet van toepassing is - inzonderheid omdat het gaat om één van de uitsluitingsgronden voorgeschreven bij artikel 2, lid 2, van de richtlijn - dan nog moet het geplande stelsel gewettigd kunnen worden in het licht van het Europese primaire recht en de rechtspraak van het HvJ terzake, zodra ervan uitgegaan zou kunnen worden dat het gaat om een dienst in de zin van artikel 50 EG-Verdrag (nu artikel 57 VwEU). Die subsidiaire toetsing vloeit voort uit het feit dat "voor onderwerpen die niet onder de Dienstenrichtlijn vallen het EG-Verdrag onverkort van toepassing blijft" ⁽⁹⁰⁾.

⁽⁹⁰⁾ Handboek voor de implementatie van de Dienstenrichtlijn, *op. cit.*, nr. 1.1.

Zoals uit talrijke, latere adviezen van de verschillende kamers van de afdeling Wetgeving blijkt, heeft dit toetsingsschema van de algemene vergadering als leidraad gediend voor de kamers. Soms is uitdrukkelijk naar dat advies verwezen ⁽⁹¹⁾, soms zijn daaruit letterlijke passages overgenomen ⁽⁹²⁾ en voorts zijn verscheidene adviezen duidelijk op dat toetsingsschema gebaseerd, zonder dat ze er uitdrukkelijk naar verwijzen ⁽⁹³⁾, en zijn ze aangepast aan het specifieke karakter van zowel de ingediende ontwerpen als de aangelegenheden waarop die ontwerpen betrekking hebben.

Zo mag worden gesteld dat, voor de omzetting van een horizontale richtlijn in het interne recht, de inbreng van de algemene vergadering van de afdeling Wetgeving bijgedragen heeft tot enige eenheid in de rechtspraak, zowel wat de presentatie als de inhoud betreft van de adviezen waarin de omzetting van de Dienstenrichtlijn achteraf aan de orde is gesteld ⁽⁹⁴⁾.

Na te hebben opgemerkt dat elke wetgever de Dienstenrichtlijn in het interne recht moet omzetten voor wat zijn eigen bevoegdheden betreft, heeft de afdeling Wetgeving er ook op gewezen dat dit niet wegneemt dat de verschillende wetgevers die omzetting van de richtlijn op elkaar moeten afstemmen. De omstandigheid dat het niet nuttig is geacht, ter wille van de duidelijkheid en de coherentie, met toepassing met artikel 92*bis* van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen een samenwerkingsakkoord te sluiten, maakt de noodzaak om onderling overleg te plegen en de beleidslijnen wederzijds op elkaar af te stemmen nog groter ⁽⁹⁵⁾.

⁽⁹¹⁾ Zie inzonderheid de adviezen 45.920/4 van 23 februari 2009, 46.073/4 van 18 maart 2009, 46.338/4 van 14 april 2009, 46.379/4 van 13 mei 2009, 46.516/3 van 19 mei 2009 en 47.043/2/V van 26 augustus 2009.

⁽⁹²⁾ Zie inzonderheid de adviezen 46.402/3 van 12 mei 2009, 46.469/VR/3 van 2 juni 2009, 46.473/VR/3 van 2 juni 2009 en 46.652/3 van 9 juni 2009.

⁽⁹³⁾ Zie inzonderheid advies 45.991/3 van 3 maart 2009 over een voorontwerp dat ontstaan heeft gegeven aan de ordonnantie van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest van 14 mei 2009 houdende wijziging van de ordonnantie van 7 juni 2007 betreffende de energieprestatie en het binnenklimaat van de gebouwen (*Parl. St.* BHG, 2008-2009, nr. A-571/1, 11), 45.787/3 van 27 januari 2009, 45.914/3 van 17 februari 2009, 46.174/3 van 21 april 2009, 46.577/4 van 17 juni 2009, 46.657/3 van 3 juni 2009, 46.795/3 van 23 juni 2009, 46.982/1 van 14 juli 2009, 46.969/1/V van 22 juli 2009.

⁽⁹⁴⁾ Het gaat om meer dan veertig adviezen die tussen 3 februari 2009 en het einde van het bewuste gerechtelijk jaar zijn gegeven.

⁽⁹⁵⁾ Advies 47.084/1/V van 8 september 2009.

De afdeling Wetgeving heeft ook onderstreept dat de omstandigheid dat diverse bepalingen van de richtlijn die geen omzetting in autonome regels van nationaal recht behoeven, maar waarin aan de wetgever of aan andere regelgevende instanties beginselen of verbodsbepalingen worden opgelegd die zij moeten naleven wanneer ze regels uitvaardigen, in een kaderwet worden overgenomen, de wetgever, precies wegens de flankerende of de interpretatieve werking van dergelijke wettelijke voorschriften, er niet van ontslaat tijdig in de specifieke regelgeving de bepalingen te verwijderen die strijdig zouden zijn met de bepalingen van de richtlijn of van deze kaderwet, en in het algemeen, om de bij de richtlijn voorgeschreven beginselen toe te passen door nieuwe wetgeving uit te werken of bestaande wetgeving te herzien. Om de Dienstenrichtlijn naar behoren om te zetten, moeten de concrete verplichtingen van de rechtzoekenden in de verschillende specifieke vergunningsstelsels zelf worden opgenomen en moeten - onder meer - de daarbij vastgestelde euvels worden weggewerkt en leemten worden aangevuld. Het formuleren van zogenaamde "flankerende regels" voldoet niet aan de vereisten van de rechtszekerheid ⁽⁹⁶⁾.

c. De omzetting van Europese richtlijnen of de uitvoering van Europese verordeningen uit het oogpunt van de interne bevoegdheidsverdelende regels: noodzakelijk beroep op samenwerkingsakkoorden.

Tijdens het afgelopen jaar heeft de afdeling Wetgeving reeds meermaals moeten herhalen dat, wanneer de bepalingen van een richtlijn waarvan de omzetting in het interne recht door een ontworpen tekst beoogd wordt, gedeeltelijk onder de bevoegdheidssfeer vallen van een federale overheid of een deeltentiteit, maar ook gedeeltelijk onder de bevoegdheidssfeer van een andere federale overheid of deeltentiteit en dat wanneer de richtlijn op zodanige wijze is gesteld, dat het uitermate moeilijk is om een duidelijk onderscheid te maken tussen de aspecten die onder de bevoegdheidssfeer vallen van hetzij de ene, hetzij de andere overheid, de conclusie die daaruit getrokken moet worden erin bestaat dat, zoals het Grondwettelijk Hof heeft gesteld ⁽⁹⁷⁾, alleen met het sluiten van een of meerdere samenwerkingsakkoorden, als bedoeld in artikel 92*bis*, § 1, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, vermeden kan

---

⁽⁹⁶⁾ *Ibid.*

⁽⁹⁷⁾ GwH., 14 juli 2004, nr. 132/2004, B.4.1. tot B.6.2.; GwH., 13 juli 2005, nr. 128/2005, B.4.2. tot B.6.6.

worden dat er bevoegdheidsproblemen rijzen met betrekking tot het interne recht ⁽⁹⁸⁾.

Hetzelfde geldt overigens wanneer de ontworpen tekst gewoonweg ertoe strekt de uitvoeringsmaatregelen vast te stellen die vereist zijn voor de toepassing van een Europese verordening ⁽⁹⁹⁾.

⁽⁹⁸⁾ Inzonderheid advies 45.321/4 van 3 november 2008 (de minimumveiligheidseisen m.b.t. de tunnels in het trans-Europese wegennet: gedeeltelijke bevoegdheid van de gewesten en gedeeltelijke bevoegdheid van de federale overheid - in dat advies wordt overigens verwezen naar advies 43.542/VR van 18 september 2007), de adviezen 46.013/4 tot 46.017/4 van 11 maart 2009, 46.163/2 van 12 maart 2009 en 46.504/3 van 27 april 2009 (goedkeuring van externe noodplanning - in de voornoemde adviezen 46.013/4 tot 46.017/4 is eveneens eraan herinnerd dat, hoewel de afdeling Wetgeving van de Raad van State reeds heeft opgemerkt dat vanuit een strikt formeel oogpunt bekeken, er in beginsel geen bezwaar is, ten aanzien van het interne recht, dat verschillende overheden zich verstaan over de wijze waarop die samenwerking zal plaatsvinden, die wijze van samenwerking evenwel geen enkele juridische waarborg geeft dat elk van die overheden de maatregelen die onder hun bevoegdheidssfeer vallen en die betrekking hebben op de samenwerking met de overige betrokken overheden effectief zullen aannemen en toepassen.

⁽⁹⁹⁾ Inzonderheid advies 45.944/4 van 2 maart 2009 (*Parl. St.*, BHG, 2008-2009, nr. A-578/1, 5-9) (gedeelde bevoegdheden inzake het toezicht op handelingen van een Europese groepering voor territoriale samenwerking [EGTS] en de adviezen 45.900/3 van 10 februari 2009 (*Parl. St.*, Kamer, 2008-2009, nr. 2093/1, 22-23) en 46.246/3 van 7 april 2009 (gedeelde bevoegdheden wat betreft de goedkeuring van uitvoeringsmaatregelen die vereist zijn voor de tenuitvoerlegging van verordening (EG) nr. 1907/2006 van het Parlement en de Raad van 18 december 2006 inzake de registratie en beoordeling van en de autorisatie en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen (REACH), tot oprichting van een Europees Agentschap voor chemische stoffen, houdende wijziging van richtlijn 1999/45/EG en houdende intrekking van verordening (EEG) nr. 793/93 van de Raad en verordening (EG) nr. 1488/94 van de Commissie alsmede richtlijn 76/769/EEG van de Raad en de richtlijnen 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG en 2000/21/EG van de Commissie (PB L 136, 29.5.2007, blz. 3). Zie ook, wat betreft anderzijds het onderzoek van ontwerpen van teksten houdende instemming met samenwerkingsakkoorden betreffende de uitvoering van Europese verordeningen, advies 46.688/VR van 23 juni 2009 (de vrijwillige deelneming van organisaties aan een communautair milieubeheer- en milieuauditsysteem (EMAS)) en advies 45.804/AV van 13 januari 2009 (implementatie van de bedrijfstoelageregeling in het kader van de steunmaatregelen ten behoeve van de landbouwers).

Met betrekking tot landbouwaangelegenheden, heeft de omzetting van Europese richtlijnen, of de goedkeuring van uitvoeringsmaatregelen die vereist zijn voor de toepassing van Europese verordeningen, gelet op bepaalde specifieke aspecten van deze materie die verband houden met de wijze waarop deze op Europees niveau gereguleerd is, een aantal juridische problemen doen rijzen, ten aanzien van de regels van het interne recht die de verdeling van de bevoegdheden tussen de gewesten betreffen. Die problemen zijn tijdens het afgelopen jaar meermaals ter advies voorgelegd aan de verenigde kamers of aan de algemene vergadering van de afdeling Wetgeving, om te zorgen voor een zo groot mogelijke eenheid van de adviespraktijk tussen de verschillende bevoegde kamers die zich buigen over ontwerpen van teksten die, ook al gaan ze uit van onderscheiden gewestwetgevers, toch erg nauw met elkaar verknocht zijn, uit het oogpunt van de ter zake geldende bepalingen van het Europees recht.

Een van de problemen waarmee de afdeling Wetgeving opnieuw ⁽¹⁰⁰⁾ geconfronteerd is, is dat van de goedkeuring, binnen elk gewest, van ogenschijnlijk autonome regels, die echter blijkbaar uitgewerkt zijn in nauw overleg tussen de gewesten, meer bepaald in het kader van de Interministeriële Conferentie voor het Landbouwbeleid (ICLB), met het oog op het vaststellen binnen elk gewest van regels betreffende de inschrijving van de verschillende variëteiten van landbouw- en groentegewassen, zaden, rassen en dergelijke meer in de "nationale" rassencatalogi. Nadat erop gewezen is dat de vaststelling van die catalogi, die voor het gehele grondgebied van de betrokken lidstaat dienen te gelden, wordt opgelegd door de relevante bepalingen van de onderscheiden Europese richtlijnen die ter zake van toepassing zijn, hebben de verenigde kamers van de afdeling Wetgeving de volgende beginselen geformuleerd ⁽¹⁰¹⁾:

- een inschrijving op een nationale rassenlijst geldt noodzakelijkerwijze voor het gehele Belgische grondgebied;
- een regeling betreffende deze inschrijving overstijgt derhalve de territoriale bevoegdheid van het betrokken gewest en kan door dat gewest dus niet eenzijdig worden uitgevaardigd;

⁽¹⁰⁰⁾ De verenigde kamers van de afdeling Wetgeving hebben zich immers reeds tijdens het voorgaande gerechtelijk jaar uitgesproken over die aangelegenheid: adviezen 44.370/VR/3 van 6 mei 2008 en 44.371/VR/3 van 6 mei 2008.

⁽¹⁰¹⁾ Inzonderheid de adviezen 46.486/VR van 15 juni 2009, 46.860/VR van 23 juni 2009 en 46.861/3 van 30 juni 2009.

- de verwijzing naar de regels die zijn opgenomen in het Interregionaal Protocol "Teeltmateriaal" van 31 maart 2004, genomen ter uitvoering van artikel 13 ⁽¹⁰²⁾ van het samenwerkingsakkoord van 30 maart 2004 tussen het Vlaamse Gewest, het Waalse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest met betrekking tot de uitoefening van de geregionaliseerde bevoegdheden op het gebied van Landbouw en Visserij volstaat evenwel niet om de onderzochte ontwerpen conform de bevoegdheidverdelende regels (van het interne recht) te maken;
- het genoemde protocol bevat zowel bepalingen die de gewesten kunnen bezwaren als bepalingen die de burgers persoonlijk kunnen binden, zodat met dat protocol op grond van artikel 92*bis*, § 1, tweede lid, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen bij decreet en ordonnantie instemming had dienen te worden betuigd, wat niet het geval is, net zo min als dat het geval was met het voornoemde samenwerkingsakkoord van 30 maart 2004;
- bij gebrek aan zulk een instemming kan het Interregionaal Protocol "Teeltmateriaal" van 31 maart 2004 - of althans de bepalingen ervan die de gewesten kunnen bezwaren of de burger persoonlijk kunnen binden - geen gevolg hebben, zodat het niet in aanmerking kan worden genomen voor de nadere uitwerking van de regeling inzake de nationale rassencatalogi in een uitvoeringsbesluit;
- het genoemde protocol, dat beter als samenwerkingsakkoord kan worden betiteld, zal derhalve, wil het gevolgen kunnen hebben, dienen te worden onderworpen aan parlementaire instemming;
- aangezien bovendien de federale overheid bevoegd is gebleven voor "de normering en de daarop toepasbare controle inzake de kwaliteit van de grondstoffen en de plantaardige producten met het oog op het verzekeren van de veiligheid van de voedselketen ⁽¹⁰³⁾, is de instemming van de federale wetgever eveneens vereist, in zoverre voor de omzetting van een aantal bepalingen van de betrokken richtlijnen eveneens diens betrokkenheid vereist is.

⁽¹⁰²⁾ Dat artikel verplicht de gewesten om een protocol af te sluiten met betrekking tot het opmaken van de nationale catalogi (rassenlijsten) van landbouw- en groentegewassen.

⁽¹⁰³⁾ Artikel 6, § 1, V, eerste lid, 1°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen.

Een soortgelijke redenering is gevolgd zowel door de verenigde kamers van de afdeling Wetgeving, als door de kamer waar een adviesaanvraag is ingediend met betrekking tot de vaststelling van lijsten van andere biologische variëteiten ⁽¹⁰⁴⁾, de vaststelling en de bepaling van een "regionale coëfficiënt" ⁽¹⁰⁵⁾, het opstellen en bijhouden door elke Lidstaat van "stamboeken", waarin de rasechte fokvarkens, fokrunderen, schapen- en geitenrassen en paardachtigen ingeschreven worden ⁽¹⁰⁶⁾, of voor wat betreft, in het kader van de heffing in de sector melk en zuivelproducten, het behoud van de unieke nationale reserve voor heel België ⁽¹⁰⁷⁾.

De regionalisatie van de landbouw, behoudens een aantal uitzonderingen bepaald in artikel 6, § 1, V, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen, heeft ervoor gezorgd dat het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, op dezelfde wijze als de overige gewesten, ertoe gehouden is de volheid van zijn bevoegdheden ter zake uit te oefenen, mede teneinde op dat niveau alle toepasselijke bepalingen uit te vaardigen en maatregelen te treffen die noodzakelijk zijn voor de omzetting van de Europese richtlijnen of voor de uitvoering van de Europese verordeningen.

⁽¹⁰⁴⁾ Advies 46.927/4 van 15 juli 2009.

⁽¹⁰⁵⁾ Voornoemd advies 46.486/VR (doordat aan de hand van zulk een coëfficiënt rekening wordt gehouden met gegevens, zoals inzonderheid "de gemiddelde geteelde oppervlakte in België", deze factor van toepassing is op de overige gewesten die eveneens bevoegd zijn inzake landbouw en zulk een berekening moet steunen op gegevens die door een federale administratie bekendgemaakt worden).

⁽¹⁰⁶⁾ Advies 46.726/VR van 23 juni 2009 (gelet op de voorschriften die voortvloeien uit de Europese regelgeving op zoötechnisch gebied, hebben de bepalingen betreffende het bijhouden van "stamboeken" enerzijds betrekking op heel het grondgebied van de betrokken Lidstaat - *in casu*, het geheel van het Belgisch grondgebied - , en anderzijds op het opmaken van "nationale boeken" voor de Europese instanties en de andere Lidstaten).

⁽¹⁰⁷⁾ Advies 45.301/4 van 3 november 2008 (de bepalingen betreffende de nationale reserve (ivm de melkquota) moeten van toepassing blijven voor heel het Belgisch grondgebied en het is niet de bevoegdheid van een gewest in het bijzonder om die nationale reserve te organiseren aangezien de desbetreffende bepalingen eveneens buiten de gewestgrenzen van toepassing moeten blijven. Kennelijk hebben het Vlaams Gewest en het Waals Gewest geoordeeld dat het voldoende is dat elk gewest afzonderlijk een regeling uitwerkt inzake inzonderheid de nationale reserve, waarbij er evenwel voor gezorgd wordt dat beide regelingen met elkaar in overeenstemming zijn. Deze werkwijze strookt evenwel niet met het systeem van de bevoegdheidsverdeling binnen het federale België).

Het is in dat verband begrijpelijk dat door de omvang van de taak die aldus aan het Brussels Hoofdstedelijk Gewest wordt toevertrouwd, vergeleken bij het relatief beperkte toepassingsgebied *ratione personae* van de regelingen en maatregelen die door het Gewest aldus moeten worden getroffen, het logisch is dat het Gewest genoodzaakt wordt om te zoeken naar concrete samenwerkingsverbanden met de overige gewesten, desgevallend door middel van het sluiten van samenwerkingsakkoorden.

De afdeling Wetgeving die zitting gehouden heeft in algemene vergadering, heeft evenwel eraan herinnerd dat, ongeacht de omvang van de verplichtingen die het Brussels Hoofdstedelijk Gewest krachtens het Europees recht worden opgelegd, het sluiten van dergelijke samenwerkingsakkoorden enkel mogelijk is mits de ter zake relevante bepalingen van het interne recht worden nageleefd. Daaruit volgt inzonderheid dat het sluiten van een samenwerkingsakkoord er niet toe mag leiden dat de federale Staat, een gemeenschap of een gewest zich ontdoet van de uitoefening van een bevoegdheid die hen door de Grondwet of door een bijzondere wet is toegewezen. Een samenwerkingsakkoord mag met andere woorden geen uitwisseling, afstand of teruggave van bevoegdheden inhouden. In een samenwerkingsakkoord mag bijgevolg inzonderheid niet worden bedongen dat het Vlaams Gewest, in het kader van de bedrijfstoelageregeling bedoeld in verordening (EG) 1782/2003 van de Raad van 29 september 2003, bepaalde bevoegdheden van het Brussels Hoofdstedelijk Gewest uitoefent ⁽¹⁰⁸⁾.

De twee specifieke problemen die zonet zijn onderzocht tonen aan hoe moeilijk het soms kan zijn op juridisch vlak de vereisten van het Europese recht te moeten combineren met die welke in het interne recht worden opgelegd door de bevoegdheidsverdelende regels. In dat verband moet worden vastgesteld dat de striktheid van de juridische oplossingen soms onvereenigbaar is met de praktische noodwendigheden. In dat geval staat het aan de wetgever het recht en de praktijk met elkaar te verzoenen.

⁽¹⁰⁸⁾ Voornoemd advies 45.804/AG (in dat advies wordt evenwel gesteld dat het wel in overeenstemming zou zijn met de bevoegdheidsverdelende regels mocht voorzien worden in de oprichting van een dienst, gemeenschappelijk aan het Vlaamse Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest, die instaat voor de toepassing van de bedrijfstoelageregeling of van andere steunregelingen; een andere oplossing is het indelen van het grondgebied in drie zones, elk samenvallend met het grondgebied van een gewest waarvoor telkens een eigen betaalorgaan van het betrokken gewest bevoegd is).

d. Het Europees recht en de prejudiciële vragen aan het Grondwettelijk Hof

Bij de bijzondere wet van 12 juli 2009, is artikel 26 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof aangevuld met een paragraaf 4 die bepaalt dat wanneer voor een rechtscollege wordt opgeworpen dat een wet, een decreet of een in artikel 134 van de Grondwet bedoelde regel een grondrecht schendt dat op geheel of gedeeltelijk analoge wijze wordt gewaarborgd zowel in een bepaling uit titel II van de Grondwet als in een bepaling van Europees of internationaal recht, het rechtscollege in de regel eerst aan het Grondwettelijk Hof de prejudiciële vraag moet stellen over de verenigbaarheid met de bepaling uit titel II van de Grondwet.

In haar advies 45.905/AV van 3 maart 2009 ⁽¹⁰⁹⁾ heeft de algemene vergadering van de afdeling Wetgeving, na een lange uiteenzetting over de verenigbaarheid van de ontworpen bepalingen met de regels betreffende de voorrang van de regels die gelden binnen de Europese Gemeenschappen en de Europese Unie, inzonderheid in het licht van de vaste rechtspraak van het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen in verband met de rechtstreekse toepasselijkheid van de Europeesrechtelijke regels, en de verplichting voor de nationale rechters om het communautaire recht "rechtstreeks" toe te passen overeenkomstig de beslissing of de rechtspraak van het Hof, geoordeeld, onder het uitdrukkelijke voorbehoud van een eventueel toetsing van de ingevoerde regeling door het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, dat die bepalingen verenigbaar zijn met de regels inzake de voorrang van het Europees recht:

- de ontworpen bepaling strekt er geenszins toe enkel in het voordeel van de grondwettigheidscontrole de bevoegdheid terzijde te schuiven die alle rechtscolleges ontleen aan de Europese verdragen om het Europees recht toe te passen, en in voorkomend geval te laten primeren op de wetten, decreten, ordonnanties en verordeningen van intern recht;
- bovendien voert het geen systeem in, zelfs niet tijdelijk, waarbij de controle van de rechtsgeldigheid van nationaalrechtelijke wet- en verordeningsteksten op basis van het Europees recht automatisch zou neerkomen op een controle die beperkt is tot de grondwettigheidscontrole;
- ze beperkt zich er immers toe te bepalen in welke volgorde twee vraagstukken moeten worden onderzocht, die, in ieder geval op procedureel vlak, onderscheiden zijn: enerzijds de grondwettigheidscontrole; anderzijds de controle inzake de verenigbaarheid met het Europees recht, waaraan niet wordt geraakt;

⁽¹⁰⁹⁾ *Parl.St.*, Kamer 2007-2008, nr. 52-1283/2, 3-30

- daaruit volgt dat de voorgestelde regeling binnen de beoordelingsruimte blijft die het Hof van Justitie aan de Staten heeft toebedeeld om te bepalen in welk stadium van de procedure een prejudiciële vraag naar het Hof moet worden verwezen en het mogelijk maakt een effectieve rechterlijke bescherming te waarborgen van de rechten die de justitiabelen aan het gemeenschapsrecht ontlenuen.

3. Derde thema : evaluatie van de wetgeving en de "sunset laws" als inspiratiebron

a. De "sunset laws"

Door het sterk toenemende aantal regelingen, denkt de wetgever steeds meer aan de invoering van een procedure voor een doeltreffende evaluatie van de wetgeving ⁽¹¹⁰⁾. Een eerste concrete stap is gezet met de wet van 25 april 2007 tot oprichting van een Parlementair Comité belast met de wetsevaluatie. Dat comité heeft tot taak kennis te nemen van verzoekschriften waarin melding gemaakt wordt ofwel van problemen die rijzen bij de toepassing van sommige wetten, ofwel van de onaangepastheid van sommige wetten aan de situaties die ze regelen.

In de loop van het voorbije gerechtelijk jaar is de afdeling Wetgeving geadieerd omtrent een voorstel van wet waarin een ingrijpender methode werd voorgesteld om de wetgever te dwingen de wetgeving systematisch te evalueren. Het voorstel van wet "tot invoering van de zonsongangclausule", ingediend door de heer R. VAN DE VELDE ⁽¹¹¹⁾, stelt immers als principe dat de toepassing van elke wet wordt opgeschort vijf jaar na de inwerkingtreding ervan.

⁽¹¹⁰⁾ Dat is niet nieuw; in het verleden zijn immers reeds verscheidene initiatieven genomen. Zie bijvoorbeeld:

- het voorstel van wet "tot inrichting van een driejaarlijkse wetsevaluatie", op 7 mei 1992 ingediend door de heren VANDE LANOTTE c.s. (*Parl. St.*, Kamer 1991-1992, nr. 48-439/1), vervallen, en het bijbehorend verslag van de ad-hocsubcommissie van de Kamer (*Parl. St.*, Kamer 1991-1992, nr. 48-439/2);
- amendement nr. 33 van de heer DE CREM, ingediend tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet van 2 april 2003 tot wijziging van sommige aspecten van de wetgeving met betrekking tot de inrichting en de werkwijze van de afdeling Wetgeving van de Raad van State (*Parl. St.*, Kamer 2002-2003, nr. 50-2131/3), waarin werd voorgesteld om een evaluatiecommissie voor de afdeling Wetgeving op te richten die tot taak heeft jaarlijks een verslag op te maken over de werking, de efficiëntie en de opvolging van de adviezen van de afdeling Wetgeving, met het doel de kwaliteit van het wetgevend werk te verbeteren, Zie ook: J. VAN NIEUWENHOVE, "Regelgeving en tijd. Het belang van het tijdsperspectief in de levenscyclus van regelgeving", P. POPELIER en J. VAN NIEUWENHOVE (uitg.), Brugge, Die Keure, 2009.

⁽¹¹¹⁾ *Parl. St.*, Kamer 2008-2009, nr. 52-1758/1.

Dat voorstel is onderzocht in advies 46.040/2 van 30 april 2009; volgens de afdeling Wetgeving geeft de voorgestelde regeling, die gebaseerd is op de praktijk van de Amerikaanse *sunset laws*, aanleiding tot grote juridische bezwaren ⁽¹¹²⁾:

- de regeling zou eerst en vooral onaanvaardbaar zijn indien de schorsing van de wet tot gevolg zou hebben dat de Belgische Staat zou verzaken aan internationaalrechtelijke of Europeesrechtelijke verplichtingen. Dat zou onder meer het geval zijn met wetten die richtlijnen omzetten. Hetzelfde probleem zou zich voordoen in het interne recht indien de betreffende wet een verplichting ten uitvoer zou leggen die door de Grondwet of een bijzondere wet is opgelegd;
- de regeling zou al net zo onverenigbaar zijn met de internationale verplichtingen van België wanneer de schorsing van de wet zou leiden tot het niet-nakomen van de *standstill*verplichting opgelegd door een hogere rechtsregel, een grondwettelijke rechtsregel (onder meer artikel 23 van de Grondwet) of een internationale rechtsregel;
- de regeling zou bovendien een zeer grote rechtsonzekerheid teweegbrengen, die bijzonder nadelig is voor diegenen aan wie de wet, die aldus wordt geschorst, rechten toekent;
- de afdeling Wetgeving laakt, ten slotte, dat het voorstel geen procedure voor wetsevaluatie invoert, terwijl dat toch het doel is dat ze beweert na te streven, en geen enkel verband legt met de bestaande bepalingen die voorzien in specifieke vormen van wetsevaluatie.

b. Publicatie van de adviezen van de afdeling Wetgeving

Telkens opnieuw duikt de kwestie van de publicatie van de adviezen van de afdeling Wetgeving van de Raad van State op, in ieder geval wat betreft de adviezen over ontwerpen van reglementaire besluiten ⁽¹¹³⁾.

⁽¹¹²⁾ *Parl. St.*, Kamer 2008-2009, nr. 52-1758/2.

⁽¹¹³⁾ Wat wetten, decreten en ordonnanties betreft, bepaalt artikel 3, § 1, eerste lid, van de gecoördineerde wetten uitdrukkelijk dat het advies van de afdeling Wetgeving en het voorontwerp gehecht moeten worden aan de memorie van toelichting van de ontwerpen van wet, decreet of ordonnantie. Wat wetteksten betreft, is er dus geen probleem op het stuk van de publicatie van de adviezen.

Het is bekend dat bij de huidige stand van het recht, de publicatie van de adviezen over reglementaire teksten enkel geschiedt in sommige gevallen die duidelijk omschreven zijn ofwel in de gecoördineerde wetten ⁽¹¹⁴⁾, ofwel in wetten, decreten of ordonnanties die voorschrijven dat het advies gepubliceerd wordt in welbepaalde omstandigheden ⁽¹¹⁵⁾ of wanneer het sommige specifieke aangelegenheden betreft ⁽¹¹⁶⁾. Het gaat weliswaar in principe om adviezen over de belangrijkste besluiten, maar kwantitatief gezien betreft het een vrij verwaarloosbaar aantal.

Bij de parlementaire voorbereiding van de wet van 3 juni 1971 tot wijziging van de wetten betreffende de Raad van State is voorgesteld te bepalen dat adviezen over reglementaire besluiten samen met die besluiten in het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt zouden worden. De Minister van Binnenlandse Zaken erkende wel het nut van zulk een bekendmaking, maar was van oordeel dat het besluit om die adviezen integraal of bij uittreksel bekend te maken, uitsluitend tot de bevoegdheid van de Raad van State moest behoren ⁽¹¹⁷⁾. Het dossier werd opnieuw gesloten voor meer dan twintig jaar. Het werd pas voorzichtig weer geopend naar aanleiding van de besprekingen over het ontwerp dat de wet van 2 april 2003 is geworden tot wijziging van sommige aspecten van de wetgeving met betrekking tot de inrichting en de werkwijze van de afdeling Wetgeving van de Raad van State. Die wet belast het Auditoraat er immers mee gecomputeriseerde documentatie bij te houden van de jurisprudentie van de afdeling Wetgeving ⁽¹¹⁸⁾. In het wetsontwerp stond dat er gesprekken zouden plaatsvinden om de externe publicatie van de adviezen mogelijk te maken volgens welbepaalde nog vast te leggen regels ⁽¹¹⁹⁾.

⁽¹¹⁴⁾ Artikel 3, § 1, eerste lid, vierde zin: in geval van bekendmaking van een verslag aan de Koning, aan een gemeenschaps- of gewestregering, of aan de colleges (die verplichte bekendmaking van het advies wordt evenwel niet altijd in acht genomen, zoals blijkt uit het eerste advies genoemd in voetnoot 56); artikel 3*bis*, § 1: gemotiveerd advies over ontwerpen van koninklijk besluit die de van kracht zijnde wettelijke bepalingen kunnen opheffen, aanvullen, wijzigen of vervangen.

⁽¹¹⁵⁾ Zie bijvoorbeeld: artikel 37 van de wet van 17 januari 2003 met betrekking tot het statuut van de regulator van de Belgische post- en telecommunicatiesector; artikel 110, § 2, tweede lid, van de wet van 12 juni 1991 op het consumentenkrediet; artikel 16, § 2, tweede lid, van het decreet van 10 april 2003 van de Franse Gemeenschap betreffende de werking van de adviesinstanties die werkzaam zijn binnen de culturele sector.

⁽¹¹⁶⁾ Zie bijvoorbeeld artikel 5 van de wet van 13 juni 1961 betreffende de coördinatie en de codificatie van wetten.

⁽¹¹⁷⁾ *Parl. St.*, Kamer 1970-1971, nr. 369/7.

⁽¹¹⁸⁾ Artikel 76, § 2, van de gecoördineerde wetten.

⁽¹¹⁹⁾ *Parl. St.*, Kamer 2002-2003, nr. 50-2131/1, 5/6.

Bovenop het onderzoek van de ontwerpen kwam ook nog een wetsvoorstel dat ertoe strekte te zorgen voor de publicatie van de "rechtspraak" van de afdeling Wetgeving door een bulletin van de adviezen van de Raad van State uit te geven, opdat deze "constitutionele goudmijn" niet verloren zou gaan ⁽¹²⁰⁾. Er waren amendementen in dezelfde zin ⁽¹²¹⁾. De Minister van Binnenlandse Zaken antwoordde opnieuw dat die bekendmaking wel degelijk het streefdoel was van de regering, maar dat men "op dat vlak omzichtig en in het kader van een dialoog met de Raad van State" te werk moest gaan ⁽¹²²⁾.

Meer dan vijf jaar na die verklaringen heeft de Senaat op 27 november 2008 het voorstel van wet tot wijziging van de gecoördineerde wetten op de Raad van State met het oog op de bekendmaking van de adviezen van de afdeling Wetgeving, ingediend door mevr. I. DURANT c.s. ⁽¹²³⁾, goedgekeurd, en dit na een reeks hoorgesprekken met leden van de Raad van State ⁽¹²⁴⁾. Het ontwerp is overgezonden naar de Kamer, die het advies van de afdeling Wetgeving van de Raad van State heeft gevraagd. Deze heeft op 13 januari 2009 advies 45.646/AV uitgebracht, dat in algemene vergadering was gegeven ⁽¹²⁵⁾.

⁽¹²⁰⁾ De uitdrukking komt van professor J. VELAERS (De Grondwet en de Raad van State, vijftig jaar adviezen aan wetgevende vergaderingen, in het licht van het Arbitragehof, Maklu, 1999, blz. 13), aangehaald in het voorstel van wet tot wijziging van de gecoördineerde wetten op de Raad van State met het oog op de bekendmaking van de adviezen van de afdeling Wetgeving en de wijziging van de wijze van verdeling van de verzoeken om advies aan de afdeling Wetgeving, ingediend door de heer G. BOURGEOIS, (*Parl. St.*, Kamer 2002-2003, nr. 50-1644/1, 3).

⁽¹²¹⁾ Amendementen nrs. 3 en 48 van de heren BOURGEOIS en VAN HOOREBEKE (*Parl. St.*, Kamer 2002-2003, nr. 50-2131/2, blz. 3 en 2131/8, 7)

⁽¹²²⁾ Verslag van de kamercommissie (*Parl. St.*, Kamer 2002-2003, nr. 50-2131/8, 9)

⁽¹²³⁾ *Parl. St.*, Kamer 2008-2009, nr. 52-1630/2.

⁽¹²⁴⁾ Zie het verslag van de Senaatscommissie (*Parl. St.*, Senaat 2007-2008, nr. 4-247/4).

⁽¹²⁵⁾ *Parl. St.*, Kamer 2008-2009, nr. 52-1630/2.

De algemene vergadering heeft zich in de eerste plaats uitgesproken over de respectieve bevoegdheid in dezen van de federale overheid, de gemeenschappen en de gewesten. Uit artikel 160 van de Grondwet blijkt dat alleen de gewone wetgever bevoegd is om de publicatie van de adviezen van de Raad van State te regelen. De algemene vergadering wijst er evenwel op dat die adviezen moeilijk begrepen kunnen worden indien ze los van de ontwerpen waarop ze betrekking hebben bekendgemaakt zouden worden. De bekendmaking van die teksten zou echter raken aan de werkwijze van de gemeenschappen en de gewesten, wat alleen kan met een bijzondere meerderheid ⁽¹²⁶⁾.

De algemene vergadering heeft ook aanbevolen de redactie van het ontwerp zo te herzien dat het beter waarborgt dat de nieuwe bekendmakingsregel toegepast wordt op alle regelingen die voor advies aan de afdeling Wetgeving van de Raad van State worden voorgelegd (de voorstellen, ontwerpen en voorontwerpen van wet, decreet en ordonnantie, de ontwerpen van amendement op die voorstellen en ontwerpen, de amendementen op die voorstellen en ontwerpen en de ontwerpen van reglementair besluit van de federale overheid, van de gemeenschappen, de gewesten en de Gemeenschappelijke Gemeenschapscommissie en van de Franse Gemeenschapscommissie). Die bekendmaking zou evenwel enkel vereist zijn voor zover de regelingen die voortvloeien uit de voorontwerpen van wet, decreet, en ordonnantie en de ontwerpen van amendement ingediend zijn bij de betreffende vergaderingen, en voor zover besluiten die voortvloeien uit de ontwerpen van besluit die door de Raad van State zijn onderzocht, bekendgemaakt zijn in het *Belgisch Staatsblad*. Wat betreft de voorstellen en ontwerpen van wet, decreet en ordonnantie, en de amendementen op die voorstellen en ontwerpen, deze zijn per definitie vooraf ingediend wanneer de Raad van State daarover om advies wordt verzocht.

Wat ten slotte de technische regels voor de beoogde publicatie betreft, heeft de algemene vergadering geconcludeerd dat "de Koning gemachtigd behoort te worden tot het geven van de concrete regels voor het uitwerken en tot stand brengen van het elektronische informatienetwerk in oprichting, waarbij het besluit in voorkomend geval uitgevaardigd moet worden na advies van de eerste voorzitter en van de auditeur-generaal van de Raad van State."

Als gevolg van dat advies heeft de eerste minister bij brief van 29 april 2009 aan de eerste voorzitter van de Raad van State, de afdeling Wetgeving, met toepassing van artikel 6 van de gecoördineerde wetten, belast met het uitwerken van amendementen op het ontwerp van wet dat onderzocht is in het voornoemde advies 45.646/AV, en met het opmaken van een voorontwerp van bijzondere wet tot regeling van de bekendmaking van de teksten die door de gemeenschappen en de gewesten aan de afdeling Wetgeving worden voorgelegd.

⁽¹²⁶⁾ Met uitzondering van de Duitstalige Gemeenschap waarvan de organisatie, overeenkomstig de artikelen 115 en 121 van de Grondwet, bij gewone meerderheid wordt vastgelegd.

Hoofdstuk III : Afdeling Bestuursrechtspraak

A. EVOLUTIE VAN DE WERKLAST

Inleiding

1. Hangende zaken

- 1.1. Globaal overzicht van het totaal aantal hangende zaken op 31/08/2009
- 1.2. Evolutie inzake het aantal hangende zaken bij de kamers van de afdeling Bestuursrechtspraak
- 1.3. Toelichting

2. Ingeleide zaken

- 2.1. Evolutie inzake het Franstalig algemeen contentieux
- 2.2. Evolutie inzake het Franstalig vreemdelingencontentieux
- 2.3. Evolutie inzake het Franstalig cassatiecontentieux
- 2.4. Evolutie inzake het Nederlandstalig algemeen contentieux
- 2.5. Evolutie inzake het Nederlandstalig vreemdelingencontentieux
- 2.6. Evolutie inzake het Nederlandstalig cassatiecontentieux
- 2.7. Toelichting

3. Uitgesproken arresten

- 3.1. Evolutie inzake het Franstalig algemeen contentieux
- 3.2. Evolutie inzake het Franstalig vreemdelingencontentieux
- 3.3. Evolutie inzake het Franstalig cassatiecontentieux
- 3.3. Evolutie inzake het Nederlandstalig algemeen contentieux
- 3.4. Evolutie inzake het Nederlandstalig vreemdelingencontentieux
- 3.6. Evolutie inzake het Nederlandstalig cassatiecontentieux
- 3.7. Toelichting

4. Beschikkingen filterprocedure cassatiecontentieux

- 4.1. Evolutie in het Franstalig cassatiecontentieux (beschikkingen filterprocedure)
- 4.2. Evolutie in het Nederlandstalig cassatiecontentieux (beschikkingen filterprocedure)
- 4.3. Toelichting

B. RECHTSPRAAKOVERZICHT

1. Algemeen contentieux

2. Cassatie-rechtspraak vreemdelingen

[

]

A. EVOLUTIE VAN DE WERKLAST

Inleiding

In afwijking van de voorgaande jaarverslagen wordt voor wat betreft de afdeling Bestuursrecht-spraak de statistische gegevens van de laatste twee gerechtelijke jaren weergegeven. De reden daartoe is dat gelet op de inwerkingtreding van de wet van 15 september 2006 tot hervorming van de Raad van State en de oprichting van een Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, de statistische gegevens van het Auditoraat en van de kamers sedert het gerechtelijk jaar 2007-2008 volledig op elkaar werden afgestemd.

1. Hangende zaken

1.1. Globaal overzicht van het totaal aantal hangende zaken op 31/08/2009

De hangende zaken worden ingedeeld per contentieux (algemeen contentieux- vreemdelingencontentieux- cassatiecontentieux).

Onder totaal aantal hangende zaken wordt *in casu* begrepen: elk rolnummer in het algemeen contentieux, het vreemdelingencontentieux of het cassatiecontentieux waarin minstens nog één eindarrest of één beschikking van niet toelaatbaarheid moet worden gewezen om de zaak effectief af te handelen en het rolnummer af te sluiten.

Dit houdt in dat de afhandeling van één rolnummer kan worden voorafgegaan door meer dan één arrest. Dit is meestal het geval bij vorderingen tot schorsing en tot nietigverklaring alsook bij annulatieberoepen waarbij tussenarresten worden gewezen zoals het stellen van prejudiciële vragen en het bevelen van onderzoeksmaatregelen.

Opgemerkt zij dat vooral in het vreemdelingencontentieux de vorderingen tot schorsing en tot nietigverklaring met één arrest (toepassing van art.7 en 26 resp.27 van het koninklijk besluit van 9 juli 2000 houdende bijzondere procedureregeling inzake geschillen over beslissingen betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen) worden afgehandeld en dit op basis van één auditoraatsverslag waarin zowel de vordering tot schorsing als het annulatieberoep worden onderzocht. De Raad van State volgt hiermee de door de wetgever beoogde efficiënte werkwijze in geval de auditeur en de Raad van oordeel zijn dat de zaak slechts korte debatten vereist (art.26 van het voormeld K.B. van 9 juli 2000).

Ook in het annulatiecontentieux komt het soms voor dat met één eindarrest meer dan één beroep en dus meer dan één rolnummer wordt afgehandeld. Dit is het geval bij samenvoeging wegens verknochtheid van verschillende beroepen.

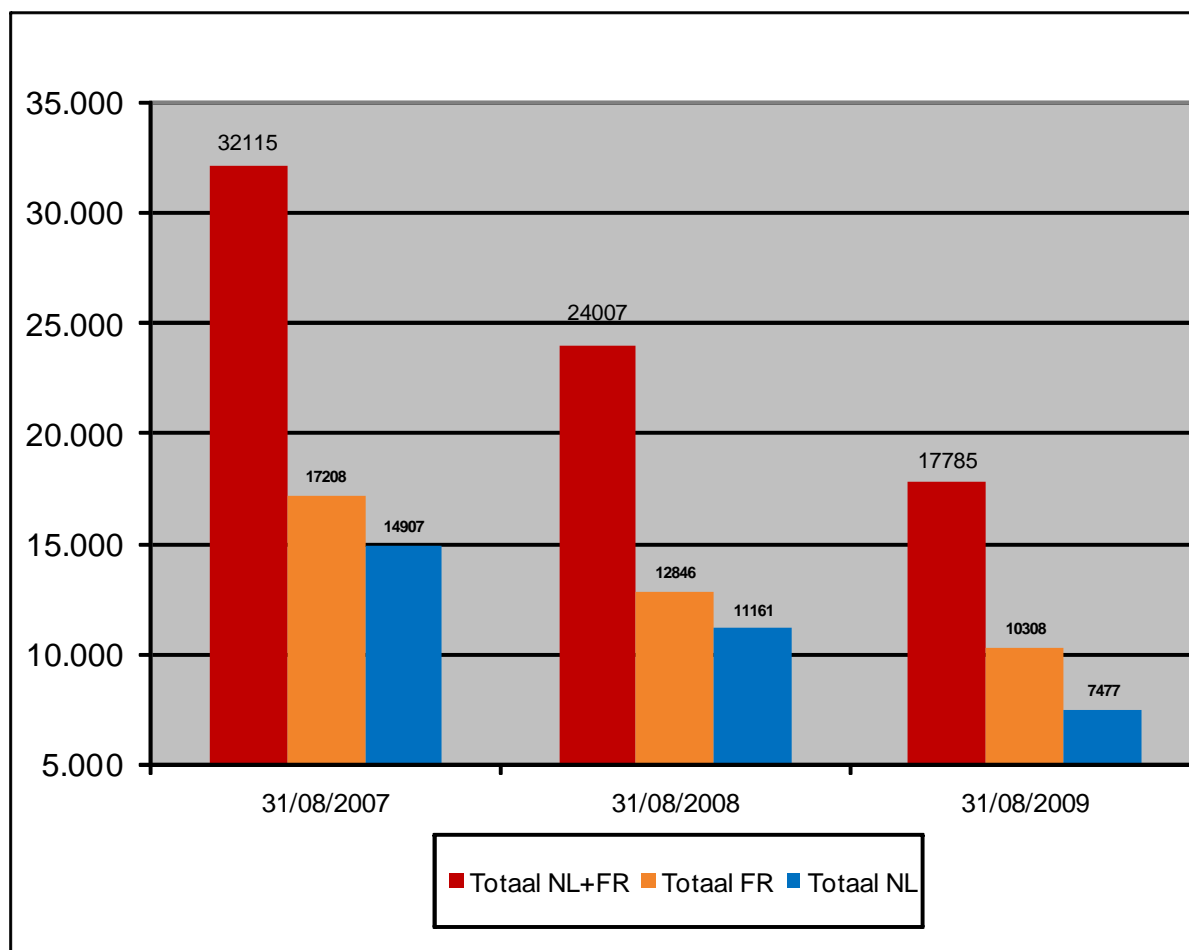
Het aantal eindarresten komt dan ook niet volledig overeen met het aantal afgehandelde zaken.

Wat er ook van zij voor de beoordeling van de inhaling van de achterstand is het aantal afgehandelde rolnummers dat telt.

- a. Tabel inzake het globaal overzicht van het totaal aantal hangende zaken (kamer en Auditoraat) op 31/08/2009

	Franstalig	Nederlandstalig	Totaal
Algemeen	3.464	4.099	7.563
Vreemdelingen	6.666	3.195	9.861
Cassatie	178	183	361
Totaal	10.308	7.477	17.785

- b. Grafiek inzake de evolutie van het globaal aantal hangende zaken

1.2. Evolutie inzake het aantal hangende zaken bij de kamers van de afdeling Bestuursrechtspraak

Als “hangende zaken bij de kamers van de afdeling Bestuursrechtspraak” - algemeen contentieux en vreemdelingencontentieux - worden beschouwd de vorderingen tot schorsing en de beroepen tot nietigverklaring die in afwachting zijn van laatste memories, die in staat zijn om te worden vastgesteld, die vastgesteld zijn of die in staat zijn om een arrest in te wijzen⁽¹²⁷⁾.

1.2.1. Evolutie inzake het aantal hangende zaken - algemeen contentieux

	Algemeen contentieux		
	Franstalig	Nederlandstalig	Totaal
31/08/2008	1.220	3.126	4.346
31/08/2009	1.044	2.152	3.196

1.2.2. Evolutie inzake het aantal hangende zaken - vreemdelingencontentieux

	Vreemdelingencontentieux		
	Franstalig	Nederlandstalig	Totaal
31/08/2008	1.459	1.226	2.685
31/08/2009	1.513	1.373	2.886

1.2.3. Evolutie inzake het aantal hangende zaken - cassatiecontentieux

Het aantal hangende cassatiezaken bij de kamers betreft zaken waarin het cassatieberoep ofwel nog ten gronde moet worden onderzocht ofwel die nog het voorwerp moeten uitmaken van een beschikking van toelaatbaarheid of van niet toelaatbaarheid.

	Cassatiecontentieux				Totaal
	Algemene zaken		Vreemdelingenzaken		
	Franstalig	Nederlandstalig	Franstalig	Nederlandstalig	
31/08/2008	2	1	81	282	366
31/08/2009	5	3	120	97	225

⁽¹²⁷⁾ Voor een overzicht van het aantal zaken bij het Auditoraat wordt verwezen naar het hoofdstuk IV

1.3. Toelichting

Zowel in het vreemdelingencontentieux als in het algemeen contentieux wordt een substantiële vermindering van het totaal aantal hangende zaken vastgesteld.

Op 31 augustus 2007 bedroeg het totaal aantal hangende zaken 32.115 , terwijl op 31 augustus 2009 het totaal aantal hangende zaken is verminderd tot 17.785.

Op 31 augustus 2007 bedroeg in het vreemdelingencontentieux het totaal aantal hangende zaken 21.516 terwijl op 31 augustus 2009 het aantal hangende zaken is verminderd tot 10.201.

Op 31 augustus 2007 bedroeg in het algemeen contentieux het totaal aantal hangende zaken 10.599 terwijl op 31 augustus 2009 het totaal aantal hangende zaken is verminderd tot 7.584.

- De vermindering in het totaal aantal hangende zaken is vooral merkbaar in het vreemdelingencontentieux, dit in hoofdzaak (maar niet uitsluitend) als gevolg van de wet van 15 september 2006 tot hervorming van de Raad van State en de oprichting van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen waardoor de Raad van State sedert 1 juni 2007 niet langer meer bevoegd is voor de behandeling van schorsing -en annulatie beroepen in het vreemdelingencontentieux en dienaangaande enkel nog als cassatierechter fungeert.
- Ook in het algemeen contentieux wordt een substantiële vermindering van het totaal aantal hangende zaken vastgesteld. Opgemerkt zij dat de afhandeling van een zaak in het algemeen contentieux normaliter gevoelig meer tijd in beslag neemt dan de afhandeling van een zaak in het vreemdelingencontentieux met uitzondering van de cassatiezaken. Dit resulteert in een lager tempo van daling van het aantal hangende zaken in het algemeen contentieux.
- Wat het cassatiecontentieux betreft, gaat het in casu hoofdzakelijk om cassatieberoepen ingesteld tegen de beslissingen van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen.

Gelet op die nieuwe bevoegdheid, is het niet relevant om desbetreffend een vergelijking te maken met de vorige jaren.

Ten opzichte van het globaal aantal hangende zaken blijft het aantal cassatiezaken vrij miniem , nl. gemiddeld 5% van het totaal aantal hangende zaken.

2. Nieuw ingeleide zaken

Het betreft elk nieuw rolnummer in zowel het algemeen, het vreemdelingen- als het cassatiecontentieux.

2.1. Evolutie inzake het aantal nieuw ingeleide zaken - Franstalig algemeen contentieux

	Franstalig algemeen contentieux
2007 - 2008	1.218
2008 - 2009	1.339

2.2. Evolutie inzake het aantal nieuw ingeleide zaken - Franstalig vreemdelingencontentieux

	Franstalig vreemdelingencontentieux
2007 - 2008	26
2008 - 2009	3

2.3. Evolutie inzake het aantal nieuw ingeleide zaken - Franstalig cassatiecontentieux

	Franstalig cassatiecontentieux	
	Algemene zaken	Vreemdelingenzaken
2007 - 2008	7	797
2008 - 2009	17	485

**2.4. Evolutie inzake het aantal nieuw ingeleide zaken -
Nederlandstalig algemeen contentieux**

	Nederlandstalig algemeen contentieux
2007 - 2008	1.173
2008 - 2009	1.429

**2.5. Evolutie inzake het aantal nieuw ingeleide zaken -
Nederlandstalig vreemdelingencontentieux**

	Nederlandstalig vreemdelingencontentieux
2007 - 2008	16
2008 - 2009	1

**2.6. Evolutie inzake het aantal nieuw ingeleide zaken -
Nederlandstalig cassatiecontentieux**

	Nederlandstalig cassatiecontentieux	
	Algemene zaken	Vreemdelingenzaken
2007 - 2008	12	1.195
2008 - 2009	7	1.013

2.7. Toelichting

A. Algemeen contentieux.

In het Franstalig algemeen contentieux is het totaal aantal ingeleide zaken gestegen van 1.192 (gerechtelijk jaar 2006-2007) tot respectievelijk 1.218 (2007-2008) en 1.339 (2008-2009) hetgeen een verhoging op twee jaar tijd van ong.13% betekent.

In het Nederlandstalig algemeen contentieux is het totaal aantal ingeleide zaken in het gerechtelijk jaar 2007-2008 (1.173) ongeveer hetzelfde als in 2006-2007 (1.189) maar is in 2008-2009 gestegen tot 1.429 zaken hetgeen op twee jaar tijd een verhoging van ong.18% betekent.

Er wordt aldus een substantiële stijging van het aantal ingeleide zaken in het algemeen contentieux waargenomen.

B. Vreemdelingencontentieux

Het aantal nieuw ingeleide beroepen in het vreemdelingencontentieux (het betreft hier de “oude” vreemdelingenzaken in het schorsings- en annulatiecontentieux dus excl. het cassatiecontentieux) is verwaarloosbaar, dit als gevolg van de voornoemde wet van 15 september 2006.

C. Cassatiecontentieux

In het Franstalig cassatiecontentieux werden in het gerechtelijk jaar 2007-2008 804 vorderingen ingeleid waarvan 797 in het vreemdelingencontentieux. In het gerechtelijk jaar 2008-2009 bedroeg het aantal ingeleide cassatiezaken 502 waarvan 485 in het vreemdelingencontentieux.

In het Nederlandstalig cassatiecontentieux bedroeg in het gerechtelijk jaar 2007-2008 het aantal ingeleide zaken 1.207 waarvan 1.195 in het vreemdelingencontentieux. In het gerechtelijk jaar 2008-2009 bedroeg het aantal ingeleide zaken 1.020 waaronder 1.013 in het vreemdelingencontentieux.

Vastgesteld wordt dat het cassatiecontentieux zich hoofdzakelijk situeert binnen het vreemdelingencontentieux en dat er in het gerechtelijk jaar 2008-2009 een daling van het aantal ingeleide zaken wordt vastgesteld. Deze daling is merkkelijk hoger in het Franstalig contentieux nl. ong. 40% terwijl in het Nederlandstalig contentieux slechts een vermindering met 15% kan worden opgetekend.

3. Uitgesproken arresten

Deze rubriek heeft betrekking op het aantal uitgesproken arresten, met inbegrip van de arresten ten gronde in het cassatiecontentieux (3.3. en 3.6.). Beschikkingen genomen in het kader van de filterprocedure in het cassatiecontentieux worden weergegeven onder rubriek 4.

3.1. Evolutie inzake het aantal uitgesproken arresten - Franstalig algemeen contentieux

	Franstalig algemeen contentieux		
	Eindarresten	Tussenarresten	Totaal
2007 - 2008	1.755	452	2.207
2008 - 2009	1.667	482	2.149

3.2. Evolutie inzake het aantal uitgesproken arresten - Franstalig vreemdelingencontentieux

	Franstalig vreemdelingencontentieux		
	Eindarresten	Tussenarresten	Totaal
2007 - 2008	3.729	197	3.926
2008 - 2009	2.014	83	2.097

3.3. Evolutie inzake het aantal uitgesproken arresten - Franstalig cassatiecontentieux

	Franstalig cassatiecontentieux			
	Algemene zaken		Vreemdelingenzaken	
	Eindarresten	Tussenarresten	Eindarresten	Tussenarresten
2007 - 2008	5	1	39	3
2008 - 2009	4	0	124	16

**3.4. Evolutie inzake het aantal uitgesproken arresten -
Nederlandstalig algemeen contentieux**

	Nederlandstalig algemeen contentieux		
	Eindarresten	Tussenarresten	Totaal
2007 - 2008	1.963	493	2.456
2008 - 2009	2.241	602	2.843

**3.5. Evolutie inzake het aantal uitgesproken arresten -
Nederlandstalig vreemdelingencontentieux**

	Nederlandstalig vreemdelingencontentieux		
	Eindarresten	Tussenarresten	Totaal
2007 - 2008	3.000	40	3.040
2008 - 2009	2.245	18	2.263

**3.6. Evolutie inzake het aantal uitgesproken arresten -
Nederlandstalig cassatiecontentieux**

	Nederlandstalig cassatiecontentieux			
	Algemene zaken		Vreemdelingenzaken	
	Eindarresten	Tussenarresten	Eindarresten	Tussenarresten
2007 - 2008	6	0	60	0
2008 - 2009	6	3	171	5

3.7. Toelichting

A. Algemeen contentieux

In het gerechtelijk jaar 2007-2008 werden in het algemeen contentieux 2.207 (F) en 2.456 (N), hetzij in totaal 4.663 arresten uitgesproken en in het gerechtelijk jaar 2008-2009 werden in het algemeen contentieux 2.149(F) en 2.843 (N), hetzij in totaal 4.992 arresten uitgesproken terwijl in het gerechtelijk jaar 2006-2007 het aantal uitgesproken arresten respectievelijk 1.614 (F) en 1.973 (N), hetzij in totaal 3.587 bedroeg.

Deze substantiële stijging van het aantal gewezen arresten is het effect van de bijkomende middelen die in het kader van de wet van 15 september 2006 aan de Raad van State werden toegekend met als doel de inhaling van de gerechtelijke achterstand in het algemeen contentieux.

In de Nederlandstalige kamers werden de drie extra magistraten en twee extra griffiers conform het achterstandsplan ingezet in de Xe kamer (ruimtelijke ordening en stedenbouw) om reden dat in die kamer de achterstand veruit het grootst was. De derde extra griffier werd in de VIIe kamer ingezet vermits die kamer in het gerechtelijk jaar 2007-2008 fungeerde met slechts één griffier.

In de Franstalige kamers werd conform het achterstandsplan één extra magistraat en één extra griffier ingezet in de VIIIe kamer (ambtenarenzaken) en twee extra magistraten en één extra griffier in de XIIIe kamer (ruimtelijke ordening en stedenbouw en milieuzaken) alsook één extra griffier in de VIe kamer aangezien die kamer in het gerechtelijk jaar 2007-2008 slechts met één griffier fungeerde.

Volledigheidshalve kan worden opgemerkt dat de Ve kamer (tweetalige kamer) in het gerechtelijk jaar 2008-2009 19 arresten heeft uitgesproken waaronder 11 eindarresten waarmee 11 rolnummers werden afgesloten. De algemene vergadering heeft in hetzelfde jaar acht arresten uitgesproken waaronder vier eindarresten waarmee vijf rolnummers werden afgehandeld.

Zowel voor het Nederlandstalig als voor het Franstalig algemeen contentieux werden de doelstellingen van het door de minister goedgekeurd achterstandsplan bereikt.

B. Vreemdelingencontentieux (excl. beschikkingen filterprocedure)

In het Nederlandstalig vreemdelingencontentieux werden in het gerechtelijk jaar 2007-2008 3.100 arresten uitgesproken, waaronder 3.000 eindarresten, 40 tussenarresten en 60 cassatie-eindarresten. In het gerechtelijk jaar 2008-2009 werden in totaal 2.439 arresten uitgesproken, waaronder 2.245 eindarresten, 18 tussenarresten, 171 cassatie-eindarresten en 5 cassatie-tussenarresten.

Hier moet worden opgemerkt dat de XIVe kamer in het gerechtelijk jaar 2007-2008 gedeeltelijk en in het gerechtelijk jaar 2008-2009 volledig slechts met twee voltijdse magistraten heeft kunnen werken.

In het Franstalig vreemdelingencontentieux werden in het gerechtelijk jaar 2007-2008 3.968 arresten uitgesproken waaronder 3.729 eindarresten, 197 tussenarresten, 39 cassatie-eindarresten en 3 cassatie-tussenarresten. In het gerechtelijk jaar 2008-2009 werden 2.237 arresten uitgesproken waaronder 2.014 eindarresten, 83 tussenarresten, 124 cassatie-eindarresten en 16 cassatie-tussenarresten.

C. Cassatiecontentieux

Vastgesteld wordt dat de cassatiearresten ten gronde in hoofdzaak het vreemdelingencontentieux betreffen.

In het gerechtelijk jaar 2007-2008 werden er 114 cassatiearresten ten gronde geweest waarvan er respectievelijk 42 (F) en 60 (N) behoren tot het vreemdelingencontentieux.

In het gerechtelijk jaar 2008-2009 werden 329 cassatiearresten ten gronde geweest waarvan er 295 zijnde respectievelijk 124 (F) en 171 (N) tot het vreemdelingen cassatiecontentieux behoren.

Het is vanzelfsprekend dat de afhandeling van een cassatiezaak ten gronde in het vreemdelingencontentieux qua moeilijkheidsgraad substantieel zwaarder weegt dan de afhandeling van een gewone zaak in het vreemdelingencontentieux en op gelijke voet kan worden gesteld als de afhandeling van een zaak ten gronde in het algemeen contentieux.

De cassatiezaken ingediend volgens de nieuwe procedure ingesteld bij de wet van 15 september 2006 dienen binnen een termijn van zes maanden te worden afgehandeld.

De gemiddelde behandelingstermijn van deze “nieuwe” cassatiezaken geweest in het gerechtelijk jaar 2007-2008 bedroeg 182 dagen en ongeveer 88% van de zaken werden afgehandeld binnen de wettelijke termijn van zes maanden.

De gemiddelde behandelingstermijn van deze “nieuwe” cassatiezaken geweest in het gerechtelijk jaar 2008-2009 bedroeg 202 dagen en ongeveer 71% van de zaken werd afgehandeld binnen de wettelijke termijn van zes maanden.

De overschrijding van de wettelijke termijn is hoofdzakelijk te wijten aan de zeer lange termijn die in verscheidene zaken diende te worden aangehouden wegens de noodzaak tot het verplicht stellen van prejudiciële vragen.

4. Beschikkingen filterprocedure cassatiecontentieux

4.1. Evolutie inzake het Franstalig cassatiecontentieux (filterprocedure)

Jaar	Filterprocedure : Franstalig cassatiecontentieux			
	Beschikkingen toelaatbaarheid		Beschikkingen niet toelaatbaarheid	
	Algemeen Zaken	Vreemdelingen	Algemeen	Vreemdelingen
2007 - 2008	3	163	4	649
2008 - 2009	16	126	1	363

4.2. Evolutie inzake het Nederlandstalig cassatiecontentieux (filterprocedure)

Jaar	Filterprocedure : Nederlandstalig cassatiecontentieux			
	Beschikkingen toelaatbaarheid		Beschikkingen niet toelaatbaarheid	
	Algemeen	Vreemdelingen	Algemeen	Vreemdelingen
2007 - 2008	11	187	1	1.036
2008 - 2009	0	146	7	897

4.3. Toelichting

In het gerechtelijk jaar 2007-2008 werden er 2.054 beschikkingen in de filterprocedure geweest. Er werden 364 beschikkingen van toelaatbaarheid geweest en 1.690 beschikkingen van niet-toelaatbaarheid. Dit betekent dat ongeveer 21,5% van de cassatieberoepen toelaatbaar en ongeveer 78,5% niet toelaatbaar werden verklaard.

In het gerechtelijk jaar 2008-2009 werden er 1.556 beschikkingen in de filterprocedure cassatie-contentieux geweest. Er werden 288 beschikkingen van toelaatbaarheid geweest en 1.268 beschikkingen van niet toelaatbaarheid. Dit betekent dat ongeveer 18% van de cassatieberoepen toelaatbaar werden verklaard en ongeveer 82% niet toelaatbaar.

Het zij opgemerkt dat de beschikkingen van niet toelaatbaarheid moeten worden gemotiveerd.

De beschikkingen in de filterprocedure moeten worden gewezen binnen de maand nadat de zaak op de rol is gebracht hetgeen geschiedt na ontvangst van het dossier vanwege de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen.

Van de 2.054 beschikkingen geweest in het gerechtelijk jaar 2007-2008 werden er 1.897 zaken of ongeveer 92,5% geweest binnen de termijn van één maand en 157 zaken of ongeveer 7,5% buiten deze termijn.

Gemiddeld bedroeg de termijn voor het wijzen van een beschikking 15,7 dagen.

Van de 1.556 beschikkingen geweest in het gerechtelijk jaar 2008-2009 werden er 1.435 zaken of ongeveer 91,5% geweest binnen de termijn van één maand en 121 zaken of ongeveer 8,5% buiten deze termijn.

Gemiddeld bedroeg de termijn voor het wijzen van een beschikking 16,3 dagen.

De overschrijding van de wettelijke termijn is in hoofdzaak het noodzakelijk gevolg van het afwachten van een arrest van het Grondwettelijk Hof na het stellen van een prejudiciële vraag die betrekking had op de grondwettelijkheid van de filterprocedure.

B. RECHTSPRAAKOVERZICHT

Hierna wordt een systematisch overzicht gegeven van een aantal arresten die in het gerechtelijk jaar 2008 - 2009 werden uitgesproken door de afdeling Bestuursrechtspraak hetzij in het kader van het algemeen contentieux hetzij in het kader van het cassatiecontentieux. Deze arresten werden geselecteerd op basis van hetzij het onderwerp ervan of het mogelijk juridisch belang. In het kader van het cassatiecontentieux werden enkel arresten geselecteerd die besluiten tot cassatie in het vreemdelingencontentieux.

Telkens wordt een korte samenvatting van de relevante overweging van het geselecteerde arrest opgenomen onder het corresponderend trefwoord. Indien meerdere arresten onder een zelfde trefwoord worden opgenomen, worden zij chronologisch gerangschikt.

1 Algemeen contentieux

1.1. Rechtsmacht van de Raad van State

Subjectieve rechten

Simons, nr. 192.198, 2 april 2009 en Trappeniers, nr. 192.199, 2 april 2009
(algemene vergadering)

Een beslissing die niet kan worden genomen op grond van de toetsing van de ingediende aanvraag aan precieze reglementaire voorwaarden, maar een concrete beoordeling en appreciatie vergt van de kwaliteit van de prestaties van de aanvrager, wordt niet genomen in de uitoefening van een gebonden bevoegdheid maar is wezenlijk discretionair. De Raad acht zich bijgevolg bevoegd.

Herstelvordering

Brekelmans en Witters, nr. 188.034, 18 november 2008

Het komt de Raad van State niet toe kennis te nemen van een beroep tot nietigverklaring van de herstelvordering bedoeld in de stedenbouwwetgeving. De omstandigheid dat de strafrechter nog niet is geadieerd en dat de herstelvordering afhankelijk is van de beslissing van het parket om al dan niet te vervolgen, volstaat op zich niet om tot de rechtsmacht van de Raad van State te besluiten.

Bemiddelingscommissie voor bijzondere jeugdbijstand

X, nr. 186.543, 26 september 2008 (in het kader van een vordering tot schorsing bij uiterst dringende noodzakelijkheid)

De Raad van State is niet bevoegd ten aanzien van een beslissing van de bemiddelingscommissie voor bijzondere jeugdbijstand waarbij minderjarige kinderen worden doorverwezen naar het openbaar ministerie.

Strafuitvoering

Remysen, nr. 188.153, 24 november 2008

De Raad van State is niet bevoegd om kennis te nemen van beroepen tegen beslissingen waarbij het elektronisch toezicht wordt geweigerd of toegestaan.

Coffyn, nr. 188.698, 10 december 2008 (in het kader van een vordering tot schorsing bij uiterst dringende noodzakelijkheid)

De Raad van State heeft geen rechtsmacht om kennis te nemen van geschillen betreffende uitgaansvergunningen van gevangenen.

Coffyn, nr. 188.699, 10 december 2008 (in het kader van een vordering tot schorsing bij uiterst dringende noodzakelijkheid)

De Raad van State heeft evenmin rechtsmacht om kennis te nemen van geschillen betreffende het al dan niet toekennen van penitentiaire verloven.

Begrip "administratieve overheid"

Dupont e.a., nr. 189.847, 27 januari 2009 ; zie ook Guido Dupont e.a., nr. 195.203, 9 juli 2009 (telkens in het kader van een vordering tot schorsing bij uiterst dringende noodzakelijkheid)

De juridische constructie waarbij de oorspronkelijke taak - de invorderingen verrichten betreffende schuldvorderingen waarvan het Vlaamse Gewest en de Vlaamse Gemeenschap titularis zijn - een gedelegeerde opdracht wordt die wordt toegewezen aan de Nationale Kamer van Gerechtsdeurwaarders lijkt met zich mee te brengen dat de instantie die met de opdracht - van algemeen belang - wordt belast wel degelijk in bepaalde gevallen kan worden beschouwd als een administratieve overheid bij het uitoefenen van die gedelegeerde opdracht, ongeacht zelfs haar eigen rechtsvorm.

In het arrest van 10 september 2009 (C-09.0102.N - C. 09.0108.N) verwerpt het Hof van Cassatie de cassatievoorzieningen tegen het arrest van de Raad van State nr. 189.847 van 27 januari 2009.

Bekrachtiging bij wet van een bestuurlijke handeling

Boxus en Roua, nr. 191.250, 27 maart 2009

De vergunning voor de verlenging van de baan van de luchthaven Luik-Bierset is bekrachtigd bij het Waals decreet van 17 juli 2008 betreffende enkele vergunningen waarvoor er dringende redenen van algemeen belang bestaan.

De Raad van State oordeelt dat het geschil klaarblijkelijk niet beslecht kan worden zonder prejudiciële vragen te stellen aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen, overeenkomstig artikel 234 van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap. Hij is tevens van oordeel dat de vragen betreffende de eerbiediging van de scheiding der machten betrekking hebben op de bevoegdheid van de Raad van State om kennis te nemen van het geschil, en dat artikel 26 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Arbitragehof hem ertoe noopt nog geen uitspraak te doen en aan het Hof de prejudiciële vragen te stellen die in het dictum van het arrest zijn opgenomen. In dit arrest stelt hij eveneens prejudiciële vragen aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen over richtlijn 85/337/EEG betreffende de milieueffectbeoordeling van bepaalde openbare en particuliere projecten en over het Verdrag van Aarhus betreffende toegang tot informatie, inspraak in besluitvorming en toegang tot de rechter inzake milieuaangelegenheden, gesloten op 25 juni 1998.

vzw Le poumon vert de la Hulpe c.s., nr. 192.197, 2 april 2009

De stedenbouwkundige vergunning voor de bouw van een administratief centrum is bekrachtigd bij het decreet van 17 juli 2008 betreffende enkele vergunningen waarvoor er dringende redenen van algemeen belang bestaan.

De Raad van State oordeelt dat de beoordeling van de exceptie van onbevoegdheid die steunt op het wetskarakter van de bestreden handeling als gevolg van het decreet, afhangt van de grondwettigheidstoetsing die uitgevoerd zal worden door het Grondwettelijk Hof. Teneinde uitspraak te doen over zijn eigen bevoegdheid, stelt de Raad van State aan het Grondwettelijk Hof twee prejudiciële vragen en aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen soortgelijke prejudiciële vragen als die welke gesteld zijn in arrest nr. 191.950 van 27 maart 2009.

1.2. Ontvankelijkheid

Begrip aanvechtbare rechtshandeling

Van Den Steen en Cornelis, nr. 189.428, 13 januari 2009

Een negatief planologisch attest is een administratieve rechtshandeling, die vatbaar is voor nietigverklaring. De aflevering van een dergelijk attest sluit immers een vergunningsplichtig bedrijf op definitieve wijze uit van de decretale mogelijkheid tot afwijking van de voorschriften van een gewestplan en beoogt aldus de door dit bedrijf gewenste wijziging van haar rechtstoestand te beletten.

Coomans e.a., nr. 187.998, 17 november 2008 (algemene vergadering)

Instructies over preferentieel baangebruik ressorteren blijkens artikel 2, § 3 van het K.B. van 15 september 1994 tot vaststelling van de vliegverkeersregelen rechtsgevolgen en zijn meer dan loutere richtlijnen.

Persoonlijk belang

Deneufbourg en bvba Pharmacie Ergo c.s., nr. 188.001, 18 november 2008

Een apotheker kan alleen de nietigverklaring vorderen van het besluit waarbij aan een andere apotheker de vergunning wordt verleend om een apotheek te openen of over te dragen wanneer hijzelf houder is van de vergunning om de apotheek die door dat besluit benadeeld kan worden, te exploiteren. De omstandigheid daarentegen dat de verzoekende apotheek geen gebruik heeft gemaakt van een vorige vergunning tot overdracht, waarnaar ze heeft gedongen samen met de apotheek die de bestreden overdrachtsvergunning heeft gekregen, doet niets af aan de wettigheid van haar belang om in rechte op te treden, aangezien de verzoekende apotheek niet verplicht was van die vergunning gebruik te maken, en de enige sanctie die ze opgelopen heeft het verval van die vergunning is, wat ten goede is gekomen aan de apotheek die de bestreden vergunning heeft verkregen.

Belang bij aanvechten beslissing steunend op gebonden bevoegdheid en impact arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dat een schending vaststelt van artikel 6 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM)

Delanghe, nr. 193.654, 29 mei 2009

Verzoeker werd van ambtswege ontslagen op grond van artikel XII.2, § 1, van het Vlaams Personeelsstatuut, wegens een strafrechtelijke veroordeling (Agusta-zaak). Dit artikel verplicht het bestuur een ambtenaar die zijn burgerlijke en politieke rechten verloor, ambtshalve te ontslaan. Ofschoon het gebonden bevoegdheid betreft, heeft verzoeker belang bij zijn beroep in zoverre hij de rechtsgeldigheid betwist van de titel zelf die de grondslag vormt voor de bestreden beslissing, of de rechtsgeldigheid betwist van de wets-of verordeningsbepaling die het in de bestreden beslissing bedoelde gevolg hechten aan het feit of de titel waarop de bestreden beslissing steunt, of nog de juistheid betwist van de conclusies die de overheid trekt uit de titel waarop de bestreden beslissing steunt.

De wet van 1 april 2007 tot wijziging van het Wetboek van Strafvordering met het oog op de heropening van de rechtspleging in strafzaken heeft in de Belgische rechtsorde een regeling ingevoerd die het voor een veroordeelde mogelijk maakt om de heropening van de tegen hem gevoerde strafprocedure te vragen, op grond van een arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens dat in zijn zaak een schending van het EVRM heeft vastgesteld. Met die wet kunnen verzoekers wier klacht door het Europees Hof gegrond is verklaard, een *restitutio in integrum* verkrijgen.

Hoewel de verzoeker op grond van de overgangsbepaling van deze wet een heropening van de tegen hem gevoerde strafprocedure kon vragen nu het Europees Hof voor de Rechten van de Mens een schending heeft vastgesteld van het EVRM, heeft hij nagelaten om binnen de termijn dit verzoek in te dienen. De in België uitgesproken veroordeling blijft te zijnen opzichte dan ook zijn volle rechtskracht behouden. Mede gelet op het feit dat een arrest van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens geen rechtstreekse gevolgen heeft in de interne rechtsorde, vormt die strafrechtelijke veroordeling nog steeds een geldige titel waaruit de ontzetting uit de burgerlijke en politieke rechten blijkt.

Gevolgen voor een middel van de beslissing van het Hof van Justitie om de gevolgen van een besluit dat het vernietigd heeft op grond van artikel 231, tweede lid, van het EG-Verdrag, te behouden

vennootschap naar Israëliësch recht Bromine Compounds Ltd c.s., nr. 189.308, 6 januari 2009

De verzoekende vennootschappen hebben de nietigverklaring gevorderd van het koninklijk besluit van 14 juni 2006 tot wijziging van het koninklijk besluit van 12 oktober 2004 inzake het voorkomen van gevaarlijke stoffen in elektrische en elektronische apparatuur, dat verbiedt nieuwe elektrische en elektronische apparatuur die PBDE's bevat op de markt te brengen, dus het verhandelen van het commerciële decaBDE zoals het gebruikt wordt in elektrische en elektronische apparatuur.

Ze hebben aangevoerd dat ten gevolge van de toevoeging, bij een beschikking van de Commissie van de Europese Gemeenschappen van 13 oktober 2005, van een punt 9bis in de bijlage bij richtlijn 2002/95/EG betreffende de beperking van het gebruik van bepaalde gevaarlijke stoffen in elektrische en elektronische apparatuur, "decaBDE in polymeertoepassingen" vrijgesteld is van dit verbod en dat geen enkel rechtens aanvaardbaar motief de algemene beperking van het gebruik van een product kan rechtvaardigen, terwijl de Unie besloten heeft dat er voor de volksgezondheid en het leefmilieu geen risico bestaat.

De Raad van State stelt vast dat tot 1 juli 2006 "decaBDE in polymeertoepassingen" vrijgesteld was van het verbod, maar dat het bestreden besluit, dat op 22 juni 2006 van kracht was, niet in die vrijstelling voorzag. Hij wijst erop dat die vrijstelling pas in het koninklijk besluit van 12 oktober 2004 is ingevoerd bij het koninklijk besluit van 10 december 2007, dat op 18 december 2007 in werking is getreden. De Raad van State is dan ook van mening dat het bestreden besluit in dat opzicht in strijd is met de bijlage bij richtlijn 2002/95/EG zoals die gewijzigd is bij de beschikking van de Commissie van 13 oktober 2005. Hij stelt voorts dat punt 9bis van de bijlage ondertussen weliswaar vernietigd is door het arrest van 1 april 2008 van het Hof van Justitie, maar dat dit Hof daarvan de gevolgen gehandhaafd heeft tot en met 30 juni 2008. Daaruit leidt hij af dat de verwerende partij de vrijstelling voorgeschreven in punt 9bis van de bijlage bij richtlijn 2002/95/EG van 1 juli 2006 tot 30 juni 2008 moest omzetten, wat ze pas vanaf 18 december 2007 gedaan heeft. De Raad van State meent ten slotte dat het niet aan hem staat het be-

houd, door het Hof van Justitie, van de gevolgen van een besluit dat het vernietigd heeft op grond van artikel 231, tweede lid, van het EG-verdrag, ter discussie te stellen. Hij vernietigt bijgevolg de bepaling die een onjuiste omzetting van de richtlijn vormt.

Belang - collectief verzoekschrift

n.v. Urselia e.a., nr. 188.916, 17 december 2008

Om een ordelijke en overzichtelijke procesvoering mogelijk te maken, moeten de belangen van de verschillende verzoekende partijen die met één collectief verzoekschrift hun vorderingen bij de Raad van State aanhangig maken, op zijn minst gelijklopend zijn met het belang van de eerst in het verzoekschrift vermelde verzoekende partij.

Hoedanigheid en belang - Optreden in rechte van verenigingen zonder winstoogmerk

v.z.w. Natuurreservaten e.a., nr. 192.085, 31 maart 2009

Een vereniging zonder winstoogmerk getuigt van de vereiste hoedanigheid wanneer de ingestelde vordering kan worden ingepast in het doel dat ze zich heeft gesteld, dit doel niet samenvalt met het persoonlijk belang van de leden van de vereniging, er een band van evenredigheid bestaat tussen het materieel en territoriaal actieterrein van de vereniging en de draagwijdte van het bestreden besluit. De vereniging moet het maatschappelijk doel nog daadwerkelijk nastreven wat wordt onderzocht aan de hand van de duurzame en effectieve werking overeenkomstig het vooropgestelde doel in de statuten. Bij het beoordelen van de voldoende band van evenredigheid tussen het actieterrein van de vereniging en de draagwijdte van de bestreden stedenbouwkundige vergunning houdt de Raad van State rekening met de aard en de ligging van het gebied waar de vergunde inrichting ligt. In een vogelrichtlijn- en habitatrictlijngebied wordt vanuit het Europees beleidsniveau de bescherming van de daar bedoelde vogelsoorten en het behoud en de instandhouding van deze gebieden van primordiaal belang geacht. Daarmee staat meteen ook vast dat hetgeen in deze aangeduide zones gebeurt en wordt vergund het louter lokaal belang overstijgt. Getoetst aan deze criteria wordt het beroep van de v.z.w. Natuurreservaten, thans de v.z.w. Natuurpunt en van de v.z.w. Vereniging voor Bos in Vlaanderen tegen de verleende stedenbouwkundige vergunning voor het bouwen van een abdij met aanhorigheden op een perceel gelegen te Maasmechelen (Opgrimbie) ontvankelijk geacht. Het beroep van de v.z.w. Bond Beter Leefmilieu wordt onontvankelijk geacht omdat deze niet de mogelijkheid heeft om in rechte op te treden ter behartiging van de belangen van één of meerdere van haar individuele leden, de v.z.w. Natuurpunt en de v.z.w. Vereniging voor Bos in Vlaanderen beide lid zijn en deze verenigingen zelf in rechte zijn getreden tegen de bestreden stedenbouwkundige vergunning die hun belangen raakt. Ook het beroep van de v.z.w. De Belgische Natuur- en vogelreservaten, thans de v.z.w. Natuurpunt Beheer, wordt onontvankelijk verklaard, dan omdat het beroep vreemd is aan haar maatschappelijk doel en niet wordt aannemelijk gemaakt dat ten gevolge van de bestreden stedenbouwkundige vergunning het beheer van het natuurreservaat Daalbroek wordt bemoeilijkt of het reservaat wordt beschadigd.

v.z.w. Milieufront Omer Wattez, nr. 193.593, 28 mei 2009

Als uit haar statuten zoals in casu blijkt dat de verzoekende partij een voldoende gespecialiseerd belang nastreeft dat zich in essentie situeert op het vlak van ruimtelijke ordening, leefmilieu en natuurbehoud zonder dat dit doel evenwel zo breed is dat ongeveer elke vordering bij een rechtscollege erin zou kunnen passen, zij door haar beroep niet het algemeen belang nastreeft en evenmin louter de individuele belangen van haar leden behartigt en als de nagestreefde belangen het puur individuele belang overstijgen, is het beroep ontvankelijk.

Een al te restrictieve interpretatie van het belang van de verzoekende partij is onverenigbaar met artikel 9.2 van het Verdrag van Aarhus. Uit de samenlezing van dat artikel 9.2. met artikel 2.5 van dat Verdrag blijkt dat niet-gouvernementele organisaties zoals de verzoekende partij toegang moeten kunnen hebben tot de rechter. Dit moet een effectieve toegang moet zijn en niet een louter formele.

De verzoekende partij als milieuvereniging komt in dezen niet op voor de individuele belangen van haar leden en ook niet voor het algemeen belang maar voor de bescherming van welbepaalde waarden die zich situeren op het vlak van de ruimtelijke ordening, het leefmilieu en het natuurbehoud. Haar werkingsgebied is voldoende afgebakend en het beroep tegen een milieuvergunning voor het exploiteren van een vliegveld te Geraardsbergen past zowel territoriaal als wat betreft de materie binnen haar statutair doel nu uit de middelen blijkt dat zij zaken aanklaagt als de schending van het landschap, de bedreiging van natuurwaarden, de hinder e.d. en dit niet op abstracte wijze maar concreet aangevend om welke inrichting het gaat, welke hinder zij vreest en hoe de plaatselijke constellatie is. Haar beroep is bijgevolg ontvankelijk.

v.z.w. Global Action in the Interest of Animals (Gaia), nr. 195.157, 9 juli 2009

Wil een verzoekende partij als vereniging met succes kunnen opkomen in een annulatieprocedure om haar maatschappelijk doel te verwezenlijken, moet haar statutair maatschappelijk doel voldoende precies zijn om aan te tonen dat het voorwerp van het beroep direct en specifiek past binnen het door de verzoekende partij betrachtte doel. Een milieuvergunning kan niet begrepen worden in de doelstellingen van verzoekende partij die opkomt voor het welzijn en de bescherming van de dieren en voor de naleving van de specifieke wetten die hiertoe zijn uitgevaardigd. Een milieuvergunning laat zich immers niet in over de wijze waarop de dieren moeten worden behandeld en gehuisvest om hun welzijn en bescherming te bevorderen, maar is veeleer gericht naar de gevolgen van de vergunde activiteiten voor de mens en naar de impact ervan op de omgeving in de ruime zin van het woord, waarin bijgevolg ook de fauna en flora begrepen zijn.

Ontvankelijkheid van het beroep ingesteld door een naamloze vennootschap

nv Terranova, nr. 193.299, 14 mei 2009

Het staat aan een verzoekende rechtspersoon om van bij het instellen van het beroep aan te tonen dat hij over een rechtspersoonlijkheid beschikt die tegenwerpelijk is aan derden en dat hij in rechte optreedt via natuurlijke personen die volgens de regels zijn aangesteld en wier bevoegdheden tegenwerpelijk zijn aan derden, en dat de beslissing om beroep in te stellen op wettige wijze door de bevoegde organen is genomen.

Optreden van inwoners van een gemeente namens de gemeente op grond van artikel 270 - 271 van de Nieuwe Gemeentewet

v.z.w. Natuurreservaten e.a., nr. 192.085, 31 maart 2009

Voor het optreden in rechte namens de gemeente is gelet op artikel 19 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State een belang vereist. Dit moet dan uiteraard een belang in hoofde van de gemeente zijn. Aangezien de ratio legis van de betrokken regeling erin bestaat aan de inwoners de mogelijkheid te geven namens de gemeente op te treden wanneer de gemeente zelf nalaat dit te doen, moet het belang in hoofde van de gemeente worden beoordeeld abstractie makend van de concrete houding die de gemeente heeft aangenomen bij het tot stand komen van de beslissing waarover het door de inwoner namens de gemeente ingeleid rechtsgeding betrekking heeft.

Handeling onder opschortende voorwaarde en belang

nv Electrabel nr. 186.921, 8 oktober 2008

Met vijf opeenvolgende beroepen vraagt de verzoekende partij de nietigverklaring van het besluit van de Waalse Regering van 9 januari 2003 en van de latere wijzigingen ervan, waarbij de intercommunale ALE tot 1 januari 2006 wordt aangewezen als elektriciteitsdistributienetbeheerder, onder de opschortende voorwaarde dat ze binnen zes maanden na de inwerkingtreding van het besluit het gebruiks- en eigendomsrecht van het net krijgt voor het grondgebied van Luikcentrum, Malmedy en Weismes.

In haar laatste memorie heeft de verzoekende partij aangevoerd dat, ofschoon de opschortende voorwaarde niet vervuld was en de aanwijzing verricht bij het bestreden besluit verlopen was, dat besluit niettemin ALE had aangewezen als distributienetbeheerder in plaats van de intercommunales INTERMOSANE en INTEREST, waarvan de verzoekende partij vennoot is en die aanwijzing haar benadeeld had.

Harerzijds heeft de verwerende partij gesteld dat ze een aanwijzingsprocedure had ingevoerd die tot een nieuw besluit had geleid.

De Raad van State heeft geoordeeld dat de verzoekende partij geen belang meer had bij de beroepen, aangezien het bestreden besluit, daar de opschortende voorwaarde nooit vervuld is,

nooit uitwerking had gehad, en in de toekomst ook nooit zal hebben, aangezien de verwerende partij ondertussen, na weer een procedure, twee nieuwe besluiten heeft uitgevaardigd, waarbij de intercommunale ALE, de tussenkommende partij, aangewezen is als elektriciteitsdistributienetbeheerder van de betrokken gebieden.

Tijdigheid van het beroep

n.v. Fun Belgium, nr. 186.676, 30 september 2008

Voor de beoordeling van de tijdigheid van het beroep is alleen het tijdstip waarop de betrokkene kennis kreeg van de bestreden beslissing op de wijzen vastgesteld in artikel 4, derde lid, van het procedurereglement bepalend. Er begint dan ook geen nieuwe termijn te lopen vanaf het ogenblik dat verzoeker ervan kennis kreeg dat van de bestreden beslissing alsnog gebruik zou worden gemaakt.

n.v. Elia Asset, nr. 192.141, 2 april 2009 (in dezelfde zin, nrs. 192.142 - 192.145, 2 april 2009)

De bekendmaking niet van het bestreden belastingreglement als zodanig maar van het openen van het openbaar onderzoek, met bekendmaking van het voorlopig reglement, doet de beroepstermijn niet lopen.

Gemeente Riemst, nr. 192.557, 22 april 2009

Wanneer een persoon in kennis dient te worden gesteld van een individuele bestuurshandeling, doet de kennisgeving alleen, de termijn om een beroep tot nietigverklaring in te stellen ten aanzien van die persoon ingaan, op voorwaarde evenwel dat met toepassing van artikel 19, tweede lid, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State het bestaan van het beroep, alsmede de na te leven vormvereisten en termijnen in de kennisgeving aangegeven zijn. De bekendmaking van zo'n bestuurshandeling, ongeacht of dit vóór of na de kennisgeving ervan geschiedt, ontnemt haar niet het karakter van individuele handeling die ter kennis moet worden gebracht van de betrokken persoon.

Overeenkomstig artikel 36, § 1, 2, van de gewone wet van 9 augustus 1980 tot hervorming der instellingen moeten de vermeldingen genoemd in artikel 19, tweede lid, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, wanneer de kennisgeving geschiedt door een gemeente die in het Franse taalgebied ligt, in het Frans worden gesteld, ook al is de geadresseerde van de kennisgeving een gemeente uit het Nederlandse taalgebied.

Zelfs indien gekozen wordt voor een interpretatie die op alle punten het gunstigst is voor de verzoekende partij, namelijk die waarbij enerzijds geoordeeld wordt dat artikel 53bis van het Gerechtelijk Wetboek zelfs geldt voor kennisgevingen die plaatsgevonden hebben vóór de inwerkingtreding ervan, en anderzijds dat de beroepstermijn pas ingaat de dag na de derde werkdag die volgt op de afgifte van het stuk bij de post, neemt dat niet weg dat de aangetekende zending op een donderdag aan de postdiensten overhandigd is, dat de dag na de derde werkdag een woensdag was, en dat de laatste dag van de beroepstermijn een zaterdag was, die bijgevolg ver-

schoven wordt naar de eerstvolgende maandag. Het beroep tot nietigverklaring dat de daaropvolgende woensdag door de verzoekende partij is ingesteld komt te laat en is bijgevolg onontvankelijk rationae temporis.

Delanghe, nr. 193.654, 29 mei 2009

De kennisgeving door de griffie van de memorie van antwoord doet niet de termijn lopen waarbinnen desgevallend een nieuw beroep bij de Raad van State tegen een andere beslissing moet worden ingesteld. De griffie geeft immers enkel kennis van de memorie van antwoord en niet van het administratief dossier en dus zeker niet van het bestreden besluit. Die kennisgeving kan daarenboven niet geacht worden te voldoen aan de voorwaarden van artikel 19, tweede lid.

1.3. Rechtspleging - algemeen

Taak van de auditeur

Van Hooydonck, nr. 186.993, 13 oktober 2008

De taak van de auditeur bestaat erin een eerste onderzoek van de zaak te doen en middels een schriftelijk verslag zowel de leden van de Raad van State als de gedingvoerende partijen een inzicht te geven in de oplossing die hij voorstelt. Het verslag geeft derhalve geen eindoplossing aan het geschil (hetzij de verwerping van het beroep, hetzij de vernietiging van de bestreden beslissing). Het geschil wordt pas beslecht bij arrest.

De Baets, nr. 193.296, 14 mei 2009

In zijn verslag heeft de auditeur een beredeneerd voorstel tot oplossing van de zaak gegeven. Uit zijn aard nodigt dit voorstel de partijen - in het bijzonder de partij die in het ongelijk wordt gesteld - uit om, in zoverre zij het met dit voorstel niet eens is, in een laatste memorie nader te argumenteren waarom dan wel. Wanneer de verwerende partij op die uitnodiging niet ingaat laat zij in het ongewisse waarin en waarom precies de beoordeling van de verschillende standpunten door de auditeur, wat de grond van de zaak betreft, foutief zijn. Aangezien de Raad dat evenmin spontaan inziet, wordt de zienswijze in het auditoraatsverslag bijgevalen.

Jacmin, nr. 195.080, 3 juli 2009

Wat betreft de onmogelijkheid om een wederantwoord te geven op het advies van de auditeur ter terechtzitting, brengt de Raad van State vooraf de mogelijkheid in herinnering die hem door artikel 159 van de Grondwet geboden wordt om de toepassing van een procedureregeling die in strijd zou zijn met artikel 6, lid 1, van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden, te weren. Hij wijst er tevens op dat "de volledige zienswijze van het lid van het Auditoraat belast met de zaak uiteengezet wordt in een schriftelijk verslag dat vóór de terechtzitting ter kennis van de partijen wordt gebracht, waardoor ze met volle kennis van zaken kunnen pleiten" en "dat, indien het lid van het Auditoraat belast met het onderzoek

van de zaak in zijn advies een standpunt zou verdedigen dat verschilt van datgene dat uiteengezet is in zijn verslag, zonder dat hij de partijen daarvan van tevoren op de hoogte heeft gebracht, de bestuursrechter de taak zou hebben alle maatregelen te nemen die de daadwerkelijke uitoefening van de rechten van verdediging mogelijk maken, maatregelen die niet verboden zijn door de algemene procedureregeling, noch door de omstreden regeling". Het voornoemde arrest onderstreept ook dat "het Europees Hof voor de rechten van de mens het schriftelijk verweer niet bevoordeelt ten opzichte van het mondelinge verweer" en door de Raad van State reeds erkend is dat een pleitnota kan worden ingediend in een procedure die niet in een laatste memorie voorziet.

Korte debatten procedure

Maselyne, nr. ,194.015, 9 juni 2009

Bezwaren tegen de korte-debattenprocedure bedoeld in artikel 93 van het procedurereglement moeten door de betrokken partij op de eerste openbare terechtzitting aan de Raad van State worden voorgelegd.

Dwangsom

Petrie, nr. 189.535, 19 januari 2009

Het opleggen van een dwangsom op grond van artikel 17, § 5, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State dient ter ondersteuning van de uitgesproken schorsing en is bedoeld om de overheid ervan te weerhouden om de geschorste beslissing verder uit te voeren. Het opleggen van een dwangsom op grond van artikel 36, § 1, van de gecoördineerde wetten streeft een ander doel na en is bedoeld om de overheid onder druk te zetten om het vernietigingsarrest uit te voeren, nadat gebleken is dat zij weigert een nieuwe beslissing te nemen. Men bevindt zich ofwel in de ene ofwel in de andere situatie.

Swerts, nr. 191.308, 12 maart 2009

Geen voorschrift bepaalt binnen welke termijn de vordering tot het opleggen van een dwangsom bedoeld in artikel 36, § 1, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, uiterlijk moet worden ingesteld. Daaruit volgt evenwel niet dat die vordering zonder enige beperking in de tijd kan worden ingespannen. Ook de burger moet in de administratiefrechtelijke procedures de zorgvuldigheid in acht nemen, hetgeen onder meer betekent dat hij niet te lang mag talmen om bij het bestuur zowel als bij de administratieve rechter voor zijn vermeende rechten of aanspraken op te komen.

Kennelijk onrechtmatig beroep

Zeeuws, nr. 195.285, 15 juli 2009

Het kennelijk onrechtmatig beroep in de zin van artikel 37 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State is het beroep dat er kennelijk toe strekt om de tenuitvoerlegging van een duidelijk rechtmatige bestuurlijke beslissing te vertragen, of dat kennelijk niet is ingesteld met de be-

doeling een uitspraak ten gronde over de aanspraak te verkrijgen. Een dergelijk misbruik kan afgeleid worden uit het bestaan in hoofde van de verzoeker van kwade trouw, van een bedoeling om te schaden of van een dilatoir oogmerk, of uit een uit de lucht gegrepen en kennelijk ongegronde argumentatie. Het enkele feit dat de verzoeker voor zijn rechten opkomt en beslissingen bestrijdt die hij onwettig acht, levert in elk geval geen kennelijk onrechtmatig beroep op.

Moeilijk te herstellen ernstig nadeel

Thirion, nr. 191.174, 9 maart 2009

Overeenkomstig artikel 32septies van de wet betreffende het welzijn van de werknemers bij de uitvoering van hun werk moet de werkgever, wanneer hem feiten van geweld, pesterijen of ongewenst seksueel gedrag op het werk ter kennis worden gebracht, passende maatregelen treffen. Met toepassing van deze bepaling is verzoeker voorlopig geweerd uit een centrum voor mindervaliden dat hij leidde en is hij met een onderzoeksoopdracht belast. De Raad van State heeft geoordeeld dat, in de gegeven omstandigheden, geen enkele alternatieve oplossing mogelijk was, gezien het aantal personeelsleden dat ofwel een klacht had ingediend ofwel partij had gekozen tegen verzoeker. Bijgevolg kan zulk een maatregel, ook al wordt daaraan grote ruchtbaarheid gegeven, verzoeker geen moeilijk te herstellen ernstig nadeel berokkenen.

Koekelberg, nr. 193.167, 11 mei 2009

Het besluit om de commissaris-generaal van de federale politie tijdelijk te ontheffen van de uitoefening van zijn taken kan niet beschouwd worden als een voorlopige schorsing wanneer tegen hem geen tuchtprocedure wordt gevoerd wegens de feiten die hem in die handeling ten laste worden gelegd. De minister van Binnenlandse Zaken, belast met het dagelijks bestuur van de federale politie, kan ten aanzien van zijn commissaris-generaal ordemaatregelen nemen. Het moet evenwel gaan om maatregelen die gezien diens rechtspositie en specifieke taak passend zijn. De bevoegdheden van de commissaris-generaal worden hem toegewezen bij wet en door de Koning op gezamenlijke voordracht van de minister van Binnenlandse Zaken en de minister van Justitie. Zijn bevoegdheden mogen niet worden gewijzigd, al is het voor een bepaalde tijd, dan door die beide gezagsdragers, met wederzijdse instemming. Daarenboven moet degene van wie een ordemaatregel uitgaat in het corpus van het besluit aangeven in welk opzicht het belang van de dienst in gevaar komt.

In de context van een zaak die in de media veel weerklank heeft gevonden is de Raad van State van oordeel dat redelijkerwijze niet betwist kan worden dat de aantasting van de eer en de reputatie van één van de hoogste ambtenaren van het Rijk een moeilijk te herstellen ernstig nadeel vormt.

1.4. Bijzondere procedures

Versnelde procedure tegen bepaalde beslissingen van de Commissie voor het Bank-, Financien Assurantiewezen (koninklijk besluit van 15 mei 2003)

n.v. Patronale Hypotheekmaatschappij, nr. 186.088, 8 september 2008

De wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten voorziet voor bepaalde belanghebbenden in een versnelde procedure voor de Raad van State. Uit niets blijkt dat de wetgever daarenboven de bedoeling gehad zou hebben om voor de in artikel 122 genoemde belanghebbenden de rechtsmacht van de Raad van State uit te breiden. Het gaat te dezen om de gewone vernietigingsbevoegdheid.

Intrekking dotatie politieke partij (artikel 15ter wet van 4 juli 1989 betreffende de beperking en de controle van de verkiezingsuitgaven voor de verkiezing van de federale kamers, de financiering en de open boekhouding van de politieke partijen en het koninklijk besluit van 31 augustus 2005)

Philippe De Coene e.a., nr. 189.463, 14 januari 2009 (algemene vergadering)

Artikel 3, eerste lid, van het koninklijk besluit van 31 augustus 2005 bepaalt dat de aanvraag op grond van artikel 15ter, § 1, tweede lid, van de wet van 4 juli 1989 "verjaart zestig dagen nadat de verzoekers kennis hebben gehad van het laatste feit of teken bedoeld in artikel 15ter van de wet". Van andere feiten dan het laatste feit of teken bedoeld in artikel 15ter van de wet is in artikel 3, eerste lid, van het koninklijk besluit van 31 augustus 2005 geen sprake. Voor die feiten geldt niet dat de vordering binnen 60 dagen erna moet worden ingesteld. Wel moet worden aangenomen dat de in een aanvraag aangevoerde feiten niet mogen opklimmen tot voor 28 maart 1999, dag waarop de wet van 12 februari 1999 tot invoeging van artikel 15ter in de wet van 4 juli 1989 in werking is getreden. Er anders over oordelen zou op gespannen voet staan met het beginsel van niet-terugwerking van de wet. De Raad volgt evenwel niet het standpunt dat ten hoogste mag rekening worden gehouden met feiten sinds de inwerkingtreding van de wet van 17 februari 2005, op 13 oktober 2005, nu deze wet een loutere procedurewet is, onmiddellijk van toepassing op de gedingen. Blijkens het verslag aan de Koning beoogt artikel 3 van het koninklijk besluit van 31 augustus 2005 door voor te schrijven dat de aanvraag moet worden ingediend binnen een bepaalde termijn, uitdrukkelijk de rechtszekerheid. In dit licht moet de vereiste dat de aanvraag wordt ingediend binnen 60 dagen na de kennis van het laatste feit of teken bedoeld in artikel 15ter van de wet, aldus worden begrepen dat de aanvraag wordt ingediend binnen 60 dagen na de kennis van het laatste of de laatste feiten of tekenen die aantonen dat de aangeklaagde partij kennelijk gekant is tegen de rechten die werden bekrachtigd bij het EVRM. Op voorwaarde dat het feit of de feiten die te situeren zijn in een periode van 60 dagen voor de indiening van het verzoekschrift ervan doen blijken dat de aangeklaagde partij kennelijk vijandig staat tegenover de rechten en vrijheden gewaarborgd door het EVRM is de aanvraag tijdig en mag vervolgens in principe voor de beoordeling van de gegrondheid van de vordering ook acht worden geslagen op de andere feiten en tekenen die hun aanvraag bevat, voor zover althans die feiten en tekenen dateren van 28 maart 1999 of later.

Schadevergoeding wegens een uitzonderlijk nadeel

Krack c.s., nr. 195.031, 2 juli 2009

De eis tot herstelvergoeding is alleen ontvankelijk nadat de bestuurlijke overheid een verzoekschrift tot vergoeding geheel of gedeeltelijk heeft afgewezen, of gedurende 60 dagen verzuimd heeft daarop te beschikken. Die eis is onontvankelijk indien de verzoekende partijen niet kunnen aantonen dat het eerste voorafgaande verzoekschrift daadwerkelijk verstuurd is.

Krack c.s., nr. 195.045, 2 juli 2009

Luidens artikel 11, tweede lid, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State en artikel 4, eerste lid, van het besluit van de Regent tot regeling van de rechtspleging voor de afdeling Bestuursrechtspraak, is het indienen van het voorafgaande verzoekschrift tot schadevergoeding aan geen enkele termijn gebonden en staat niets er bijgevolg aan in de weg dat de verzoekende partijen een nieuw voorafgaand verzoekschrift tot schadevergoeding indienen, nadat ze een eerste vordering hebben ingesteld, waarvan ze de ontvankelijkheid niet hebben kunnen aantonen.

De schade die aanleiding kan geven tot een vergoeding op basis van artikel 11 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State moet niet alleen buitengewoon zijn, maar moet ook berokkend zijn, actueel en vaststaan. Bovendien moeten ook de causaliteit, de voorzienbaarheid en de buitengewone aard van die schade worden nagegaan, en moet de schade ten slotte, in voorkomend geval, worden geraamd. De vergoeding van het verlies van de kans om via toekomstige vastgoedverrichtingen een deel van de verworven terreinen te gelde te maken, kan niet worden gelijkgesteld met buitengewone schade in de zin van artikel 11 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

1.5. Grondrechten

Gelijkheidsbeginsel

Belgische Beroepsvereniging van Geneesheren-Specialisten in radiotherapie en oncologie e.a., nr. 186.355, 18 september 2008

Naar luid van artikel 10 van de Grondwet zijn alle Belgen gelijk voor de wet. Krachtens artikel 11 van de Grondwet moet het genot van de aan de Belgen toegekende rechten zonder discriminatie worden verzekerd. Deze voorschriften verbieden principieel dat een niet-verantwoord verschil in behandeling voor bepaalde categorieën van personen zou worden ingesteld. Deze beginselen slaan dus uiteraard op personen en niet op goederen, prestaties en diensten.

Cfr. Pharma.be e.a., nr. 187.774, 6 november 2008; n.v. Pfizer, nr. 187.775, 6 november 2008; Pharma.be e.a., nr. 187.776, 6 november 2008; n.v. Docpharma, nr. 190.359, 12 februari 2009; Pharma.be e.a., nr. 193.274, 14 mei 2009.

Coomans e.a., nr. 187.998, 17 november 2008 (algemene vergadering)

Ten aanzien van een regeling die wil leiden tot een meer billijke spreiding van de geluidshinder ten gevolge van het luchtverkeer van en naar de luchthaven Brussel-Nationaal over alle inwoners in de buurt van de luchthaven, voor zover zulks verenigbaar is met de eisen van capaciteit en veiligheid, bevinden de verzoekers zich noch op grond van het feit dat zij wonen in een gebied met een relatief hoge bevolkingsdichtheid, noch op grond van het feit dat zij hinder kunnen ondervinden ten gevolge van het gebruik van vier banen, in een zodanig verschillende situatie die voor verwerende partij de verplichting zou meebrengen om voor hen een specifieke behandeling te voorzien. Alhoewel bepaalde onderdelen van de regeling minder gunstig kunnen zijn voor bepaalde categorieën, moet regeling in haar geheel beoordeeld worden..

De verwerende partij beschikt over een zekere beleidsvrijheid bij het bepalen van de omvang van het vliegverkeer van en naar de luchthaven Brussel-Nationaal en bij het bepalen van het systeem om de daaruit voortvloeiende geluidshinder over de omwonenden te verdelen. Wanneer de beleidsruimte in verband met het tweede aspect aanzienlijk beperkt was ten gevolge van rechterlijke beslissingen die hem de mogelijkheid ontnamen om een aantal beschikbare baanconfiguraties effectief in het systeem van het preferentieel baangebruik op te nemen, kon de Minister in redelijkheid oordelen dat het algemeen belang verbonden met de exploitatie van de luchthaven een verantwoording bood voor een regeling die verzoekers nog zwaarder zou belasten dan voorheen, zij het dat ook die omstandigheden zijn beoordelingsbevoegdheid beperkt is door het evenredigheidsbeginsel.

De Pagie, nr. 189.505, 15 januari 2009

De uniforme behandeling van de lijkbegroving en van de asbegroving (in volle grond of in het urnenveld) maakt dat het voor het tarief en de voorwaarden voor het verlenen van de grafconcessies onverschillig is of de voorkeur wordt gegeven aan lijkbegroving dan wel aan crematie en asbegroving, hetgeen geheel aansluit bij het nagestreefde oogmerk van een neutrale, gelijke behandeling van de wijze van lijkbezorging. Die neutraliteit houdt evident verband met de bekommernis om niet te discrimineren op grond van filosofische of godsdienstige overtuiging, een voorzeker legitiem oogmerk.

Artikel 23, derde lid, 2 en 4 G.W. (standstill) en artikel 8 EVRM

Coomans e.a., nr. 187.998, 17 november 2008 (algemene vergadering)

De Raad van State mag zich niet in de plaats van het bestuur stellen wat betreft de keuze van het model om de hinder wegens vliegtuiglawaai over de inwoners te verdelen (concentratie-model of spreidingsmodel) of wat betreft de concrete maatregelen ter uitvoering van het gekozen model, maar kan wel nagaan of de verwerende partij is gebleven binnen de grenzen die de wet aan haar optreden stelt, en met name of zij een billijk evenwicht tussen de betrokken belangen heeft gevrijwaard.

Gemeenschapsonderwijs - neutraliteit

X, nr. 195.044, 2 juli 2009 - "hoofddoeken arrest"

Het invoeren door een raad van bestuur of een schooldirectie van een algemeen verbod voor godsdienstleerkrachten om kledij te dragen met een zichtbare religieuze of levensbeschouwelijke connotatie betreft niet slechts een uitvoeringsmodaliteit van het neutraliteitsbeginsel, maar is een wezenlijke invulling van en opvatting over het in artikel 24 van de Grondwet vastgelegde principe van de neutraliteit van het gemeenschapsonderwijs, die bij artikel 33, § 1 van het bijzonder decreet van 14 juli 1998 betreffende het gemeenschapsonderwijs enkel is opgedragen aan de Raad van het Gemeenschapsonderwijs en niet aan de afzonderlijke raden van bestuur van de scholengroepen noch aan een schooldirectie.

1.6. Openbaarheid van bestuur

v.z.w. Vlaams Komitee voor Brussel, nr. 189.339, 8 januari 2009

De overheid kan het argument dat de aanvraag onontvankelijk was aangezien de vraag tot inzage en mededeling betrekking had op documenten van persoonlijke aard en de verzoekende partij niet van een belang deed blijken, niet louter a posteriori aanvoeren als uit niets blijkt dat dit argument daadwerkelijk aan de bestreden stilzwijgend afwijzende beslissingen ten grondslag ligt.

1.7. Statuut parlementsleden

De Coene e.a., nr. 189.463, 14 januari 2009 (algemene vergadering)

De immuniteit bedoeld in artikel 58 van de Grondwet geldt enkel voor de mening of de stem uitgebracht in de uitoefening van de parlementaire functie. Met een mening of stem uitgebracht in het kader van de uitoefening van het parlementair mandaat is evenwel niet te verwarren en gelijk te stellen de mening of stem uitgebracht in het kader van de uitoefening van partijactiviteiten of politieke activiteiten in het algemeen.

Artikel 59 van de Grondwet heeft alleen betrekking op de parlementaire onschendbaarheid tijdens de zitting en in strafzaken en is te dezen niet relevant. De regeling van artikel 15ter, van de wet van 4 juli 1989 is op te vatten als een controlemechanisme en is in zeker opzicht vergelijkbaar met een tuchtprocedure, los van eventuele strafprocedures, waarbij de sanctie die uit die regeling kan voortspuiten, geen strafsancie is maar een financiële maatregel.

1.8. Bevoegdheidsverdeling federale staat en gemeenschappen en gewesten

Leefmilieu - bescherming tegen ioniserende stralen (art. 6, § 1, II, tweede lid, 2°, van de bijzondere wet van 8 augustus 1980 tot hervorming der instellingen (BWHI))

n.v. Belgoprocess, nr. 190.358, 12 februari 2009

De gewesten zijn bevoegd voor de aspecten van de bescherming van het leefmilieu die vreemd zijn aan de bescherming tegen ioniserende stralingen maar alleen de federale overheid is bevoegd voor de aspecten van het milieubeleid die betrekking hebben op de bescherming tegen ioniserende stralingen. De gewesten zijn bevoegd om de afvalstoffenproblematiek te regelen,

maar niet wanneer het gaat om radioactieve afvalstoffen, zoals het - al dan niet -gezuiverd - afvalwater van nucleaire installaties; daarvoor is enkel de federale overheid bevoegd. In het kader van een individuele beslissing kan het gewest niet relevant verwijzen naar artikel 10 BWHI.

Gemeente Etterbeek, nr. 191.407, 13 maart 2009

Overeenkomstig de lering uit arrest nr. 2009/2 van het Grondwettelijk Hof d.d. 15 januari 2009, waarin geoordeeld is dat de bescherming van het leefmilieu tegen de eventuele schadelijke effecten en hinder van niet-ioniserende stralingen sinds 30 juli 1993 niet langer onder de bevoegdheid van de federale overheid valt, acht de Raad van State het koninklijk besluit van 10 augustus 2005 houdende de normering van zendmasten voor elektromagnetische golven tussen 10 MHz en 10 GHz onwettig. De onwettigheid van dat koninklijk besluit straalt af op de stedenbouwkundige vergunning die op dat koninklijk besluit steunt om de weerslag op het milieu te beoordelen.

vzw Teslabel Coordination en Strubbe, nr. 193.456, 20 mei 2009

De Raad van State vernietigt het koninklijk besluit van 10 augustus 2005 houdende de normering van zendmasten voor elektromagnetische golven tussen 10 MHz en 10 GHz op de grond dat de steller van de handeling onbevoegd is, aangezien de bestreden handeling gegrond is op de artikelen 3 en 4 van de wet van 12 juli 1985 betreffende de bescherming van de mens en van het leefmilieu tegen de schadelijke effecten en de hinder van niet-ioniserende stralingen, infrasonen en ultrasonen waarin geen productnormen worden opgelegd, maar wel normen inzake immissie en blootstelling om de bevolking te beschermen tegen de elektromagnetische velden die door zendantennes ontstaan, wat uitsluitend tot de bevoegdheid van de gewesten behoort.

Openbare werken en vervoer - scheepvaartreglementen - waterwegen en hun aanhorigheden (art. 6, § 1, X, eerste lid, 2°, BWHI) en het ontwerpen van de regels van de algemene politie en de reglementering op het verkeer en vervoer (art. 6, § 4, 3°, BWHI)

Het Vlaamse Gewest, nr. 191.155, 9 maart 2009

De gewesten zijn bevoegd om op grond van artikel 6, § 1, X, eerste lid, 2°, BWHI normen aan te nemen ter bescherming van de infrastructuur van de waterwegen en hun aanhorigheden.

De gewesten kunnen in de uitoefening van hun bevoegdheden geen maatregelen nemen die behoren tot de bevoegdheid van de federale overheid. In zoverre politie- en verkeersregels gelden voor alle waterwegen zonder onderscheid, kunnen zij geacht worden te behoren tot de bevoegdheid van de federale overheid (regels van de algemene politie en de reglementering op het verkeer en vervoer; art. 6, § 4, 3°, BWHI). Daarnaast zijn er bijzondere reglementen die telkens gelden voor een welbepaalde waterweg. In zoverre die bijzondere reglementen ertoe strekken de verkeersreglementering aan te passen aan de bijzondere kenmerken van de betrokken waterweg, kunnen zij uit hun aard zelf geen regels van algemene politie bevatten. Dergelijke bijzondere scheepvaartreglementen behoren tot de bevoegdheid van de gewesten.

Openbare werken en vervoer - samenstelling nautische commissie- loodsdiensten (art. 6, § 1, X, eerste lid, 9°, BWHI) - vestigingsvoorwaarden (art. 6, §1, VI, vijfde lid, 5°, BWHI)

het Vlaamse Gewest, nr. 191.156, 9 maart 2009

Artikel 6, § 1, X, eerste lid, 9°, BWHI wijst de bevoegdheid inzake "de loodsdiensten en de bebakeningdiensten van en naar de havens, evenals de reddings- en sleepdiensten op zee" toe aan de gewesten. De bijzondere wetgever heeft geen onderscheid willen maken naargelang het werkingsgebied van de loodsdiensten. Een besluit dat voorziet in de samenstelling van een commissie die een adviserende bevoegdheid heeft in verband met de beroepsbekwaamheid van bepaalde loodsen en in verband met de verlening, de weigering, de schorsing of de intrekking van een certificaat aan loodsen die geacht worden over een voldoende bekwaamheid te beschikken, heeft betrekking op een loodsdienst. Dergelijk besluit kan niet beschouwd worden als behorend tot de vestigingsvoorwaarden, die in beginsel onder de bevoegdheid vallen van de federale overheid (art. 6, § 1, VI, vijfde lid, 5°, BWHI).

1.9. Exceptie van onwettigheid

v.z.w. Natuurreservaten e.a., nr. 192.085, 31 maart 2009

Het feit dat geen van de verzoekende partijen voorheen een bezwaar heeft ingediend dat als een vertaling van het middel kan gelden dat steunt op de onwettigheid van het aanvullend bestemmingsvoorschrift "koninklijk domein", nu dit niet voorkomt in het inrichtingsbesluit en dus ten onrechte niet voor advies werd voorgelegd aan de afdeling Wetgeving van de Raad van State, ontnemt hen niet de mogelijkheid om thans de exceptie afgeleid uit artikel 159 van de Grondwet tegen de betrokken gewestplanwijziging in te roepen

1.10. Algemene beginselen van behoorlijk bestuur

Verstrepn e.a., nr. 187.279, 23 oktober 2008

Een wettelijke regeling primeert op een algemeen beginsel van behoorlijk bestuur.

Vansteenlant e.a., nr. 187.441, 29 oktober 2008

Het "spaarzaamheidsbeginsel" en het "gezond verstand"-beginsel, wat deze "beginselen" ook mogen inhouden, zijn als zodanig geen rechtsbeginselen en kunnen dan ook niet dienstig worden ingeroepen om de onwettigheid van een administratieve rechtshandeling aan te tonen.

Crispyn, nr. 192.388, 15 april 2009 (inzake een vordering tot schorsing bij uiterst dringende noodzakelijkheid)

Voor zover verzoeker de schending aanvoert van het "beginsel van rechtvaardigheid" lijkt hij zich te beroepen op een beginsel dat geen rechtsbeginsel is. Het middel lijkt in zoverre onontvankelijk (cfr. Kradenych, nr. 182.130, 18 april 2008).

1.11. Opheffing en intrekking van administratieve rechtshandelingen

Bruggeman, nr. 188.581, 8 december 2008.

De rechtszekerheid verzet er zich tegen dat de formeel bestaande en uiterlijk regelmatige aanstelling van een derde in de hogere functie van directeur, die verzoeker niet aanvocht ook niet nadat hij kennis kreeg van het arrest dat de benoeming van die derde tot inspecteur vernietigt, dus de benoeming waarop die latere aanstelling steunt, als zodanig in vraag wordt gesteld. Het bestuur is dan ook niet verplicht ter uitvoering van dat arrest met terugwerkende kracht een einde te stellen aan die aanstelling in de hogere functie van directeur.

Het beginsel van de onaantastbaarheid van de definitief door een constitutieve administratieve beschikking gevestigde concrete situaties en van de daaruit voortvloeiende rechtsverhoudingen verbiedt niet alleen dat de overheid een dergelijke administratieve beschikking met retroactieve werking zou intrekken, maar ook dat die overheid de weliswaar zachtere maatregel van opheffing - die enkel voor de toekomst uitwerking heeft, van die administratieve beschikking zou nemen op grond van een rechtmatigheidsbezwaar, dit is een bezwaar gesteund op de vraag of de gevestigde concrete individuele situatie overeenkomstig het recht tot stand is gekomen. Een dergelijke maatregel behelst immers eveneens een aantasting van een onaantastbaar geworden situatie. Dit beginsel verzet zich dan ook tegen een voortijdige beëindiging van die aanstelling, ook al is de rechtsgrond ervan weggefallen. Wel moet het bestuur bij het nemen van beslissingen in verband met de rechtstoestand van die derde voortaan rekening houden met de vernietiging van diens benoeming tot directeur.

Brzozowski, nr. 191.190, 9 maart 2009

In de regel kan een rechtscheppend bestuursrechtelijk besluit, zoals een benoeming, door de steller ervan alleen worden ingetrokken binnen de termijn voor het instellen van beroep bij de Raad van State en voor zover het besluit onregelmatig is. De Raad van State heeft echter geoordeeld dat die termijn voor de vaststeller van het besluit loopt vanaf het ogenblik dat het besluit wordt vastgesteld, of, als een beroep tot nietigverklaring is ingesteld, tot de debatten worden afgesloten en dat, in het onderhavige geval, bij ontstentenis van een beroep bij de Raad van State, de bestreden beslissing was genomen meer dan zestig dagen na de ingetrokken beslissing.

n.v. Electrabel e.a., nr. 193.599, 28 mei 2009

Een onrechtmatige rechtsverlenende handeling kan bij ontstentenis van enige wetsbepaling enkel op rechtmatigheidsgronden opgeheven worden, binnen de termijn bepaald voor het instellen van een annulatieberoep bij de Raad van State en, wanneer een ontvankelijk beroep werd ingesteld, tot de sluiting der debatten, doch uitsluitend op grond van de in het geding aangevoerde rechtmatigheidsbezwaren. Het is niet vereist dat het rechtmatigheidsbezwaar gegrond is, mits het prima facie niet onontvankelijk of kennelijk ongegrond is. Het volstaat eigenlijk dat er een rechtsonzekerheid is die een rechtshandeling precair maakt. Op dat ogenblik heeft de begunstigde van de rechtshandeling immers toch niet meer de zekerheid dat zij definitief verworven is, zodat er in de rechtszekerheid ook geen motief meer kan worden gevonden om de rechtshande-

ling onaantastbaar te maken. De overheid mag ten andere in beginsel steeds haar beleid wijzigen. Er wordt verder geen rechtsnorm aangebracht waaruit volgt dat een intrekking of opheffing onmogelijk is in geval van vergissing van de overheid

Barra, nr. 194.330, 18 juni 2009

De situatie waarin een bestuur na de intrekking van een beslissing verkeert, is niet dezelfde als wanneer zijn beslissing wordt vernietigd door de toezichthoudende overheid of door de Raad van State. In dat laatste geval wordt het bestuur fictief teruggeplaatst in de situatie voor het vernietigde besluit; in geval van een vrijwillige intrekking daarentegen geldt deze fictie niet. In dergelijk geval kan de ingetrokken beslissing dan ook enkel hernomen worden met inachtneming van de situatie die zich op dat ogenblik aandient.

1.12 Administratief toezicht

Gemeente Esneux, nr. 188.219, 26 november 2008

Na te hebben vastgesteld dat in artikel 20 van het decreet van 1 april 1999 houdende organisatie van het toezicht op de gemeenten, de provincies en de intercommunales van het Waalse Gewest helemaal niet wordt vermeld wat de aard is van het beroep dat daarbij wordt ingesteld, heeft de Raad van State onderzocht of het gaat om een beroep tot nietigverklaring, zoals het Waals Gewest had geoordeeld, dan wel om een beroep tot herziening. Doordat elke burger, zelfs als er geen uitdrukkelijke tekst bestaat, bij de toezichthoudende overheid een willig beroep kan instellen, waarbij hij de overheid verzoekt sanctionerend op te treden, wordt in het voormelde arrest geoordeeld dat het niet nuttig zou zijn dat een georganiseerd beroep dezelfde draagwijdte heeft. Overeenkomstig de lering uit arrest nr. 43/92 van het Grondwettelijk Hof d.d. 13 mei 1992 stelt de Raad van State vast dat het beroep voorgeschreven bij artikel 20 van het voormelde decreet van 1 april 1999 beschouwd moet worden als een beroep tot herziening. Aangezien de verwerende partij zich vergist heeft in de aard van haar bevoegdheden in het kader van het beroep dat bij haar was ingesteld, raakt de daaruit voortvloeiende onwettigheid bijgevolg ook de bevoegdheid van de steller van de handeling en is die onwettigheid van openbare orde.

Gemeente Drogenbos, nr. 190.231, 5 februari 2009.

Anders dan de wetgever deed in het toenmalige artikel 317 van de Nieuwe Gemeentewet in tuchtzaken, heeft hij in artikel 265 niet voorzien in de mogelijkheid ten behoeve van de toezichthoudende overheid om, niettegenstaande de reguliere toezichtstermijn intussen verstrekken is, na een vernietigingsarrest van de Raad van State (van de toezichtsbeslissing in het kader van het algemeen vernietigingstoezicht) alsnog het vernietigingstoezicht uit te oefenen. Integendeel bepaalt dat artikel 265 met zoveel woorden dat na het verstrijken van de vernietigingstermijn de beslissingen van de gemeenteoverheid, behoudens beroep bij de Raad van State, alleen door de wetgevende macht kunnen worden vernietigd. De retroactieve werking van het vernietigingsarrest is niet van aard een ander standpunt te doen innemen.

1.13. Devolutieve werking van een administratief beroep

n.v. Alpeco, nr. 189.764, 26 januari 2009

De devolutieve werking van een administratief beroep, waarbij de beroepsinstantie ook kan rekening houden met nieuwe gegevens, zelfs wanneer zij haar na de beslissing in eerste aanleg bekend geraakten, belet niet dat de bevoegdheid van de beroepsinstantie in ieder geval beperkt is door de uiteenzetting in het verzoekschrift en door de draagwijdte en de inhoud van de beslissing in eerste aanleg. Zo kan het indienen van een beroep niet resulteren in een beslissing die de situatie van de beroeper verslechtert en is de bevoegdheid van de beroepsinstantie beperkt tot de aangelegenheid waarover de overheid in eerste aanleg uitspraak heeft gedaan. De Koning kan, als beroepsinstantie, de vergunning dus niet intrekken om redenen die vreemd zijn aan het intrekkingbesluit dat in eerste aanleg werd genomen.

1.14. Taalgebruik in bestuurszaken

X, nr. 187.383 van 27 oktober 2008

Uit het eerste lid van artikel 56 van de gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken vloeit voort dat koninklijke en ministeriële besluiten in principe in beide talen worden opgesteld. Krachtens die bepaling moet een koninklijk besluit houdende benoeming van een magistraat te Brussel in het Nederlands en in het Frans worden opgesteld.

Dat de motivering van de voordracht door de verenigde benoemings- en aanwijzingscommissie - een voordracht die in de beide talen is gesteld - in het bestreden besluit is overgenomen, doet niets af aan de nietigheid van het bestreden besluit, welke van openbare orde is en ambtshalve moet worden opgeworpen, zelfs als ze verzoeker geen nadeel berokkent.

Mahieu, nr. 194.652, 25 juni 2009 (XIIe kamer)

In dit arrest bevestigt de Raad van State dat het onderwijzend personeel van een Franstalige gemeentelijke basisschool in een zogenaamde faciliteitengemeente ook moet voldoen aan de vereiste van kennis van de Nederlandse taal, zoals die wordt opgelegd door de bestuurstaalwet.

1.15. Statuut

Evenredige vertegenwoordiging mannen en vrouwen

X, nr. 189.383, 12 januari 2009

Uit de combinatie van de artikelen 1 en 2 van de wet van 20 juli 1990 ter bevordering van de evenwichtige aanwezigheid van mannen en vrouwen in organen met adviserende bevoegdheid blijkt dat de bepalingen van die wet alleen van toepassing zijn wanneer de plaatsen in een adviesorgaan bij wege van voordracht te begeven zijn. De leden moeten dus worden aangesteld bij voordracht en die voordracht moet rechtstreeks betrekking hebben op het mandaat in dat orgaan. Die regeling geldt niet voor de voordracht voor benoeming in een functie die, als accessorium, ook een automatisch lidmaatschap van een adviesorgaan inhoudt.

Statutaire tewerkstelling

Matthijs, nr. 192.580, 23 april 2009

De normale tewerkstelling in de publieke sector is van statutaire aard. Dit betekent niet dat een contractuele tewerkstelling absoluut is uitgesloten, maar wel dat de eenzijdige aanstelling als algemene regel geldt. Aangezien het contractuele regime de uitzondering is en er als het ware een weerlegbaar vermoeden van het bestaan van een statutaire rechtsverhouding geldt, moet een tewerkstelling onder arbeidsovereenkomst blijken uit een formele of minstens een zekere en on-dubbelzinnige wilsuiting.

Vergelijking van de aanspraken en verdiensten - examencommissie - samenstelling

Flammang, nr. 189.310 van 6 januari 2009

De Raad van State heeft geoordeeld dat examinatoren in de uitoefening van hun beoordelingsbevoegdheid rekening moeten houden met het profiel van de functie directeur of studieprefect, zoals dat profiel gedefinieerd is in het regeringsbesluit van 4 juli 2002, om te beoordelen of de kandidaten de vereiste pedagogische geschiktheid hebben. Die gegevens zijn toereikende en adequate beoordelingscriteria, zodat de examencommissie niet kan worden verweten dat ze het gelijkheidsbeginsel en de verplichting om haar beslissing uitdrukkelijk te motiveren heeft geschonden door geen andere criteria te bepalen. De Raad van State heeft ook gepreciseerd dat, wanneer de examencommissie besluit dat een kandidaat niet geslaagd is voor één van de noodzakelijke examengedeelten om het brevet voor een selectie- of bevorderingsambt te verkrijgen, de commissie overeenkomstig de wet van 29 juli 1991 in haar beslissing duidelijk, volledig en nauwkeurig moet aangeven waarom betrokkene niet geslaagd is en dat het uit het oogpunt van de vereisten van de wet bijgevolg helemaal niet irrelevant is dat de motivering van de bestreden handeling grotendeels bestaat in een opsomming van de verschillende aspecten van het examengedeelte waarop antwoorden zijn gegeven die ontoereikend worden geacht, alsook een toelichting bij de redenen die deze negatieve beoordelingen rechtvaardigen. Uit het feit dat artikel 24, vierde lid, van het decreet van 4 januari 1999 de Franse Gemeenschapsregering oplegt om een plaatsvervanger aan te stellen voor alle werkende leden van de examencommissies die belast zijn met de afgifte van de bevorderings- en selectiebrevetten en voorts uit het feit dat artikel 2, eerste lid, van het besluit van de Regering van de Franse Gemeenschap van 3 april 2003 tot vaststelling van de nadere regels voor de werking van de examencommissies bepaalt dat een examencommissie slechts zitting kan hebben als op zijn minst twee derde van haar leden aanwezig is, leidt de Raad van State voor de samenstelling van de examencommissie af dat het argument dat de verzoekende partij ontleent aan de constatering dat niet alle kandidaten het examengedeelte tot afsluiting van het tweede opleidingsgedeelte voor dezelfde examinatoren hebben afgelegd, niet opgaat. De Raad van State stelt voorts dat de regels voor de samenstelling van de examencommissie zijn nageleefd, aangezien - zoals voortvloeit uit artikel 24, derde lid, van het decreet van 4 januari 1999 - elk van de drie, in die bepaling bedoelde categorieën van examinatoren door ten minste één lid vertegenwoordigd was en aangezien het aantal aanwezige leden - zeven van de negen - hoger was dan het quorum dat vereist wordt bij artikel 2, eerste lid, van het besluit van 3 april 2003, namelijk zes van de negen.

Motivering van een tuchtstraf

Maes, nr. 193.986, 9 juni 2009

Wanneer de overheid een strengere tuchtstraf besluit te nemen dan die welke de commissie van beroep had voorgesteld, moet ze met bijzondere redenen motiveren waarom ze van het advies van die commissie afwijkt. Wanneer de commissie van beroep rekening heeft gehouden met de stresssituatie en de depressieve toestand van het personeelslid, mag de overheid zich niet tot het vaststellen van de intrinsieke ernst van de ten laste gelegde feiten beperken zonder die aspecten in aanmerking te nemen.

Tucht - redelijke termijn

Darville, nr. 190.728, 20 februari 2009 (algemene vergadering)

Een tuchtoverheid die, wanneer deze het opportuun acht, gebruik maakt van de mogelijkheid om pas een tuchtrechtelijke vervolging in te stellen na afloop van de strafrechtelijke procedure, dient nog steeds te letten op het beginsel van de redelijke termijn. Zij mag de tuchtrechtelijke vervolging alleen uitstellen wanneer zij op grondslag van de onderzoeksmiddelen waarover zij beschikt geen beoordeling kan geven van de feiten die het personeelslid ten laste worden gelegd.

Bevoegdheid van een arbeidscontractant om een statutair personeelslid af te zetten

Bequet, nr. 192.102, 31 maart 2009 (algemene vergadering)

Geen enkele grondwettelijke, wettelijke of verordenende bepaling staat eraan in de weg dat aan een arbeidscontractant de bevoegdheid wordt overgedragen om een handeling te stellen, zoals afzetting, waaraan het "privilège du préalable" en het "voorrecht van ambtshalve tenuitvoerlegging" verbonden zijn.

Wanneer de bevoegdheidsdelegatie niet bekendgemaakt is, moet ze echter verplicht ter kennis worden gebracht van het betrokken personeelslid, voordat een tuchtstraf wordt opgelegd. Volgens het voormelde arrest geldt immers : "de omstandigheid dat een personeelslid ervan op de hoogte moet zijn welke tuchtoverheid bekleed is met beslissingsbevoegdheid, (is) immers een corollarium (...) van de rechten van verdediging, daar zulks onder meer een weerslag heeft op de eventuele uitoefening van het recht tot wraking".

1.16. Ruimtelijke Ordening

Vlaamse Gewest

Habitat-richtlijn

v.z.w. Natuurresevaten e.a., nr. 192.085, 31 maart 2009

Uit het feit dat, zoals het Hof van Justitie oordeelde dat de beschermingsmaatregelen die vervat zijn in de artikelen 6, leden 2 tot 4 van de habitatrichtlijn weliswaar pas effectief van kracht zijn vanaf het ogenblik dat de Europese Commissie de lijst van gebieden van communautair belang heeft vastgesteld, volgt evenwel niet dat de lidstaten die gebieden niet behoren te beschermen

vanaf het moment dat zij deze krachtens artikel 4, lid 1, van de richtlijn, op de aan de Europese Commissie toegezonden nationale lijst voorstellen als gebieden die kunnen worden aangewezen als gebieden van communautair belang.

GSM- installatie

Gemeente Kortenberg, nr. 129.811, 28 april 2009

Een overheid die zich over een bouwaanvraag uitsprekt, dient, gelet op artikel 4 van het decreet van 18 mei 1999 houdende de organisatie van de ruimtelijke ordening, ook oog te hebben voor de impact van het project op het leefmilieu, en dient dus, te dien einde, de nadelige gevolgen van het gebruik of de exploitatie van een installatie op de gezondheid van de omwonenden in de omgeving in overweging te nemen; het betoog dat het K.B. van 29 april 2001 houdende de normering van zendmasten voor elektromagnetische golven tussen 10 MHz en 10 GHz een afzonderlijke procedure invoert die dient te worden nageleefd door elke eigenaar van een antenne, doet hieraan geen afbreuk.

Waals Gewest

Omwettigheid van een gewestplan

Vantomme c.s., nr. 186.682 van 30 september 2008

Aangenomen wordt dat een gewestwetgever kan besluiten om een plan van aanleg dat onregelmatig is omdat daarover geen advies is ingewonnen bij de afdeling Wetgeving van de Raad van State, geldend te verklaren om te voorkomen dat die onwettigheid wordt bevestigd via de exceptie van onwettigheid die voortvloeit uit artikel 159 van de Grondwet. Het staat aan het Grondwettelijk Hof om te toetsen of een wetgevende tekst met een dergelijke strekking grondwettig is.

Krachtens artikel 159 van de Grondwet kunnen gebreken van besluiten tot herziening van de gewestplannen aan de kaak worden gesteld in de beroepen ingesteld tegen de vergunningen die op die besluiten gegrond zijn. Door de omstreden uitbreidingsgebieden voor ambachtelijke bedrijven te creëren, heeft de Waalse Regering verordenende bepalingen in de zin van artikel 3 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State uitgevaardigd, zodat de ontwerpen van besluit om advies moesten worden voorgelegd aan de afdeling Wetgeving van de Raad van State, behalve in spoedeisende gevallen. Die verplichting geldt zelfs als het nieuwe voorschrift gebaseerd is op bestaande bepalingen over andere gebieden. Als er tussen de vaststelling en de publicatie van het besluit drie maanden liggen, wijst dat erop dat het besluit niet spoedeisend is. De onwettigheid van het besluit leidt tot de onwettigheid van de bestreden enige vergunning die gegrond is op de bestemming van het goed die in het besluit gedefinieerd is.

Brussel-Hoofdstad

Verhouding tussen een beschermingsbesluit en het gewestelijk bestemmingsplan (GBP)

Gemeente Watermaal-Bosvoorde, nr. 188.117 van 20 november 2008

Als de overheid een verordenende tekst zoals het GBP vaststelt, moet ze de hogere rechtsregels,

[

]

waaronder de ordonnantie van 4 maart 1993 inzake het behoud van het onroerende erfgoed, in acht nemen. Voor een landschap dat krachtens die wetgeving beschermd is, kan de bestemming die er in het GBP aan wordt gegeven dus niet tot gevolg hebben dat de waarde van het landschap, die de bescherming ervan heeft gewettigd, wegvalt.

Stedenbouwkundige lasten

Beroepsvereniging van de vastgoedsector (BVS) c.s., nr. 194.193, 15 juni 2009

De verzoekende partijen vorderden de nietigverklaring van het besluit van de Brusselse Hoofdstedelijke Regering van 12 juni 2003 betreffende de stedenbouwkundige lasten, bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 7 juli 2003.

De artikelen 86 en 97 van de ordonnantie van 29 augustus 1991 houdende organisatie van de planning en de stedenbouw (OOPS), zoals ze waren gesteld toen het bestreden besluit is vastgesteld, machtigen de regering geenszins "om zelf de aard en de omvang van de lasten en de financiële waarborgen vast te stellen, of de termijnen waarbinnen de lasten moeten worden uitgevoerd; dat ze evenmin gemachtigd wordt de nadere regels inzake het stellen en het vrijgeven van financiële waarborgen te regelen, de gevallen waarin die waarborgen verworven zijn door de vergunningverlenende overheid, of de regels die van toepassing zijn in geval van overdracht van de vergunning". Die bepalingen machtigen de regering evenmin om zelf het bedrag van de stedenbouwkundige lasten te bepalen of sommige vergunningen vrij te stellen van stedenbouwkundige lasten.

Bij het bestreden besluit worden stedenbouwkundige lasten opgelegd voor de wijziging van een bestemming, zelfs wanneer geen werkzaamheden in het gebouw worden verricht. Volgens de Raad van State bestaat er totaal geen evenredigheid tussen een gewone wijziging van de bestemming van een goed en de verplichting voor de houder van de vergunning om bedragen te betalen die kunnen leiden tot kosten die niet in verhouding staan tot het investeringsbedrag dat nodig is om die wijziging aan te brengen, een investering die onbeduidend kan zijn indien er geen werkzaamheden worden verricht.

Wanneer sommige bepalingen van een verordenende handeling vernietigd moeten worden en de overige bepalingen van dat besluit er een samenhangend geheel mee vormen, moet het hele bestreden besluit vernietigd worden. Zo moet ook een wijzigingsbesluit worden vernietigd, aangezien, enerzijds, een vernietigde verordening geacht wordt nooit te hebben bestaan en niet gewijzigd kan worden, en anderzijds, geen van de bepalingen van het wijzigingsbesluit los gezien kan worden van die van het oorspronkelijke besluit.

Toen de afdeling Wetgeving van de Raad van State de aandacht van de regering gevestigd had op onwettigheden van haar besluit toen het in ontwerpfase verkeerde, en de regering toch het risico heeft genomen een onwettig besluit uit te vaardigen en later - blijkbaar nadat ze zich ervan rekenschap had gegeven dat sommige wettigheidsbezwaren die tegen het oorspronkelijke besluit waren ingebracht, gegrond waren - ervoor gekozen heeft dat besluit te wijzigen, terwijl ze het evengoed had kunnen opheffen en een nieuw besluit had kunnen uitvaardigen waarvan de geldigheid niet aangetast zou worden door de nietigverklaring van het oorspronkelijke besluit, heeft de Raad van State geoordeeld dat "er geen grond is om het gevolg ex tunc en erga omnes van de nietigverklaring te temperen".

1.17. Milieu

Algemeen

Wijziging preferentieel baangebruik luchthaven Brussel - Nationaal (Zaventem)

Coomans e.a., nr. 187.998, 17 november 2008 (algemene vergadering)

Als het geluidskadaster waarop de Minister steunde enkel bedoeld is om een feitelijke verantwoording te bieden voor de bestreden regelingen kan de Raad van State, in de uitoefening van zijn wettigheidstoezicht dit geluidskadaster niet in abstracto op zijn wetenschappelijke waarde beoordelen. De Raad kan enkel nagaan of de verwerende partij, al dan niet op grond van het geluidskadaster, haar beslissingen met de nodige zorgvuldigheid heeft voorbereid, of zij is uitgegaan van de juiste feitelijke gegevens, of zij deze correct heeft beoordeeld en of zij op grond daarvan in redelijkheid tot haar beslissingen is kunnen komen.

Vlaamse Gewest

Milieu-effectbeoordeling

v.z.w. Beter Bruggestraat e.a., nr. 192.592, 23 april 2009

De omzetting van de richtlijn 85/337/EEG van 27 juni 1985 betreffende de milieu-effectbeoordeling van bepaalde openbare en private projecten in het intern recht mag geen overgangsbepalingen bevatten voor aanvragen die pas werden ingediend nadat de termijn voor omzetting reeds is verstreken. Dergelijke overgangsbepaling is om die reden strijdig met de richtlijn. Een richtlijn is bestemd voor de overheid. Dit neemt echter niet weg dat de correcte omzetting ervan in het intern recht kan inhouden dat aan particulieren verplichtingen moeten worden opgelegd. De verplichting voor de betrokken lidstaat om ervoor te zorgen dat de bevoegde instanties de exploitatie van een inrichting aan een milieueffectenbeoordeling onderwerpen, is niet rechtstreeks verbonden met de uitvoering van een verplichting die krachtens richtlijn 85/337 op de eigenaars van deze inrichting rust. Wanneer verzoeker zich tegenover de overheid beroept op de verplichting die door die richtlijn aan die overheid wordt opgelegd, om bepaalde projecten vergunningsplichtig te stellen en aan een MER te onderwerpen, wordt geen directe horizontale werking ingeroepen.

Inzake de omvang van de MER-plicht voor een luchthaven, stelt het arrest Brussels Hoofdstede-

delijk Gewest e.a., nr. 195.230 van 14 juli 2009 een prejudiciële vraag aan het Hof van Justitie (zie ook arrest nr. 195231 van 14 juli 2009).

Impact ruimtelijk structuurplan

Van Hulle, nr. 194.345, 18 juni 2009

Het ruimtelijk structuurplan is geen beoordelingsgrond voor een milieuvergunningaanvraag.

Waals Gewest

Milieu-effectbeoordeling

vzw Inter-Environnement Wallonie, nr. 191.272, 11 maart 2009

Geen enkele Waalse rechtsbepaling van toepassing de dag van vaststelling van het besluit van de Waalse Regering van 15 februari 2007 tot wijziging van Boek II van het Milieuwetboek, dat het Waterwetboek inhoudt, voor wat betreft het duurzaam beheer van stikstof in de landbouw vergt een milieu-effectbeoordeling van het plan voor stikstofbeheer en het is niet noodzakelijk bewezen dat die situatie indruist tegen richtlijn 2001/42/EG. De toepassing van het communautaire recht is niet zo vanzelfsprekend. Bijgevolg moeten de prejudiciële vragen uit in het dictum van het arrest, krachtens artikel 234, lid 1, b), van het Verdrag tot oprichting van de Europese Gemeenschap aan het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen worden gesteld.

Artikel 23 van de Grondwet houdt een standstill-verplichting in voor de bescherming van een gezond leefmilieu, die belet dat de wetgever het niveau van bescherming dat door de toepasselijke Wetgeving geboden wordt aanzienlijk verlaagt zonder dat daarvoor redenen van algemeen belang voorhanden zijn. De verzoekende partij, die de schending van richtlijn 2003/35/EG en van het verdrag van Aarhus aanvoert, moet concreet aantonen dat de aangevoerde schendingen haar belet zouden hebben om haar opmerkingen te maken of dat de overheid niet is ingegaan op de opmerkingen die tijdens het openbaar onderzoek zijn gemaakt.

1.18. Beroepsethiek van een orde van beroepsbeoefenaars

Beroepsinstituut van Vastgoedmakelaars, nr. 186.347, 17 september 2008

In deze zaak vorderde verzoeker de nietigverklaring van artikel 18 van het koninklijk besluit van 15 december 2005 tot vaststelling van de voorschriften inzake de plichtenleer van de landmeter-expert, dat landmeter-experts de mogelijkheid biedt om "de gereglementeerde activiteiten van de vastgoedmakelaar" uit te oefenen.

Verzoeker voerde in de eerste plaats aan dat de Koning niet gemachtigd was om de lijst van activiteiten die alleen door landmeter-experts mogen worden uitgeoefend, uit te breiden, omdat die activiteiten strikt bepaald zijn bij de wet en die bepaling strijdig was met artikel 15 van de kaderwet van 1 maart 1976 tot reglementering van de bescherming van de beroepstitel en van de uitoefening van de dienstverlenende intellectuele beroepen, doordat daarin indirect het beroep van vastgoedmakelaar wordt geregeld.

De Raad van State heeft geoordeeld dat artikel 18, dat bepaalt dat er geen onverenigbaarheid is tussen het beroep van landmeter-expert en dat van vastgoedmakelaar, niet tot doel heeft, zoals verzoeker betoogt, om de lijst van de activiteiten die alleen door landmeter-experts mogen worden uitgeoefend, uit te breiden. Aangezien de Raad had vastgesteld dat het beroep van landmeter-expert niet meer onder de wet van 1 maart 1976 viel, heeft hij voorts geoordeeld dat het onjuist is te stellen dat de bestreden bepaling "indirect" het beroep van vastgoedmakelaar regelt.

Verzoeker voerde daarna aan dat de Koning niet bevoegd was om te besluiten dat het toezicht op de gedragsregels van het Beroepsinstituut van Vastgoedmakelaars door de landmeter-experts wordt uitgeoefend door hun Federale Raad of hun Federale Raad van Beroep.

In dat verband heeft de Raad van State geoordeeld dat de omstreden regelgeving kon bepalen dat landmeter-experts die gereguleerde activiteiten van vastgoedmakelaar uitoefenen zich moeten houden aan de gedragsregels van het Instituut van Vastgoedmakelaars, terwijl het toezicht op die activiteiten door de federale raden gehandhaafd wordt.

1.19. Media

Radio-Télévision belge de la Communauté française (RTBF), nr. 187.032,
13 oktober 2008

De Raad van State heeft moeten oordelen of de schending van de beheersovereenkomst van de RTBF grond kan opleveren voor een annulatiemiddel in de zin van artikel 14 van de gecoördineerde wetten op de Raad van State. Nadat de toepasselijke wetgeving is onderzocht, wordt in het voormelde arrest geoordeeld dat het beheerscontract van de RTBF, "ondanks de benaming ervan", verordenende waarde heeft en dat "de beslissingen waarmee die regels met de voeten worden getreden of die regels verkeerd worden toegepast, met machtsoverschrijding zijn uitgevaardigd".

nv TVi en nv naar Luxemburgs recht CLT-UFA, nr. 189.503, 15 januari 2009

Richtlijn 89/552/EEG "Televisie zonder grenzen", gewijzigd bij richtlijn 97/36/EG, voorziet in een controlesysteem waarbij slechts één staat bevoegd is voor een omroeporganisatie (televisie). Als televisieprogramma's door de Luxemburgse overheid worden toegestaan - al dan niet regelmatig - vallen ze bijgevolg onder het principe van het vrije verkeer van diensten binnen de Europese Unie en geen enkele overheid van een andere lidstaat mag de uitzending ervan op zijn grondgebied afhankelijk stellen van een aanvullende vergunning.

Vlaamse Radio- en Televisieomroep, nr. 194.560, 25 juni 2009

Het verbod van discriminatie tussen de onderscheiden filosofische of ideologische strekkingen wordt respecteerd door er in het programma-aanbod voor te zorgen dat een evenwicht tussen die verschillende strekkingen of opiniestromingen in de programma's wordt nagestreefd, maar alleszins in de opbouw wordt bereikt. De naleving ervan vereist dus niet dat er steeds in elk individueel programma noodzakelijk en onder alle omstandigheden voor moet worden gezorgd dat alle (relevante) strekkingen worden vertegenwoordigd, zolang maar kan worden aangetoond

dat in andere (relevante) programma's de andere relevante strekkingen wel verhoudingsgewijze aan bod zijn kunnen komen. Dit belet niet dat de kamer van onpartijdigheid en bescherming van minderjarigen van de Vlaamse Regulator voor de Media, in het specifieke geval van de twee betwiste uitzendingen, debatten tussen de "Vlaamse kandidaat-premiers die, gelet op de specificiteit van hun inhoud, de geselecteerde deelnemers en hun tijdstip, net voor de verkiezingen, dermate speciaal en anders waren in vergelijking met de andere informatieve programma's over de verkiezingen, rechtsgeldig kon voorbijgaan aan het gegeven dat de klager wel aan bod is kunnen komen in de andere informatieve programma's over de verkiezingen en het onderzoek van de deugdelijkheid van het criterium van de selectie tot die twee zeer specifieke uitzendingen over de verkiezingen beperken.

1.20. Overheidsopdrachten

kwalitatieve selectie van de inschrijvers

nv Varec, nr. 191.990, 30 maart 2009

Het is geenszins onredelijk dat de aanbestedende overheid vraagt dat de lijst wordt voorgelegd van de vroegere leveringen opdat het bewijs wordt geleverd van de bekwaamheid van een inschrijver om een belangrijke bestelling uit te voeren en het criterium ontleend aan de levering, tijdens de laatste drie jaar, van een gelijkwaardige hoeveelheid als die waarop de opdracht betrekking heeft, kon worden aanvaard. Dat geldt ook voor het criterium ontleend aan de bekwaamheid om de producten van de omstreden opdracht te vervaardigen conform een bepaalde of gelijkwaardige norm. In dat verband preciseert de Raad van State dat hij niet te oordelen heeft over het standpunt van de verwerende partij inzake de relevantie van een specifieke test die gekozen is om het weerstandsvermogen van de leveringen van de opdracht te meten. Wat de rechten op de plannen betreft, stelt de Raad van State, behoudens dat de verzoekende partij niet aantoonde houder van de desbetreffende intellectuele rechten te zijn, vast dat de verschillen tussen die plannen en het geleverde model van kettingschakel niet worden betwist. Wat de flow chart betreft, wijst de Raad van State er tot slot op dat volgens het bestek een flow chart moet worden voorgelegd opgemaakt overeenkomstig de specificaties van norm ISO 10005, toepasselijk op het proces van fabricage en montage van alle onderdelen van de voorgestelde schakel en dat, aangezien de door de verzoekende partij ingediende flow chart niet alle vereiste gegevens vermeldt, in het bijzonder de grafieken met de verschillende stadia van het fabricageproces, de aanbestedende overheid gerechtigd was te menen dat de offerte van de verzoekende partij niet voldeed.

publiek/private partnerschappen

nv Horizon Pleiades, nr. 194.417 van 19 juni 2009

De Raad van State heeft geoordeeld dat ofschoon het kiezen van een partner om een vennootschap op te richten in principe niet onder de nationale of Europese regelgeving inzake overheidsopdrachten valt, onverminderd de eventuele verplichting om voor die keuze een oproep

tot mededinging te doen krachtens de regels vervat in het Verdrag van Rome zelf, dat echter niet het geval is als het erom gaat, via een contractuele constructie waarbij met een vennootschapscontract wordt gewerkt, in werkelijkheid aan een partner een van de prestaties bepaald bij artikel 5 van de wet van 24 december 1993 toe te vertrouwen, welke verrichting dan beschouwd moet worden als een overheidsopdracht die valt onder de Belgische - en Europese - regelgeving die van toepassing is op overheidsopdrachten.

De Raad van State heeft in het onderhavige geval vastgesteld dat de in het bestek vervatte criteria voor de selectie van de biedingen en voor het ontleden van de offertes, alsook de toepassing ervan in het verslag omtrent het onderzoek van de offertes, in wezen betrekking hadden op de ontwikkeling van het vastgoedproject voor een ecologische wijk en afwijken van de logica van het vennootschapscontract. Aangezien de prestaties die via de op te richten vennootschap aan de privé-partner worden toevertrouwd betrekking hebben op de bouw en de ontwikkeling van een vastgoedproject, strekken al die elementen volgens de Raad van State ertoe prima facie aan te geven dat de uitnodiging tot inschrijving tot doel heeft, via een te sluiten vennootschapscontract, in werkelijkheid de uitvoering van een vastgoedproject, namelijk een werk in de zin van artikel 5 van de wet van 24 december 1993, aan de gekozen partner toe te vertrouwen. Het initiatief van de verwerende partij om de studie, de financiering, de realisatie en de verkoop van de eerste landelijke ecologische wijk van de provincie Luxemburg te verwezenlijken via een partnerschap dat moet worden opgericht in de vorm van een projectontwikkelingsmaatschappij, lijkt, volgens de Raad van State, op het eerste gezicht wel te vallen onder de definitie van overheidsopdracht voor aanneming van werken (projectontwikkeling) en/of diensten volgens artikel 5 van de wet van 24 december 1993.

Optreden in rechte van tijdelijke handelsvennootschappen

Nv Ecorem e.a., nr 194.336, 18 juni 2009

Betreffende een overheidsopdracht waarvoor een tijdelijke handelsvennootschap met drie vennoten inschreef, stelt de Raad vast dat slechts één van die vennoten geldig in rechte is getreden. De vordering tot nietigverklaring wordt niet ontvankelijk verklaard. De Raad gaat niet in op de vraag een prejudiciële vraag te stellen aan het Hof van Justitie aangezien deze reeds is beantwoord in het arrest HvJ C-129/04 inzake Espace Trianon.

Afweging belangen bij schorsing

Nv Sanofi Pasteur MSD, nr. 188.958, 18 december 2008

Betreffende een overheidsopdracht wordt een schorsing, gevraagd bij uiterst dringende noodzakelijkheid, afgewezen. De Raad weegt het nadeel van de verzoekende partij af tegen het nadeel dat de volksgezondheid kan lopen bij schorsing. Het standpunt van de verwerende partij, dat de continuïteit van vaccinatieprogramma's dan bedreigd is, wordt aanvaard. De Raad maakt het voorbehoud dat de voorstelling van zaken door de verwerende partij juist is.

1.21. Toezicht op kredietinstellingen

n.v. Patronale Hypotheekmaatschappij, nr. 186.088, 8 september 2008

De wet van 22 maart 1993 op het statuut van en het toezicht op de kredietinstellingen voorziet niet in de mogelijkheid voor de CBFA om aan een onderneming die niet voldoet aan de voorwaarden van de wet, een "voorlopige vergunning" te verlenen, met daaraan gekoppeld de verplichting om binnen een bepaalde termijn de nodige "aanpassingen" te doen, ook artikel 11 niet - deze bepaling biedt de CBFA de mogelijkheid om aan een onderneming die aan de wettelijke voorwaarden voldoet, bepaalde bijkomende voorwaarden te stellen, maar niet om een afwijking toe te staan van de in de wet bepaalde minimumvoorwaarden.

1.22. Kansspelcommissie

Timmers, nr. 189.472, 15 januari 2009

Het koninklijk besluit van 7 december 2005 voorziet niet in de mogelijkheid voor de kansspelcommissie om, na een schorsingsarrest van de Raad van State en de daaropvolgende intrekking van de beslissing, eens zij de sanctieprocedure heeft gestart, die procedure te herbeginnen en zichzelf een nieuwe termijn van 6 maanden toe te kennen. Dergelijke mogelijkheid zou de termijnregeling, die op straffe van nietigheid is voorgeschreven en waarbij het duidelijke wil van de Koning geweest is de kansspelcommissie aan fatale termijnen te binden teneinde de betrokken vergunninghouders de vereiste rechtszekerheid te verstrekken, zinledig maken.

1.23 Openbaar domein

vzw De verdediging van de Belgische kermisexploitanten c.s., nr. 192.822,
29 april 2009

De verzoekende partijen vorderden in zaak 184.926 de nietigverklaring van het reglement op de organisatie van openbare kermisactiviteiten op het openbaar domein dat de gemeenteraad van de stad Luik op 25 juni 2007 heeft goedgekeurd en van het plan van de kermis van oktober, door het gemeentecollege van de stad Luik goedgekeurd op 14 juni 2007. In zaak 185.754 vorderden ze de nietigverklaring van het reglement dat de gemeenteraad van de stad Luik op 3 september 2007 heeft goedgekeurd, namelijk het reglement tot wijziging van het gemeentereglement op de organisatie van openbare kermisactiviteiten op het openbaar domein, dat op 29 mei 2007 was goedgekeurd en op 25 juni 2007 was gewijzigd.

De verzoekende partijen verweten de stad Luik voornamelijk dat ze te veel oppervlakte uittrok voor de "blauwe zone", d.i. de zone waar de standplaatsen voor de duur van de kermis worden toegewezen, in vergelijking met de zone bestemd voor de standplaatsen die via abonnementen worden toegewezen.

De Raad van State stelt vast dat de Koning, bij koninklijk besluit van 24 september 2006 betreffende de uitoefening en de organisatie van kermisactiviteiten en ambulante activiteiten in kermisgastronomie, de gemeenten een zeer ruime beoordelingsbevoegdheid heeft willen laten om de standplaatsen die voor de duur van de kermis worden toegewezen te verdelen, dat die

beoordelingsbevoegdheid gebaseerd is op het bestaan van specifieke plaatselijke omstandigheden en op de noodzaak om nieuwe attracties te ontplooiën om te voorkomen dat de kermis haar aantrekkingskracht verliest, maar dat de Koning evenwel aan de beroepslui een maximum aan stabiliteit heeft willen bieden, zodat in het verslag aan de Koning staat dat het abonnement de regel en de toewijzing voor de duur van de kermis de uitzondering is. Voorts stelt de Raad van State vast dat de verzoekende partijen niet ernstig betwisten dat een deel van het terrein waarop de kermis staat geen eigendom is van de stad Luik en dat het gebruik ervan vaak wordt belemmerd door openbare werkzaamheden waar de stad geen vat op heeft, zodat ze rekening heeft kunnen houden met deze specifieke plaatselijke omstandigheid.

Tot slot merkt de Raad van State op dat de verwerende partij 20 pct van de nuttige oppervlakte van de kermis heeft uitgetrokken voor de zone die bestemd is voor standplaatsen die voor de duur van de kermis worden toegewezen, enerzijds om ervoor te zorgen dat er nieuwe attracties kunnen komen en anderzijds om te bewerkstelligen dat bepaalde kermisexploitanten in de "blauwe zone" kunnen wanneer hun standplaats wegens openbare werkzaamheden niet beschikbaar is. Bijgevolg is de Raad van State van oordeel dat de oplossing die in het bestreden reglement is gekozen, die beantwoordt aan een moeilijkheid te wijten aan een specifieke plaatselijke omstandigheid buiten de wil van de verwerende partij en die volgt uit de organisatie van de kermis, niet onaanvaardbaar is, gelet op de zeer ruime beoordelingsbevoegdheid die de Koning aan de gemeenten heeft willen geven door geen maximum vast te stellen voor de zone bestemd voor de standplaatsen die voor de duur van de kermis worden toegewezen.

1.24 Administratieve politie van de gemeenten

nv Base, nr. 187.717, 4 november 2008

Het reglement betreffende de exploitatie van relaisantennes voor mobiele telefonie op het gemeentelijk grondgebied moet ervoor zorgen dat de openbare veiligheid en de volksgezondheid niet in het gedrang komen. Dat doel behoort tot de algemene openbare orde, gedefinieerd in artikel 135, § 2, van de nieuwe gemeentewet. De gemeentelijke bevoegdheid om maatregelen van algemene politie te nemen kan worden uitgesloten wanneer wetgeving van bijzondere politie een geheel van volledige, nauwkeurige en uitvoerige regels vormt. Die uitsluiting geschiedt echter alleen in de sfeer waarin de algemene openbare orde en de bijzondere openbare orde elkaar kruisen en als het gevaar voor het schaden van de algemene openbare orde met maatregelen van bijzondere politie kan worden afgewend. In die zin is geen specifieke machtiging vereist om een aanvullende maatregel van algemene politie te kunnen nemen als die maatregel van algemene politie een aspect van de algemene openbare orde veilig stelt die niet via de bijzondere politie kan worden gewaarborgd.

Het algemeen reglement voor de arbeidsbescherming bevat geen normen betreffende de antennes en bijgevolg kon dat reglement de gemeentelijke maatregel van algemene politie niet uitsluiten. De bijzondere politie inzake ruimtelijke ordening en stedenbouw kan de aantasting van de algemene openbare orde die in het bestreden reglement in overweging wordt genomen, niet voorkomen.

Op het ogenblik dat de handeling is gesteld, sloot bijgevolg geen enkele maatregel van bijzondere politie de bevoegdheid van algemene politie van de gemeente uit. Het gelijkheids- en non-discriminatiebeginsel houdt niet in dat degene die een politiereglement opstelt, acht moet slaan op elke vergelijkbare situatie die onder zijn bevoegdheid valt.

De vrijheid van handel en nijverheid, bekrachtigd bij het decreet-d'Allarde, kan worden beperkt bij een wet, een decreet of een ordonnantie of bij een reglement dat krachtens een wet, decreet of ordonnantie is vastgesteld. Artikel 135, paragraaf 2, van de nieuwe gemeentewet bevat zo'n machtiging waarop de verwerende partij zich gebaseerd heeft om het aangevochten reglement vast te stellen. Er moet echter evenredigheid bestaan tussen de beperking op de uitoefening van een vrijheid die door de maatregel van administratieve politie wordt ingevoerd en het euvel dat moet worden voorkomen.

1.25. Plaatselijke heffingen

vzw Belgische federatie van de distributie en cv Redevco Retail Belgium, nr.
193.580, 27 mei 2009

Dat geen beroep is ingesteld tegen een nieuw reglement waarbij een soortgelijke aanslag wordt opgelegd die niet is aangevochten, heeft niet tot gevolg dat de verzoekende partijen geen belang meer hebben, "aangezien een verlies van belang niet kan worden afgeleid uit de loutere afwezigheid van een ander beroep tegen soortgelijke heffingen, daar die situatie te verklaren kan zijn door overwegingen die geenszins op onverschilligheid van de betrokken partijen wijzen".

Een plaatselijke heffing op parkeerplaatsen is verschuldigd, ongeacht of de parkeerplaatsen door voertuigen worden ingenomen. Daaruit volgt dat het niet gaat om een belasting op voertuigen, die luidens artikel 42 van het Wetboek van de met de inkomstenbelastingen gelijkgestelde belastingen verboden zou zijn.

Een gemeente kan de doelstelling "ontrading en aanmoediging tot optimalisering van onderbenutte parkeerplaatsen" nastreven via een belasting op parkeerplaatsen. De Raad van State is van oordeel dat het niet onredelijk is te bepalen dat exploitanten van parkeerplaatsen die een deel van hun parkeerplaatsen ter beschikking stellen van derden, een vrijstelling kunnen krijgen, terwijl exploitanten die al hun parkeerplaatsen uitsluitend voor eigen gebruik of voor hun eigen activiteiten bezigen, de belasting moeten betalen zonder vrijstelling te kunnen krijgen.

2. Cassatie-rechtspraak vreemdelingen

2.1. De rechtsmacht van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen

X, nr. 187.148, 17 oktober 2008

Luidens artikel 39/62 van de wet van 15 december 1980 voert de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen rechtstreeks briefwisseling met de partijen en is hij gerechtigd alle bescheiden en inlichtingen omtrent de zaken waarover hij zich uit te spreken heeft, door deze partijen te doen overleggen. Onder de zeer precieze voorwaarden genoemd in artikel 39/76, § 1, tweede lid, van die wet kan de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen nieuwe gegevens die de verzoeker of de tussenkomende partij hebben aangebracht, in aanmerking nemen. Luidens het derde lid van dat artikel kan de Raad, met het oog op een goede rechtsbedeling, besluiten elk nieuw gegeven in aanmerking te nemen dat hem ter kennis wordt gebracht door de partijen, eveneens onder bepaalde voorwaarden, en volgens het vierde lid "(kan) de Commissaris-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen (...) op eigen initiatief of op verzoek van een van de partijen, de (...) aangebrachte nieuwe gegevens onderzoeken en hierover schriftelijk verslag uitbrengen binnen de (...) termijn" die de Raad heeft verleend. Krachtens § 2 van dat artikel en krachtens artikel 39/2, § 1, tweede lid, 2°, kan de Raad - indien hij de zaak niet kan onderzoeken, inzonderheid omdat essentiële elementen ontbreken die inhouden dat de Raad niet tot de bevestiging of hervorming kan komen zonder hiertoe aanvullende onderzoeksmaatregelen te moeten bevelen - de beslissing van de commissaris-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen vernietigen, naar wie het dossier onmiddellijk teruggezonden wordt. De Raad van State heeft daaruit afgeleid dat de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen op eigen initiatief geen onderzoeksmaatregelen kan instellen. De Raad van State heeft bijgevolg geoordeeld dat de bestuursrechter zijn bevoegdheid te buiten is gegaan door zijn standpunt dat de door verzoeker aangevraagde subsidiaire bescherming moet worden geweigerd te baseren op elementen die hij zelf had overgelegd en die, zelfs al had hij het eerste van die documenten aan de partijen overgezonden, waren verkregen van andere contactpersonen dan de in het geding zijnde partijen (In dezelfde zin: arrest nr. 189.845 van 27 januari 2009).

X, nr. 187.149, 17 oktober 2008

Uit de artikelen 39/69, § 1, 39/72, § 1 en 39/76, § 1, van de wet van 15 december 1980 blijkt dat de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen uitsluitend uitspraak doet op de grondslag van hetzelfde dossier als datgene dat als basis heeft gediend voor de beslissing die voor deze raad wordt aangevochten met daarbovenop de stukken betreffende de procedure die voor de Raad wordt ingesteld en in voorkomend geval de nieuwe aanvaardbare elementen. Doordat de Raad van State vaststelde dat de bestuursrechter niet alleen gesteund had op de documentatie gevoegd bij de nota met opmerkingen van de verwerende partij, maar zijn mening inzonderheid gegrond had op elementen die dateren van na die nota die hij zelf had overgelegd, heeft de Raad van State geoordeeld dat de bestuursrechter zijn bevoegdheid te buiten was gegaan.

X, nr. 191.552, 18 maart 2009

De Raad voor Vreemdelingenbetwistingen heeft wel de rechtsmacht om na te gaan of de Dienst Vreemdelingenzaken de wet inzake de geldigheid van een huwelijksakte -de artikelen 146bis van het Burgerlijk Wetboek en de artikelen 27 en 47 van het WIPR - juist heeft toegepast.

X, nr. 191.687, 19 maart 2009

De Raad van State, die tot de bevinding was gekomen dat met het bestreden arrest aan verzoeker subsidiaire bescherming geweigerd wordt om reden dat, gelet op de stabilisering van de politieke situatie in Togo, verzoeker "op dit ogenblik" geen vervolging meer hoeft te vrezen mocht hij naar zijn land terugkeren, terwijl geen enkel nieuw element is aangevoerd waaruit zou moeten blijken dat de politieke situatie in Togo enigszins gestabiliseerd zou zijn, heeft geoordeeld dat de bestuursrechter zijn onderzoek niet beperkt heeft tot alleen die gegevens die hij in aanmerking mocht nemen, maar daaraan een element heeft toegevoegd - de stabilisering van de politieke situatie in Togo - hetgeen persoonlijke kennis leek.

X, nr. 193.626, 28 mei 2009

Erop wijzende "dat volgens de bewoordingen van artikel 27, § 1, vierde lid, van de wet van 16 juli 2004 houdende het Wetboek van internationaal privaatrecht, wanneer de overheid de geldigheid van een buitenlandse authentieke akte weigert te erkennen, beroep kan worden ingesteld bij de rechtbank van eerste aanleg", heeft de Raad van State geoordeeld dat de over machtsoverschrijding oordelende rechter geen kennis mocht nemen van het beroep tegen de hem voorgelegde beslissing van de overheid waarmee geweigerd werd de geldigheid te erkennen van de akte van het huwelijk van de partij die in cassatie de verwerende partij is, met een Belgische onderdaan, op grond van welke akte haar een recht van vestiging was verleend. De Raad van State heeft gesteld dat het administratieve rechtscollege onbevoegd was en heeft het arrest vernietigd zonder de zaak te verwijzen.

X, nr. 195.101 en nr. 195.102 van 3 juli 2009

Tegen de achtergrond van artikel 230 van de wet van 15 september 2006 tot hervorming van de Raad van State en tot oprichting van een Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, betreffende de afdoening van de verzoeken tot herziening die aanhangig zijn bij het Ministerie van Binnenlandse Zaken en de rechtstreekse beroepen ingesteld bij de Raad van State tegen de beslissingen waarvan de herziening wordt gevraagd, heeft de Raad van State geoordeeld dat de omstandigheid dat deze de procedure heeft afgesloten vóór de inwerkingtreding van artikel 203 van de voornoemde wet van 15 september 2006, van generlei invloed is op de bevoegdheid verleend aan de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen en dat hooguit het gezag van gewijsde dat aan het aldus door de Raad van State gewezen arrest toegekend is een weerslag kan hebben op de ontvankelijkheid van de aangevoerde middelen of van het beroep tot nietigverklaring (omzetting van het verzoek tot herziening), dat zelf voor de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen wordt gebracht, maar niet op de bevoegdheid van deze raad.

2.2. Beroepstermijn

X, nr. 193.354, 15 mei 2009

De datum die in aanmerking genomen moet worden is die waarop het schrijven op het postpunt is aangeboden en niet de datum waarop het schrijven "behandeld" is door de postdiensten. Aangezien uit het dossier van het rechtscollege gebleken is dat het beroep tot schorsing en tot nietigverklaring dat aangetekend ingesteld is bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, tijdig op het postpunt is bezorgd, is het middel ontleend aan de schending van de bewijskracht van akten, gegrond.

2.3. De verzending van oproepingsbrieven

X, nr. 187.574, 31 oktober 2008

Bij de verzending van de oproeping moet de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen de juiste woonplaatskeuze van de verzoeker in acht nemen.

X, nr. 185.889, 28 augustus 2008

Het bestaan van een onvoorzienbare of onvermijdbare gebeurtenis in hoofde van de verzoeker, waardoor deze de oproepingsbrief niet heeft ontvangen, vereist niet het bewijs dat de omstandigheden waarin de brief, na poging tot aanbidding, op het postkantoor ter beschikking werd gesteld van de geadresseerde, aan de post is te wijten, noch dat de verzoeker er zelf een verklaring zou moeten geven.

X, nr. 187.505, 30 oktober 2008

De verzoeker, die afwezig was op de terechtzitting van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen kan, door middel van stukken die bij zijn verzoekschrift tot cassatie zijn gevoegd, aannemelijk maken dat de aanbidding van de oproeping voor de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen door de post niet correct is gebeurd.

X, nr. 189.853, 28 januari 2009

In verband met artikel 39/75, tweede lid, van de wet van 15 december 1980 waarin bepaald wordt dat "de partijen ten minste acht dagen op voorhand van de datum van de terechtzitting in kennis (worden) gesteld", is de Raad van State van oordeel dat de uitdrukking "op voorhand" aangeeft dat de dag van de terechtzitting niet meetelt bij de berekening van de voornoemde acht dagen.

X, nr. 193.522, 26 mei 2009

De verzending van een oproepingsbrief volstaat op zichzelf niet. De bestemming moet er ook kennis van kunnen nemen. Dit is niet het geval wanneer de oproepingsbrief hem niet bereikt heeft door een vergissing van de post, die geen gevolg gaf aan een overeenkomst tot doorzending van de briefwisseling naar het nieuwe adres.

X, nr. 194.691, 25 juni 2009

De Raad van State, die bevonden had dat kennisgeving van de beschikking tot bepaling van de rechtsdag van verzoekers zaak gedaan was op zijn gekozen woonplaats bij een schrijven dat naar de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen teruggezonden is met de vermelding "verhuisd" en dat het bestreden arrest, waarvan de kennisgeving nochtans op hetzelfde adres is gedaan, in ontvangst genomen was door verzoekers raadsman, heeft geoordeeld dat de beschikking tot oproeping niet rechtsgeldig aan de verzoekende partij ter kennis was gebracht.

2.4. De motiveringsplicht

X, nr. 189.174, 23 december 2008

De Raad voor Vreemdelingenbetwistingen moet elk nieuw gegeven onderzoeken dat de verzoeker voorlegt en dat van dien aard is dat het op zekere wijze het gegronde karakter van het beroep kan aantonen, en moet daarmee rekening houden. Als uit het bestreden arrest blijkt dat de verzoeker ter zitting stukken heeft neergelegd moet de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen motiveren waarom deze stukken niet in aanmerking worden genomen.

X, nr. 189.841, 27 januari 2009

Het arrest waarin een samenvatting gegeven wordt van de aangevoerde grieven, zonder echter een antwoord daarop te geven, is niet rechtsgeldig gemotiveerd.

X, nr. 193.109 van 8 mei 2009

De motiveringsplicht die door de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen nageleefd moet worden krachtens artikel 149 van de Grondwet en artikel 39/65 van de wet van 15 december 1980, houdt in dat het administratieve rechtscollege antwoordt op de middelen en argumenten die door de verzoekende partij worden aangevoerd, op z'n minst wanneer het college ze afwijst. Die motivering moet de rechtzoekenden en de Raad van State die uitspraak moet doen over een casatieberoep, in staat stellen zich ervan te vergewissen of dan wel na te gaan of het rechtscollege de gegevens van het dossier ten gronde heeft onderzocht en daadwerkelijk geantwoord heeft op de argumenten die hem zijn voorgelegd.

X, nr. 193.784, 3 juni 2009

De Raad voor Vreemdelingenbetwistingen moet motiveren waarom niet wordt ingegaan op het verzoek tot het stellen van een prejudiciële vraag aan het Grondwettelijk Hof.

X, nr. 194.395 van 18 juni 2009

Het middel ontleend aan schending van artikel 149 van de Grondwet is eveneens gegrond verklaard, aangezien uit het arrest gebleken is dat het noodzakelijkerwijs stoelt op elementen van na de beslissing die ter toetsing voorgelegd is aan de bestuursrechter.

X, 194.581 van 23 juni 2009

In verband met de overlegging van de nieuwe elementen aan het administratieve rechtscollege, heeft de Raad van State erop gewezen dat geen enkel vormvoorschrift geldt en dat aangezien gebleken is dat de raadsman van de vreemdeling die elementen met succes gefaxt heeft aan de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, deze raad daarop diende te antwoorden.

X, nr. 194.582 van 23 juni 2009

Aangezien de motivering van het bestreden arrest, zoals deze geformuleerd is, niet als antwoord kan dienen op de aangevoerde argumenten, is het middel gegrond.

Gegrond bevonden is het middel waarmee tegen de bestuursrechter ingebracht wordt

- geen rekening te hebben gehouden met een stuk van het administratief dossier dat rechtsgeldig is ingediend (X, nr. 193.488, 25 mei 2009);
- niet geantwoord te hebben op het argument waarmee de wettigheid van het belang van de vreemdeling om in rechte op te treden betwist wordt, terwijl die kwestie uit drukkelijk opgeworpen is in de nota met opmerkingen die door de Belgische Staat is ingediend (X, nr. 193.627, 28 mei 2009);
- niet te hebben geantwoord op het argument dat elke geslagen vrouw bijzondere moeilijkheden ondervindt om zich door de overheid als slachtoffer te laten erkennen, noch op de aangevoerde rechtspraak betreffende het lot van christenen, slachtoffers van de autoriteiten van haar land (X, nr. 191.445, 16 maart 2009);
- niet te hebben geantwoord op het argument van verzoeker dat het zijn hoedanigheid van afgewezen asielzoeker is die hem, mocht hij naar zijn land van herkomst teruggestuurd worden, bloot zou stellen aan de behandelingen beschreven in artikel 48/4 van de wet van 15 december 1980 (X, 190.468, 16 februari 2009).

2.5. Onderzoeksbevoegdheid van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen

X, nr. 193.525, 26 mei 2009

De Raad voor Vreemdelingenbetwistingen moet, als rechtscollege, de regels van het tegensprekelijk debat eerbiedigen. In beroepen met volle rechtsmacht, zoals tegen de beslissingen van de commissaris-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen is de beoordelingsbevoegdheid van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen beperkt door het rechtsplegingsdossier en algemeen bekende feiten. De Raad heeft geen eigen onderzoeksbevoegdheid, zodat hij geen onderzoeksdaden kan stellen. Wanneer de feitelijke toestand in die mate zou zijn gewijzigd dat de beslissing van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen daardoor zou kunnen worden beïnvloed, kan hij zich hierbij slechts steunen op de door de partijen verstrekte gegevens. Als die gegevens uit het rechtsplegingsdossier niet zouden volstaan kan de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen de beslissing van de commissaris-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen vernietigen en de zaak terugsturen naar deze laatste.

X, nr. 185.887, 28 augustus 2008

Het opzoeken van informatie is in strijd met het begrip "algemeen bekende feiten", vermits die algemene bekendheid precies inhoudt dat geen opzoeking nodig zou zijn. Daaraan wordt geen afbreuk gedaan door de mogelijkheid voor de verzoeker om zelf die informatie op te zoeken wanneer hij over toegang tot het internet beschikt.

2.6. *fraus omnia corrumpit*

X, nr. 191.585, 18 maart 2009, nr. 191.586, 18 maart 2009

Het algemeen rechtsbeginsel "*fraus omnia corrumpit*" belet niet dat een vreemdeling over het vereiste belang beschikt om bij de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen beroep in te stellen tegen een beslissing van de commissaris-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen tot weigering van de vluchtelingenstatus en van de subsidiaire beschermingsstatus, tenzij zou blijken dat het beroep tot nietigverklaring zelf door bedrog is aangetast.

2.7. Artikel 8 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden.

X, nr. 188.355, 28 november 2008

Bij de beoordeling van de vraag of de afwijzing van een aanvraag tot vestiging strijdig is met artikel 8 EVRM moet de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen motiveren waarom de inmenging in het gezinsleven van de verzoekers noodzakelijk is in een democratische samenleving. Uit het bestreden arrest moet blijken dat de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen heeft nagegaan of de Minister van Binnenlandse Zaken de balans heeft gemaakt tussen de belangen van de staat en de belangen van verzoekers en hun kinderen.

X, nr. 193.380, 18 mei 2009

Deze bepaling staat er niet aan in de weg dat staten voorwaarden vastleggen voor vreemdelingen die hun grondgebied betreden of erop verblijven, noch evenmin, dat ze een verwijderingsmaatregel nemen tegen hen die niet voldoen aan die voorwaarde. De bepalingen van de wet van 15 december 1980 zijn bepalingen van bijzonder dwingend recht die beantwoorden aan de voorschriften van het tweede lid van het voornoemde artikel 8 (RvSt., nr. 193.380 van 18 mei 2009).

X, nr. 193.489, 25 mei 2009

Aangezien het bevel om het grondgebied te verlaten dat gepaard gaat met de beslissing tot weigering van vestiging een politiemaatregel is, mag dit als zodanig geen maatregel zijn die strijdig is met artikel 8 van het Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en kan de bestuursrechter niet, zonder de draagwijdte van die bepaling te schenden, de gemachtigde van de minister verwijten dat deze het bevel om het grondgebied te verlaten niet zodanig gemotiveerd heeft dat hij zijn wettigheidstoetsing kan uitvoeren op de afweging van de in het geding zijnde belangen.

2.8. Artikel 9ter van de wet van 15 december 1980 betreffende de toegang tot het grondgebied, het verblijf, de vestiging en de verwijdering van vreemdelingen

X, nr. 190.417, 13 februari 2009

Wat betreft het begrip "definitieve beslissing" bedoeld in artikel 9ter, § 1, derde lid, eerste streepje, van de wet van 15 december 1980, heeft de Raad van State geoordeeld dat een definitieve beslissing een beslissing is waartegen geen beroep meer kan worden ingesteld en dat aangezien tegen de beslissing van de Commissaris-generaal voor de vluchtelingen en staatlozen beroep is ingesteld bij de Raad van State, dat nog steeds in behandeling is, de asielpcedure niet beschouwd kan worden als afgesloten door een definitieve beslissing, zodat de vreemdeling valt onder de uitzonderingsbepaling in dat artikel.

2.9. Belangenafweging

X, nr. 187.076, 14 oktober 2008

De Minister is, in geval van stafrechtelijke veroordeling van de vreemdeling, niet verplicht om het verzoek tot vestiging van een EG-onderdaan, af te wijzen. Er moet een afweging worden gemaakt tussen de inbreuk op de openbare orde en het gedrag van de vreemdeling. (zie ook : X., nr. 186.704, 30 september 2008)

2.10. Gebruik van de talen voor de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen

X, nr. 190.416, 13 februari 2009

De taal waarin de beroepen behandeld worden door de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, tenzij deze bepaald is overeenkomstig artikel 51/4 van de wet van 15 december 1980, is de taal vastgesteld krachtens artikel 39/14, eerste lid, van dezelfde wet, namelijk de taal waarvan het gebruik in hun binnendiensten door de wetgeving op het gebruik van de talen in bestuurszaken wordt opgelegd voor de diensten waarvan de werkkring het ganse land bestrijkt.

Deze bepaling grijpt terug op artikel 39, § 1, van de gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, dat zelf teruggrijpt op artikel 17, § 1, van diezelfde wetten. De zaken betreffende de toepassing van de wet van 15 december 1980 zijn noch gelokaliseerd, noch lokaliseerbaar en dus zal de taal waarin de zaak door de Raad voor Vreemdelingenzaken behandeld wordt, bepaald worden door de regels voor de behandeling van zulke zaken, namelijk artikel 17, § 1, B, 2°, van de gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken wanneer de bestreden beslissing volgt op een verzoek van de vreemdeling. Krachtens die bepaling is de taal voor de behandeling van de zaak door de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen in de regel de taal van de bestreden beslissing, aangezien de gemachtigde van de minister, ingevolge artikel 41, § 1, van de gecoördineerde wetten op het gebruik van de talen in bestuurszaken, geacht wordt zijn beslissing genomen te hebben in de taal die door de particulier gebruikt wordt.

2.11. Ondertekening van de beslissing van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen

X, nr. 188.691 van 10 december 2008

Nietig is een beslissing van de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen die niet ondertekend is door de magistraat die deze heeft genomen terwijl niet wordt geconstateerd dat de rechter in de onmogelijkheid verkeert de beslissing te ondertekenen.

2.12. De ondertekening van de beslissing door de bevoegde ambtenaar

X, nr. 193.106, 8 mei 2009

Het manuele karakter maakt een constitutief element uit van een rechtsgeldige gewone handtekening, zodat geen waarde kan worden gehecht aan stempels, afdrukken of andere vormen waarbij die handtekening niet met de hand is gemaakt. De afdruk van de ingescande handtekening kan veeleer met een fotokopie worden gelijkgesteld, doch kan niet worden beschouwd als een manuele handtekening en, bij gebrek aan enig bewijs van beveiliging of versleuteling, evenmin als een elektronische handtekening. De gescande handtekening die door eender wie kan geplaatst worden, laat niet toe na te gaan wie de werkelijke auteur van de beslissing is en dus daartoe de vereiste hoedanigheid heeft. Bovendien is het niet uit te sluiten dat de gescande handtekening kon worden aangebracht door een niet gemachtigde ambtenaar.

X, nr. 193.616, 28 mei 2009

Volgens artikel 57/9 van de Vreemdelingenwet heeft de adjunct-Commissaris-generaal enkel de bevoegdheid om een beslissing overeenkomstig artikel 57/6 van de Vreemdelingenwet te nemen indien de Commissaris-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen verhinderd is. Die voorwaarde moet blijken uit de beroepen administratieve beslissing tot weigering van de hoedanigheid van vluchteling.

Hoofdstuk IV : Auditoraat

A. BESTUURSGESCHILLEN

1. Hangende zaken

- 1.1. Evolutie van het algemeen contentieux
- 1.2. Evolutie van het vreemdelingencontentieux
- 1.3. Evolutie van het cassatiecontentieux
- 1.4. Stand van zaken op 31 augustus 2009

2. Ingekomen verzoekschriften

- 2.1. Evolutie van het algemeen contentieux
- 2.2. Evolutie van het vreemdelingencontentieux
- 2.3. Evolutie van het cassatiecontentieux
- 2.4. Analyse

3. Ingediende verslagen

- 3.1. Evolutie van het Franstalig algemeen contentieux
- 3.2. Evolutie van het Franstalig vreemdelingencontentieux
- 3.3. Evolutie van het Franstalig cassatiecontentieux
- 3.4. Analyse
- 3.5. Evolutie van het Nederlandstalig algemeen contentieux
- 3.6. Evolutie van het Nederlandstalig vreemdelingencontentieux
- 3.7. Evolutie van het Nederlandstalig cassatiecontentieux
- 3.8. Analyse

4. Aanvullende opmerking : toewijzing van middelen

B. WETGEVING

1. Ingekomen adviesaanvragen en verslagen ingediend door de afdelingen van het Auditoraat in de loop van het gerechtelijk jaar 2008-2009

2. Evolutie van het zaakaanbod sedert het gerechtelijk jaar 2004-2005

3. Analyse

4. Aanvullende opmerking : toewijzing van middelen

[

]

A. BESTUURSGESCHILLEN

1. Hangende zaken

Voorafgaande opmerking: met "hangende zaken" bij het Auditoraat worden de lopende korte gedingen bedoeld, de dossiers voorafgaande maatregelen en de dossiers waarover een verslag ten gronde kan worden opgemaakt.

1.1. Algemeen contentieux

	FR	NL	Totaal
31/08/2008	2.646	2.057	4.703
31/08/2009	2.420	1.947	4.367

1.2. Vreemdelingencontentieux (oude procedure)

	FR	NL	Totaal
31/08/2008	7.335	4.449	11.784
31/08/2009	5.153	1.822	6.975

1.3. Cassatiecontentieux

	FR		NL		Totaal
	<i>Algemeen contentieux</i>	<i>Vreemdelingencontentieux</i>	<i>Algemeen contentieux</i>	<i>Vreemdelingencontentieux</i>	
31/08/2008	2	105	7	13	127
31/08/2009	11	58	2	81	152

1.4. Stand van zaken op 31 augustus 2009

	FR	NL	Totaal
Algemeen contentieux	2.420	1.947	4.367
Vreemdelingencontentieux	5.153	1.822	6.975
Cassatiecontentieux	69	83	152
Totaal	7.642	3.852	11.494

2. Ingekomen verzoekschriften

Voorafgaande opmerking: het aantal verzoekschriften stemt overeen met het aantal nieuwe rolnummers die tijdens het gerechtelijk referentiejaar zijn ingeschreven. Wat administratieve cassatie betreft, stemt dit aantal overeen met het aantal verzoekschriften die in de loop van dezelfde periode toelaatbaar zijn bevonden.

2.1. Algemeen contentieux

Gerechtelijk jaar	FR	NL	Totaal
2007-2008	1.218	1.173	2.391
2008-2009	1.339	1.429	2.768

2.2. Vreemdelingencontentieux (oude procedure)

Gerechtelijk jaar	FR	NL	Totaal
2007-2008	26	16	42
2008-2009	3	1	4

2.3. Cassatiegeschillen

Gerechtelijk jaar	FR		NL		Totaal
	<i>Algemeen contentieux</i>	<i>Vreemdelingen-contentieux</i>	<i>Algemeen contentieux</i>	<i>Vreemdelingen-contentieux</i>	
2007-2008	3	163	11	187	364
2008-2009	16	126	0	146	288

2.4. Analyse

Wat het algemeen contentieux betreft, heeft de stijging van het aantal beroepen met 377 zaken in één jaar een negatieve invloed gehad op het tempo waarmee de achterstand werd weggewerkt.

Op het stuk van administratieve cassatie is het aantal beroepen "niet-vreemdelingenzaken" erg klein gebleven. Wat de vreemdelingenzaken betreft, zijn aan Franstalige kant 126 verzoekschriften toelaatbaar bevonden, tegen 363 niet-toelaatbaar, dat is een toelaatbaarheidspercentage van 26%; aan Nederlandstalige kant zijn 146 verzoekschriften toelaatbaar bevonden tegen 897 niet-toelaatbaar, namelijk een toelaatbaarheidspercentage van 14%.

3. Ingediende verslagen

Voorafgaande opmerking : onder de noemer "ingediende verslagen" vallen de adviezen verstrekt bij uiterst dringende noodzakelijkheid, de verslagen in kort geding en de verslagen ten gronde, de vermeldingen genoemd in de artikelen 15*bis* tot 15*quater* van de procedureregeling in kort geding en in artikel 14*bis* van de algemene procedureregeling.

3.1. Evolutie van het Franstalig algemeen contentieux

Gerechtelijk jaar	FR
2007-2008	1.939
2008-2009	2.026

3.2. Evolutie van het Franstalig vreemdelingencontentieux (oude procedure)

Gerechtelijk jaar	FR
2007-2008	2.457
2008-2009	2.308

3.3. Evolutie van het Franstalig cassatiecontentieux

Gerechtelijk jaar	FR		Totaal
	<i>Algemeen contentieux</i>	<i>Vreemdelingen-contentieux</i>	
2007-2008	6	73	79
2008-2009	6	213	219

3.4. Analyse

In het algemeen contentieux is het aantal ingediende verslagen gestegen met 87 stuks (4%) ten opzichte van het jaar 2007-2008. De procedure korte debatten is 461 keer toegepast; het percentage heropening van de debatten bedraagt daarbij 8%.

Bij de vreemdelingenzaken "oude procedure" is het aantal ingediende verslagen gedaald met 149 stuks (6%) ten opzichte van het jaar 2007-2008. Die daling houdt verband met een lange periode van niet-beschikbaarheid van een lid van het Auditoraat dat met die geschillen is belast, met de moeilijkheid om attachés-juristen aan te werven en te houden, met moederschapsverloven en het feit dat administratieve cassatie wettelijk gezien voorrang krijgt.

Op het gebied van administratieve cassatie in vreemdelingenzaken is het aantal ingediende verslagen juist gestegen met 140 stuks ten opzichte van het jaar 2007-2008. Voor administratieve cassatie in "niet-vreemdelingenzaken" is dat aantal ongewijzigd en verwaarloosbaar gebleven.

Wat het algemeen contentieux betreft, overtreft het aantal ingediende verslagen ten gronde (1.623) het aantal nieuwe zaken (1.339). Dat geldt ook voor geschillen op het stuk van administratieve cassatie globaal gezien (219 verslagen tegen 142 toelaatbaar bevonden verzoekschriften).

3.5. Evolutie van het Nederlandstalig algemeen contentieux

Gerechtelijk jaar	NL
2007-2008	2.195
2008-2009	2.082

3.6. Evolutie van het Nederlandstalig vreemdelingencontentieux (oude procedure)

Gerechtelijk jaar	NL
2007-2008	2.591
2008-2009	2.771

3.7. Evolutie van het Nederlandstalig cassatiecontentieux

Gerechtelijk jaar	NL		Totaal
	<i>Algemeen contentieux</i>	<i>Vreemdelingen-contentieux</i>	
2007-2008	9	154	163
2008-2009	5	133	138

3.8. Analyse

In het algemeen contentieux is het aantal ingediende verslagen afgenomen met 113 stuks (5%) ten opzichte van het jaar 2007-2008. Deze afname is te wijten aan het feit dat in de loop van het jaar 2008-2009 drie ervaren auditeurs vertrokken zijn en zij pas na geruime tijd vervangen zijn door adjunct-auditeurs, die nog vrij onervaren zijn. De procedure van de korte debatten is 205 keer gebezigd, met in 2,5% van de gevallen een heropening van de debatten.

In de vreemdelingenzaken "oude procedure", is het aantal ingediende verslagen toegenomen met 180 stuks (7%) ten opzichte van het jaar 2007-2008.

In het algemeen contentieux ligt het aantal ingediende verslagen ten gronde (1.522), hoger dan het aantal nieuwe zaken (1.429). Voor de administratieve cassatie in haar geheel ligt het aantal ingediende verslagen (138) iets lager dan het aantal toelaatbaar bevonden cassatieberoepen (146).

4. Aanvullende opmerking : toewijzing van middelen

- De Franstalige afdelingen van het Auditoraat die voor de geschillenberechting werken, tellen **33 leden** die tijdens het voorbije jaar als volgt verdeeld waren :

- afdeling II (diverse aangelegenheden) : 7
- afdeling III (ruimtelijke ordening en milieu) : 8
- afdeling IV (lokale besturen, leden van de rechterlijke orde): 6
- afdeling V (ambtenarenzaken en onderwijs) : 6
- afdeling VI (vreemdelingenzaken, met inbegrip van de administratieve cassatie) : 6

In hetzelfde tijdvak waren de **17 Franstalige attachés-juristen** die aan het Auditoraat toegewezen zijn, als volgt verdeeld :

- documentatiecel : 3
- algemeen contentieux : 2
- vreemdelingenzaken : 12

- De Nederlandstalige afdelingen van het Auditoraat die voor de geschillenberechting werken, tellen **33 leden** die tijdens het voorbije jaar als volgt verdeeld waren :

- afdeling II (onderwijs en lokale besturen) : 6
- afdeling III (vreemdelingenzaken, met inbegrip van administratieve cassatie) : 4
- afdeling IV (ambtenarenzaken, milieu sensu lato) : 6
- afdeling V (stedenbouw, monumenten en landschappen) : 10
- afdeling VI (diverse aangelegenheden) : 7

In hetzelfde tijdvak waren de **17 Nederlandstalige attachés-juristen** die aan het Auditoraat toegewezen zijn, als volgt verdeeld:

- documentatiecel : 3
- vreemdelingenzaken : 14

B. WETGEVING

1. Ingekomen adviesaanvragen en verslagen ingediend door de afdelingen van het Auditoraat tijdens het gerechtelijk jaar 2008-2009

Voorafgaande opmerking: de cijfers betreffende het aantal "ingekomen adviesaanvragen" geven het aantal aanvragen weer die werkelijk op het secretariaat van het Auditoraat zijn binnengekomen. Dat brengt met zich dat die cijfers kunnen afwijken van de cijfers van de griffie Wetgeving waar de datum van de inschrijving op de rol bepalend is.

Ingekomen adviesaanvragen				
	5 dagen	1 maand	zonder termijn	Totaal
FR	129	757	25	911
NL	131	955	78	1.164
Totaal	260	1.712	103	2.075

Ingediende verslagen	
FR	946
NL	1.276
Totaal	2.222

2. Ontwikkeling van het zaakaanbod sedert het gerechtelijk jaar 2004-2005

Gerechtelijk jaar	INGEKOMEN ADVIESAANVRAGEN	OPGEMAAKTE VERSLAGEN
2004-2005	1.574	1.531
2005-2006	2.367	2.338
2006-2007	2.458	2.574
2007-2008	1.682	1.698
2008-2009	2.075	2.222

3. Analyse

Voor het jaar 2008-2009 ligt het aantal ingediende verslagen hoger dan het aantal ingediende adviesaanvragen. Deze situatie doet zich systematisch voor sedert het jaar 2006-2007. Wat de Wetgeving betreft, is er dus geen achterstand.

Ten opzichte van het jaar 2007-2008 is het aantal aanvragen en verslagen toegenomen, maar die aantallen blijven lager dan de cijfers voor 2006-2007.

4. Aanvullende opmerking : toewijzing van middelen

Overeenkomstig artikel 76, § 1, zevende lid, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State, tellen de afdelingen van het Auditoraat die voor de Wetgeving werken **24 leden**, onder wie 12 Nederlandstaligen en 12 Franstaligen. Zij worden ondersteund door 8 documentaristen van niveau 2+.

Een attaché-juriste heeft in de beschouwde periode meegewerkt met de Nederlandstalige afdeling Wetgeving.

Hoofdstuk V : Coördinatiebureau

Het jaarverslag 2007-2008 bevat een overzicht van de wettelijke opdrachten van het Coördinatiebureau en van de wijze waarop ze worden uitgevoerd. Aan die opdrachten werden in de loop van het huidig verslagjaar geen wijzigingen aangebracht.

1. Bijhouden van de stand van de wetgeving

Verschillende databanken binnen RefLex werden in de verslagperiode tegen het licht gehouden. Daarbij werd vastgesteld dat sommige gegevens konden worden uitgezuiverd om redundante informatie te vermijden. Het werk van gespecialiseerde wetgevingsdatabanken die intussen actief werden dient immers niet te worden overgedaan. Om die reden :

- bevat de databank "Europa" enkel nog de noodzakelijke identificatie-elementen van de Europese teksten die relevant zijn voor de in "Chrono" opgenomen teksten van intern recht. Tegelijkertijd wordt een directe link geboden naar de site Eurlex van de Europese Unie, waar de meest uitgebreide gegevens over de betrokken teksten beschikbaar zijn;
- werd wat betreft de databank "Grondwettelijk Hof" niet alleen gewerkt aan een nieuwe lay-out en een gestandaardiseerde verwerking van de arrestgegevens, maar werden de verwerkte gegevens ook beter afgestemd op de gegevens die reeds door het Hof zelf elektronisch ter beschikking worden gesteld;
- werd in de verslagperiode de voorbereiding van een gelijkaardige aanpassing van de databank "Verdragen" aangevat.

De databank "Benelux" wordt in zijn uitgebreide vorm behouden. Er is immers vastgesteld dat nog steeds geen andere elektronische bronnen beschikbaar zijn.

Binnen de databank "Chrono" werd bijzondere aandacht besteed aan de aanvulling van de gegevens over de arresten van de Raad van State die geheel of ten dele de schorsing en/of de vernietiging inhouden van een reglementaire akte of bepaling. In totaal werden tot op heden meer dan duizend arresten opgenomen en ten dele geanalyseerd. Daarbij werd vastgesteld dat, in weerwil van wat in de regel in het dispositief wordt bevolen, niet alle arresten op dezelfde wijze als de vernietigde tekst in het Belgisch Staatsblad werden bekendgemaakt of niet binnen een redelijke termijn werden bekendgemaakt.

Nog met betrekking tot "Chrono" werd gewerkt aan eenvormigheid omtrent o.a. de gegevens over de bekrachtigde akten, de huishoudelijke reglementen en de preciseringen in het veld "inwerkingtreding/uitwerking". De vermelding van de "aard" van de opgenomen teksten werd herwerkt en verfijnd.

In het veld "Interne opmerkingen", bestemd voor de leden van de instelling zelf, wordt de bekendgemaakte tekst wat de rechtsgrond betreft getoetst aan de belangrijkste opmerkingen die de afdeling Wetgeving in zijn advies over het ontwerp formuleerde.

De gegevens van de "Papieren Rol" van de afdeling Wetgeving zijn thans in ruime mate overgebracht naar de elektronische drager. Ook deze informatie is vooralsnog uitsluitend bestemd voor de leden van de instelling zelf. De beperkte beschikbaarheid van deze informatie houdt verband met de actueel geldende regelen inzake de openbaarheid van de adviezen van de afdeling.

2. Ter beschikking stellen van de documentatie betreffende de stand van de wetgeving

Een project is opgestart om alle adviezen van de afdeling Wetgeving te digitaliseren samen met het ontwerp waarop zij betrekking hebben, voor zover die stukken nog niet elektronisch beschikbaar waren. Het doel is om voor elke adviesaanvraag, ook uit het verleden, een elektronisch dossier ter beschikking te stellen.

De procedure voor de interne terbeschikkingstelling van de wetgevingsdossiers in papieren vorm, is in de loop van het verslagjaar gewijzigd en voor de gebruiker eenvoudiger geworden.

Ingevolge een gemeenschappelijke beslissing van de korpsoversten werden het Coördinatiebureau en de bibliotheek immers organisatorisch samengevoegd tot een nieuwe entiteit, het documentatiecentrum. Daarbij werd o.a. een enig aanspreekpunt ingevoerd in de lokalen van de bibliotheek, waar elke gebruiker ook permanent op een deskundige juridisch-documentaire hulp beroep kan doen. Dat aanspreekpunt staat ook in voor de ontlening van de wetgevingsdossiers.

Elektronisch zijn alle beschikbare gegevens consulteerbaar via het eigen intranet en via internet waar de met elkaar verbonden gegevensbanken, bekend onder de naam "RefLex", rechtstreeks dan wel via de "Kruispuntbank van de wetgeving" kunnen geraadpleegd worden.

Volgens de meest recente statistische informatie wordt RefLex maandelijks door gemiddeld meer dan vijftienduizend afzonderlijke gebruikers geraadpleegd.

3. Coördinatie, codificatie en vereenvoudiging van de wetgeving

Het Coördinatiebureau werkte mee aan de voorbereiding van de coördinatie van de regelgeving inzake de wettelijke pensioenen voor werknemers en zelfstandigen.

4. Diverse taken

Ingevolge de oprichting van het documentatiecentrum van de Raad van State werd de organisatiestructuur van het Coördinatiebureau aangepast. Met het oog op een efficiënte dienstverlening

werd gewerkt aan de interne opleiding om te komen tot polyvalentie van de bij de documentatie betrokken personen.

De personeelsleden-documentalisten vervullen in samenwerking met de referendarissen ook bijzondere opdrachten, zoals :

- de organisatie van opleidingen voor het gebruik van de databanken van het coördinatiebureau;
- de organisatie en het beheer van de archieven van de instelling :

Gedurende het verslagjaar werd een inventaris van de archieven van de Raad van State opge maakt.

Deze inventaris bevat de lijst met archiefstukken van de afdeling Wetgeving, de afdeling Bestuursrechtspraak en het Coördinatiebureau met betrekking tot de werkzaamheden inzake de dossiers wetgeving en dossiers bestuursrechtspraak.

Op basis van die inventaris werd de machtiging tot vernietiging aangevraagd bij het Algemeen Rijksarchief voor de stukken waarvoor de bewaartermijn is verstreken. Tijdens de zomermaanden werd met behulp van jobstudenten de vernietigingsoperatie uitgevoerd. De archiefbewaarkelders werden nadien gereorganiseerd.

De archiefverantwoordelijke vertegenwoordigt de Raad van State in het FAF (Federale archivariissen Forum) ⁽¹²⁸⁾.

De archiefmedewerkers werkten aan de schoning van de originele proceduredossiers van de griffie Bestuursrechtspraak tot 1979.

⁽¹²⁸⁾ Oprichtingsvergadering op 12 februari 2008

Hoofdstuk VI : Griffie van de afdeling Bestuursrechtspraak

Tijdens het jaar 2008-2009 is de diversificatie van de activiteiten van de griffies van de afdeling Bestuursrechtspraak voortgezet.

De hoofdgriffier en de leidende functionarissen van de griffies hebben deelgenomen aan de werkzaamheden van de procedurecommissie, waarbij talrijke kwesties aanhangig waren gemaakt in verband met de weerslag van de hervorming die bij de wet van 15 september 2006 is doorgevoerd.

De griffie is nauw blijven samenwerken met de ICT-dienst. Nu een uitgebreide module voor het beheer van de gegevens van de partijen is uitgewerkt, wordt thans gewerkt aan een volledig systeem van direct mail voor het beheer van de brieven die door de griffie worden verstuurd. Er zijn tests uitgevoerd om dit nieuwe hulpmiddel tegen eind 2009 in gebruik te kunnen nemen.

De griffie werkt tevens voort, samen met de ICT-dienst, aan het opstarten van een project om de processtukken te digitaliseren (door ze in te scannen) teneinde enerzijds een modernere en efficiëntere aanpak te ontwikkelen voor de toegang tot en het verzenden van de stukken, en anderzijds een aanzet te geven tot een alternatieve oplossing voor het gebrek aan ruimte om de dossiers op te bergen.

Hoofdstuk VII : De dienst Overeenstemming der Teksten

De dienst Overeenstemming der Teksten zorgt voor de vertaling van adviezen, arresten, ontwerparresten, verslagen van het Auditoraat en varia. De teksten worden vertaald in een van de drie landstalen (Nederlands, Frans of Duits) en sommige stukken soms in het Engels. Alle vertaalde teksten worden gerevideerd, dat wil zeggen nagelezen en gecorrigeerd door revisoren.

1. Adviezen

Voor het jaar 2008-2009 wordt een aanzienlijke stijging van het aantal adviezen vastgesteld : 1224 tegen 769 in 2007-2008.

Wat de procedure betreft wordt verwezen naar het jaarverslag 2007-2008.

Voor de dienst gelden dezelfde regels als voor de kamers Wetgeving : dat betekent dat hij nog slechts over weinig ruimte beschikt om de kwaliteit van de ontwerpen op taalkundig en redactioneel vlak te onderzoeken. De dienst Overeenstemming der Teksten moet nogmaals vaststellen dat de ontwerp teksten taalkundig heel wat gebreken vertonen. Opmerkingen om de leesbaarheid en de taalkundige juistheid te verbeteren, hoe beknopt ook, blijven belangrijk.

2. Arresten

Er wordt een kleine daling van het aantal vertaalde arresten vastgesteld, onder meer wegens de sterke stijging van het aantal te vertalen adviezen.

3. Varia

Er is sprake van ongeveer een status quo ten opzichte van het jaar 2007-2008. Onder de varia vallen onder meer :

- de voorbereidende teksten betreffende de wijziging van de Wetgeving op de Raad van State, bv. de teksten over de evaluatie van de magistraten;
- de vertaling van het preventie- en het actieplan;
- de processtukken in de zaken Vlaams Belang en Front National;
- talrijke notulen van commissies en werkgroepen;
- diverse nota's;
- het jaarverslag zelf;
- de teksten voor de rubriek Nieuwsberichten van de website van de Raad van State.

Onder de varia valt ook de informatie die de dienst verstrekt op taalkundig vlak : aanbevelingen, advies op het stuk van de grammatica en het woordgebruik. Die informatie wordt meestal telefonisch of per e-mail verstrekt. In dat verband heeft de dienst het initiatief genomen om regelmatig naar de hele Raad een e-mail te sturen met aanbevelingen voor een correct gebruik van het Nederlands en het Frans.

5. Personeel

De dienst bestaat uit 18 leden en wordt bijgestaan door een secretariaat bestaande uit twee personen.

De attaché op proef die geslaagd was voor het vergelijkend wervingsexamen van 2008 is in juli 2009 vast benoemd.

6. Statistieken van de werkzaamheden

	VERTAALDE ADVIEZEN	TER VERTALING INGEKOMEN ARRESTEN ⁽¹²⁹⁾	VERTAALDE ARRESTEN ⁽¹³⁰⁾	ONTWERP- ARRESTEN	VERSLAGEN	VARIA
2004-2005	982	192	872	55	54	243
2005-2006	1.496	84	511	66	33	181
2006-2007	1.703	115	391	49	47	312
2007-2008	769	74	682	65	58	395
2008-2009	1.224	124	589	58	35	375

⁽¹²⁹⁾ Het gaat om arresten die in de bewuste periode geweest zijn.

⁽¹³⁰⁾ Het gaat om de vertaling van arresten die in de bewuste periode geweest zijn en om oudere arresten.

Hoofdstuk VIII : Informatica bij de Raad van State

1. Samenstelling en taak van de commissie Informatica

De commissie Informatica, die is opgericht door de algemene vergadering van de Raad van State, bestaat uit een voorzitter en drie leden; ze heeft tot taak de korpschefs bij te staan bij de voorbereiding van de dossiers waarover de korpschefs moeten beslissen, zich te bezinnen over het beheer van de Raad van State met behulp van de informatica en, meer in het algemeen, na te denken over de recente ontwikkelingen in die sector die het beheer en de werking van de Raad kunnen verbeteren.

2. Samenstelling en taak van de dienst Informatica

Deze dienst bestaat uit acht personen, te weten een adviseur-informaticus, die diensthoofd is, twee informatici van niveau 1, drie programmeurs van niveau 2+ en twee personeelsleden belast met uitvoerende taken, gerekruteerd uit het administratief personeel.

Een deel van de administratieve, budgettaire of financiële taken met betrekking tot de informatica wordt uitgevoerd door de algemene administratieve diensten, die onder het gezag van de heerder van de Raad van State staan.

De dienst voert de taken uit die noodzakelijk zijn voor de goede werking van hoogwaardige informaticamiddelen, in de eerste plaats de aankoop en het beheer van het materieel, met inbegrip van de servers en van het computernetwerk, en vervolgens de aankoop of de ontwikkeling en het updaten van de toepassingen die een adequate gegevensverwerking in alle diensten van de instelling mogelijk maken. De dienst Informatica stelt de middelen en de ondersteuning ter beschikking die nodig zijn om de leden van het Auditoraat in staat te stellen de taak te vervullen die hun bij artikel 76, § 2, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State toevertrouwd is.

3. Overzicht van de informaticamiddelen van de Raad van State

3.1. Beschrijving van het netwerk

Het interne netwerk van de Raad van State verbindt zes gebouwen die op de computerzaal aangesloten zijn via optische kabels van 100 Mbits/sec. na de installatie van een stervormige switch. In de computerzaal zijn de servers rechtstreeks op de switch aangesloten via een verbinding van 1 Gbits/sec. In elk gebouw zijn alle computers aangesloten via een UTP-kabel (10 Mbits/sec.) en in stervorm verbonden via één gigahub per gebouw. Thans wordt in de gebouwen de bekabeling vervangen teneinde 100 Mbits/sec. te halen.

3.2. Servers

De Raad van State heeft zijn informaticaservers vervangen. Er zijn veertien gecentraliseerde servers in gebruik, te weten een bestandenserver, een printserver, een server Oracle, een server "FileMakerPro", een intranetserver, een bewaarserver, een mailserver, een webserver, een server voor webtoepassingen, een server waarmee de personeelsdienst de personeelsgegevens beheert (Shéhérazade), een server die de toegangsbadges beheert en drie servers bestemd voor de portaal-site.

3.3. Computers

De instelling telt 559 computers ⁽¹³¹⁾, te weten 102 draagbare modellen en 457 kantoormodellen.

3.4. Printers

De instelling telt 449 printers ⁽¹³²⁾, te weten 4 inkjetprinters, 435 laserprinters en 10 modellen *all-in-one* (MFC).

4. Begrotingsmiddelen uitgetrokken voor de informatisering

De begrotingsmiddelen zijn ingeschreven onder twee basisallocaties die los staan van de overige werkings- of investeringskredieten van de Raad van State, respectievelijk basisallocaties 13 59 03 12 04 (allerhande werkingsuitgaven met betrekking tot de informatisering van de Raad van State) en 13 59 03 74 04 (allerhande uitgaven voor aankoop van computerapparatuur). Voor een overzicht van de begrotingskredieten van deze periode en van de vorige jaren wordt verwezen naar hoofdstuk IX van dit verslag ⁽¹³³⁾.

5. Verwezenlijkingen tijdens de periode 2008-2009

Naast de steeds weerkerende taken van de dienst Informatica, zoals het actualiseren van de programmatuur, de ontwikkeling van toepassingen (ProAdmin), de aanmaak van de cd-rom Arresten of het actualiseren van de website, bevatten de paragrafen hierna een bondige beschrijving van de realisaties voor de periode van september 2008 tot augustus 2009. Deze lijst is verre van exhaustief.

⁽¹³¹⁾ 77% van de computers zijn minder dan drie jaar oud.

⁽¹³²⁾ 60 % van de printers zijn minder dan drie jaar oud.

⁽¹³³⁾ Voor nadere toelichtingen wordt eveneens verwezen naar de aldaar genoemde parlementaire stukken.

5.1. Aankoop en installatie van nieuwe apparatuur

- Apparatuur

De hardware wordt stapsgewijs vernieuwd naargelang van de toegekende begroting. Zo zijn 92 kantoorcomputers van het type Priminfo E4400 Core 2 duo en E5200 Core 2 duo, 30 draagbare computers van het type Dell latitude D830, 230 persoonlijke laserprinters, 30 netwerkprinters aangekocht en geïnstalleerd.

- Servers

1 proxyserver en 7 servers van het type Intel Xeon zijn geïnstalleerd.

5.2. Opwaarderen van onze verbinding met FedMan

Dankzij Fedict van een 10 Mbs verbinding naar een 100 Mbs verbinding met FedMan. Van een 10 Mbs verbinding naar een 100 Mbs verbinding met FedMan na onze upgrade intern naar 10 Mbs switched, omdat we de toegang tot internet intern dan zouden kunnen veralgemenen.

5.3. Opwaarderen van onze huidige netwerkinfrastructuur

Samen met de Regie der Gebouwen een ongewijzigde situatie vanaf ongeveer 1997, met nog bekabeling van cat 3 en hubs in de knooppunten, upgraden. 1ste fase is uitgevoerd en heeft ons van 10 Mbs shared naar 10 Mbs switched per werkpost gebracht in die gebouwen met cat 3 bekabeling en 100 Mbs switched per werkpost in de gebouwen met cat 5 als bekabeling, een tweede fase is voorzien in het kader van de vestiging van de RvS in de Aarlenstraat 104 tegen mei 2009 en zal ons brengen naar 100 Mbs switched per werkpost in alle gebouwen.

5.4. Verbeteringen aangebracht in de belangrijkste toepassingen

- Installatie van een toepassing cliënt-server bestemd voor de dienst Personeelszaken. Deze COBRA-toepassing is bestemd voor het beheer van de comptabiliteit van de Raad van State. Deze toepassing, die onder Oracle werkzaam is, kan worden geïndividualiseerd. De posten Cliënten zijn computers uitgerust met het exploitatiesysteem Windows XP.
- Een toepassing voor het beheer van de voorraad kantoor materiaal van de Raad van State bevindt zich in de testfase.

5.5. Website

De website van de Raad van State ⁽¹³⁴⁾ wordt verder bijgewerkt en er wordt voor gezorgd dat de arresten daarop snel beschikbaar zijn en dat de links actief blijven.

Buiten de arresten vindt de internetgebruiker op de site van de Raad van State gemakkelijk talrij-

---

⁽¹³⁴⁾ <http://www.raadvst-consetat.be>

ke documenten zoals de jaarverslagen, de circulaire Wetgevingstechniek, de gecoördineerde wetten en de verschillende Koninklijke besluiten tot regeling van de rechtspleging vóór de afdeling Bestuursrechtspraak. De samenstelling van de kamers, het Auditoraat en het Coördinatiebureau staat eveneens op de site.

De arresten over niet-vreemdelingenzaken, vertaald door de concordantiedienst, zijn eveneens beschikbaar op de website van de Raad van State; zo kunnen websitebezoekers of magistraten in een groter aantal documenten eentalige zoekopdrachten verrichten. De dienst Informatica vult de lijst van die vertaalde arresten regelmatig aan op de site.

5.6. Nieuwe formulieren van De Post

De Raad van State gebruikt nieuwe formulieren van De Post voor aangetekende zendingen. Dit heeft meegebracht dat bij de Nederlandstalige en de Franstalige griffie oude printers van het type Lexmark E322 vervangen zijn door printers van het type Lexmark E323. De dienst Informatica heeft nieuwe macro's WordPerfect 9 aangemaakt om de encoding en het afdrukken van die documenten door het daarmee belaste personeel te vergemakkelijken.

5.7. Aanmaak van een portaal

Om te zorgen voor een vlottere toegang tot de digitale documentatie die beschikbaar is op de servers van de Raad van State en op Internet, hebben de dienst Informatica en de commissie Documentatie hun samenwerking voortgezet met het oog op de aanmaak van een portaal. Deze is in opbouw: meer dan 60 % van de magistraten kunnen deze thans van thuis uit raadplegen.

5.8. Gegevensbank REFLEX

De juridische terminologie die op de zoekschermen en de schermen met de zoekresultaten wordt gebruikt, is herzien en duidelijker gemaakt. On-line ondersteuning kan worden geactiveerd met het symbool '?' op sommige zoekschermen en schermen met zoekresultaten, waarbij aanvullende informatie kan worden verkregen in verband met een rubriek. Sommige zoekcriteria die weinig relevant waren voor de gebruikers, zijn weggelaten. Een module voor de aanmaak van statistieken is toegevoegd, zodat het gebruik van de toepassing kan worden geëvalueerd. In het beheer van de sessies en in het gebruik binnen een Mac-omgeving zijn correcties aangebracht. De compatibiliteit van de gegevensbank met de verschillende browsers, waaronder Mozilla Firefox, is aanzienlijk verbeterd. Nieuwe functies zijn toegevoegd, zoals de mogelijkheid om de criteria van een lopende zoekopdracht te wijzigen of om de zoekresultaten te rangschikken volgens het gekozen criterium. De site is geoptimaliseerd met het oog op het verbeteren van de zoekresultaten in de zoekprogramma's zoals Google.

5.9. Herschrijven van de applicaties Bucobu, Audidoc, Jurisprudence en de databank wetgeving

Al deze FilemakerPro-applicaties herschrijven in de laatste versie van deze ontwikkelingsomgeving. Deze applicaties werden ontwikkeld door documentalisten met de nodige informaticakennis. Na een korte begeleiding door een externe firma zullen zij deze conversie zelfstandig kunnen afwerken.

5.10. Antivirus

Iedere computer in de Raad van State is thans uitgerust met het antivirusprogramma Kaspersky.

5.11. Overgang van WordPerfect naar Word 2007

De commissie Informatica heeft gekozen voor Word 2007. De installatie van Word 2007 is aan de gang. De opleiding van het personeel is eveneens aangevat.

5.12. Webapplicatie Juridict

Deze webapplicatie is midden februari 2008 online gegaan. Er zullen altijd kleine technische verbeteringen mogelijk en nodig zijn.

5.13. Elektronisch dossier bestuursrechtspraak

Naar analogie met het elektronisch wetgevingsdossier is het de bedoeling om voor de afdeling Bestuursrechtspraak na overleg een proefproject uit te bouwen dat bepaalde dossiers bestuursrechtspraak volledig digitaal zal ontsluiten en koppelen aan ProAdmin (als vervolg op het project dat nu reeds gepland is op de griffies Bestuursrechtspraak).

5.14. Kruispuntdatabank voor de wetgeving

Eventueel ontwikkelen van een ééngemaakte zoekinterface. Er voor zorgen dat de refLexdatabanken up-to-date blijven zowel technologisch als inhoudelijk zodat we blijvend kunnen stellen dat de refLexdatabanken de kern vormen van de kruispuntdatabank voor de Wetgeving.

Samen met de partners van het eerste uur verder gaan in het bijkomend aansluiten van andere wetgevingsdatabanken. Er voor zorgen dat de refLexdatabanken up-to-date blijven zowel technologisch als inhoudelijk zodat we blijvend kunnen stellen dat de refLexdatabanken de kern vormen van de kruispuntdatabank voor de wetgeving.

5.15. Hulp bij het zoeken van een oplossing voor elektronische advalvas

Verbeterde informatieoverdracht naar zowel de rechtzoekende op zitting als naar het personeel.

6. Slotopmerkingen

De informatisering zal de komende jaren ongetwijfeld een prominente rol blijven innemen, daar ze een onmisbaar werkmiddel vormt bij de beheerstaken, inzonderheid het inwinnen en het ver-

werken van statistische gegevens. Dit verslag is er trouwens een bewijs van. De commissie Informatica en de dienst Informatica zijn zich ervan bewust; ze spitsen al hun inspanningen daarop toe.

Op korte termijn zullen de procedures via elektronische weg werkelijkheid worden. Tijdens een seminarie dat in 2009 heeft plaatsgevonden in het kader van de Internationale Vereniging van de Raden van State en van de Hoge Administratieve Rechtscolleges van de Lid-Staten van de Europese Unie en waaraan de voorzitter van de commissie Informatica heeft deelgenomen, is gebleken dat zowel de Europese Commissie als tal van lidstaten, waaronder Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk, naast de "papieren" procedures ook procedures via elektronische weg ontwikkelen, die adequater, doeltreffender en sneller inspelen op de behoeften van de verzoekende partijen en de overheid. De commissie Informatica en de dienst Informatica zijn klaar om deze nieuwe uitdagingen aan te gaan en om de korpschefs en de betrokken diensten binnen onze instelling daarin bij te staan.

Hoofdstuk IX : Begroting

De begroting van de Raad van State vormt afdeling 59 van de begroting van de Federale Overheidsdienst Binnenlandse Zaken.

De bijgaande overzichtstabel geeft de ordonnanceringskredieten weer van de begrotingsjaren die overeenstemmen met de periode waarop het voorliggende openbare jaarverslag betrekking heeft, namelijk de kredieten toegekend door de begroting van het begrotingsjaar 2008 en door de aangepaste begroting 2009.

Ter wille van de transparantie worden de aangepaste kredieten van het begrotingsjaar 2007 gegeven.

Net als het begrotingsjaar 2008, is het begrotingsjaar 2009 begonnen onder de gelding van een financieringswet ⁽¹³⁵⁾ en van voorlopige kredieten. De voorlopige kredieten, die in mindering moeten worden gebracht van de algemene uitgavenbegroting van het begrotingsjaar 2009, zijn uitgetrokken voor de maanden januari, februari en maart 2009 ten belope van de bedragen in de tabel die bij de financieringswet van 24 december 2008 is gevoegd. Die bedragen worden hier niet vermeld, gelet op het bijzondere karakter van het stelsel voorlopige kredieten ⁽¹³⁶⁾. Het gedeelte personeelskredieten ingeschreven onder de basisallocaties 1-11.03 en 1-11.04, bedraagt vier twaalfde van de kredieten ingeschreven op de aangepaste begroting van het begrotingsjaar 2008 ⁽¹³⁷⁾ en het gedeelte alle andere kredieten (de "massa") is vastgesteld op drie twaalfde.

⁽¹³⁵⁾ In verband met de "financieringswet", zie de informatie in het openbare jaarverslag 2007-2008, punt 51 en voetnoot 63. Zie de financieringswet van 24 december 2008 voor het begrotingsjaar 2009, Belgisch Staatsblad van 31 december 2008, 2^e uitg., blz. 69.158 e.v.

⁽¹³⁶⁾ Omtrent de bijzonderheden van het stelsel "voorlopige kredieten", zie de inlichtingen in hetzelfde jaarverslag, punt 51 en voetnoot 63.

⁽¹³⁷⁾ Vanwege het betalen van het personeel na vervallen termijn begin januari 2009, namelijk vier termijnen tot 30 maart 2009.

Door het goedkeuren van de middelenbegroting en de algemene uitgavenbegroting ⁽¹³⁸⁾ is men teruggekeerd tot de gewone werkwijze.

In de verantwoording van de algemene uitgavenbegroting voor het jaar 2009 ⁽¹³⁹⁾, voorgeschreven bij artikel 13 van de gecoördineerde wetten op de Rijkscomptabiliteit, wordt weer een opsomming gegeven van de taken die aan de Raad van State zijn toegewezen en wordt die van het begrotingsjaar 2008 ⁽¹⁴⁰⁾ weergegeven, waarbij de bedragen aan de gevraagde kredieten zijn aangepast. De algemene beleidsnota van de minister van Binnenlandse Zaken van 12 november 2008 ⁽¹⁴¹⁾ bevat overigens geen andere inlichtingen, behalve de aankondiging van projecten die onder de andere bevoegdheden van de minister van Binnenlandse Zaken vallen en die om advies moeten worden voorgelegd aan de afdeling Wetgeving.

De oorspronkelijke kredieten zijn opgetrokken met 250.000 euro om de ontwikkeling en de indexering ⁽¹⁴²⁾ van de uitgaven voor ambtenaren en arbeidscontractanten te dekken (basisallocaties 59.01.1100.03 en 59.01.1100.04).

⁽¹³⁸⁾ Zie artikel 27 van de wetten op de Rijkscomptabiliteit, gecoördineerd op 17 juli 1991, en de wetten van 13 januari 2009 houdende de Middelenbegroting voor het begrotingsjaar 2009 en de wet van 13 januari 2009 houdende de algemene uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 2009, respectievelijk in het Belgisch Staatsblad van 19 januari 2009, blz. 2.771 e.v. en van 13 februari 2009, blz. 12.264 e.v.

⁽¹³⁹⁾ Verantwoording van de algemene uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 2009 (*Parl.St.* Kamer, 2008-2009, nr. 52-1596/1, blz. 238 e.v.).

⁽¹⁴⁰⁾ Vergelijk met de verantwoording van de algemene uitgavenbegroting van het begrotingsjaar 2008 (*Parl.St.* Kamer, 2007-2008, nr. 52-0994/4, blz. 387 e.v.).

⁽¹⁴¹⁾ *Parl.St.* Kamer, 2008-2009, nr. 52-1529/23.

⁽¹⁴²⁾ +0,66 %.

Basisallocatie 59.02.7400.01, die de uitgaven voor de aankoop van duurzame roerende goederen dekt, wordt verhoogd met 50.000 euro om de zittingzalen te renoveren. Die renovatie omvat zowel de herstelling van het parket van de gewone zittingzalen als de aanpassing van de zaak waarin de algemene vergadering wordt gehouden aan de nieuwe samenstelling van de Raad van State (een gevolg van de wet van 15 september 2006 inzake de hervorming van de Raad van State). Die verhoging wordt intern gecompenseerd ⁽¹⁴³⁾.

⁽¹⁴³⁾ Wetsontwerp houdende eerste aanpassing van de Algemene uitgavenbegroting van het begrotingsjaar 2009 (*Parl.St. Kamer*, 2008-2009, nr. 52-1925/2, blz. 61).

Begrotingscijfers

Afdeling 59 RAAD VAN STATE (Ordonnanceringskredieten) ⁽¹⁴⁴⁾	Aangepaste begroting 2007 ⁽¹⁴⁵⁾	Oorspronkelijke begroting 2008 ⁽¹⁴⁶⁾	Aangepaste begroting 2009 ⁽¹⁴⁷⁾
Bezoldigingen statutair personeel	27.935	28.259	30.971
Bezoldigingen ander dan statutair personeel	7.062	7.005	7.184
Uitgaven voor sociaal dienstbetoon	57	50	51
Bestendige uitgaven werkingskosten	2.040	1.995	2.034
Lopende uitgaven voor informatisering	214	179	181
Uitzonderlijke aankopen	47	45	5
Duurzame roerende goederen (behalve informatica)	206	190	289
Aankoop informatica-apparatuur	493	406	361
Administratieve rechtspraak ⁽¹⁴⁸⁾	6	6	6
Werkingskosten van het secretariaat-generaal van de "Association des Conseils d'État et des Juridictions administratives suprêmes de l'Union européenne"	3	1	1
Toelage aan de "Association des Conseils d'État et des Juridictions administratives suprêmes de l'Union européenne"	2	2	3
TOTALEN voor het programma 13.59.0 en de organisatieafdeling 13-59	38.065	38.138	41.086

⁽¹⁴⁴⁾ Bedragen uitgedrukt in duizenden euro's.

⁽¹⁴⁵⁾ Wet van 3 juni 2007 houdende tweede aanpassing van de algemene uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 2007, Belgisch Staatsblad van 18 september 2007, blz. 49.171 en 49.173.

⁽¹⁴⁶⁾ Wet van 1 juni 2008 houdende de algemene uitgavenbegroting voor het begrotingsjaar 2008, Belgisch Staatsblad van 7 juli 2008, blz. 35.800 e.v. en addendum bekendgemaakt in het Belgisch Staatsblad van 17 juli 2008, blz. 37.426 e.v. Geen van de vier latere bladen met begrotingsaanpassingen hadden betrekking op de kredieten ter beschikking gesteld van de Raad van State.

⁽¹⁴⁷⁾ Wet van 31 mei 2009 houdende eerste aanpassing van de Algemene uitgavenbegroting van het begrotingsjaar 2009, Belgisch Staatsblad van 30 juni 2009, inz. blz. 44.531 e.v. De oorspronkelijke kredieten zijn toegekend bij de voormelde wet van 13 januari 2009.

⁽¹⁴⁸⁾ De bewoordingen luiden als volgt: "uitgaven met betrekking tot de modernisering van de organisatie van de administratieve rechtspraak"; die uitgaven worden aangerekend op het "Fonds voor het beheer van de dwangsommen".

Hoofdstuk X : Documentatieverwerking van de Raad van State (Artikel 76, §3, tweede lid, R.v.St.-Wet)

In de loop van de gerechtelijke jaren 2006-2007 en 2007-2008 werd de website van de Raad van State volledig vernieuwd.

Het groeiende aantal uitspraken, de gewijzigde verwachtingen van de gebruikers, het voortdurende streven naar een toenemende gebruiksvriendelijkheid en een verbeterde zoekmogelijkheid hebben ertoe geleid dat de rechtspraak van onze instelling sindsdien via de vernieuwde website op verschillende wijzen ontsloten wordt.

De arresten, gepubliceerd in pdf-formaat, zijn doorzoekbaar via een full-textzoekfunctie. Ze worden gepubliceerd per materie en ontsloten via een trefwoordenlijst.

Overeenkomstig artikel 76, § 2, van de gecoördineerde wetten op de Raad van State zijn de leden van het Auditoraat er onder meer mee belast de documentatie betreffende de rechtspraak van de Raad van State in de vorm van geautomatiseerde bestanden bij te houden, te bewaren en ter beschikking te stellen. Zo zijn binnen het Auditoraat twee databanken bestuursrechtspraak tot stand gekomen, waarvan, kort samengevat, de ene de documentatie betreffende de rechtspraak van de Nederlandstalige kamers sedert 2000 bevat, en de andere de documentatie betreffende de rechtspraak van de Franstalige kamers sedert 1996. Deze gegevensbanken waren oorspronkelijk werkinstrumenten die uitsluitend voor intern gebruik bestemd waren. Thans zijn ze via de website publiek toegankelijk.

Het voorbije jaar werden deze realisaties verder uitgewerkt. Zo werd onder meer de homepage opnieuw aangepast teneinde de beschikbare informatie nog gebruiksvriendelijker te kunnen bereiken. Daarnaast werden de documenten opgezocht die verband houden met de ontstaansgeschiedenis van de Raad van State, meer bepaald de wetgevende initiatieven tussen 1832 en 1946 en de relevante rechtsleer. Deze documenten zijn nu online toegankelijk en vormen de eerste fase van een digitaal dossier betreffende de gecoördineerde wetten op de Raad van State.

De **documentaire diensten** van de Raad van State zijn thans versnipperd binnen de instelling (Auditoraat, Coördinatiebureau, Bibliotheek, Informaticadienst). Hoewel het aantal documentaire bronnen binnen de Raad van State de voorbije jaren aanzienlijk is toegenomen blijkt dat deze versnippering een optimalere uitbouw en ontsluiting van deze documentaire bronnen in de weg staat. Daarom werd besloten tot een reorganisatie van de documentaire diensten van de Raad van State. De doelstelling van deze hervorming is een verbeterde en efficiëntere ondersteuning van de magistraten, hetgeen uiteindelijk moet bijdragen tot een verhoging van het rendement.

Nadat de "Commissie voor de hervorming van de documentatie" een verslag had uitgebracht ⁽¹⁴⁹⁾ en vervolgens een voorstel tot hervorming had geformuleerd, is door de vergadering van de korpsoversten in mei 2008 besloten in een eerste fase de bibliotheek en het Coördinatiebureau tot één geheel om te vormen.

Op 9 maart 2009 is een enig aanspreekpunt ingevoerd voor elke documentaire aanvraag. Dit aanspreekpunt bevindt zich in de lokalen van de bibliotheek, waar elke gebruiker permanent op een deskundige documentaire hulp beroep kan doen dankzij de aanwezigheid van één Nederlandstalige en één Franstalige documentalist, die ook via telefoon en e-mail bereikbaar zijn.

Daarnaast werd een werkgroep samengesteld met het oog op een verbetering van de toegang tot de documentatie van de Raad van State. Deze werkgroep bestaat uit drie magistraten (het lid van het Auditoraat belast met het coördineren van de verwerking van de documentatie van de Raad van State en de referendarissen-hoofden van dienst) en vier documentalisten (twee documentalisten van het Auditoraat en twee documentalisten van het documentatiecentrum).

⁽¹⁴⁹⁾ Op 11 januari 2008 adviseerde deze commissie te werken rond de volgende punten :

- de creatie van één gecentraliseerde ondersteunende documentatiedienst;
- het inzetten van een kern bestuurlijke attachés-juristen met documentaire opdrachten.
- de (her)definiëring van de opdrachten van de documentalisten (niv. 1);
- garanties dat de hervorming ten goede komt van de eindgebruiker door de creatie van drie mechanismen :
  - a. Een hervormde commissie Documentatie;
  - b. Een fysiek aanspreekpunt voor de magistraten door het omvormen van de bibliotheek tot een documentair centrum;
  - c. Het uitbouwen van een digitaal documentair portaal om de documentatie gebruiksvriendelijk te ontsluiten.
- het opstellen van een stappenplan om voornoemde doelstellingen te realiseren.

De werkgroep heeft op basis van een in februari 2009 gevoerd onderzoek initiatieven genomen met betrekking tot:

- de uitbreiding en het gebruiksvriendelijker maken van de toegang tot de elektronische hulpbronnen;
- het uiteenzetten van de documentaire diensten in een brochure en het versturen van een nieuwsbrief;
- het opzetten van een helpdesk om de collega's te helpen die problemen ondervinden;
- de mogelijkheid van persoonsgerichte begeleiding;
- het meedelen van handige tips in een nieuwsbrief en op het intranet;
- het opzetten van een structuur voor kennisdeling (FAQ's, Wiki, ...).

De **databank "Arresten-NL"**, die in de loop van het eerste trimester van 2000 aangemaakt is in FileMaker Pro, werd het voorbije jaar verder uitgebouwd. Deze databank, waarin systematisch de samenvattingen zijn opgenomen van de Nederlandstalige arresten van de Raad van State vanaf 1 januari 2000, is opgebouwd rond een trefwoordenlijst in een boomstructuur.

Met de **databank "Jurisprudence - F"**, die eveneens in FileMaker Pro is aangemaakt, wordt de Franstalige documentatie betreffende de arresten van de Raad van State beheerd en toegankelijk gemaakt. Deze databank is opgebouwd rond een trefwoordenlijst, in boomstructuur. Zij is operationeel sedert juni 2004.

De tweetalige precedentendatabank **"Capita Selecta"**, die uittreksels uit adviezen van de afdeling Wetgeving ontsluit, werd het voorbije jaar verder uitgewerkt en aangevuld. In het bijzonder werd er aandacht besteed aan de (mogelijkheid tot) invoer van nieuwe (sub)trefwoorden en het uitbreiden van het aantal toepassingsmogelijkheden met het oog op het verduidelijken van de onderlinge relatie tussen de verschillende uittreksels en adviezen.

De kruispuntbank van de wetgeving is sinds 8 maart 2005 online : www.belgielex.be, www.belgiquelex.be, www.belgienlex.be en www.belgiumlex.be

Het voorbije jaar is de werkgroep **Kruispuntbank van de wetgeving** niet meer samengekomen. Een en ander is het gevolg van de opvolging van de heer De Croo, Voorzitter van de Kamer van volksvertegenwoordigers, door achtereenvolgens de heer Van Rompuy en de heer Dewael. Intussen wordt het project wel voortgezet op basis van de contacten tussen de verschillende deelnemers en worden de linken in het systeem onderhouden.

De databank met wetgevingsreferenties **"refLex"** van de Raad van State, die de basisbijdrage vormt van onze instelling aan het project "Kruispuntbank van de wetgeving" werd verder uitgebouwd. Deze is ook publiek toegankelijk via de website van de Raad van State : <http://www.raadvst-consetat.be>.

Sedert juni 2008 neemt de Raad van State ook deel aan de werkzaamheden van de "Task group on access to national case-law" binnen de "Council Working Party on Legal Data Processing" van de Europese Unie, waarbij onder meer aandacht wordt besteed aan het probleem van de vertaling en de ontsluiting van de nationale rechtspraak en aan het gebruik van metadata en identifiers bij de publicatie van de rechtspraak. Het eindverslag werd in 2009 voorgelegd aan de vertegenwoordigers van de lidstaten.

Overeenkomstig het koninklijk besluit van 7 juli 1997 betreffende **de publicatie van de arresten** van de Raad van State werden de arresten en beschikkingen van de Raad van State het voorbije jaar gepubliceerd via het internet.

Het voorbije jaar werd het **elektronisch wetgevingsdossier** verder uitgebouwd.

Een project is opgestart om alle adviezen van de afdeling Wetgeving te digitaliseren, samen met het ontwerp waarop zij betrekking hebben, voor zover die stukken nog niet elektronisch beschikbaar waren.

Bij het Auditoraat werden ook het voorbije jaar alle verslagen in het contentieux systematisch gearchiveerd in digitaal formaat. Aldus kan deze documentatie beter en sneller geraadpleegd en ontsloten worden. Voorheen gebeurde deze archivering deels nog op vrijwillige basis.

De **commissie Documentatie**, waarin de diverse geledingen van de Raad van State vertegenwoordigd zijn, is vijf keer bijeengekomen. Deze commissie heeft onder meer tot taak de ontwikkeling van de projecten te evalueren en juridische documentatie zoals cd-roms, boeken, enz. te selecteren en, zo nodig, aan te kopen. In 2009 werd het budget van de bibliotheek gehandhaafd op 290.000 euro. Gedurende de periode (sep.) 2008- (aug.) 2009 verwierf de bibliotheek 270 boeken : 123 in het Frans, 139 in het Nederlands en 6 in het Engels. Het aantal abonnementen op tijdschriften wijzigde niet (aantal : 133) : 74 abonnementen op Franse tijdschriften, 41 abonnementen op Nederlandse tijdschriften en 18 abonnementen op tweetalige tijdschriften. Ook het aantal abonnementen op cd-roms bleef ongewijzigd en bedroeg op het einde van het gerechtelijk jaar 20.

Hoofdstuk XI : Externe activiteiten

Onder externe activiteiten van de Raad van State en van de magistraten van de Raad wordt verstaan : officiële betrekkingen met Belgische en buitenlandse overheden of instellingen en met de pers; deelname aan congressen, aan colloquia of aan de werkzaamheden van internationale verenigingen; officiële delegaties of afvaardigingen van magistraten van de Raad van State; verwelcoming van stagiairs, enz.

Net als in de vorige jaarverslagen moet gewezen worden op de gestage groei van de internationale contacten, inzonderheid van de verzoeken tot juridische samenwerking vanwege landen die hun systeem van bestuursrechtspraak hervormen. De Raad van State hecht daar een zeer groot belang aan, omdat zulke bijeenkomsten het voordeel bieden dat contacten met buitenlandse collega's worden bevorderd, alsook de uitwisseling van nuttige informatie, en zulks tevens de uitstraling van onze instelling ten goede komt.

1. Betrekkingen met de Belgische overheden en met de pers

1.1. Betrekkingen met de Belgische overheden

- De Raad van State heeft vanzelfsprekend geregelde contacten met onder andere de Minister van Binnenlandse Zaken, onder wiens departement hij administratief en budgettair ressorteert, en met andere ministers, inzonderheid met de minister belast met de Rijksgebouwen, met het oog op de voordracht van kandidaten en de benoeming tot verscheidene ambten, om de rechtspositie en de status van de personeelsleden te regelen, enz. De eerste voorzitter van de Raad van State, de voorzitter van de Raad van State, de auditeur-generaal, de adjunct-auditeur-generaal, de hoofdgriffier en de beheerder zijn daarbij betrokken.
- De eerste voorzitter, die aan het hoofd staat van de afdeling Wetgeving, heeft contacten met verscheidene federale, gemeenschaps- en gewestoverheden, voor het gereedmaken van de dossiers, de voortgang van de adviesprocedures en het doorsturen van de adviezen van de afdeling Wetgeving.
- De eerste voorzitter en de auditeur-generaal of de voorzitter of de adjunct-auditeur-generaal hebben de Raad van State vertegenwoordigd op verscheidene officiële plechtigheden of gebeurtenissen; daarnaast hebben delegaties van de Raad van State verscheidene traditionele plechtigheden en gebeurtenissen bijgewoond.

1.2. Betrekkingen met de pers

De pers brengt zeer vaak verslag uit over adviezen of arresten van de Raad van State.

Op 21 december 2004 heeft de algemene vergadering de heer L. HELLIN, kamervoorzitter, aangewezen als persmagistraat.

Op de internetsite is een rubriek "Nieuws" terug te vinden waarin informatie wordt verstrekt die van belang kan zijn voor de pers en het publiek in het algemeen (belangrijke schorsings- en vernietigingsarresten; benoemingen; sterfgevallen, ...).

De korpschefs hebben interviews gegeven aan journalisten van de algemene of gespecialiseerde pers.

2. Betrekkingen met de buitenlandse overheden en de instellingen

2.1. Ontvangst van buitenlandse delegaties of bezoekers

- In het kader van de algemene overeenkomst voor ontwikkelingssamenwerking tussen het Koninkrijk België en de Algerijnse Democratische Volksrepubliek, die is ondertekend te Algiers op 3 oktober 2004 en betrekking heeft op het project van institutionele steun aan de Algerijnse Raad van State ⁽¹⁵⁰⁾, hebben vijf magistraten van de Algerijnse Raad van State van 13 tot 24 oktober 2009 een stage gelopen.

Van 23 tot 27 maart 2009 hebben andere leden van de Algerijnse Raad van State in het raam van dezelfde overeenkomst een stage gelopen.

- In oktober 2008 heeft de heer Denis RIFFARD, eerste raadsheer bij de administratieve rechtbank te Nîmes (Frankrijk) een stage gelopen bij de Raad van State, inzonderheid over de geschillen in ambtenarenzaken en de aansprakelijkheid van de overheid inzake stedenbouw.

⁽¹⁵⁰⁾ Artikel 1.2. van de Overeenkomst luidt als volgt :

"1.2. Son objectif global est : «le fonctionnement du Conseil d'Etat algérien est amélioré qualitativement». Son objectif spécifique est : «Les connaissances des membres du Conseil d'Etat algérien sont renforcées». Cet objectif est poursuivi en permettant à des cadres algériens de cette institution d'effectuer des stages pratiques au sein du Conseil d'Etat belge et en organisant en Algérie des conférences animées par des experts belges portant sur des domaines du droit administratif."

- In november 2008 hebben twee rechters, de ene van het Hooggerechtshof van de Slovaakse Republiek en de andere van het Administratief Hooggerechtshof van de Tsjechische Republiek, gedurende twee weken een stage gelopen in het verband van een Europees programma van uitwisseling van magistraten. Ze zijn nauw betrokken geweest bij de vergaderingen van de afdeling Wetgeving en bij de terechtzittingen van een van de kamers van de afdeling Bestuursrechtspraak.
- Op 11 februari 2009 is een delegatie van magistraten van het Hof van Cassatie van Burkina Faso in de Raad van State ontvangen.
- Op 29 april 2009 heeft de heer LUZULO BAMBILESSA, minister van Justitie van de Democratische Republiek Congo, de Raad van State bezocht.
- Op 10 juli 2009 heeft de heer DIEUDONNÉ RAKOTONDRABAO ANDRIANTSIHAFANA, raadsheer bij het Hoge Grondwettelijk Hof van de Republiek Madagaskar, de Raad van State bezocht om de verschillende vormen van samenwerking tussen de beide instellingen te bespreken.
- Op 21 augustus 2009 heeft een delegatie van de Raad van State van Thailand, onder leiding van de heer NIPHON HAKIMI, vast rechtskundig adviseur, de Raad van State bezocht, meer bepaald in verband met zijn rol in het wetgevend proces.

2.2. Deelname aan de activiteiten van de Vereniging van de Raden van State en van de Hoge Administratieve Rechtscolleges van de Lid-Staten van de Europese Unie (IVZW)

Het secretariaat-generaal van die vereniging is gevestigd bij de Raad van State van België.

De website van de vereniging is : www.juradmin.eu. Die is ook toegankelijk via de website van de Raad van State: www.raadvst-consetat.be en is opgezet met de medewerking van enkele leden van de Raad.

Deelname aan de gegevensbank JURIFAST en aan het forum van de vereniging

De gegevensbank JURIFAST (toegankelijk via de internetsite www.juradmin.eu) dient om snel de belangrijke arresten gewezen door de Raad van State en de opperste gerechtshoven van de Europese Unie op het gebied van het gemeenschapsrecht bekend te maken. Via het forum kunnen magistraten rechtstreeks informatie uitwisselen met collega's van de Raden van State en de hoge administratieve rechtscolleges van de andere lidstaten.

De Raad van State werkt actief mee aan beide initiatieven.

Seminarie van 8 tot 10 september 2008 te Santander

De Internationale Universiteit Menéndez Pelago en het Hooggerechtshof van Spanje traden op als gastheer van dit seminarie, met als thema "la convergence des hautes juridictions administratives de l'Union européenne dans l'application du droit communautaire".

De Raad van State was vertegenwoordigd door de heren Y. KREINS, kamervoorzitter, en P. GILLIAUX, eerste auditeur-afdelingshoofd.

Seminarie van 9 en 10 oktober 2008 te Parijs over de Rechter in Europa en het communautaire milieurecht

Op dat seminarie, in aanwezigheid van vertegenwoordigers van de instellingen van de Europese Unie, van rechters alsook van advocaten en hoogleraren, zijn onder meer de volgende specifieke onderwerpen behandeld :

- de tenuitvoerlegging van het verdrag van Aarhus inzake de toegang tot de rechter in milieuzaken;
- de nieuwe regeling voor de vergoeding van milieuschade;
- de toetsing door de rechter: de realisatie van een project van Natura 2000-gebied (vergelijkende aspecten)

De delegatie van de Raad van State bestond uit :

De heer Y. KREINS, kamervoorzitter; Mevr. M. BAGUET, staatsraad; de heer B. JADOT, eerste auditeur-afdelingshoofd.

Symposium van 30 en 31 maart 2009 in Luxemburg

Dit symposium, dat georganiseerd was door het Hof van Justitie van de Europese Gemeenschappen en waarop de voorzitters van de grondwettelijke hoven, de hooggerechtshoven en de raden van state aanwezig waren, had als thema "Réflexions autour de la procédure préjudicielle".

De heer R. ANDERSEN, Eerste Voorzitter, vertegenwoordigde de Belgische Raad van State.

Seminarie van 15 en 16 mei 2009 te Athene

Dit seminarie, dat georganiseerd was door de Raad van State van Griekenland met de wetenschappelijke steun van het federale administratief hof van Duitsland, had als thema: "La juridiction administrative en de 'e-Justice'".

De heer P. LIENARDY, staatsraad, heeft dit colloquium bijgewoond.

Raad van bestuur en algemene vergadering van 14 en 15 juni 2009 in Luxemburg

De algemene vergadering heeft meer bepaald het principe goedgekeurd van de afkorting waarmee de Vereniging wordt aangeduid: de ACA-Europe (Association des Cours administratives - Association of Administrative Courts).

De delegatie van de Raad van State was samengesteld uit :

De heren R. ANDERSEN, eerste voorzitter; Y. KREINS, kamervoorzitter, en Mevr. M. BAGUET, staatsraad.

2.3. Andere activiteiten in het buitenland

Kamervoorzitter M. LEROY is rapporteur geweest op het colloquium dat op 17, 18 en 19 oktober 2008 gehouden is door de rechtsfaculteit van de Universiteit Babes-Bolyai te Cluj-Napoca (Roemenië), als postume hulde aan professor ILIE IOVANAS, over de geschillenberechting in administratieve en fiscale zaken; een mededeling met als titel "Contradiction des débats et documents confidentiels - L'état de la question en droit belge".

Mevr. M.-R. BRACKE, voorzitter, en de heer P. DE WOLF, adjunct-auditeur-generaal, zijn rapporteur geweest op het congres dat op 21 en 22 oktober 2008 te Kaïro gehouden is, onder de bescherming van de Organisation Internationale de Droit du Développement (een rondetafelconferentie met als thema: de tenuitvoerlegging van de beslissingen en vonnissen van de bestuursrechter). De rondetafelconferentie was belegd naar aanleiding van het "projet de renforcement de capacité du Conseil d'Etat en Egypte".

Auditeur B. CUVELIER heeft in december 2008 in Algiers deelgenomen aan het colloquium, met het thema "Les nouveautés apportées par les nouvelles dispositions administratives du Code civil et administratif".

Adjunct-auditeur D. VAN EECKHOUTTE heeft op 21 en 22 februari 2009 te Algiers deelgenomen aan een seminarie over de toepassing van de dwangsom en de aanmaning bij de berechting van geschillen van bestuur.

Eerste auditeur-afdelingshoofd G. JACOBS en informaticus-adviseur F. MORDIJCK zijn van 20 tot 27 februari 2009 op dienstreis geweest naar de Raad van State van Algerije, in het kader van het ondersteunende informaticaproject voor deze Raad.

Kamervoorzitter M. LEROY heeft op 15 mei 2009 deelgenomen aan de 11e rondetafelconferentie te Iasi (Roemenië), belegd door de Universiteit Mihail Kogalniceanu (Centre francophone de droit constitutionnel) over de rol en de plaats van de grondwettelijke hoven in het systeem van de openbare overheden; een mededeling over "la compétence et la composition de la Cour constitutionnelle belge - comparaison avec d'autres cours constitutionnelles".

2.4. Bezoeken van personeelsleden op proef van de FOD Binnenlandse Zaken

Zoals vorig jaar hebben groepen personeelsleden op proef van niveau A en B van de FOD Binnenlandse Zaken die werkzaam zijn op het Commissariaat-generaal voor de vluchtelingen en de staatlozen, de dienst Vreemdelingenzaken en de Raad voor Vreemdelingenbetwistingen, een bezoek gebracht aan de Raad van State om de rol van de instelling beter te leren kennen.

2.5. Stages en bezoeken van groepen studenten

De Raad van State wordt steeds vaker aangesproken voor stages van studenten, alsook voor bezoeken van groepen studenten, zowel in verband met de werkzaamheden en bevoegdheden van de Raad, als aangaande de geschiedenis van de gebouwen.

Zo bijvoorbeeld heeft een groep studenten master in de rechten van de universiteit van Antwerpen een stage van 10 dagen, gespreid over de eerste zes maanden van 2009, gelopen onder leiding van de heer G. JACOBS, eerste auditeur-afdelingshoofd.

BIJLAGEN

Bijlage I : Mandaathouders

Korpschefs

Dhr. Robert ANDERSEN, Eerste Voorzitter

Mevr. Marie-Rose BRACKE, Voorzitter

Dhr. Philippe BOUVIER, Auditeur Generaal

Dhr. Patrick DE WOLF, Adjunct Auditeur-Generaal

Hoofdgriffier

Mevr. Danièle LANGBEEN

Beheerder

Dhr. Klaus VANHOUTTE

Bijlage II : Samenstelling kamers

A. Samenstelling Nederlandstalige kamers en tweetalige kamer - 2008/2009

a. afdeling Wetgeving

	1ste kamer donderdag	3de kamer dinsdag
Voorzitter	M. VAN DAMME	D. ALBRECHT ⁽¹⁾
Leden	J. BAERT W. VAN VAERENBERGH	J. SMETS B. SEUTIN P. BARRA ⁽²⁾
Assessoren	H. COUSY, A. SPRUYT, J. VELAERS, M. RIGAUX, M. TISON	
Griffier	A. BECKERS G. VERBERCKMOES	A.-M GOOSSENS G. VERBERCKMOES

⁽¹⁾ Gepensioneerd sinds 1 april 2009

⁽²⁾ Vanaf 20 januari 2009

b. afdeling Bestuursrechtspraak

	5de kamer dinsdag + donderdag
Voorzitter	R. ANDERSEN of P. LEMMENS
Leden	R. STEVENS P. LIENARDY L. HELLIN J. BOVIN D. MOONS P. VANDERNOOT G. VAN HAEGENDOREN J. JAUMOTTE E. BREWAEYS J. VAN NIEUWENHOVE
Plaatsvervangers	A. BEIRLAEN M. VAN DAMME J. BAERT
Griffiers	M.-CHR. MALCORPS W. GEURTS M. SALIM (toegevoegd)

	7de kamer donderdag	9de kamer maandag
Voorzitter	L. HELLIN	P. LEMMENS
Leden	E. BREWAEYS N.	A. VANDENDRIESSCHE D. MOONS
Plaatsvervangers	M.-R. BRACKE D. VERBIEST A. BEIRLAEN P. LEMMENS R. STEVENS J. BOVIN D. MOONS J. LUST G. VAN HAEGENDOREN G. ADAMS P. LEFRANC J. CLEMENT J. VAN NIEUWENHOVE ST. DE TAEYE B. THYS	M.-R. BRACKE D. VERBIEST A. BEIRLAEN R. STEVENS L. HELLIN A. VANDENDRIESSCHE J. BOVIN J. LUST G. VAN HAEGENDOREN E. BREWAEYS C. ADAMS P. LEFRANC J. CLEMENT J. VAN NIEUWENHOVE St. DE TAEYE
Griffiers	E. IMPENS D. DECOCK	V. WAUTERS W. GEURTS

	10de kamer vrijdag	12de kamer dinsdag
Voorzitter	R. STEVENS	D. VERBIEST
Leden	J. BOVIN P. LEFRANC J. CLEMENT J. VAN NIEUWENHOVE ST. DE TAEYE	J. LUST G. VAN HAEGENDOREN
Plaatsvervangers	M.-R. BRACKE D. VERBIEST A. BEIRLAEN P. LEMMENS L. HELLIN A. VANDENDRIESSCHE D. MOONS J. LUST G. VAN HAEGENDOREN E. BREWAEYS C. ADAMS B. THYS	M.-R. BRACKE A. BEIRLAEN P. LEMMENS R. STEVENS L. HELLIN A. VANDENDRIESSCHE J. BOVIN D. MOONS E. BREWAEYS C. ADAMS P. LEFRANC J. CLEMENT J. VAN NIEUWENHOVE St. DE TAEYE B. THYS
Griffiers	M.-A. TRUYENS S. DE CLERCQ T. TEMMERMAN	S. DOMS Fr. BONTINCK

	14de kamer woensdag
Voorzitter	A. BEIRLAEN
Leden	C. ADAMS N.
Plaatsvervangers	M.-R. BRACKE D. VERBIEST P. LEMMENS R. STEVENS L. HELLIN A. VANDENDRIESSCHE J. BOVIN D. MOONS J. LUST G. VAN HAEGENDOREN E. BREWAEYS P. LEFRANC J. CLEMENT J. VAN NIEUWENHOVE St. DE TAEYE B. THYS
Griffiers	CHR. VERHAERT J. CASNEUF M. SALIM (toegevoegd)

B. Samenstelling Franstalige kamers, kamer belast met de zaken in de Duitse taal en tweetalige kamer - 2008/2009

a. afdeling Wetgeving

	2^e kamer maandag + woensdag + vrijdag	4^e kamer maandag + dinsdag + woensdag
Voorzitter	Y. KREINS	Ph. HANSE
Leden	P. VANDERNOOT	P. LIENARDY, J. JAUMOTTE
Plaatsvervangers	P. LIENARDY	M. BAGUET
Assessoren	J. KIRKPATRICK, H. BOSLY, G. KEUTGEN, G. de LEVAL, A. WEYEMBERGH	
Griffiers	B. VIGNERON A.-C. VAN GEERSDALE	C. GIGOT A.-C. VAN GEERSDAELE

b. afdeling Bestuursrechtspraak

	5^e kamer (tweetalige kamer) dinsdag + donderdag	6^e kamer woensdag	8^e kamer vrijdag
Voorzitter	R. ANDERSEN of P. LEMMENS	M.-L. THOMAS	J.-CL. GEUS
Leden	R. STEVENS P. LIENARDY L. HELLIN J. BOVIN D. MOONS P. VANDERNOOT G. VAN HAEGENDO- REN J. JAUMOTTE E. BREWAEYS J. VAN NIEUWENHOVE	P. LEWALLE P. NIHOUL	O. DAURMONT L. CAMBIER
Plaatsvervangers	A. BEIRLAEN M. VAN DAMME J. BAERT	O. DAURMONT C. DEBROUX	P. LEWALLE S. GUFFENS
Griffiers	M.-CH. MALCORPS W. GEURTS en M. SALIM (toegevoegd)	V. SCHMITZ K. LAUVAU	M.-CL. HONDERMARCQ Fl. VAN HOVE en B. DRAPIER (toegevoegd)

	11^e kamer Vreemdelingen donderdag
Voorzitter	J. MESSINNE
Leden	J. VANHAEVERBEEK C. DEBROUX
Plaatsvervangers	J. JAUMOTTE F. DAOUT
Griffiers	<u>griffiers</u> : V. VANDERPERE X. DUPONT, S. DJERBOU (toegevoegd) <u>plaatsvervangende griffiers</u> : N. ROBA, C. HUGE, Y. DELVAL et T. GAYIBOR, R. GHODS (toegevoegd)

	13^e kamer donderdag
Voorzitter	M. HANOTIAU
Leden	S. GUFFENS F. DAOUT P. VANDERNACHT
Plaatsvervangers	Ph. QUERTAINMONT I. KOVALOVSKY
Griffiers	M.-Chr. MALCORPS, V. WIAME, C. MOREL en Fr. QUINTIN (toegevoegd)

	13^e kamer (Duitstalige Zaken)
Voorzitter	M. HANOTIAU
Leden	M. LEROY Y. KREINS
Plaatsvervangers	I. KOVALOVSKY
Griffier	V. WIAME

	15^e kamer Vreemdelingen dinsdag
Voorzitter	M. LEROY
Leden	Ph. QUERTAINMONT I. KOVALOVSKY
Plaatsvervangers	P. VANDERNOOT P. NIHOUL
Griffiers	<u>griffiers</u> : N. ROBA en T. GAYIBOR, R. GHODS (toegevoegd) <u>plaatsvervangende griffiers</u> : V. VANDERPERE, C. HUGE, Y. DELVAL en X. DUPONT, S. DJERBOU (toegevoegd)

Bijlage III : Samenstelling van het Auditoraat

A. Samenstelling van de Nederlandstalige afdelingen van het Auditoraat op 31 augustus 2009

Adjunct-auditeur-generaal

PATRICK DE WOLF

AFDELING I (Wetgeving)

Raf AERTGEERTS	Eerste Auditeur-Afdelingshoofd
Paul DEPUYDT	Eerste Auditeur-Afdelingshoofd
Rein THIELEMANS	Eerste Auditeur
Wouter PAS	Eerste Auditeur (gedetacheerd)
Kristine BAMS	Auditeur
Luc VAN CALENBERGH	Auditeur
Githa SCHEPPERS	Auditeur
Brecht STEEN	Auditeur
Dries VAN EECKHOUTTE	Adjunct-auditeur
Iris VERHEVEN	Adjunct-auditeur
Frédéric VANNESTE	Adjunct-auditeur
Nathalie VAN LEUVEN	Adjunct-auditeur
Anja SOMERS	Adjunct-auditeur
Guido JACOBS	Eerste Auditeur-Afdelingshoofd Coördinator documentatie en informatie (gedetacheerd)

AFDELING II

Rudi VAN DER GUCHT	Eerste Auditeur-Afdelingshoofd
Diane MAREEN	Eerste Auditeur
Patricia DE SOMERE	Auditeur
Bart WEEKERS	Auditeur
Geert DE BLEECKERE	Auditeur
Jurgen NEUTS	Adjunct-auditeur

AFDELING III

Robert VANDER ELSTRAETEN	Eerste Auditeur-Afdelingshoofd
Marijke STERCK	Auditeur
Marijke VAN LIMBERGEN	Auditeur
Rita VAN DEN EECKHOUT	Auditeur

AFDELING IV

Marc LEFEVER	Eerste Auditeur-Afdelingshoofd
Eric LANCKSWEEEDT	Eerste Auditeur
Peter SOUBRON	Eerste Auditeur
Peter PROVOOST	Eerste Auditeur
Melissa CELIS	Adjunct-auditeur
Joke GORIS	Adjunct-auditeur

AFDELING V

Frans DE BUEL	Eerste Auditeur-Afdelingshoofd
Ann VAN MINGEROET	Auditeur
Tom DE WAELE	Auditeur
Ann EYLENBOSCH	Auditeur
Ronny VERCRUYSEN	Auditeur
Barbara SPEYBROUCK	Auditeur
Sofie DE DONCKER	Adjunct-auditeur
An VAN DEN BROECK	Adjunct-auditeur
Pierrot T'KINDT	Adjunct-auditeur
Wouter DE COCK	Adjunct-auditeur

AFDELING VI

Walter VAN NOTEN	Eerste Auditeur-Afdelingshoofd
Jos STEVENS	Eerste Auditeur
Luc VERMEIRE	Eerste Auditeur
Werner WEYMEERSCH	Eerste Auditeur
Inge VOS	Auditeur
Alexander VAN STEENBERGHE	Adjunct-auditeur
Ines MARTENS	Adjunct-auditeur

**B. Samenstelling van de Franstalige afdelingen van het Auditoraat
op 31 augustus 2009**

Auditeur generaal

M. Philippe BOUVIER

AFDELING I (Wetgeving)

Jacques REGNIER	Eerste auditeur-Afdelingshoofd
Pascal GILLIAUX	Eerste auditeur-Afdelingshoofd (buiten kader vanaf 1 oktober 2008)
Jean-Luc PAQUET	Eerste auditeur
Wanda VOGEL	Eerste auditeur
Alain LEFEBVRE	Eerste auditeur
Yves CHAUFFOUREAUX	Auditeur
Patrick RONVAUX	Auditeur
Yves DELVAL	Adjunct-Auditeur

AFDELING II

Bernard DEROUAUX	Eerste auditeur-Afdelingshoofd
Eric THIBAUT	Eerste auditeur
Christian AMELYNCK	Eerste auditeur
Eric BOSQUET	Auditeur
Yves HOUYET	Auditeur (gedetacheerd tot 3 mei 2009)
Laurent JANS	Auditeur
Denis DELVAX	Auditeur
Elisabet WILLEMART	Adjunct-Auditeur

AFDELING III

Michel QUINTIN	Eerste auditeur-Afdelingshoofd
Constantin NIKIS	Eerste auditeur
Isabelle LEYSEN	Auditeur
Geneniève MARTOU	Auditeur
Vinciane FRANCK	Auditeur
Paul DEBROUX	Auditeur
Valérie MICHIELS	Auditeur
Luc DONNAY	Adjunct-Auditeur

AFDELING IV

Jean-François NEURAY	Eerste auditeur-Afdelingshoofd
Benoît CUVELIER	Eerste auditeur
Fanny CARLIER	Eerste auditeur
Anne-Françoise BOLLY	Auditeur
Marc JOASSART	Auditeur
Nathalie VAN LAER	Auditeur

AFDELING V

Patrick HERBIGNAT	Eerste auditeur-Afdelingshoofd
Paul ERNOTTE	Eerste auditeur
Gisèle BEECKMAN DE CRAYLOO	Eerste auditeur
Robert HENSENNE	Eerste auditeur
Claudine MERTES	Auditeur
Edward LANGOHR	Auditeur

AFDELING VI

Stéphane SAINT-VITEUX	Eerste auditeur-Afdelingshoofd
Gabrielle JOTTRAND	Eerste auditeur
Georges SCOHY	Auditeur
Marc OSWALD	Adjunct-Auditeur
Françoise PIRET	Adjunct-Auditeur
Laurence LEJEUNE	Adjunct-Auditeur

AFDELING VII (Wetgeving)

Benoît JADOT	Eerste auditeur-Afdelingshoofd
Xavier DELGRANGE	Eerste auditeur
Anne VAGMAN	Auditeur
Roger WIMMER	Auditeur
Laurence VANCRAYEBECK	Auditeur

Bijlage IV : Organigram van het Coördinatiebureau

Koen VERMASSEN, Eerste referendaris - afdelingshoofd

Jonny DRIJKONINGEN Eerste referendaris

Michel PAUL Eerste referendaris

Philippe BROUWERS Eerste referendaris

Bijlage V : Administratief kader

Jozef BUSSCHOTS, Stafdirecteur Budget & Beheer

Viviane DE CORDT, Stafdirecteur Personnel & Organisatie

Dienstchefs op 31 augustus 2009

Documentatiecentrum

F: Geneviève MINNAERT

N: Hilde BAECK

Griffie Wetgeving

F: Michel FAUCONIER

N: Gery DE MUNTER

Griffie afdeling Bestuursrechtspraak

F: Christophe STASSART

N: Gilbert DE SLOOVER

Secretariaat kamers

- algemeen contentieux

F: Vanessa WIAME

N: Frank BONTINCK

- vreemdelingencontentieux

F: Valérie VANDERPERE

N: Christophe VERHAERT

Secretariaat Auditoraat

F: Véronique CASTIAU

N: Vera DE BAERDEMAEKER

Jaarverslag 2008-2009

Dienst Concordantie

Anne-Marie ROOSELEER

Dienst Budget & Beheer

Jozef BUSSCHOTS

Dienst Personeel & Organisatie

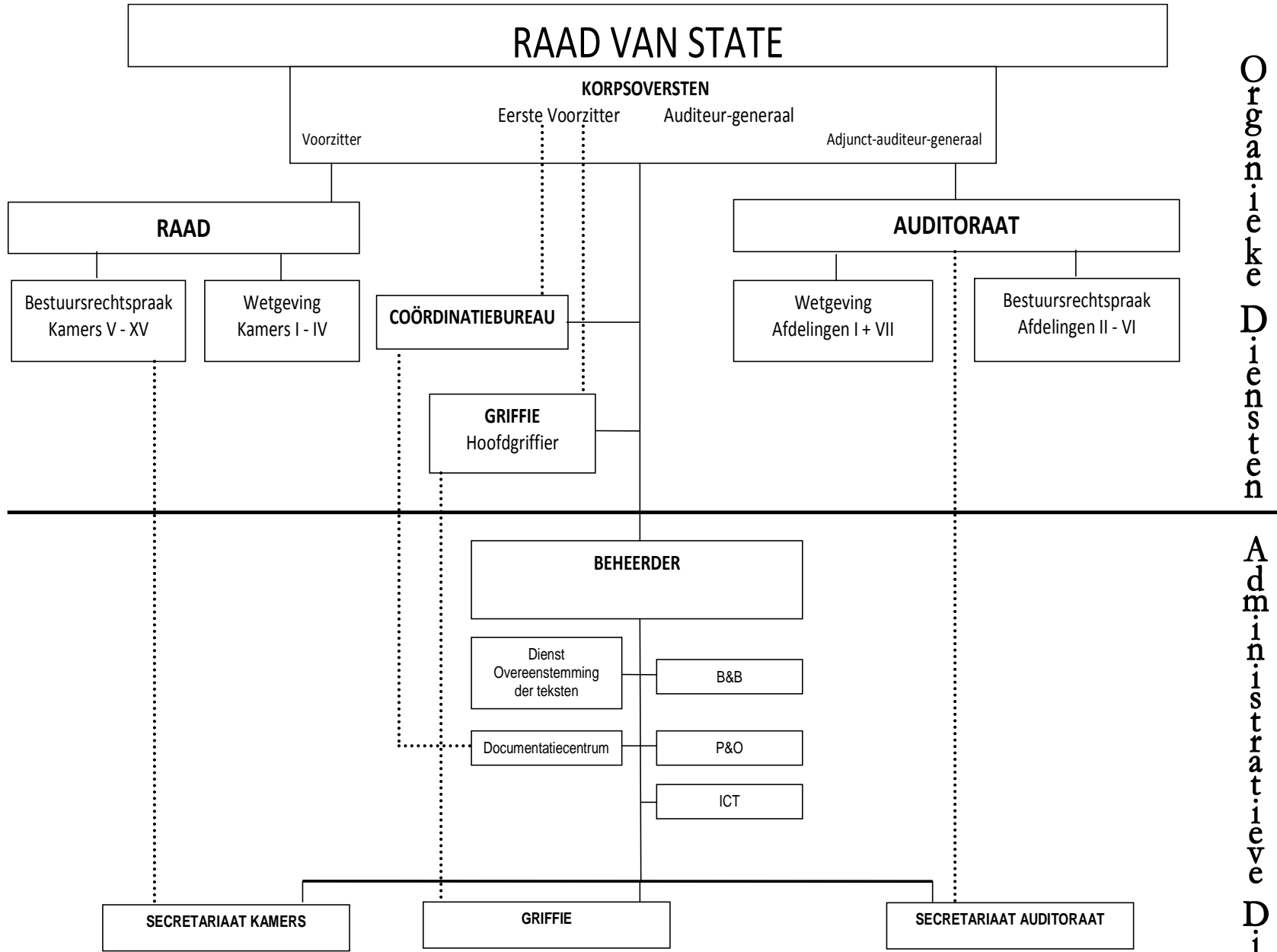
F: Martine DE SAINT GEORGES

N: Erik NOTEBAERT

Dienst Informatica

Felix MORDIJCK

De Wit Koninklijke manufactuur
van Wandtapijten, Mechelen
"De legende van Reynaert de Vos (P. COLFS)
Raad van State - Wetgevingszaal

De Korpsversten
V.l.n.r. M.-R. BRACKE, Voorzitter,
R. ANDERSEN, Eerste Voorzitter,
Ph. BOUVIER, Auditeur-generaal,
P. DE WOLF, Adjunct-auditeur-generaal

Raad van State
Wetenschapsstraat 33
B-1040 Brussel
Tel.: +32 2 234 96 11
Fax: +32 2 231 18 20
e-mail: info@raadvst-consetat.be

Il existe aussi une version francophone de ce rapport.

U kan het jaarverslag van de Raad van State consulteren of downloaden in de taal naar uw keuze op de website <http://www.raadvst-consetat.be>